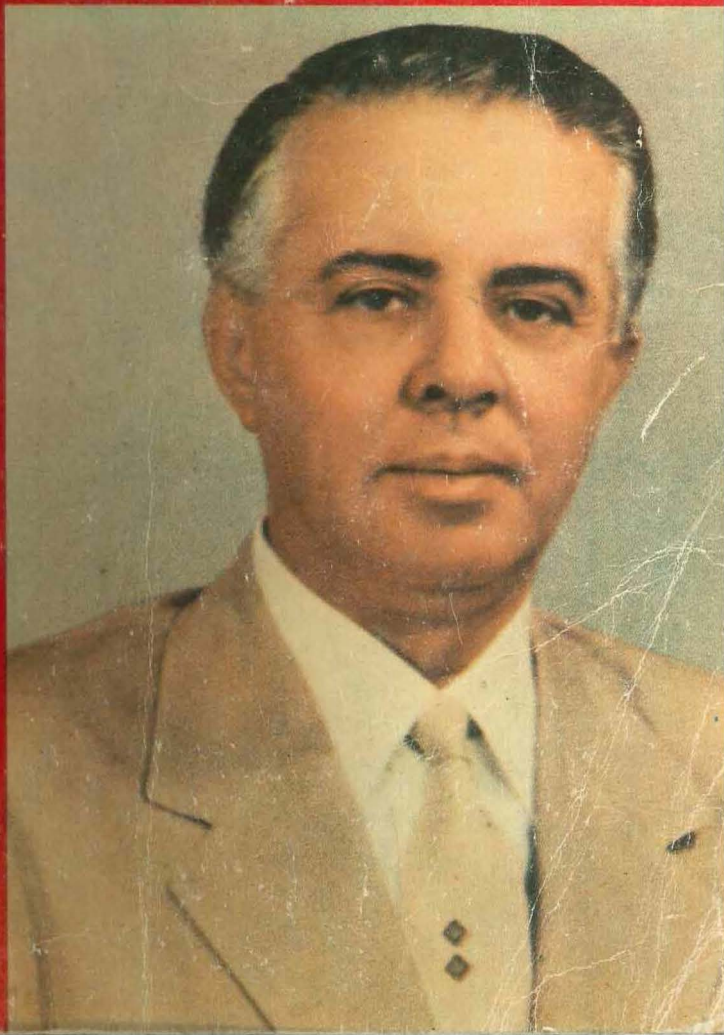
Arnavutluk Emek Partisi Tarihi - 3

BORA yayınları

Arnavutluk Emek Partisi Tarihi 3

BORA yayınları

ARNAVUTLUK
EMEK PARTİSİ TARİHİ
3.

Kapaktaki resim:

Arnavutluk Emek Partisi
Merkez Komitesi Birinci
Sekreteri
«Enver Hoca»

Çeviren:

SELAHATTİN SÖNMEZ

BORA
yayınları

3/III

YÖNETİM YERİ:

Cağaloğlu Yokuşu
Cemal Nadir Sok.
Akşam Hanı, 18
İstanbul

YAZIŞMA ADRESİ:

P.K. 78, Tophane
İstanbul

DİZGİ - BASKI:

Arpaz Matbaacılık

BASKI TARİHİ:

Ekim 1975

Arnavutluk Emek Partisi Tarihi

Cilt III

ALTINCI BÖLÜM

EMPERYALİST VE REVİZYONİST KUŞATMA ŞARTLARI ALTINDA SOSYALİST TOPLUMUN TAM OLARAK İNŞASI MÜCADELESİNDE ARNAVUTLUK EMEK PARTİSİ
(1960 - 1965)

★

YEDİNCİ BÖLÜM

AEP'NİN KENDİSİNİ VE BÜTÜN ÜLKE HAYATINI DAHA DA DEVRİMCİLEŞTİRME MÜCADELESİ

★

GENEL SONUÇLAR

BORA
yayınları

İÇİNDEKİLER

ALTINCI BÖLÜM

EMPERYALİST VE REVİZYONİST KUŞATMA ŞARTLARI ALTINDA SOSYALİST TOPLUMUN TAM OLARAK İNŞASI MÜCADELESİNDE ARNAVUTLUK EMEK PARTİSİ (1960 - 1965) 9

1. DÖRDÜNCÜ PARTİ KONGRESİ. SOSYALİST TOPLUMUN TAM OLARAK İNŞA EDİLMESİ TALİMATI 9

Sosyalizmin İktisadi Temelinin İnşası 9

Sosyalist Toplumun Tam Olarak İnşası 11

Üçüncü Beş Yıllık Planın Talimatları 16

Revizyonizme Karşı Mücadele Edilmeden Emperyalizme Karşı Başarılı Bir Mücadele Verilemez, Uluslararası Komünist Hareketin Birliği Korunamaz 17

2. PARTİNİN ÜÇÜNCÜ BEŞ YILLIK PLAN GÖREVLERİNİ GERÇEKLEŞTİRME MÜCADELESİ. REVİZYONİSTLERİN, ARNAVUTLUK HALK CUMHURİYETİNE KARŞI BESLEDİKLERİ DÜŞMANCA EMELLERİN BOZGUNA UĞRATILMASI 23

Ekonomide Tutumluluk 23

AEP'nin Sovyet Revizyonistlerinin Azgın Saldırısına Uğraması 25

AEP'nin Revizyonist Sovyet Yöneticilerine Karşı Açık Mücadeleye Girişmesi 29

Kruşçev Revizyonistlerine Karşı Mücadelede Halkın Parti Etrafındaki Çelikten Birliği 33

3. SOSYALİST TARIMIN GELİŞMESİNİN DAHA DA HIZLANDIRILMASINA İLİŞKİN GÖREVLER 39

Tarımın Yoğun Bir Şekilde Geliştirilmesi 39

Köylük Bölgelerdeki İktisadi, Sosyal ve Kültürel Durumun Köklü Bir Şekilde Düzeltilmesi 41

4. PARTİNİN EMEKÇİ HALKIN KOMÜNİST EĞİTİMİ İÇİN ÖRGÜTSEL VE İDEOLOJİK ÇALIŞMASININ GÜÇLENDİRİLMESİ. İKTİSADİ GÖREVLERİN BAŞARIYLA YERİNE GETİRİLMESİ 45

Partinin Örgütsel Bakımdan Daha Da Güçlendirilmesi 46

Partinin Temel Görevlerinden Biri: Emekçi Halkın Komünist Eğitimi 50

Komünist Eğitimin Hizmetindeki Sanat ve Edebiyat 57

Üçüncü Beş Yıllık Planın Gerçekleştirilmesi 60

5. AEP'NİN, KRUŞÇEV REVİZYONİSTLERİNİN DEMAGOJİLERİNİ VE TAKTİKLERİNİ TEŞHİR ETME MÜCADELESİ 62

Tarihi Olarak Zorunlu Bir Görev: Kruşçev Revizyonizminin İdeolojik ve Siyasi Bakımdan Yenilgiye Uğratılması İçin Mücadele 63

Revizyonizm İle Aramızda Kesin Bir Sınır Çizgisi Çekelim 68

Yeni Sovyet Yöneticileri Hakkında Hayaller Beslemeyin. Kruşçev Revizyonizmine Karşı Sonuna Kadar Mücadele Edin 74

YEDİNCİ BÖLÜM

AEP'NİN KENDİSİNİ VE BÜTÜN ÜLKE HAYATINI DAHA DA DEVRİMCİLEŞTİRME MÜCADELESİ 82

1. KİTLE ÇİZGİSİNİN DERİNLEŞTİRİLMESİ 82

Devrimci Bir Çalışma Tarzı ve Yönetimi İçin Bürokrasiye Karşı Mücadele 83

Merkez Komitesinin Açık Mektubu ve Parti Öğretilerinin Uygulanması İçin Yapılan Devrimci Atılım 89

2. AEP'NİN BEŞİNCİ KONGRESİ. PARTİYİ VE ÜLKE HAYATINI DAHA DA DEVRİMCİLEŞTİRME MÜCADELESİ 96

Sosyalist Devrimin Bütün Alanlarda Sürekli Olarak Geliştirilmesi ve Derinleştirilmesi 97

Partinin ve Onun Önder Rolünün Daha da Sağlamlaştırılması 111

Dördüncü Beş Yıllık Planın Talimatları . 117

Emperyalizme ve Modern Revizyonizme Karşı Mücadeleyi Daha da Yükseltelim . 120

3. İDEOLOJİK VE KÜLTÜREL DEVRİMDE YENİ BİR NİTELİK SIÇRAMASI . 128

İki Temel Halka: Partinin Devrimci İlke ve Kuralların Uygulanması ve Bürokrasiye Karşı Siyasi-İdeolojik Mücadele . 129

Genel Çıkarı Her Yerde Kişisel Çıkarların Üstünde Tutma Hareketi 134

Dine, Dini Önyargılara ve Geri Adetlere Karşı Girişilen Hareket . 142

Kadınların Tamamen Kurtarılması Hareketi . 146

Okulun Devrimcileştirilmesi Hareketi . 153

4. HALKIN PARTİ ETRAFINDAKİ ÇELİKTEN BİRLİĞİ YENİ ZAFERLER İÇİN BİR TEMİNATTIR 161

GENEL SONUÇLAR 166

ALTINCI BÖLÜM

EMPERYALİST VE REVİZYONİST KUŞATMA ŞARTLARI ALTINDA SOSYALİST TOPLUMUN TAM OLARAK İNŞASI MÜCADELESİNDE ARNAVUTLUK EMEK PARTİSİ

(1960 - 1965)

1. DÖRDÜNCÜ PARTİ KONGRESİ. SOSYALİST TOPLUMUN TAM OLARAK İNŞA EDİLMESİ TALİMATI

Dördüncü Parti Kongresi, 13 Şubat ile 20 Şubat 1961 tarihleri arasında Tiran'da toplandı. Kongreye, Partinin 50.802 üyesini ve 2857 aday üyesini temsilen oy hakkına sahip 754 delege ile söz hakkına sahip 54 delege katıldı.

Kongre, iktisadi ve sosyal değişikliklerin bir bilançosunu çıkardı, ülkenin sosyalist inşasının yeni aşamasının yönelimini tespit etti, üçüncü beş yıllık planın talimatlarını onayladı ve Arnavutluk Emek Partisinin, Marksizm-Leninizm ile modern revizyonizm arasındaki mücadelede aldığı devrimci tavrı bir kere daha onayladı.

Sosyalizmin İktisadi Temelinin İnşası

Temel üretim ve dağıtım araçlarının, yani sanayi, madenler, ulaşım, bankalar ve ticaretin ortak mülkiyete dönüştürülmesi ve tarımın sosyalist kollektifleştirilmesi, genel olarak, çeşitli ekonomi biçimlerinin yer aldığı ekonomiye son verdi ve onun yerine tek bir sosyalist ekonomi

sistemi yarattı. 1960'da sosyalist sektör, toplam sanayi üretiminin yüzde 99'unu, toplam tarım üretiminin yüzde 80'ini, toplam ticaretin yüzde 100'ünü ve parakende ticaretin yüzde 90'ını kapsıyordu. Milli gelirin yaklaşık olarak yüzde 90'ı sosyalist sektörden geliyordu. Dördüncü Parti Kongresi, bu köklü iktisadi ve sosyal değişikliklerden şu sonucu çıkardı: **Arnavutluk Halk Cumhuriyetinde sosyalizmin iktisadi temeli, hem şehirlerde hem de köylük bölgelerde inşa edilmiştir.**

Üretimde sosyalist ilişkilerin zafere ulaşmasıyla birlikte, sömürücü sınıflar ve insanın insan tarafından sömürülmesi de ortadan kalktı.

> **Bugünkü aşamada ülkemizin sınıf yapısının en belirgin ve temel özelliği, iki dost sınıfın, yani işçi sınıfının ve kooperatifleşmiş köylülüğün varlığı, onların işçi sınıfı önderliğindeki ittifakı ve bu temel üzerinde, bütün emekçi halkın manevi ve siyasi birliğinin güçlendirilmesidir.**[1]

Artık bu iki sınıf arasındaki ilişkiler, her türlü sömürüden kurtulmuş emekçi halk arasındaki kardeşçe işbirliği ve yoldaşça yardımlaşma ilişkileriydi.

1960 yılında, aileleriyle birlikte işçiler toplam nüfusun yüzde 22,5 'ini, emekçi köylüler yüzde 62,8 'ini ve halk aydınları da yüzde 13.6 'sını meydana getiriyordu.

Özel mülkiyetin kaldırılması ve temel üretim araçlarının sosyal mülkiyetinin gerçekleştirilmesi, sosyalist ekonomi sisteminin kurulması, halkın Parti etrafındaki birliğinin, iktidarın ve sosyalist demokrasinin maddi temelinin yaygınlaşmasına ve güçlenmesine yol açtı.

Büyük iktisadi ve sosyal dönüşümler, Partinin sosyalizmin kuruluşu için yaptığı çalışmalar ve çok yönlü eğitim faaliyeti, emekçinin manevi özelliklerinde, bilincinde, çalışmaya ve sosyal mülkiyete karşı tavrında, toplumda ve

---

(1) AEP Dördüncü Kongresi Kararı. AEP Dördüncü Kongresi, Tiran, 1961, s. 298.

aileye karşı tutumunda gözle görülür değişmeler sağladı. Sosyalist ideoloji, toplumda hakim ideoloji haline geldi ve halkın bilincinin ve maddi hayatının daha da fazla değiştirilmesi için güçlü bir silah olarak hizmet etti.

Üretimde sosyalist ilişkilerin kurulması, üretici güçlerin canlı bir şekilde geliştirilmesi ve ülkenin savunma gücünün daha da arttırılması için geniş ufuklar açtı.

Sosyalist Toplumun Tam Olarak İnşası

Sosyalizmin iktisadi temelinin kurulmasıyla birlikte Arnavutluk, yeni bir tarihi aşamaya, **sosyalist toplumun tam olarak inşası aşamasına** girdi. Dördüncü Kongrede, ülkenin bu aşamadaki gelişmesi ile ilgili talimatlar tespit edildi.

Üretici güçleri yeni ve daha yüksek bir düzeye çıkararak sosyalizmin maddi-teknik temelinin tam olarak inşa edilmesi, bu aşamanın temel görevi olarak tayin edildi. Sosyalizmin maddi-teknik temelinin inşası için ilk adımlar, daha önceki beş yıllık planlar sırasında temel üretim araçlarının devletleştirilmesi ve sosyalist ekonominin gelişmesiyle atılmıştı. Gelecek birkaç beş yıllık plan süresi içinde bunun tamamlanması talimatı verilmişti. Bu süre içinde Arnavutluk, bir tarım-sanayi ülkesi olmaktan çıkıp bir sanayi-tarım ülkesi haline gelecekti.

Ülkenin sanayileşmesine devam edilmesi, sosyalizmin maddi-teknik temelinin inşasında kavranacak esas halka olarak tespit edildi. Kongre, sosyalist sanayinin halk ekonomisinde önder rolü oynamaya devam etmesi gerektiğini belirtti. Buna bağlı olarak, gelecek beş yıllık planda, milli sanayinin mevcut kollarının geniş çapta gelişeceği öngörüldü. Bunun yanısıra bakır, ferro-nikel ve krom yatakları, pik demir dökümü, nitratlı ve fosfatlı gübre üretimi için kimya sanayii v.b. gibi yeni sanayi kolları kurulacaktı. Kongre, esas olarak, ülkenin hammaddelerinin sanayinin gelişmesi için kullanılması ve ağır sanayiye, üretim araç-

larının üretimine öncelik vermeye devam edilmesi gerektiği talimatını verdi.

Sanayinin yanısıra tarımın geliştirilmesinin de hızlandırılması ve böylece halk ekonomisinin bu iki temel kolunun gelişmesi arasındaki eşitsizliğin ortadan kaldırılması gerektiği yolunda talimatlar yayınlandı. Tarımın başlıca görevi, gene, ekmek ihtiyacının ülke içinden sağlanmasını teminat altına almak için tahıl üretimini artırmaktı. Aynı zamanda Kongre, halkın gittikçe büyüyen ihtiyaçlarını ve sanayinin hammadde ihtiyacını daha iyi karşılamak, ayrıca ihracatı artırmak amacıyla diğer tarım ürünleri üretiminin artırılmasını da istedi. Tarımı geliştirmenin başlıca yolu olarak, yeni toprakları ekilebilir hale getirme çalışmalarına ara vermeksizin verimliliğin sürekli olarak artırılması tespit edildi.

Üretici güçlerin daha yüksek bir düzeye çıkarak büyümesi ve gelişmesiyle birlikte, sosyalist üretim ilişkilerinin daha da geliştirilmesi ve mükemmelleştirilmesi için talimat verildi.

Sosyalist ilişkilerin temeli olan kamu mülkiyetinin daha da sağlamlaştırılması ve yaygınlaştırılması bir görev olarak tespit edildi. Bu, mümkün olan her yerde, iç birikimin artırılması yoluyla, sosyalist mülkiyetin zarardan ve israftan korunması yoluyla, dağlık bölgelerde tek tek köylü işletmelerinin kooperatifleşmesi yoluyla, küçük kooperatiflerin daha büyük birimlerde birleştirilmesi ve bunların iktisadi ve örgütsel bakımdan güçlendirilmesi yoluyla gerçekleştirilecekti.

Kongre, iş normlarına göre çalışma sisteminin mükemmelleştirilmesi, çeşitli üretim kolları, işletmeler ve üretim kollektifleri arasında işbirliği ve yardımlaşmanın güçlendirilmesi ve planlama sisteminin, ileri tecrübelerin örgütlü bir şekilde daha da yaygınlaştırılması için talimatlar verdi.

Bölüşüm konusunda, yapılan işin nicelik ve niteliğine göre ödüllendirme ilkesinin daha mükemmel bir şekilde uygulanması milli gelirin (yatırım ve tüketim fonları ara-

sında) bölüşüm oranlarının belirlenmesi ve bu oranların uygulanması ve ayrıca özel ve sosyal amaçlarla kullanılacak kaynakların dengeli bir şekilde dağılımının sağlanması yolunda talimatlar yayınlandı.

Üretici güçlerin ve üretim ilişkilerinin sürekli gelişmesi ile işçi sınıfı sayıca büyüyecek ve güçlenecek, işçi sınıfı önderliğindeki işçi-köylü ittifakı çelikleşecek ve halkın maddi durumu ve kültür düzeyi devamlı olarak gelişecekti.

Sosyalizmin inşasındaki yeni aşamada emekçi halkın komünist eğitimi büyük önem kazandı.

Enver Hoca yoldaş önemle şunu belirtti:

> «Sosyalizm kitlelerin eseridir. Ve onların bu çalışmaya faal bir şekilde katılmaları, doğrudan doğruya onların sosyalist bilinç düzeyine bağlıdır.» [1]

Kongre, komünist eğitimi gerçekleştirmek için verilen mücadelenin, her şeyden önce çalışma ve sosyal mülkiyet karşısında sağlam bir sosyalist tavrın geliştirilmesi, burjuva ve küçük burjuva kavram ve özlemlerin, dinî önyargı ve batıl inançların, geri gelenek ve alışkanlıkların halkın bilincinden silinmesi ve halk arasında bilimsel materyalist dünya görüşünün yerleştirilmesi hedeflerine yöneltilmesi talimatını verdi.

Diğer bir temel görev ise, her türlü yıkıcı çabaya ve burjuva-toprak ağası düzenini geri getirme teşebbüsüne karşı sosyalist anavatanı savunmak, elde edilmiş olan zaferleri korumak ve sosyalizmin inşasında yeni zaferler kazanmaktı.

Bununla ilgili olarak, ülkemizde sömürücü sınıfların tasfiye edilmesinin, sınıf mücadelesinin sona erdiği anlamına gelmediği açıkça ortaya kondu. Sınıf mücadelesi, sosyalist toplumun tam olarak inşa edilmesi döneminde

---

(1) Enver Hoca, Parti Merkez Komitesinin Faaliyeti Üzerine Rapor, AEP Dördüncü Kongresi. s. 146.

de şiddetli bir şekilde sürdürülecekti. Sömürücü sınıfların şehirlerdeki ve köylük bölgelerdeki kalıntıları kaybettikleri mevkileri ve imtiyazları yeniden ele geçirme hayallerinden vazgeçmemişlerdi. Ancak ülke içindeki sınıf mücadelesi, esas olarak, ideolojik cephede yoğunlaştırılacaktı. Bu mücadele, sosyalist ideoloji ile burjuva ideolojisi arasında bir ölüm kalım mücadelesi; geçmişin kalıntılarına, halkın bilincinden hemen silinmeyen gerici alışkanlıklara, geleneklere, kavramlara ve burjuva ve revizyonist ideolojiye karşı bir mücadele olarak nitelendirildi. Kongre, sınıf mücadelesinin özellikle ideolojik cephede gevşetilmesinin ya da durdurulmasının, ülke içinde karşıdevrim, dış silahlı müdahale ve dolayısıyla kapitalizmin geri getirilmesi için elverişli bir zemin hazırlayacağını önemle belirtti.

Ülke içindeki sınıf mücadelesini uluslararası alandaki sınıf mücadelesine, sosyalizm, ezilen halklar ve Marksizm-Leninizm ve emperyalizm, gericilik ve revizyonizm arasındaki sınıf mücadelesine sıkı sıkıya bağlı bir olgu olarak değerlendirmek zorunluydu. Emperyalistler ve revizyonistler Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'ne ve Arnavutluk halkına sürekli olarak baskı yapıyorlardı ve Arnavutluk'taki sosyalist düzeni yıkma amaçlarından ve girişimlerinden vazgeçmemişlerdi.

Proletarya diktatörlüğünün daha da sağlamlaştırılması, sosyalizmin tam olarak inşasının ve sosyalist düzenin savunulmasının vazgeçilmez bir şartı olarak değerlendirildi.

Sosyalizmin iktisadi temellerinin inşası, sömürücü sınıfların tasfiyesi ve emekçi kitlelerin sosyalist bilincinin gelişmesiyle birlikte halk iktidarının sosyalist temeli önemli ölçüde sağlamlaştırılmış, yaygınlaştırılmış ve daha da demokratlaştırılmıştı.

Yeni şartlara uygun olarak, sosyalist devletin temel görevleri daha da kapsamlı bir hale geldi.

Devletin başlıca görevi iktisadi-örgütsel, kültürel-eğitici nitelikteydi. Bu görevin doğru bir şekilde yerine geti-

rilmesi için, halk iktidarının organlarından, ekonomiyi ve kültürü yönetme yöntemini geliştirmeleri ve örgütleme ve planlama çalışmalarını mükemmelleştirmeleri istendi.

Devletin sosyalist anavatanı savunma görevi, önemini korumaya devam ediyordu. Bu amaçla ülkenin savunma gücünü artırmak, Halk Ordusunu ve bütün silahlı kuvvetleri güçlendirmek ve bütün halkı sistemli askeri eğitimden geçirmek bir görevdi.

Devletin baskı uygulama görevi, sömürücü sınıfların ortadan kalkmasından sonra da devam etti. İdari yollardan baskı, sömürücü sınıfların kalıntılarına ve bütün sınıf düşmanlarına, emperyalist ve revizyonist ajanlara, kamu mülkiyetine ciddi zarar verenlere, komünist ahlaka karşı gelenlere ve devletin kanunlarını çiğneyenlere karşı uygulandı.

Daha önce olduğu gibi, sosyalist toplumun tam olarak inşası döneminde de Arnavutluk Emek Partisi, ülkenin bütün hayatını yöneten ve örgütleyen genel kurmay olmaya devam etti. Bununla ilgili olarak, Partinin yönetme, örgütleme ve eğitme yeteneklerinin daha da artırılmasına devam etmek, birliğini sağlamlaştırmak, ideolojik sağlamlığını ve sosyal bileşimini geliştirmek de bir diğer temel görevi meydana getiriyordu.

Sosyalizmin iktisadi temelinin inşası, toplumun sınıf yapısının değişmesi, yani işçilerin, kooperatifleşmiş köylülüğün ve halk aydınlarının sayısının artması, Parti Tüzüğünün Parti üyeliğine kabul şartları ile ilgili maddelerinin değiştirilmesini gerekli kılmıştı. Dördüncü Kongre, adayların sosyal yapılarına göre aranan farklı şartları kaldırdı ve üye olmak üzere başvuran herkes için tek bir kural getirdi. Ancak bu hiç bir şeklilde, Partinin, yeni üyelerinin sosyal yapısına ilgisiz kalacağı anlamına gelmiyordu. Her zaman olduğu gibi Parti, Parti üyeliğine kabul işlemine büyük bir dikkatle önderlik ve rehberlik edecek, saflarını en devrimci ve en faal militanlarla, kitlelerle en sıkı bağları olanlarla ve Partinin ve halkın davasına en sadık olanlarla genişletecekti. Gelecekte de Parti üyeliğine ka-

bul edilenlerin çoğunluğu, şehirlerde ve köylerde üretime doğrudan katılan kişiler, herşeyden önce sanayi işçileri, maden ve ulaşım işçileri ve sonra da kollektif çiftliklerin üyeleri olacaktı.

Üçüncü Beş Yıllık Planın Talimatları

Kongre, 3. beş yıllık planın (1960-1965) iktisadi ve kültürel gelişme talimatlarını, sosyalist toplumun tam olarak inşası hedefine uygun olarak hazırladı. Bu talimatlar esas görev olarak şunları tespit ediyordu: **3. beş yıllık plan, sosyalizmin maddi-teknik temelinin inşasında ileriye doğru atılan önemli bir adım olmalıdır; Arnavutluk, bir tarım-sanayi ülkesi durumundan çıkıp bir sanayi-tarım ülkesi durumuna gelme yolunda daha hızlı ilerlemelidir; tarım üretimi daha hızlı bir şekilde artmalı ve bunun sonucu olarak emekçi kitlelerin maddi ve kültürel düzeyi daha da yükseltilmelidir.**

Toplam sanayi üretimi hacminin yılda ortalama olarak yüzde 8,7 oranında gelişerek, yüzde 52 oranında artacağı tahmin ediliyordu. Üretim araçlarının üretimi yüzde 54 oranında artacak, tüketim mallarının üretimindeki artış ise yüzde 50'den az olmayacaktı. Yedek parça, çimento, blister bakır, ferro-nikel cevheri, elektrik enerjisi, cam eşya, örgü işleri ve yünlü kumaşlar, ayakkabı ve belli ağaç ürünleri, yiyecek v.b. üretimi özellikle hızlı bir artış gösterecekti.

Tarım üretiminin her yıl ortalama yüzde 15,5 oranında olmak üzere, yüzde 72 oranında artması öngörülüyordu. Özellikle tahıl, tütün, pamuk, zeytin, sebze, patates, meyva v.b. üretimi daha hızlı gelişecekti.

Plan görevlerinin gerçekleştirilmesi için, ikinci beş yıllık plan yatırımlarından yüzde 51 daha fazla kaynak kullanılacak ve bunların hemen hemen yüzde 82'si üretici sektörlere yöneltilecekti.

Milli gelir yüzde 65 oranında artacaktı. İşçilerin ve memurların gerçek ücretleri yüzde 30 oranında, köylülerin

gelirleri ise yüzde 35 oranında artacaktı. Sosyal sigorta, emeklilik, eğitim ve kültür, çocuk yuvaları ve kreşler için yapılan harcamalar önemli ölçüde artırılacaktı, buna karşılık sağlık hizmetleri, köylülük de dahil olmak üzere herkese ücretsiz olarak sağlanacaktı.

Üçüncü beş yıllık plan, halk eğitiminin ve okul ve bilim ile sosyalizmin inşası pratiği, yani hayat arasında daha sıkı bağlar kurulması için yapılan araştırma çalışmalarının örgütlenmesinde bir dönüm noktası olacaktı. Orta ve yüksek okullarda eğitilenlerin sayısı, 1960 yılına göre iki misli olacaktı.

Üçüncü beş yıllık planın gerçekleştirilmesinde, esas olarak iç kaynakların, olanakların ve güçlerin kullanılmasına, emek üretkenliğinin artırılmasına, bütün rezervlerden tam olarak yararlanılmasına, kaynakların azaltılmasına ve gereksiz harcamalardan kaçınılmasına v.b. dayanılıyordu. Aynı zamanda, yapılmış olan ya da yapılmak üzere olan anlaşmalar temeli üzerinde, sosyalist ülkelerin, yani Sovyetler Birliği'nin, Çin Halk Cumhuriyeti'nin ve diğer halk demokrasilerinin yaptıkları yardımlara da dayanılıyordu.

Revizyonizme Karşı Mücadele Edilmeden Emperyalizme Karşı Başarılı Bir Mücadele Verilemez, Uluslararası Komünist Hareketin Birliği Korunamaz.

Dördüncü Kongre, uluslararası komünist hareket içinde Marksizm-Leninizm ile revizyonizm arasındaki mücadelenin şiddetlendiği şartlarda toplandı.

Revizyonizm, proletaryanın büyük tarihi zaferleri için, sosyalizm ve Marksizm-Leninizm için ciddi ve doğrudan bir tehlike haline gelmişti. Tito revizyonizmine, Kruşçev revizyonizmi ve diğer akımlar da eklenmişti. İktidardaki burjuvazinin icazetine dayanan Bernstein, Kautski ve diğerlerinin eski revizyonizminin aksine, modern revizyonizm, büyük bir iktisadi ve askeri güce sahip olan iktidar-

daki revizyonizmdi. En kötüsü de, revizyonizmin, ilk sosyalist ülke olan Sovyetler Birliği'nin ve Lenin'in ve Stalin'in Komünist Partisinin başına çöreklenmiş olmasıydı. Bu, uluslararası komünist hareketin şimdiye kadar karşılaştığı en büyük felaketti. Sahip oldukları ortak burjuva ideolojisi ve diğer birçok ortak çıkarlar, modern revizyonistleri komünizme ve devrime karşı mücadelede emperyalistlere, sosyal-demokratlara ve emperyalizmin bütün uşaklarına yaklaştırmış ve her geçen gün daha fazla birleşmelerine yol açmıştı. Dünya emperyalizmi, modern revizyonistleri ve özellikle Kruşçev revizyonistlerini en güvenilir müttefikleri olarak görüyor ve bu ittifakı karşı karşıya bulunduğu derin genel buhrandan ve kesin yenilgi tehlikesinden kurtulmanın en iyi yolu olarak değerlendiriyordu.

Kruşçev revizyonistleri, komünist ve işçi partileri toplantısının Kasım 1960 Moskova Bildirisini, o toplantının hemen ertesi günü çöp sepetine attılar. Onlar, her alanda revizyonist çizgilerini uyguladılar ve bölücü faaliyetlere giriştiler, Marksizm düşmanı çizgilerini zorla kabul ettirmek ve revizyonizme karşı çıkan Marksist-Leninist partilere karşı bir blok oluşturmak için, sosyalist ülkelerin ve kardeş partilerin iç işlerine kabaca müdahale ettiler.

Bu şartlarda AEP başlıca görevinin, genel devrimci çizgisini titizlikle korumak ve kararlı bir şekilde uygulamak, Marksizm-Leninizmin saflığını korumak ve revizyonistlerin hedef aldığı Marksizm-Leninizmin temel ilkelerini savunmak ve yaymak olduğu görüşündeydi.

Marksizm-Leninizm ile revizyonizm arasındaki mücadele esas olarak, seksen bir komünist ve işçi partisinin toplantısında ortaya koyulan ve tartışılan dünya gelişmesinin büyük meseleleri etrafında sürdürülüyordu. AEP, o toplantıya katılan heyeti vasıtasıyla, bu meseleler karşısındaki devrimci tutumunu açık bir şekilde ortaya koymuştu. Dördüncü Kongre bu tutumu onayladı. Kongre şu açıklamayı yaptı:

«[Kongre] Enver Hoca yoldaş başkanlığındaki AEP heyetinin, 1960 Kasımında yapılan Moskova toplantısındaki faaliyetlerini ve onun tarihi belgelerini tamamen onaylamaktadır... Partimiz 1957 Bildirisini uyguladığı gibi, 1960 Bildirisini de aynı şekilde sadakatle uygulayacaktır ve uygulanması için mücadele edecektir.» [1]

Kongre, karşıt çıkarları olan sınıfların işbirliği ve birarada yaşaması hakkındaki revizyonist görüşleri ve içinde bulunduğumuz dönemi, bütün dünyanın devrimler, ayaklanmalar ve kurtuluş savaşları olmaksızın sosyalizme geçeceği bir genel durgunluk ve ahenk dönemi olarak tanımlamaya çalışanların çabalarını ağır bir şekilde mahkum etti. Kongre, modern revizyonistlerin, sosyalist devrim ve proletarya diktatörlüğü konusundaki Marksist-Leninist öğretileri reddetme çabalarının maskesini düşürdü ve bu öğretilerin, sosyalizme geçişin ve sosyalist toplumun inşasının genel kanunları olduğunu ve böyle olmakta da devam edeceğini önemle belirtti. AEP Dördüncü Kongresi, revizyonistlerin proletarya diktatörlüğünü tasfiye etme teşebbüslerinin yol açtığı tehlikeye işaret ederken, şu mesele üzerinde durdu:

«Sosyalist devletin tasfiyesinin ya da proletarya diktatörlüğü organlarının en küçük ölçüde zayıflamasının ve liberalleşmesinin bile... sosyalist ülkelerimiz için intihar anlamına geleceği, Marksist-Leninist partiler için gün gibi açıktır. Macaristan'daki acı karşı-devrim tecrübesi bunu en iyi şekilde doğrulamaktadır.» [2]

AEP, revizyonistlerin azgınca sosyalizm düşmanı, karşı-devrimci ve bölücü faaliyetlerde bulundukları şartlarda,

---

(1) AEP Dördüncü Kongresi Kararı. AEP Dördüncü Kongresi, s. 316.

(2) Enver Hoca, AEP Dördüncü Kongresine Rapor, AEP Dördüncü Kongresi, s. 155-156.

komünist ve işçi partilerinin ve sosyalist devletlerin en önemli görevinin, sosyalist kampın ve uluslararası komünist hareketin birliğini güçlendirmek olduğu görüşündeydi.

> «Partimiz ve Hükümetimiz, birlik bayrağını daha da yükseltmiştir ve her türlü güçlüğün üstesinden gelmeye ve enternasyonalist görevlerini harfiyen yerine getirmeye her zaman hazır olmuştur, hazırdır ve hazır olacaktır...» [1]
>
> «Partimiz her zaman, uluslararası komünist ve işçi hareketinin birliğini daha da güçlendirmek, bütün kardeş partilerle enternasyonalist dayanışmayı ve bağları geliştirmek için Moskova Bildirisindeki ilkeler temeli üzerinde mücadele edecektir.» [2]

AEP Dördüncü Kongresi, Marksizm-Leninizmi, uluslararası komünist hareketin birliğini ve sosyalist kampı korumak için modern revizyonizme karşı kararlı bir mücadele vermenin ve onun yıkıcı ve bölücü faaliyetlerini yenilgiye uğratmanın zorunlu olduğu görüşündeydi. Kongre, Moskova toplantısında beraberce karar verildiği şekilde, revizyonizmin uluslararası komünist hareket içindeki baş tehlike olarak tanımlanmasına ve Yugoslav revizyonizminin, modern revizyonizmin yoğun bir ifadesi olarak teşhir edilmesine bazı komünist ve işçi partileri yöneticilerinin karşı çıkma çabalarını mahkum etti.

> «Revizyonizmin maskesi acımasızca düşürülmedikçe... emperyalizm gerektiği gibi teşhir edilemez.» [3]

Bütün bu nedenlerle, Kongre şu talimatı verdi:

> **«İdeolojik ve siyasi bakımdan revizyonizm tamamen yenilgiye uğratılıncaya kadar, revizyo-**

---

(1) Aynı yerde, s. 17.

(2) Aynı yerde, s. 162.

(3) Aynı yerde, s. 159.

nizme karşı verilen mücadele sürdürülmeli ve daha yüksek bir düzeye çıkarılmalıdır. Parti, bir yandan esas tehlike olan revizyonizme karşı kararlı bir şekilde mücadele ederken, aynı zamanda, her türlü dogmatizm ve sektarizm belirtisine karşı da mücadele etmelidir.» [1]

Dördüncü Kongre, revizyonizme karşı kesin ve ilkeli bir tutum almakla ve revizyonist güçlerin maskesini düşürmekle birlikte, Sovyet yöneticilerine bu görüşlerinden ve komünist hareket ve sosyalist kamp içindeki bölücü faaliyetlerinden dolayı ve AEP ve Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'nin iç işlerine karışması ve onlara karşı yürüttüğü Marksizm düşmanı faaliyetlerinden dolayı açıkça hücuma geçmedi. AEP bunu, kardeş partilerin bir forumu olan Moskova Toplantısında ve Merkez Komitesinin ve kendi örgütlerinin kapalı toplantılarında yapmıştı. Sovyetler Birliği Komünist Partisi ve diğer bazı partilerin yöneticileri ile aralarındaki ayrılıkların kamuoyuna açıklanmasını istemiyordu. AEP, Moskova'daki son toplantıda alınan kararlara uygun olarak, kardeş partiler arasındaki ayrılıkların danışmalar yoluyla halledilmesi kuralına sıkı sıkıya bağlı kaldı.

Modern revizyonistlerin Marksizm düşmanı görüşlerinin maskesinin Dördüncü Kongre tarafından düşürülmesi, bu kongreye katılan Sovyetler Birliği Komünist Partisinin ve diğer bazı komünist ve işçi partilerinin temsilcilerinin doğrudan muhalefeti ile karşılaştı. AEP'nin Marksist-Leninist tutumunu ve AEP heyetinin kısa bir süre önce Moskova toplantısında modern revizyonizme karşı yürüttüğü kararlı mücadeleyi pek iyi bilen bu temsilciler, AEP Dördüncü Kongresine, Kongre delegelerine baskı yapmak, onları Partilerinin militan Marksist-Leninist çizgisine karşı çıkmaya ve önderliğe karşı açık muhalefete zorlamak gibi özel bir görevle gelmişlerdi.

---

(1) AEP Dördüncü Kongresi Kararı. AEP 4. Kongresi, s. 315.

Bu amaca ulaşmak için Sovyet temsilcileri ve diğer bazı temsilciler yaptıkları konuşmalarda, AEP Merkez Komitesinin Raporundaki görüşlere karşı olan bazı tezler ortaya attılar. Şantaj ve demagojiye başvurarak, diğer komünist ve işçi partilerinin temsilcilerini de konuşmalarının muhtevasını değiştirmeye ve AEP'nin çizgisine karşı çıkmaya zorladılar.

Modern revizyonistlerin bu müdahalesi, kongreye katılan delegeleri çok kızdırdı. Onlar, bu müdahaleye, Marksizm-Leninizmin saflığını koruma mücadelesini daha da canlı bir şekilde sürdürme, AEP'nin devrimci siyasi çizgisini ve Dördüncü Kongre kararlarını uygulama ve Partinin, Enver Hoca yoldaş başkanlığındaki Merkez Komitesi etrafındaki birliğini daha da sağlamlaştırma konusundaki kararlı tutumlarıyla cevap verdiler.

Çalışmalarının sonunda Kongre, 53 üye ve 23 aday üyeden meydana gelen AEP Merkez Komitesini oybirliği ile seçti. Enver Hoca yoldaş yeniden Birinci Sekreter seçildi.

AEP Dördüncü Kongresi, ülkenin gelişmesinde yeni bir dönemi, sosyalist toplumun tamamen inşası dönemini başlatan ve Partiyi modern revizyonizme karşı genel ideolojik saldırıya hazırlayan kongre olarak tarihe geçti.

Kongre, Parti saflarının bölünmez Marksist-Leninist birliğini ve Partinin, bu birliği, modern revizyonistlerin bütün emellerine ve çabalarına karşı sağlamlaştırma ve savunmadaki kararlılığını gösterdi. Bu durum, sağlam bir muhteva ve son derece militan bir ruhun belirlediği konuşmalarda, üçüncü beş yıllık planın rapor, karar ve talimatlarının oybirliğiyle kabul edilmesinde ve Partinin yönetim organlarının oybirliğiyle seçilmesinde en güçlü ifadesini buldu.

Dördüncü Kongre aynı zamanda, AEP'nin sağlam proleter enternasyonalist ruhunun ve uluslararası komünist ve işçi hareketiyle ve sosyalizm, milli bağımsızlık, hürriyet ve barış için mücadele eden bütün halklarla olan sarsılmaz dayanışmasının yüce bir ifadesi oldu.

2. PARTİNİN ÜÇÜNCÜ BEŞ YILLIK PLAN GÖREVLERİNİ GERÇEKLEŞTİRME MÜCADELESİ. REVİZYONİSTLERİN, ARNAVUTLUK HALK CUMHURİYETİNE KARŞI BESLEDİKLERİ DÜŞMANCA EMELLERİN BOZGUNA UĞRATILMASI

İşçi sınıfı, kooperatifleşmiş köylülük ve halk aydınları, Partinin Dördüncü Kongresinde alınan kararları derhal benimsediler ve bu kararların uygulanması için bütün güçlerini seferber ettiler. Kongre çalışmalarının ve kararlarının derin devrimci ruhu, geniş emekçi kitleleri arasında büyük bir coşkunluk yarattı ve bütün güçlüklerin ve engellerin üstesinden gelme ve üçüncü beş yıllık plan görevlerini yerine getirme mücadelelerinde onlara ışık tuttu.

Parti, iktisadi ve kültürel gelişme planlarının hazırlanmasını ve uygulanmasını her zaman büyük bir siyasi görev olarak görmüştür. Ancak Marksizm-Leninizm ile modern revizyonizm arasında şiddetli bir mücadelenin hüküm sürdüğü şartlarda, üçüncü beş yıllık planın gerçekleştirilmesi, daha önceki beş yıllık planlara göre daha da büyük bir siyasi önem kazanmıştı.

Emekçi kitleler, bütün yeteneklerini, yaratıcı düşüncelerini ve çabalarını ancak iktisadi meselelerin siyasi yönlerini derinliğine kavradıkları zaman, planın gerçekleştirilmesine yöneltebilirler.

Ekonomide Tutumluluk

Parti, Üçüncü beş yıllık plan görevlerini başarıyla yerine getirebilmek için, dikkatini, bütün maddi ve mali kaynakların mümkün olan en iyi bir şekilde değerlendirilmesi, halk ekonomisinde ve ülkenin bütün idari ve sosyal faaliyetlerinde israfın önlenmesi için etkili tedbirlerin alınması üzerinde yoğunlaştırdı.

Sosyalist ekonominin yönetilmesinin yöntemlerinden biri olan tutumluluk, sosyalist üretim tarzından kaynak-

lanır. Milli ekonominin sosyalist dönüşümü, şehirlerde ve köylük bölgelerde sosyalist mülkiyetin yaratılması, tutumluluk ilkesinin uygulama alanının, ülkenin zengin kaynaklarının ortaya çıkarılmasını ve bunların ekonomi ve kültürün gelişmesinde yardımcı kaynaklar haline getirilmelerini sağlayacak şekilde genişletilmesini mümkün kılmıştı. Öte yandan, iç kaynakların mümkün olduğu kadar verimli bir şekilde kullanılması, ülkenin kapitalist ve revizyonist abluka altında bulunmasından doğan güçlüklerin altedilmesine doğrudan katkıda bulundu.

Bunun dışında Parti, Kruşçev grubunun ve takipçilerinin, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'ne karşı yürüttükleri yıkıcı faaliyetleri ilerde daha da yoğunlaştıracaklarını önceden tespit etti. Bu, iç kaynakların, güçlerin ve olanakların daha tutumlu ve geniş ölçüde kullanılmasını daha da zorunlu kılıyordu.

AEP, bu çok önemli meseleyi emekçi kitlelerin tartışmasına sundu, onların yaratıcı fikirlerinden yararlandı ve onu bütün halka maletti. İşletmelerde çalışan işçiler, 1961 Haziranında düzenlenen geniş kitle forumuna katıldılar. Üretim maliyetini yükseltmeden üretimi artıracak somut ve çok değerli öneriler getirdiler. Petrol sanayisindeki Parti örgütü, yılın üç ayında, ithal malı yedek parça ve malzeme kullanmadan, yerli kaynakları kullanarak çalışma hareketini başlattı. Milli ekonominin çeşitli kesimlerindeki diğer Parti örgütleri ve emekçi halk bu harekete katıldı. 1961 yılı süresince, bütün bu üretim maliyetlerini düşürme ve gereksiz ve zamansız yatırımları azaltma tedbirleri ve diğer tedbirler sayesinde, 1 milyar 700 milyon lek tasarruf sağlandı. Bu miktar, devlet bütçesinin yüzde 6'sını oluşturuyordu.

Tutumluluk ilkesinin halk tarafından tartışılması, Arnavutluk halkının siyasi olgunluğunun, sosyalist yurtseverliğinin ve siyasi durumun gerektirdiği görevleri yerine getirme isteğinin daha da yüksek bir düzeye ulaştığını gösterdi. Devlet işletmelerinin ve kurumlarının, halk ekonomisinin gelişme olanaklarının ortaya çıkarılması

ve bunlardan daha iyi bir şekilde yararlanılması için iktisadi planların hazırlanmasına daha fazla dikkat göstermeleri gerektiğini de ortaya koydu.

Parti Merkez Komitesi, bu danışmanın sonuçlarını tahlil etti ve özetledi. Merkez Komitesi, gereksiz harcamaları önleme hareketini güçlendirmenin belli başlı yönlerini bu sonuçlara dayanarak tespit etti. Üretim araçlarını daha rasyonel bir şekilde kullanarak üretim araçlarında tasarruf sağlanmasına, kaliteyi bozmadan pahalı ham maddelerin yerine ucuz ham maddelerin geçirilmesine ve ithal malların yerine de yerli malların kullanılmasına büyük dikkat gösterildi. Üretimin sürekliliğini teminat altına alarak, makinaları ve araç-gereci en verimli bir şekilde kullanarak, çalışma zamanını rasyonel bir şekilde değerlendirerek, üretici olmayan alanlarda harcamaların kısılmasını ve ihracat gelirlerinin artırılmasını sağlayacak önemli tasarruflar yapılabilirdi.

Yatırım alanında da geniş tasarruf olanakları ve sayısız kaynaklar mevcuttu. Bununla ilgili olarak devlet kurumlarından, siyasi önemlerini gözden kaçırmaksızın, gerçekleştirilecek olan projelerin iktisadi bakımdan ne derece uygulanabilir olduklarını incelemeleri ve doğru bir şekilde tespit etmeleri istendi.

AEP'nin Sovyet Revizyonistlerinin Azgın Saldırısına Uğraması.

Partinin ve emekçi kitlelerin, üçüncü beş yıllık plan görevlerini gerçekleştirmeye henüz başladıkları sırada, Sovyet yöneticileri Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'ne karşı siyasi ve iktisadi alanlarda genel bir saldırı başlattılar ve ideolojik ayrılıkları devlet ilişkileri alanına kadar yaydılar.

Sovyet yöneticileri, iki ülke arasında usule uygun bir şekilde yapılmış olan anlaşmaları tek taraflı olarak boz-

dular. Yapılan anlaşmalar uyarınca Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'ne 1961-1965 döneminde vermekle yükümlü oldukları kredileri tamamen kestiler. Bütün ticari, teknik-bilimsel ve kültürel ilişkilere son verdiler: Kibirli ve tehdit edici bir tavırla, bütün Sovyet uzmanlarını Arnavutluk'tan geri çektiler.

Bu Marksizm düşmanı, Arnavutluk düşmanı faaliyetlerinin yanı sıra, SSCB Hükümeti Arnavutluk Halk Cumhuriyeti Hükümetine Nisan 1961 tarihli bir mektup gönderdi. Daha birçok şeyin yanı sıra bu mektup şunu belirtiyordu: Arnavutluk «artık Sovyetler Birliğinden eskisi gibi yardım almayı ümit edemez, çünkü bu yardıma ancak gerçek dostlar ve kardeşler layıktır» (!); «Sovyetler Birliği bundan böyle Arnavutluk'la ilişkilerini yeni bir temel üzerinde ele almayı zorunlu görmektedir» (!). Başka bir deyişle, revizyonist Sovyet yönetimi pratikte uygulamakta olduğu şeyi, yani sosyalist ülkeler arasındaki kardeşçe yardımlaşma ilişkilerini reddettiğini açıkça ilan ediyordu. Bunun hemen arkasından, Varşova Paktı gereğince üstlendikleri yükümlülükler konusunda yürürlükteki ikili anlaşmaları keyfi bir şekilde geçersiz saydılar ve Arnavutluk Halk Ordusunun ihtiyacı olan bütün silah ve diğer teçhizatın gönderilmesini tamamen durdurdular. Bütün dünyanın gözleri önünde gemilerini Vlora deniz üssünden çektiler ve Sivastopol tersanelerine tamire gönderilmiş olan sekiz Arnavutluk denizaltısına ve diğer savaş gemilerine el koydular. Bütün bunlar, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'nin ve sosyalist kampın savunma gücünü zayıflattı, Amerikan emperyalistlerinin, Yunan kralcı faşistlerin ve Yugoslav revizyonist komplocuların iştahını kabarttı.

Bütün bunlara rağmen AEP, Kruşçev kliğinin bu düşmanca faaliyetlerini kamuoyu önünde mahkum etmedi. Tam tersine, AEP Merkez Komitesi, 1961 Temmuzunda bile Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesine şunları yazıyordu:

«Partilerimiz arasındaki ideolojik ayrılıkları, iktisadi, siyasi ve askeri alanlardaki devletlerarası ilişkileri kapsayacak bir hale getirmekten kaçınalım.

Partimiz ve Hükümetimiz, herhangi bir mesele üzerinde ikili görüşmeler yapmayı hiçbir zaman reddetmemiştir. Fakat, böyle bir şey için gerekli şartların, iki parti arasında eşitlik şartlarının gerçekleşmesi gerektiğinin üzerinde durduk ve gene de duruyoruz.» [1]

Ama Kruşçev revizyonistleri ne bu isteği gözönüne aldılar, ne de Emek Partisine ve Arnavutluk halkına karşı düşmanca saldırılarından vazgeçtiler. Arnavutluk Halk Cumhuriyeti yurttaşlarının Sovyetler Birliği'ndeki okullarda eğitim görmesi ile ilgili anlaşmayı iptal ettiler, bu anlaşmaya uygun olarak Sovyetler Birliği'nde eğitim görmekte olan Arnavut öğrencilerinin burslarını kestiler ve Arnavutluk halkının egemenliğini ayaklar altına alarak, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'ni Varşova Paktı'ndan çıkardılar. Böylece, Merkez Komitesi sekreteri Ramiz Alia yoldaşın başkanlığındaki tam yetkili AEP heyetinin, 1961 Ağustosunda Moskova'da yapılan Varşova Paktı ülkelerinin komünist ve işçi partilerinin toplantısına katılma **hakkını inkâr ettiler.**

Kruşçev'in başını çektiği Sovyet yöneticileri bu şekilde sosyalist Arnavutluk'u iktisadi, siyasi ve askeri bakımlardan azgınca bir abluka altına aldılar ve bu ablukayı her türlü açık ve gizli düşmanca faaliyetlerle pekiştirdiler. Bunun amacı, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'nde bir güvensizlik ortamı yaratmak, Arnavutluk Emek Partisini ve Arnavutluk halkını diz çökmeye zorlamak, onları Marksist-Leninist yoldan saptırmak, Kruşçev diktasına

---

(1) AEP Merkez Komitesinin SBKP Merkez komitesine gönderdiği 6 Temmuz 1961 Tarihli Mektubu, Merkezi Parti Arşivleri.

boyun eğdirmek ve onlara revizyonist çizgiyi benimsettirmekti.

Kruşçev revizyonistlerinin bu amacı, Sovyetler Birliği Komünist Partisinin 1961 Ekiminde yapılan 22. Kongresinde daha da açığa çıktı. N. Kruşçev ve grubu, 1957 ve 1960 Moskova Bildirilerini ve kardeş komünist ve işçi partileri arasındaki ilişkileri düzenleyen temel kuralları kaba bir şekilde çiğneyerek, Arnavutluk Emek Partisine en adi iftira ve suçlamalarla açıktan açığa saldırdı.

Kruşçev, Kongreye okuduğu raporunda, AEP'nin önderlerini «emperyalizmin ajanları» ve «üç kuruşa satılanlar» olarak tanımlayacak kadar, komünistleri ve Arnavutluk halkını karşı-devrim yapmaya çağıracak kadar ileri gitti.

Revizyonist Sovyet yöneticileri, dünya komünist ve işçi partilerinin kongreye gönderdikleri bütün delegelerin ve temsilcilerin, kendi suçlamalarını oybirliği ile desteklemelerini istiyorlardı. Ancak bu amaçlarında başarısızlığa uğradılar. Kardeş partilerin temsilcilerinin birçoğu ve söz alan çok sayıda delege, Sovyet revizyonistlerinin bu Marksizm düşmanı tutumlarını desteklemediler. Bu arada, Çin Komünist Partisi heyeti bu entrikacı yöntemi açıkça mahkum etti. Çin heyetinin başkanı yaptığı konuşmada, tek yanlı eleştiri yapılmasının ve kardeş partiler arasındaki ayrılıkların düşmanın önünde ortaya serilmesinin ciddi bir Marksist-Leninist tavır olarak kabul edilemiyeceğini ortaya koydu. AEP'ye karşı olduklarını belirten yabancı heyetlerin çoğunluğu, Sovyet-Arnavutluk ilişkilerinin gelişmesi hakkında hiçbir şey bilmiyorlardı, sadece gözü kapalı bir şekilde Sovyet yöneticilerinin diktasına boyun eğdiler. Kruşçev grubu, anlaşmazlıkları açıkça teşhir ederek ve Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'ne karşı bir iftira ve saldırı kampanyasına girişerek düşmanların eline bir silah vermiş oldu ve böylece sosyalist kampın ve uluslararası komünist hareketin birliğini bölmenin tarihi sorumluluğunu üzerine aldı.

AEP'nin Revizyonist Sovyet Yöneticilerine karşı Açık Mücadeleye Girişmesi

AEP bu şartlarda artık sessiz kalamazdı. Görüşlerini herkesin duyabileceği şekilde ilan etmek, AEP ile revizyonist Sovyet yönetimi arasındaki ilişkiler ve revizyonist yöneticilerin Arnavutluk düşmanı faaliyetleri hakkındaki gerçekleri uluslararası komünist hareketin ve dünya kamuoyunun bilgisine sunmak AEP için sadece bir hak değil, aynı zamanda bir görevdi.

AEP Merkez Komitesi Kruşçev grubunun iftiralarına ve Marksizm düşmanı saldırılarına cevap olarak şunu belirtti:

> «[Saldırılar] sadece komünizmin ve Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'nin düşmanlarına, çeşitli emperyalistlere ve Yugoslav revizyonistlerine hizmet etmektedir. N. Kruşçev Arnavutluk Emek Partisine açıkça saldırmakla aslında uluslararası komünist ve işçi hareketinin birliğine, sosyalist kampın birliğine karşı açık bir saldırıya girişmiştir. N. Kruşçev, bu Marksizm düşmanı tutumun ve onun bütün sonuçlarının tüm sorumluluğunu taşımaktadır.» [1]

Enver Hoca yoldaş 7 Kasım 1961'de, AEP'nin kuruluşunun 20. yıldönümü ve Ekim Sosyalist Devriminin 44. yıldönümü dolayısıyla yaptığı konuşmada Arnavutluk-Sovyet ilişkilerinin derin bir Marksist Leninist tahlilini yaptı ve ilişkilerin bozulmasına, Kruşçev ve onun revizyonist grubunun izlediği Marksizm düşmanı ve büyük devlet şovenizmi politikasının sebep olduğunu belirtti. Bu klik Marksizm-Leninizme ve V.İ. Lenin ve J. V. Stalin önderliğindeki Bolşevik Partisi ve Sovyet Hükümeti tara-

---

(1) AEP Merkez Komitesi Bildirisi, 20 Ekim 1961, «Zeri i Popullit», 21 Ekim 1961

fından tutarlı bir şekilde izlenen geleneksel siyasete ihanet etmişti.

AEP yirmi yıllık hayatı boyunca, Arnavutluk halkıyla Sovyetler Birliği halkı arasındaki dostluğu güçlendirmek ve AHC ile SSCB arasında en sıkı bağları kurmak için durmaksızın mücadele etmişti. Komünistlere ve Arnavutluk halkına, Lenin ve Stalin'in yüce partisine ve ilk sosyalist devlete karşı bağlılık ruhu ve sınırsız sevgi aşılamıştı. Sovyetler Birliği Komünist Partisinin tecrübesi, halk devrimi ve sosyalist inşa için bir ilham ve eğitim kaynağı olmuştu. Arnavutluk Halk Cumhuriyeti, Sovyetler Birliği'nin cömert ve çok yanlı yardımını görmüştü. 1960 yazına kadar Arnavutluk Partisi ve devleti ile Sovyet Partisi ve devleti arasındaki işbirliği normal bir şekilde sürmüştü.

Partinin ve bütün Arnavutluk halkının iradesini ve kararlılığını dile getiren Enver Hoca yoldaş, Arnavutluğun gelecekte de Sovyetler Birliği'nin kardeş halklarına karşı tertemiz dostluk duyguları beslemeye devam edeceğini belirtti. Fakat aynı zamanda AEP hiçbir şekilde Kruşçev grubunun revizyonist çizgisiyle uzlaşmayacak, Marksist-Leninist görüşlerini ve inançlarını inkar etmeyi hiçbir zaman kabul etmeyecek ve Kruşçevci diktaya boyun eğmeyecekti.

Zaman Kruşçev kliğinin «Stalin'in putlaştırılmasına» karşı kampanyayı Marksizm-Leninizme karşı bir silah olarak ülke içindeki ve uluslararası alandaki Marksizm düşmanı amaçlarına ulaşmak için bir araç olarak kullandığını açıkça göstermişti. AEP bununla ilgili olarak J.V. Stalin'in sadece Sovyetler Birliği'nin değil, aynı zamanda uluslararası komünist ve işçi hareketinin en önde gelen önderlerinden ve şahsiyetlerinden ve büyük Marksist-Leninist öğretmenlerinden biri olduğu ve daima da öyle kalacağı yolundaki herkesçe bilinen görüşünü bir kere daha belirtti.

AEP, Kruşçev'in başını çektiği Sovyet yönetimini sadece Arnavutluk Partisinin ve halkının değil, fakat herşeyden önce Marksizm-Leninizmin ve bizzat Sovyetler Birliği'nin düşmanı olarak görüyordu. AEP, komünistlerin ve Sovyet halkının, 20. ve 22. Kongrelerin revizyonist çizgilerinin gerek Sovyetler Birliği'nde ve gerekse dünya çapında sosyalizm ve komünizm davası için ortaya koyduğu tehlikeyi ergeç göreceklerine olan inancını belirtti.

Enver Hoca yoldaş, 20. Kongreye ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi 22. Kongresinde onaylanan kararlara karşı alınan tavrın, Marksizm-Leninizmin öğretilerine ve proleter enternasyonalizmine sadakatin ve Sovyetler Birliği'ne karşı duyulan sevginin ölçüsü olamıyacağını belirtti. Bir partinin kongresinde alınan kararlar sadece o partinin üyelerini bağlar. Komünist ve işçi partileri eşit ve bağımsızdırlar. Siyasetlerini, kendi ülkelerinin somut şartlarından hareket ederek ve Marksizm-Leninizmin öğretilerine dayanarak tespit ederler. Kruşçev revizyonistlerinin 20. Kongrenin oportünist tezlerini, bütün komünist ve işçi partilerini bağlayan uluslararası kurallar olarak gösterme çabalarının Marksizm-Leninizmin öğretileri ile hiçbir ortak yanı yoktu ve bu çabalar, Marksist-Leninist partilerin eşitliği ve bağımsızlığı ilkesinin açıkça çiğnenmesinden başka birşey değildi.

Aynı zamanda AEP Merkez Komitesi, Sovyetler Birliği Komünist Partisinin 22. Kongresinde seçilen Merkez Komitesine, Marksizm düşmanı Kruşçev kliğinin faaliyetlerinin Sovyet-Arnavutluk ilişkilerinde meydana getirdiği ciddi durumu Leninist bir objektiflik ve doğrulukla tahlil etmesi için bir çağrı daha yaptı.

> «N. Kruşçev ve grubunun kaba Marksizm faaliyetlerinden kaynaklanan, bugün Arnavutluk-Sovyet ilişkilerinin içinde bulunduğu istenmeyen ve çok ciddi durumdan endişe duyan AEP, SBKP Merkez Komitesini, yaratılmış olan durumu serinkanlılıkla gözden geçir-

meye ve ilişkileri normalleştirmek için gerekli tedbirleri almaya çağırır...» [1]

«Partimiz komünist hareketin ve sosyalist kampın birliği ve ülkelerimizin çıkarları uğruna, mevcut ayrılıkları gidermeye daima hazır olmuştur.

Fakat, Partimiz her zaman, bu sorunların Marksist-Leninist bir yoldan, eşit şartlarda ve baskı ve tahakküm olmaksızın doğru bir şekilde çözümlenebileceği görüşünü savunmuştur ve savunmaktadır. Sovyetler Birliği Komünist Partisinin adalet anlayışından umutluyuz ve güveniyoruz.» [2]

Revizyonist Kruşçev grubu bu samimi ve yoldaşça talebe, sosyalist ülkeler arası ilişkilerde örneği bulunmayan yeni bir düşmanlık hareketiyle cevap verdi: Sovyetler Birliği Arnavutluk Halk Cumhuriyeti ile diplomatik ilişkilerini kesti. Bu amaçla Sovyetler Birliği, «Arnavutluk Hükümeti ülkesinde SSCB'ne karşı bir iftira ve düşmanlık kampanyası başlattı», «Sovyet Elçiliğinin ve Arnavutluk'taki SSCB ticaret temsilcisinin bürosunun normal çalışmasını engellemek için önceden planlanmış tedbirler alıyor» vb. gibi saçma sapan bahaneler kullandı. Gerçek sebep ise Sovyet yöneticilerinin, AEP'ne ve diğer komünist ve işçi partilerine her ne pahasına olursa olsun kabul ettirmeye çalıştıkları revizyonist çizgilerine karşı verdiği ilkeli mücadeleden AEP'ni vazgeçirme çabalarının boşa çıkmış olmasıydı.

AEP, Kruşçev revizyonistlerine karşı açık mücadele-

---

(1) AEP Merkez Komitesinin Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesine Mektubu. 12 Ekim 1961 tarihli Genel Toplantıda onaylanmış ve 11 Kasım 1961'de Tiran'daki Sovyet Elçiliğine verilmiştir. Merkezi Parti Arşivleri.

(2) Enver Hoca, AEP'nin Kuruluşunun 20. Yıldönümünde ve Büyük Ekim Sosyalist Devriminin 44. Yıldönümündeki Resmi Toplantıda yapılan Konuşma, Tiran, 1961, s. 79.

yi başlatırken Arnavutluk halkına ve uluslararası komünist harekete karşı bütün sorumluluğu üzerine aldı. Bu mücadeleyi başlatırken zafere olan inancı tamdı, çünkü haklı bir davayı, Marksizm-Leninizm davasını, sosyalizm davasını savunuyordu ve komünistler ve dünyanın bütün devrimci güçleri onunla omuz omuza savaşıyorlardı. Aynı zamanda, kolay ve çabuk bir zafer elde edilebileceği yolundaki yanlış fikirleri ortadan kaldırmak için Merkez Komitesi şu uyarıda bulundu:

> «Partimizin ve halkımızın girişmek zorunda kaldığı bu mücadele, uzun ve zor bir mücadele olacaktır. Fakat, güçlükler partimiz ve halkımızı hiçbir zaman korkutamamıştır.» [1]

Kruşçev Revizyonistlerine Karşı Mücadelede Halkın Parti Etrafındaki Çelikten Birliği

Kruşçev revizyonistleri diplomatik ilişkilerin kesilmesi ve iktisadi abluka sonucunda Arnavutluğun tamamen tecrit olacağını ve küçük bir ülke olduğu için baskılara direnemeyeceğini ve uzun vadede boyun eğeceğini sandılar. Sovyet revizyonistleri Arnavutluğun önünde sadece iki yol bulunduğunu zannettiler: Ya, 20. ve 22. Kongrelerin Marksizm düşmanı çizgisini kabul ederek Sovyet revizyonistlerinin tahakkümüne boyun eğmek, ya da kendini emperyalizmin kollarına atmak. Onlar, Arnavutluk halkının, Sovyetler Birliği'ne duyduğu sevginin etkisiyle, kendi Partisinin ve devletinin devrimci önderliğine karşı ayaklanacağını ummakla da fena halde yanılıyorlardı.

Kruşçev revizyonistleri, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti ile diplomatik ilişkilerinin kesilmesini, aynı zamanda diğer halk demokrasisi ülkelerine bir ders vermek ve eğer tahakkümlerine boyun eğmezlerse aynı tedbirlerin kendilerine de uygulanacağını onlara göstermek için bir araç olarak kullanmak istiyorlardı.

---

(1) AEP Merkez Komitesi Bildirisi, 20 Ekim 1961. «Zeri i Popullit» 21 Ekim 1961.

N. Kruşçev grubunun iktisadi, askeri, siyasi ve kültürel alanlardaki ve her yöndeki düşmanca faaliyetleri Arnavutluk halkına büyük zarar verdi. Sovyetler Birliği ile usule uygun olarak yapılmış olan anlaşmalara göre, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'ne verilmesi gereken krediler üçüncü beş yıllık plan yatırımlarının önemli bir kısmını meydana getiriyordu. Bütün kredilerin kesilmesi, bu plan çerçevesindeki birçok önemli projenin gerçekleştirilmesini tehlikeye düşürdü. 12 yıl boyunca Sovyetler Birliği ile yapılan ithalat-ihracat hacmi, Arnavutluk'un dış ticaretinin yüzde 50'sini meydana getirmişti. Ticari ilişkilerin Sovyetler Birliği tarafından tamamen koparılması, Arnavutluk mallarının ihraç edilmesi ve halk ekonomisinin gelişmesi için acilen ihtiyaç duyulan makinaların ve diğer sanayi donatımının ithal edilmesi açısından büyük güçlükler doğurdu. Bunun yanı sıra Arnavutluk Hükümeti, askeri yardımın kesilmesi üzerine, anavatanın savunmasını güçlendirmek ve sosyalist kampın bu kanadının sınırlarını sağlamlaştırmak için, ülke ekonomisini ağır bir yük altında bırakmak zorunda kaldı.

Bu güç şartlarda, emperyalist devletler de Arnavutluk'u emperyalist kampa kazanma zamanının geldiği umuduna kapıldılar. Bu amaçla kredi önerilerini artırdılar ve Arnavutluk'tan gelebilecek çeşitli talepleri karşılamaya hazır olduklarını belirttiler.

Ancak hem Kruşçev revizyonistlerinin, hem de emperyalistlerin bu hesap ve umutları boşa çıktı. Enver Hoca yoldaş 7 Kasım 1961'de yaptığı konuşmada halkımızın, güçlüklerden ve engellerden yılmadan sosyalizm yolunda ilerleme arzusunu ve kararlılığını dile getirdi.

> « ... Arnavutluk halkı ve onun Partisi gerekirse ot da yer, ama kendisini asla üç kuruşa satmaz. Diz çökerek utanç içinde yaşamaktansa, dimdik ayakta şerefle ölmeyi yeğ tutar.» [1]

(1) Enver Hoca, AEP'nin Kuruluşunun 20. ve Büyük Ekim Sosyalist Devriminin 44. Yıldönümündeki Resmi Toplantıda Yapılan Konuşma, Tiran, 1961, s. 43.

Arnavutluk komünistleri ve geniş emekçi kitleleri, Kruşçev revizyonistlerinin, Parti ve devlet yönetimini devirmeleri çağrısına, saldırılarına, baskılarına ve şantajlarına, plan görevlerini yerine getirme çabalarını yoğunlaştırarak ve Parti ve Merkez Komitesi etrafında saflarını daha da sıklaştırarak cevap verdiler. Halkın Parti etrafındaki çelikten birliği daha da yüksek bir düzeye çıktı.

1961 yılı geniş emekçi kitlelerin, halk ekonomisinin iç olanaklarını daha iyi kullanmakta gösterdiği yaratıcı gücün ve yeteneklerin daha da gelişmesine sahne oldu.

Sovyet uzmanlarının geri çekilmesinden ve kredilerin durdurulmasından doğan diğer güçlüklere rağmen, teknik kadroların ve emekçi halkın seferber edilmesi ve kararlılığı sayesinde inşaat projelerindeki çalışmaların devamı sağlandı ve bunlardan bazıları plan uyarınca hizmete açıldı.

Partinin ileri görüşlü önderliği ve halkın fedakar çalışması 1961 yılı planının gerçekleştirilmesini mümkün kıldı. O yıl, toplam sanayi üretimi hacmi plan hedefini yüzde 5 oranında aştı. Kötü hava şartlarına rağmen tarım üretimi 1960 yılına göre yüzde 22 arttı.

Zor abluka şartlarına rağmen bu sonuçlar, halkın hayat şartlarının etkilenmemesini mümkün kıldı. Parti Merkez Komitesinin ve Bakanlar Kurulunun bir kararı ile 1961 Ekiminde plan tahminlerine uygun olarak, sanayi mallarının perakende fiyatlarında, halkın bir yılda 800 milyon lek (eski para) kazanmasını sağlayan bir indirim yürürlüğe kondu.

Beş yıllık planın bundan sonraki yıllarında da planın gerçekleştirilmesini sağlamak, Partinin başlıca görevlerinden biriydi. Bu amaca ulaşmak için birçok büyük güçlüğün üstesinden gelinmesi gerekiyordu.

Halk demokrasisi ile yönetilen bazı Avrupa ülkelerinin hükümetleri de Sovyet hükümetinin yolunu ve örneğini izleyerek verdikleri kredileri kesince, 1962 yılında bu güçlükler daha da arttı. Bu hükümetler, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti ile iktisadi ilişkilerini, N. Kruşçev kliği gibi tama-

men kopartmamakla birlikte, ticari anlaşmaların imzalanmasını kasıtlı olarak geciktirdiler ve Arnavutluk ekonomisinin gelişmesi için büyük ihtiyaç duyulan mallarını, Arnavutluk malları ile değiştirmeyi reddettiler.

Modern revizyonistlerin abluka ve baskıları ile beraber, işçilerin ve uzmanların yaratıcı yeteneklerinin ve iç kaynakların ortaya çıkarılması ve bunlardan sonuna kadar yararlanılması birinci derecede öneme sahip bir görev haline geldi. Kendi kaynaklarımıza dayanmak şimdi daha da büyük bir siyasi önem kazanmıştı. Halkın devrimci iyimserliğini, kendi gücüne olan sarsılmaz güvenini ve sosyalizm için başarılı bir şekilde mücadele edeceğine, çalışacağına ve sosyalizmi kuracağına, ne kadar zor olursa olsun her durumda zafere ulaşacağına olan derin inancını daha da güçlendirmek zorunlu hale gelmişti.

Partinin ve hükümetin 1962 yılının başında düzenledikleri halka danışma kampanyası bu amaca hizmet ediyordu. Bu kampanya süresince emekçi kitleler, ülkede mevcut olan ham maddelerden üretilebilecek yeni mallarla ilgili 10.500'den fazla öneri getirdiler.

Makinaları, teçhizatı, yedek parçaları ve diğer ithal edilen malzemeyi yurt içinde üretmeye ve makinaların ve teknik teçhizatın hayat süresini uzatmaya yönelik büyük yurtseverlik kampanyası bütün emekçi halkı sardı. Birçok fabrika, sanayi üretimi birimi, çeşitli cinsten makinalar, iç kaynaklara ve güçlere dayanılarak planlandı ve yapıldı. Arnavut uzmanlar genç olmalarına rağmen birçok karmaşık sorunu başarıyla çözdüler. Bu hareket emekçi halkın, bütün zihni ve fiziki yeteneklerini halkın ve sosyalizmin hizmetine vermesini, genel çıkarları kişisel çıkarların üstünde tutmasını, Parti çizgisini savunmasını ve sosyalizmi Dördüncü Kongrenin tespit ettiği hızla inşa etmesini sağlayan yüce sosyalist bilincinin en güzel göstergesiydi. Bu, kendi gücüne dayanma ilkesinin, geniş emekçi halk kitleleri tarafından sürekli olarak daha derin bir şekilde kavrandığını ispatlıyordu.

Planda öngörülen görevlerin gerçekleştirileceği konusundaki devrimci iyimserlik ve geniş emekçi kitlelerin Parti ve Merkez Komitesi ile olan yıkılmaz birliği 3 Haziran 1962'de yapılan Halk Meclisi temsilci seçimlerinde de güçlü bir şekilde ifade edildi. Seçmenlerin hemen hemen yüzde yüzü sandık başına giderek oylarını Demokratik Cephe'nin adaylarına verdiler.

Parti kadroların komünist ruhuyla eğitilmesi, mükemmelleştirilmesi ve yetiştirilmesi, emekçi halkın teknik ve mesleki düzeyinin yükseltilmesi meseleleriyle her zaman yakından ilgilenmiştir. Bu meseleler bütün yönleriyle Partinin Dördüncü Kongresinde ele alınmıştı. Emperyalist ve revizyonist kuşatma şartlarında bu meselelerin çözümü daha da acil bir nitelik kazandı.

Merkez Komitesi, sosyalist toplumun tamamen inşası açısından bu kadar büyük bir önem taşıyan bu meseleleri inceledi ve bir dizi somut tedbir aldı.

İşçilerin teknik ve mesleki eğitimine özel bir dikkat gösterildi. Buna göre beş yıllık dönemde en azından 118.000 vasıflı işçi yetiştirilecek ve bunların eğitim düzeyleri, yeni ileri teknolojinin gerektirdiği düzeye yükseltilecekti.

Merkez Komitesi, orta seviyeli teknisyeni teknolojik yönetimin esas dayanağı, üretim süreçinin günlük yönetimindeki esas unsur olarak değerlendirdi. Partinin ve sendika örgütlerinin, ekonomi ve devlet organlarının ve eğitim kurumlarının dikkatini, orta seviyeli teknisyenlerin teorik ve pratik bakımdan daha sağlam bir şekilde yetiştirilmeleri ve bunlardan üretim alanındaki iktisadi ve teknolojik meselelerin çözümünde daha iyi ve daha geniş ölçüde yararlanılması gereğine çekti.

Yüksek seviyeli kadrolar yetiştirme çalışmalarını güçlendirmek, onların yeteneklerini artırmak ve uzmanlaştırmak üzere eğitimle üretim çalışmaları arasında daha sıkı bağlar kurulması için tedbirler alındı. Yüksek eğitim yapan okullar, laboratuvarlarla ve eğitim malzemeleriyle ve gerekli bilimsel ve teknik kitaplarla daha iyi bir şekilde do-

natıldı. Uzmanların jeoloji, kimya, fizik, çizim, inşaat ve diğer öğrenim dallarında bilimsel araştırmaya yöneltilmesine daha fazla önem verildi.

Aynı zamanda kadroların ve çeşitli faaliyet kollarındaki uzmanların devrimci ve ideolojik eğitimleri daha da sağlamlaştırıldı. Bu, aydınlara ve bütün kadrolara, Marksist-Leninist devrimci inançlarını derinleştirmelerinde, burjuva ideolojisinin etkilerine ve oportünist ve revizyonist eğilimlere karşı mücadeleye daha canlı bir şekilde katılmalarında yardımcı oldu. Partinin ideolojik çalışmaları uzmanları ve teknisyenleri ve bütün emekçi halkı fedakarlık ve feragat ruhuyla, bütün güçlüklerin üstesinden gelmede devrimci bir kararlılıkla donattı.

Kadroları eğitmek ve mükemmelleştirmekle ilgili bütün çalışmalar, Partinin şu talimatlarına göre yürütüldü:

> «Yetiştirdiğimiz ve ilerde yetiştireceğimiz kadrolar geniş bir kültür, derin bir teknik ve meslekî bilgi ile teçhiz edilmeli, ve her şeyden önce işlerine, halka ve Partiye sıkı sıkıya bağlı olacak şekilde eğitilmelidir. Kadrolarla ilgili çalışmalarımızda bize daima bu üç şey yol göstermelidir.» [1]

Üçüncü beş yıllık plandaki iktisadi görevleri yerine getirmek için mücadele etmenin yanısıra, AEP, ülkenin savunma gücünü arttırmaya ve her durumun, karşılaşılabilecek her güçlüğün üstesinden gelebilmek için devlete ait kaynaklar yaratmaya büyük önem verdi.

Kruşçev revizyonistlerinin düşmanca faaliyetlerinin yarattığı engellerin aşılmasında Çin Halk Cumhuriyeti Hükümetinin ve Çin Komünist Partisinin, o güç mücadele yıllarında Partiye ve Arnavutluk halkına sağladığı kardeşçe yardım ve desteğin önemli rolü oldu. Onlar Arnavutluk Halk Cumhuriyetine hemen ek kredi verdiler. Bu eşsiz enternasyonalist yardım, Dördüncü Parti Kongresince alınan

(1) Enver Hoca, AEP Merkez Komitesi Genel Toplantısında Konuşma, Temmuz 1962. Merkezi Parti Arşivleri.

karara uygun olarak ülkenin sosyalist inşası için üçüncü beş yıllık planda öngörülen projelerin büyük çoğunluğunun sürdürülmesini mümkün kıldı.

3. SOSYALİST TARIMIN GELİŞMESİNİN DAHA DA HIZLANDIRILMASINA İLİŞKİN GÖREVLER

Köylük bölgeler meselesi, köylük bölgelerin kalkınması daima önemli bir mesele olarak kalmıştı.

Kurtuluşu izleyen yıllarda, tarım alanında önemli değişikler meydana gelmişti. Tarım kesiminin büyük bir kısmı, geri durumundan kurtularak ileri sosyalist tarım haline gelmişti. Traktör ve diğer tarım makinalarının sayısı çoğalmıştı. Tarımın çeşitli dallarında, tarım biliminin yaygın bir biçimde uygulanmasını mümkün kılacak çok sayıda uzman çalışmaktaydı. 1938'e kıyasla, 1961 yılında toplam tarım üretimi iki misli artmıştı.

Sosyalist inşanın ilk döneminde, AEP esas olarak tarımı yaygın bir biçimde geliştirme yolunu seçti. O zamanlar, başka türlü hareket etmek mümkün değildi; çünkü makina sayısı, drenaj ve sulama kanalları, vasıflı kadrolar, suni gübre vb. yeterli değildi. Öte yandan, ekilebilir arazinin genişletilmesi için her türlü imkan mevcuttu. 1961 yılına kadar tarım üretimindeki artışın yüzde 62'si ekilebilir arazinin genişletilmesi sayesinde; sadece yüzde 38'i verim artışı sayesinde sağlanmıştı. Tarım kesimindeki bütün imkanlardan sonuna kadar yararlanılamadığı için, bu kesimin gelişme hızı, nüfusun hızla çoğalmasının, halkın satın alma gücündeki artışın ve aynı zamanda sanayi ile ihracatın genişlemesinin doğurduğu talebi hâlâ yeterince karşılayacak durumda değildi.

Tarımın Yoğun Bir Şekilde Geliştirilmesi

AEP Dördüncü Kongresinde tesbit edildiği gibi, tarımı en hızlı geliştirmenin yolu, tarımın yoğunlaştırılmasıdır. Tarıma ilişkin büyük görevlerin yerine getirilmesi için, bütün Partinin ve bütün emekçilerin seferber edilmesi ge-

rekiyordu. Bu önemli mesele, 1962 Ekimindeki Parti Merkez Komitesi Genel Toplantısında incelendi.

Genel Toplantıda, tarımın yoğunlaştırılmasının çok kapsamlı bir süreç olduğuna işaret edildi. Bu süreç, yatırımların ve makinaların sistemli olarak arttırılmasını, kimyasal ve organik gübrenin yaygın bir şekilde kullanılmasını, drenaj ve sulama sisteminin yaygınlaştırılmasını, toprağın verimliliğini arttırmak ve aynı alandan mümkün olan en düşük maliyet karşılığında daha çok tarımsal ve hayvansal mahsul alabilmek için tarım tekniği düzeyinin sürekli olarak yükseltilmesini gerektiriyordu.

Tarımın yoğunlaştırılması için, tarımsal ve hayvansal mahsulün ekilebilir arazideki ve hayvan sayısındaki artıştan daha hızlı bir şekilde artmasını sağlayabilmek için bütün imkanlar mevcuttu.

Tarımın kollektifleştirilmesi, büyük sosyalist işletme birimlerinin -tarım kooperatifleri ve devlet çiftlikleri- kurulması, bunların güçlü bir şekilde makinalarla donatılması, yaygın bir drenaj ve sulama sisteminin kurulması, seçme tohumlukların geniş çapta kullanılması, uzmanlaşmış kadroların çoğaltılması ve yeni alanların tarıma açılması, yoğun tarıma geçişin vazgeçilmez ön şartlarını oluşturuyordu.

Bu büyük görevin yerine getirilmesi için Merkez Komitesi, Parti ve devlet organlarına, modern tarım tekniğinin geniş ölçüde uygulanılmasını ve bütün iç kaynakların seferber edilmesini istemeleri talimatını verdi. Başlıca kaynak, ileri durumdaki işletmelerin durumuna yükseltilmesi mümkün olan işletmelerdi. Diğer önemli kaynaklar ise, köylülerin tarım çalışmasına daha geniş ölçüde katılmaları ve işgücünün yıl boyunca en verimli biçimde kullanılması ve teçhizatın, iş aletlerinin ve toprağın mümkün olan en iyi şekilde değerlendirilmesiydi.

Yaygın tarımdan yoğun tarıma geçiş, tarımın sosyalist gelişmesinde yeni bir büyük ileri atılımdı.

Merkez Komitesinin tarımın yoğunlaştırılması konusundaki talimatları, Parti örgütlerinin ve emekçi köylüle-

rın bu sorunu daha iyi kavramalarına yardımcı oldu. Tarımda daha yüksek verim elde etme yönündeki mücadele, bütün devlet çiftliklerinde ve köylerde günün meselesi haline getirildi. Tarım kooperatiflerinde çalışanların sayısı önemli ölçüde artmıştı, aynı zamanda kooperatif üyelerinin çalıştıkları günlerin yıllık ortalaması da yükselmişti. Revizyonist abluka nedeniyle kimyasal gübre ithalatı azalmış, organik gübre biriktirme ve kullanma zorunluluğu daha da artmıştı. Binlerce hektarlık ekilebilir araziye sulama sistemi getirilmişti. Daha çok üzüm asması, meyva, narenciye ve zeytin ağacı dikimi ve sebze ekimi hareketi daha da geliştirilmişti.

Bu arada devlet, toprağın drenaj ve sulama yoluyla ıslahı çalışmasını daha da geniş ölçüde sürdürmekteydi. Ablukanın yarattığı engeller aşılmıştı. Beş yıllık planda öngörülen ölçüde olmasa bile, tarımın makinalaştırılması, daha da yaygınlaştırılmış ve sağlamlaştırılmıştı.

Aynı zamanda, özellikle dağlık bölgelerde yeni alanların tarıma açılması için yapılan çalışmalar başarıyla devam ediyordu. Ancak bu alanda da hâlâ tahmin edilenden daha geniş kaynaklar mevcuttu ve bunlar 1961-1965 yılları arasında yeterince değerlendirilememiştl.

Köylük Bölgelerdeki İktisadi, Sosyal ve Kültürel Durumun Köklü bir Şekilde Düzeltilmesi.

Köylük bölgelerin sosyalist dönüşümü, sadece tarımdaki üretici güçlerin gelişmesini, emek üretkenliğinin artmasını değil, aynı zamanda köylülerin iktisadi, sosyal ve kültürel hayatının köklü bir şekilde düzeltilmesini ve sosyalist ilişkilerin mükemmelleştirilmesini de gerektiriyordu.

Köylük bölgelerde yaratılan yeni şartlar sonucunda köylülüğün yaşama biçimi de geçmişe kıyasla değişmişti. Halk şimdi daha iyi besleniyor ve giyiniyordu. Köylük bölgelerdeki okul ve öğrenci sayısı artmış, sağlık ve kültür kurumları çoğalmıştı; her yerde çocuk yuvaları yapılıyordu.

Ancak bunlar, şehir ile köy arasındaki önemli fark-

lılıkların ortadan kaldırılması yönünde başlatılan uzun bir yürüyüşün sadece ilk adımlarıydı. Bu farklılaşma, üretici güçlerin gelişme düzeyine, iş araçlarının ve işin kendisinin sosyalleşmesine, hayat tarzına ve şartlarına ve kültür, eğitim, sağlık hizmetlerinin vb. gelişmesine sıkı sıkıya bağlıydı.

Köylülerin iktisadi, sosyal ve kültürel hayatının köklü bir şekilde düzeltilmesi, köy ile şehir arasındaki farkın azaltılması meselesi, Parti Merkez Komitesinin 1963 Haziranındaki Genel Toplantısında ele alındı. Genel Toplantı, sosyalist ekonomi sisteminin imkanlarından en iyi ve en geniş ölçüde yararlanarak, köylülerin maddi refah ve kültür düzeylerini daha hızlı yükseltmenin yollarını tesbit etti.

> «Bu gün Partinin bu büyük meseleye bu kadar önem vermesinin nedeni, bu meselenin çözümünün, ülkemizin tarihi gelişmesindeki yeni aşamanın, yani sosyalist bir toplumun tam olarak inşası aşamasının gerektirdiği objektif bir zorunluluk olmasıdır.» [1]

Tarımın yoğunlaştırılması konusundaki Dördüncü Kongre talimatları ve Merkez Komitesi Genel Toplantısının kararları uyarınca, esas olarak verimin artması yoluyla üretici güçlerin gelişmesi ve tarımsal ve hayvansal ürünlerin artması, köylülüğün hayat düzeyinin yükselmesi için bir temel teşkil edecekti.

Üretici güçlerin geliştirilmesinin bir diğer yolu da, üretim ilişkilerinin bazı yönlerinin düzeltilmesiydi. Bunların en başında, genişletilmiş yeniden üretimi teminat altına alabilmek ve devletin genel ihtiyaçlarının yanı sıra köylülerin tüketim ihtiyaçlarını da karşılayabilmek için tarımsal ve hayvansal ürünlerin daha dengeli bir biçimde sağlanması geliyordu. Bununla ilgili olarak Merkez Komitesi, bölüşüm

---

(1) Enver Hoca, «Köylük Bölgelerdeki İktisadi, Sosyal ve Kültürel Durum ve Bu Durumun Daha da Düzeltilmesi İçin Gerekli Tedbirler Üzerine» rapor, Tiran, 1963, ss. 8-9.

biçimlerinin geliştirilmesi, eksikliklerin giderilmesi ve böylece tarım üretiminin ve köylerin gelirinin daha verimli bir şekilde yönetilmesinin sağlanması görevini tesbit etti.

Genel Toplantı, tarım kooperatiflerindeki birikim kaynakları ile kullanım kaynakları arasında denge sağlamaya özel dikkat gösterdi. Bazı kooperatiflerde görülen, yeniden üretimi genişletebilmek için gerekli birikim kaynaklarına çok az tahsisat ayırmak ya da üretici olmayan alanlara çok fazla harcama yapmak gibi yanlış eğilimleri ortadan kaldırmak üzere talimatlar yayınladı.

Köylük bölgelerde birikim kaynaklarını gerçek üretim ve ulaşılan hayat standardı temelinde tesbit etmek gerekiyordu.

Genel Toplantı, dağlık bölgelerdeki bazı kooperatiflerde köylülerin yan faaliyetlerden sağladıkları gelirin, kollektif ekonomiden sağladıkları gelire eşit ve hatta bazı durumlarda ondan daha fazla olduğunu tesbit etti. Bu geçici olguyu gidermek için, Parti ve devlet organları, meseleyi objektif bir şekilde incelemekle ve özel arazilerden elde edilen gelirle kollektif ekonomiden sağlanan gelir arasındaki dengeyi ikincisinin lehine değiştirmek için tedbirler almakla görevlendirildiler. Aynı zamanda Parti ve devlet organları, bu yönde çok acele etmenin tehlikeli sonuçlar doğurabileceği konusunda da uyarıldılar. Dolayısıyla, köylülerin hayat düzeyini yükseltmek ve gelirlerini arttırmak üzere, özel arazilerin en iyi şekilde işletilmesi için gösterilen dikkati azaltmamak gerekiyordu.

Köylülerin gelirini arttırmak için, köylülerin üretim faaliyetine mümkün olan en geniş ölçüde katılmalarını sağlamak, çalışılmayan ya da üretici olmayan kesimlerde geçen işgünlerinin sayısını azaltmak ve üyelere ek gelir sağlamak amacıyla her kooperatifte yan üretim faaliyetlerini daha geniş ölçüde düzenlemek gerekiyordu.

Genel Toplantı, köylülerin yaşama tarzındaki değişmenin ve ilerlemenin, köylülüğün refahının yükseltilmesi konusunda çok önemli bir sosyal mesele olduğunu tesbit etti. Genel Toplantı, üretimde sosyalist ilişkiler gerçek-

leştirilmiş olduğu halde, köylük bölgelerdeki hayat tarzının bu ilişkilerin çok gerisinde kaldığını belirtti. Bu çelişmenin kaynağı, nisbeten düşük üretim düzeyinde, geçmişten miras kalan ve insanların bilincinde yaşamaya devam eden geri fikirlerde ve geri kültür düzeyinde aranmalıydı.

Köylük bölgelerdeki hayatı daha sağlıklı kılmak ve kültür düzeyini yükseltmek üzere, beslenme, yemeklerin hazırlanması, giyim-kuşam ve ev araçlarının kullanılması konusunda yavaş fakat köklü bir düzelme sağlanması yolunda talimatlar yayınlandı. Köylük bölgelerdeki hayata komünal hizmetlerin ve zanaat hizmetlerinin götürülmesi, köylerin planlı bir biçimde düzenlenmesi, sağlığa uygun, güzel ve ucuz evlerin yapılması, elektrik ve içme suyu sağlanması, şehirler ile köylük bölgeler arasında ve köylerin kendi aralarındaki ulaşım şebekesinin geliştirilmesi acil görevlerdi. Sağlık eğitiminin köylük bölgelerdeki kitleler arasında yayılması, sağlık kurumları şebekesinin genişletilmesi, sağlık kurumlarında köylülerin ücretsiz tedavi edilmeleri için talimatlar yayınlandı.

Genel Toplantı, köylü kitlelerinin maddi durumlarının yükseltilmesinin yanısıra, meselenin diğer yönü üzerinde, yani köylülerin manevi hayatının zenginleştirilerek eğitim ve kültür düzeylerinin yükseltilmesi üzerinde de durdu. Köylük bölgelerde sekiz sınıflı okullar ağı genişletilecek ve bütün köy gençliğinin bu okullara devam etmesi için çaba gösterilecekti. Merkez Komitesi, köylüler arasında bilim ve kültürün yayılmasında okulların başlıca merkez haline gelmesinin imkanlarını araştırdı. Bu nedenle, köylük bölgelerde yeninin ve köylülerin hayat tarzının her bakımdan değiştirilmesinin savunucuları olarak öğretmenlerin rolünü daha da arttırmak gerekiyordu.

Genel Toplantı, köylüleri geçmişin önyargılarından ve kalıntılarından kurtararak, onları komünist ahlak ve komünist dünya görüşüyle eğiterek, kültürü bütün köylülüğün malı haline getirme görevi üzerinde önemle duruldu.

Kadınları küçük düşüren ve onların iktisadi, siyasi ve sosyal hayata faal olarak katılmalarını engelleyen gerici gelenek ve alışkanlıklara karşı mücadelenin önemli bir görev olduğu özellikle belirtildi. Genel Toplantı, köylük bölgelerde sosyalist toplumun inşa edilmesinde bir savaşçı olarak kadının rolünün ve kişiliğinin geliştirilmesinin, köylük bölgelerdeki iktisadi, sosyal ve kültürel durumun köklü bir şekilde düzeltilmesinin vazgeçilmez şartı olduğunu tesbit etti.

Partinin siyasi çalışmasının hedeflerinden biri de köylüler arasında hakim olan «aza kanaat etme» anlayışını ortadan kaldırmaktı. Bu anlayış, köylülerin, yaşama düzeylerini yükseltmek, hayat tarzlarını değiştirmek ve üretici güçleri geliştirmek için çaba göstermelerini engelliyordu.

AEP Merkez Komitesi Genel Toplantısının Ekim 1962 ve Haziran 1963 kararları, Partiyi ve bütün emekçi halkı, tarımın daha da geliştirilmesi, sosyalist toplumun tam olarak inşa edildiği bir dönemde köylük bölgelerdeki iktisadi, sosyal ve kültürel hayatın köklü bir biçimde düzeltilmesi için gerekli militan programla teçhiz etti.

4. PARTİNİN EMEKÇİ HALKIN KOMÜNİST EĞİTİMİ İÇİN ÖRGÜTSEL VE İDEOLOJİK ÇALIŞMASININ GÜÇLENDİRİLMESİ. İKTİSADİ GÖREVLERİN BAŞARIYLA YERİNE GETİRİLMESİ

Dördüncü Kongreyi izleyen zorlu mücadele yılları, AEP'nin genel çizgisinin doğru olduğunu daha da açık bir şekilde ispatladı; Partinin ve tüm halkın, kongrenin kararlaştırdığı yolda ilerlemekte kararlı olduklarını gösterdi.

Sosyalizmin inşası sırasında, emperyalizme ve revizyonizme karşı mücadelede, komünistler çelikleşti, yeni güçlerin katılmasıyla Parti safları genişledi, Partinin sosyal bileşimi gelişti ve AEP'nin ülkenin tüm hayatındaki önder rolü ve uluslararası itibarı arttı.

Ama sosyalizmin maddi-teknik temelinin tam olarak inşası ve emekçi halkın komünist eğitimi gibi büyük görevlerin bütün güçlüklere rağmen başarıyla yerine getirilebilmesi için, Partinin gerek örgütsel, gerekse ideolojik bakımdan daha da güçlendirilmesi, Partinin yönetici rolünün daha da arttırılması ve Partinin, emekçi halkın komünist eğitimi için çalışmasının mükemmelleştirilmesi zorunluydu.

Parti, örgütsel ve ideolojik sorunlara her zamankinden daha fazla ilgi gösteriyordu.

Partinin Örgütsel Bakımdan Daha Da Güçlendirilmesi

Partiyi örgütsel bakımdan daha da güçlendirme mücadelesi şu yönlerde yürütüldü: işçi sınıfının devrimci partisinin inşasına ve rolüne ilişkin temel Marksist-Leninist ilkeleri sadakatle uygulamak; Parti konusundaki revizyonist görüşleri teşhir etmek; Tüzük kurallarının ihlal edilmesine karşı mücadele etmek; Partinin bileşimini geliştirmek ve saflarını genişletmek; Parti organlarının ve temel örgütlerinin siyasi önderliğini sağlamlaştırmak ve komünistlerin ideolojik düzeyini yükseltmek.

Merkez Komitesi önemle şunu belirtti:

> «Leninist ilkelerden her sapma, Partinin yönetici rolünü zayıflatan her şey, işçi sınıfını mücadelesinde silahsız kalma tehlikesiyle karşı karşıya bırakır. Bu, Parti içindeki hastalığın ve yabancı eğilimlerin kaynağıdır ve Partinin ideolojik ve örgütsel bakımdan yozlaşmasına çürümesine nihayet tasfiye olmasına yol açar.[1]

Bunun en açık örneği, sosyal-şoven bir burjuva partisi haline gelen eski Yugoslavya Komünist Partisiydi. Genel Toplantıda, Kruşçev revizyonistlerinin de Sovyetler Birliği Komünist Partisini aynı yola soktukları belirtildi.

---

(1) Siyasi Büronun, AEP Merkez Komitesi Genel Toplantısına sunduğu «Partinin Daha da Güçlendirilmesi Üzerine» rapor. 13 Aralık 1963, Tiran, 1963, s. 6.

SBKP 22. Kongresinde Kruşçev'in ilan ettiği, proletarya partisinin yerine «bütün halkın partisi»nin geçirilmesine ilişkin görüş, AEP tarafından baştan aşağı Marksizm düşmanı bir görüş olarak, proletarya partisiyle ilgili Marksist-Leninist öğretilere ağır bir darbe olarak nitelendirildi ve mahkum edildi. Özünde sosyal-demokrat olan bu görüşün aynısı, zamanında V. İ. Lenin tarafından çürütülmüştü. Proletaryanın ve bütün ezilen kitlelerin devrimci mücadelesi, Marks'ın, Engels'in, Lenin'in ve Stalin'in öğretilerinin doğruluğunu kesin olarak ispatlamıştı. Bu öğretilere göre, tarih, Marksist-Leninist devrimci partilere şu büyük görevi vermişti: sosyalist devrimde ve sosyalist ve komünist toplumların inşasının bütün aşamalarında önder rolü oynamak. Ancak sınırlar bütünüyle ortadan kalktığı ve komünist toplum kurulduğu zaman (dış etkenleri akıldan çıkarmaksızın), ancak o zaman işçi sınıfının siyasi partisinin varlığı gereksiz hale gelebilir, işçi sınıfının ve onun partisinin öncü rolü sona erebilirdi. [1]

Kruşçev revizyonistlerinin, proletarya diktatörlüğünün yerine «bütün halkın devleti»nin geçirilmesine ilişkin öteki tezi de, partinin, ülkenin siyasi ve iktisadi hayatındaki yönetici rolünü zayıflatmayı amaçlıyordu.

SBKP 22. Kongresinin revizyonist tezleri, parti organlarının sadece üretim esasına göre yeniden örgütlenmelerinde, partinin eski komite ve bürolarının tasfiye edilmesinde ve Sovyetler Birliği'nin dört bir yanında sanayi ve tarım komiteleri ve bürolarının kurulmasında somut ifadelerini buldular. AEP, bu tedbiri, demokratik merkeziyetçiliğin temel ilkelerinin ve Partinin hem üretim, hem de bölge esasına göre inşasına ilişkin çok iyi bilinen Leninist ilkenin ciddi bir ihlali ve Kruşçev revizyonistlerinin, Parti organlarını siyasi ve ideolojik önder rollerinden yoksun bırakmak ve onları salt iktisadi organlar haline getirmek yolundaki bir çabası olarak nitelendirdi. [2]

(1) Aynı yerde, s. 7.

(2) Aynı yerde, s. 11.

Parti konusundaki revizyonist tezlere karşı mücadele, AEP'nin, işçi sınıfının devrimci partisine ilişkin Marksist-Leninist öğretileri daha da iyi ve doğru bir şekilde uygulamasına yardımcı oldu. Bu öğretiler, Dördüncü Kongrenin, Partinin örgütsel bakımdan daha da geliştirilmesi ve sağlamlaştırılması yolundaki talimatlarının temelini oluşturuyordu.

Bu talimatlara uygun olarak, Parti üyeliğine kabul edilenlerin büyük çoğunluğunu, işçi sınıfı ve emekçi köylülük içinden gelen ve üretimde çalışan kimseler oluşturdu. Dördüncü Kongreyi izleyen beş yıl boyunca, Partiye üye olmak için başvuran adayların ezici çoğunluğunu üretimde çalışan kimseler meydana getirdi. Bu dönemde, Partinin sosyal bileşimi yeni değişikliklere uğradı. Bu dönem sonunda, Parti üyelerinin yüzde 33'ü işçilerden, yüzde 26'sı tarım kooperatifleri üyelerinden, yüzde 37'si memurlar ve resmi görevlilerden ve yüzde 4'ü de diğerlerinden meydana gelmekteydi.

Partinin bileşiminin gelişmesi ve saflarının genişlemesi, sınıfların yapısında meydana gelen değişikliklerin, işçi sınıfının hem nicelik, hem de nitelik bakımından gelişmesinin ve köylük bölgelerdeki sosyalist dönüşümlerin bir yansımasıydı. Parti içindeki işçilerin ve genel olarak da üretimde çalışan kişilerin sayısının artmasının yanı sıra, Parti örgütlerinin iç hayatı da sağlamlaştırıldı ve onların ekonomi alanındaki yönetici rolleri daha yüksek bir düzeye çıkarıldı. Bu aynı zamanda, Partinin emekçi kitlelerle olan sıkı bağlarının da bir kanıtıydı.

Parti saflarının genişlemesi ve Partinin sosyal bileşiminin gelişmesi konusundaki memnunluk verici canlılık, Parti örgütlerinin taze kan alma yolundaki dikkatli bir çalışma yürüttüklerini gösteriyordu. Ama Dördüncü Kongrenin ve Merkez Komitesinin talimatlarının her yerde ve her yeni kabul edilen üyeye uygulanmadığını gösteren durumlar da vardı. Bu talimatlardan bir tanesi de, üye seçiminin bir Parti üyesinin sahip olması gereken bütün nitelikler göz önüne alınarak yapılması ve adayların Parti

üyeliği gibi şerefli bir sıfata layık olacak şekilde yetiştirilmesi ve eğitilmesiydi. Ne var ki, 1961-1965 yılları arasında Parti saflarından atılanların yüzde 18'ini aynı beş yıllık dönemde kaydedilen komünistlerin oluşturması, bu talimatların yeterince uygulanmadığını gösteriyordu. Bir başka zayıf nokta da, kadınların Partiye alınmasındaki yetersizlikti. Kadın üyelerin, komünistlerin toplam sayısının sadece yüzde 12.5'ini oluşturması ve çalışan kadınların toplam sayısının sadece yüzde 3'ünün (şehirlerde ve köylük bölgelerde) Parti üyesi olması, buna karşılık erkek üyelerin çalışan erkeklerin yüzde 16'sını meydana getirmesi, normal bir şey olarak görülemezdi. Kadınlar sosyalist inşanın bütün alanlarına devrimci bir şevkle ve canlı bir şekilde katıldıkları halde, Parti örgütleri bu durumu gereğince değerlendirmiyordu.

Parti, sosyalist inşa görevlerine uyun olarak, temel örgütlerin yaygınlaştırılmasına ve sağlamlaştırılmasına da özel bir dikkat gösterdi. Dördüncü Kongreden sonra kurulan temel örgütlerin büyük çoğunluğu, üretimin devlet sektörlerindeydi. Ayrıca, temel örgüte sahip olmayan pek az köy kalmıştı; ama Parti güçlerinin dağılımının, bilimsel kıstaslara tam anlamıyla uygun olduğu söylenemezdi. Köylerdeki nüfus şehirlerdeki nüfusun iki misli olmasına rağmen, komünistlerin yüzde 68'i şehirlerde, sadece yüzde 32'si köylerdeydi. Komünistlerin bazı bölgelerdeki dağılım oranlarının da doğru olduğu söylenemezdi; çünkü dağlık bölgelerdeki komünistlerin sayısı ovalık bölgelerdekinden daha fazla, ticaret alanındakilerin sayısı sanayi, inşaat ve ulaşım alanındakilerin sayısından daha fazlaydı.

Merkez Komitesi, Partinin örgütsel bakımdan güçlendirilmesi mücadelesinden elde edilen tecrübelerin ortaya koyduğu sorunlara dikkat çekti ve bu temel meseleye daha büyük önem verilmesini istedi.

Partinin Temel Görevlerinden Biri: Emekçi Halkın Komünist Eğitimi

Büyük iktisadi ve sosyal dönüşümler ve Partinin çok yanlı siyasi ve eğitim çalışması sayesinde, emekçiler manevî bakımdan da değişikliğe uğramışlor; bilinçlerinde, dünya görüşlerinde, topluma, çalışmaya ve sosyal mülkiyete karşı tavırlarında büyük bir değişiklik olmuştu. Üretimde sosyalist ilişkilerin kurulması, burjuva ideolojisinin yayılma zeminini daraltmıştı.

Ama buna rağmen, geçmişten miras kalan düşünceler, alışkanlıklar ve yabancı fikirler emekçi halk arasında varlığını şu ya da bu ölçüde sürdürüyor, emekçilerin günlük hayatında ve çalışmasında kendini gösteriyordu. Bu burjuva, küçük burjuva ve hattâ feodal ve ataerkil kökenli yabancı düşünce ve eğilimler, sınıf düşmanının sırtını dayadığı bir temel teşkil ediyor ve sosyalizmin tam olarak inşası döneminde sosyalizm için başlıca iç tehlikeyi oluşturuyordu.

Yabancı eğilimlere ve zihniyete karşı mücadele ve emekçi halkın komünist eğitimi için mücadele, iki nedenden dolayı Parti ve ülke için geçmişe kıyasla daha büyük önem kazanmıştı. Birincisi, sosyalizmin maddi-teknik temelinin gerçekleştirilmesine paralel olarak sosyalist toplumun inşasını tamamlayabilmek için, yeni insanı manevi bakımdan çok yönlü bir şekilde çelikleştirmek ve bütün emekçi halk arasında yüksek sosyalist bilinci yerleştirmek de zorunluydu. İkincisi, Sovyet yönetiminin ihanetinden ve modern revizyonizmin uluslararası komünist hareket içinde yayılmasından sonra emperyalistler ve revizyonistler ideolojik saldırılarını büyük ölçüde arttırdıkları için, halk arasındaki yabancı düşünce ve eğilimler daha da tehlikeli bir nitelik almıştı.

Çalışmaya ve sosyal mülkiyete karşı sosyalist tavır, komünistlerin ve tüm emekçi halkın manevi yapısının saflığı için mücadele, sosyalist yurtseverlik ve proleter

enternasyonalizmi duygusunun daha da sağlamlaştırılması ve emekçi halkın devrimci sınıf ruhuyla eğitilmesi [1], Merkez Komitesi tarafından komünist eğitimin temel meseleleri olarak tesbit edildi.

Halkın **çalışmaya karşı sosyalist bir tavır** elde etmek üzere eğitilmesinin başlıca amacı, her sağlam yurttaşın yararlı sosyal çalışmaya canlı bir biçimde katılmasını, kendi emeği ve alınteriyle yaşama ve bütün fiziki ve zihni yeteneklerini sosyalist inşanın hizmetine verme anlayışının herkesin bilincinde kök salmasını ve her türlü tembellik ve asalaklık eğilimine karşı kamuoyunun harekete geçirilmesini sağlamaktı.

Bunların yanı sıra, her türlü işe karşı sevgiyi ve bütün emekçilere karşı saygıyı arttırmak ve işçileri, ekonominin her sektöründe ve sosyalist inşanın ihtiyaçlarının gerektirdiği her yerde çalışmaya hazır olma anlayışıyla eğitmek gerekiyordu.

Bir başka hedef de, yüksek bir üretim düzeyine erişmeleri, niteliği yüksek üretimde bulunmaları, örnek bir disiplin ve düzen içinde çalışmaları ve iş zamanlarını azami ölçüde değerlendirmeleri için, emekçileri manevi bakımdan sağlam bir biçimde yetiştirmekti.

Merkez Komitesi, çalışmaya karşı sosyalist tavrın, her şeyden önce, pratik faaliyetinde emekçi halkın **kendi kişisel çıkarlarından ve maddi kazançlarından değil, genel çıkarlardan hareket etmesini** gerektirdiğine işaret etti. Ama bu yüksek sosyalist bilinç, tüm emekçi halka bir anda benimsetilemezdi. Bu yüzden, genel çıkarlar ile kişisel maddi çıkarlar arasında doğru bir ilişki kurmak zorunluydu.

Ülkenin sosyalist gelişmesine paralel olarak, manevi ve maddi müşevvikler arasındaki dengeyi de değiştirmek

---

(1) Emekçi halkın komünist eğitimi meselesi, AEP Merkez Komitesinin 1964 Temmuzundaki Genel Toplantısında ele alındı.

gerekir. Halkın hayat standardının ve işçilerin sosyalist bilinç düzeyinin yükselmesiyle birlikte, çalışmadaki manevi müşevviklerin rolünü daha da arttırmak mümkün hale gelir. Bu yüzden, maddi müşevviklerle ilgili kuralların zaman zaman gözden geçirilmesi yolunda talimatlar yayınlandı.

Bununla ilgili olarak, AEP, V. İ. Lenin'in maddi müşevviklerin rolüne ilişkin öğretilerini bile bile çarpıtan, maddi müşevvikleri her şeyin üstünde tutan ve onların, sosyalist düzende emekçi halkın üretim faaliyetinin temel itici gücü olduklarını ilân eden modern revizyonistlerin görüşlerini mahkum etti.

Çalışmaya karşı sosyalist tavır, **sosyal mülkiyete karşı sosyalist tavıra** sıkı sıkıya bağlıdır.

Tek tek emekçilerin sosyal mülkiyete karşı yabancı anti-sosyalist tavırları, insanlığın bilincinde yüzyıllar boyu kök salmış olan özel mülkiyet zihniyetinin bir ifadesidir. Emperyalistler ve bütün gericiler, sosyalist düzenin maddi temeli olan sosyalist mülkiyeti baltalamak amacıyla, özel mülkiyet psikolojisini istismar etmek için büyük çaba harcarlar. İşte bu yüzden Merkez Komitesi, suistimal ve hırsızlığa karşı mücadelenin, sosyalist mülkiyete zarar verilmesine ve israf edilmesine karşı mücadelenin, kötü yönetime, üretim kapasitelerinin yetersiz bir şekilde kullanılmasına ve kaynakların gizlenmesine karşı mücadelenin, her şeyden önce, emekçi halkın yüksek sosyalist bilincini sağlamlaştırmak, emekçi halkın sosyalist mülkiyeti sosyalist düzenin vazgeçilmez temeli olarak görmesini, onu gözünün bebeği gibi korumasını ve sürekli olarak güçlendirip yaygınlaştırmasını sağlamak için bir mücadele olduğunu belirtti.

Çalışmaya ve sosyal mülkiyete karşı sosyalist tavır, komünist ahlakın temel unsurlarından biridir. Ama komünistlerden ve işçilerden istenen sadece bundan ibaret değildir. Sosyalist toplum, **son derece dürüst, manevi bakımdan her yönden zengin, yüksek manevi ve siyasi niteliklere ve engin bir kültüre sahip, ilkeli ve adil insanları,**

komünist ahlak ölçülerine ve ilkelerine ters düşen her şeye karşı kararlı savaşçıları gerektirir.

Daha sebatkar bir eğitim çalışması yoluyla Parti, bazı emekçiler ve komünistler arasında beliren çeşitli eğilimlere karşı mücadele açtı. Bunlar, rahat yaşama, kişisel kazanç ve ayrıcalık sağlama, Parti ve halk tarafından verilen yetkileri sık sık kötüye kullanma gibi eğilimlerdi. Aynı zamanda Parti, bürokrasiye, laubaliliğe, akraba kayırmaya, haksız müdahalelere karşı ve bir kimsenin kendisi için ya da arkadaşları ve akrabaları için gayrımeşru kazanç sağlamasına karşı da eskisinden daha şiddetli bir şekilde mücadele edecekti.

Komünistlerin ve emekçi halkın manevi sağlığının korunması için aynı zamanda kişisel hayatta ve aile hayatında müsrifliğe karşı, kadının kişiliğinin çiğnenmesine karşı, tutuculuğa, önyargılara ve dinî inançlara karşı da her zaman kesin bir tavır takınmak gerekiyordu.

Tecrübeler, ahlaki yozlaşmanın ister istemez siyasî yozlaşmaya vardığını göstermişti.

Merkez Komitesinin eğitimle ilgili olarak tesbit ettiği bir diğer önemli görev de şuydu: **Arnavutluk halkının yüce yurtseverlik duygusunu her zaman korumak ve onu, günlük sosyalist inşa çalışmalarında ve sosyalist anavatanın savunulmasında daha da geliştirmek ve zenginleştirmek.**

Emekçi halkın yurtsever eğitimi, halkın ve özellikle de gençliğin bilincindeki yabancı düşüncelere karşı mücadeleye daha iyi hizmet etmeli ve burjuva kozmopolitliğinin, Arnavut olan şeyleri hor görmenin, yabancı olan şeyler karşısında kölece boyun eğmenin, kapitalist hayat tarzını taklit etmenin, Arnavut uzmanların, kadroların, işçilerin ve köylülerin yeteneklerini küçümsemenin, batı sanat, edebiyat ve müziğine hayranlığın önünü almalıydı. Eğer bu tür eğilimlere karşı sürekli bir ideolojik mücadele yürütülmezse, bunlar tecrit edilmiş olmalarına rağmen, yayılabilirler ve gerçek bir tehlike haline gelebilirlerdi.

Emekçi halkın sosyalist yurtseverlik duygusuyla eği-

tilmesi için, **kendi gücüne güvenme ilkesini** daha derin bir şekilde kavramalarını sağlamak, ülkemizin somut şartlarında çok büyük bir siyasî önem kazanmıştı.

> «Kendi gücüne güvenme ilkesi, devrimci ve enternasyonalist bir Marksist-Leninist ilkedir. Bu ilke, devrim ve sosyalist inşa meselesinin, her şeyden önce, her ülkenin kendi iç meselesi olması gerçeğinden kaynaklanır ve bu ilkenin gerçekleştirilmesindeki tayin edici etken, her ülkenin kendi devrimci güçleridir.» [1]

Emekçi halkın devrimci yurtsever eğitimi, her zaman olduğu gibi, **kitlelerin proleter enternasyonalizmi ruhuyla,** sosyalist ülkelerin halklarıyla ve bütün dünyadaki işçi sınıfıyla, anti-emperyalist devrimci halklar ve güçlerle dostluk ve dayanışma ruhuyla **eğitilmeleriyle** sımsıkı birleştirilmek zorundaydı.

Emekçi halkın komünist eğitimi çalışmasını sağlam ve verimli bir şekilde yürütebilmek için, **çeşitli sosyal olaylara sınıf açısından bakmak ve sınıf tahlili yöntemini** daha iyi kullanmak gerekiyordu. Olaylara sınıf açısından bakmak demek, olaylara siyasî bir gözle, işçi sınıfının, halkın ve sosyalizmin çıkarlarını bütün çıkarların üstünde tutarak bakmak; her şeye, onlardan kimin yararlandığını tesbit ederek olayların ve görüşlerin özünü keşfetmeye çalışan bir gözle bakmak demektir. Bu yöntem, modern revizyonistlerin görüşlerinde olduğu gibi, anti-Marksist, anti-sosyalist ve gerici görüşler sahte Marksist laflarla gizlendiği zaman bile, gerçeğin ortaya çıkarılmasını sağlar. Komünistlerin ve emekçilerin burjuva ve revizyonist propagandanın tuzağına düşmelerini önlemek, onları oportünizme kaymaktan kurtarmak ve devrimci uyanık-

---

(1) Siyasi Büronun, AEP Merkez Komitesi Genel Toplantısına sunulan «Partinin Emekçi Halkın Komünist Eğitimi İçin İdeolojik Çalışmasının Daha da Güçlendirilmesi Üzerine» raporu, Temmuz 1964, Tiran, 1964, s. 46.

lıklarını arttırmalarına yardımcı olmak için, sınıf tahlili yöntemi gereklidir.

Merkez Komitesi, **gençliğin devrimci sınıf eğitimine** özel bir önem verdi. Gençlik, yabancı yöneticilerin ve yerli toprak ağaları ve kapitalistlerin zulmünü ve vahşi sömürüsünü tanımamıştı. Devrimin ateşinden geçmediği ve tecrübesiz olduğu için, burjuva ve revizyonist ideolojiden daha kolay etkilenebilirdi. Bu nedenle, Parti örgütlerine ve Arnavutluk Emekçi Gençlik Birliği örgütlerine, yeni kuşağı devrimci bir ruhla eğitmeyi ve böylece onun, halk devrimini gerçekleştirmiş ve sosyalizmin temellerini kurmuş olan kuşağın elinden meşaleyi devralmasını sağlamayı her zaman en önemli görev bilmeleri talimatı verildi.

Emekçi halkın komünist eğitimi meselesini kapsamlı bir biçimde ele alan Merkez Komitesi, **Partinin** Marksizm -Leninizm temeline dayalı **eğitim çalışmasının,** yeni insanın yaratılması konusundaki tayin edici önemini vurguladı.

> «Sosyalist gerçekliğimiz, yeni sosyal ve iktisadi şartlar, emekçi halk arasında bir çeşit sosyalist bilinç yaratmaktadır. Ama bu, çok düşük bir sosyalist bilinç düzeyidir. Sosyalizm, sadece günlük hayatın, objektif şartların doğrudan etkisi altında, kendiliğinden doğan böyle bir bilince dayanılarak inşa edilemez. Sosyalizm, kendiliğinden doğmayan daha yüksek bir sosyalist bilinç düzeyini gerektirir. Bu bilinç, Marksist-Leninist bilim tarafından şekillendirilen ve Partinin günlük eğitim çalışması vasıtasıyla kitlelere benimsetilen bir bilinçtir.» [1]

Ama Partinin eğitim çalışması, devrim süreci ve pratiği ile, sosyalist toplumun inşası çalışması ile organik olarak birleştirilmeseydi hiç bir zaman amacına ulaşamazdı.

> «Yeni insanın yaratılması... asla çalışma me-

(1) Aynı yerde, s. 55.

selesinden ayrı değildir ve ayrı tutulamaz; asla çalışmanın dışında görülemez.» [1]

Sosyalist bilincin oluşturulması ve sağlamlaştırılması, halkın eğitimini ve yeniden eğitimini içeren uzun bir süreçtir. Merkez Komitesi şunu bir kere daha açıkça belirtti: Bu süreç içinde en önemli yer, daima, **ikna yöntemine** ve Parti çizgisinin, komünist ahlak ilkelerinin ve ölçülerinin doğruluğu ve yabancı ön yargı, düşünce ve eğilimlerin sosyalist toplum açısından taşıdıkları tehlike ve verebilecekleri zarar konusunda halkı bıkmadan bilinçlendirmeye verilmelidir.

Parti, sosyalist ideoloji ile halkın kafasındaki yabancı düşünce ve eğilimler arasındaki çelişmelerin, sosyalist ideoloji ile yabancı düşüncelere sahip olan kişiler arasındaki çelişmelerden kesinlikle ayırdedilmesini istedi. Sosyalist ideoloji ile halkın kafasındaki yabancı düşünce ve eğilimler arasındaki çelişmeler uzlaşmaz sınıf çelişmeleridir. Dolayısıyla bunlara karşı uzlaşmaz bir mücadele yürütülmelidir. Öte yandan, sosyalist ideoloji ile yabancı düşünce ve eğilimlere sahip olan kişiler arasındaki çelişmeler, büyük çoğunlukla, uzlaşabilir çelişmeler, halk içindeki çelişmelerdir. Bu düşünceleri taşıyanlar, genel olarak, halk iktidarına bağlı kişilerdir. Dolayısıyla sınıf mücadelesi bu kişilere değil, onların yabancı düşünce ve eğilimlerine yöneltilmelidir. Sadece, kişilerin düşmanca bir tavır takındıkları ve cezalandırılması gereken faaliyetlerden sorumlu oldukları tek tek durumlarda ikna ve eğitim yönteminin yerini baskı yöntemi yani halk iktidarının kanunlarının uygulanması yöntemi alabilir.

Eleştiri ve öz-eleştiri, olumlu örnek, ve kollektifin, yani kamu oyunun gücü, Partinin emekçi halkın komünist eğitimi için yürüttüğü çalışmada, her zamanki gibi, güçlü bir silah olacaktı. Komünist ahlak ölçülerini ve sosyalizmin inşası konusundaki Parti çizgisini somutlaştıran

---

(1) Enver Hoca, AEP Merkez Komitesi Genel Toplantısında Kapanış Konuşması, Temmuz 1964, Tiran, 1964, ss. 9-10.

halk iktidarı kanunlarını emekçi halk arasında yaymak ve bunlar konusunda derin bilgi sahibi olmalarını sağlamak da özel bir önem taşıyordu.

Komünist Eğitimin Hizmetindeki Sanat ve Edebiyat

Sanat ve edebiyat, yeni insanın sosyalizm ülküleri ve komünist ahlak ölçüleri ile eğitilmesinde güçlü bir silahtır. Sanat ve edebiyatın sosyalist muhtevasının daha da geliştirilmesi ve mükemmelleştirilmesi, ideolojik ve sanat niteliklerinin düzeltilmesi sosyalist toplumun tam olarak inşa edildiği ve emperyalizme ve revizyonizme karşı dünya çapındaki siyasi ve ideolojik mücadelenin şiddetlendiği şartlarda daha da büyük önem kazanıyordu.

Arnavutluk'daki halk iktidarı altında, ideolojik saflığa, devrimci mücadeleci ruha ve sağlam milli niteliklere sahip olan yeni bir edebiyat, yeni bir müzik, opera, koreografik sanatlar, resim ve heykel, yeni bir sinematoğrafi vb yaratıldı.

Elde edilen başarılara dayanan Parti Merkez Komitesi, sanat ve edebiyatı sosyalist toplumun kurulmasında daha militan ve daha etkili bir araç durumuna getirmenin yolunu gösterdi. Sanat ve edebiyatın esas olarak, halkın mücadelesini, hayatını ve çalışmasını, halkın ülkülerini ve özlemlerini ve günün meselelerini yansıtması gerekiyordu. Özellikle, Milli Kurtuluş Savaşı ve kurtuluştan sonra gerçekleşen büyük devrimci dönüşümler daha derin ve kapsamlı bir şekilde ele alınmalıydı.

> «Sanat ve edebiyat eserlerinin ana konusunu zamanımızın kahramanları, yani işçiler, köylüler, halk aydınları, Parti tarafından eğitilen yeni insanlar, sosyalizmin inşası ve anavatanın savunması ve refahı için fedakarca çalışan ve mücadele edenler, oluşturmalıdır.» [1]

(1) Siyasi Büronun, AEP Merkez Komitesi Genel Toplantısında okunan «Sanat ve Edebiyatın Rolünün Arttırılması Üzerine» raporu, Ekim 1965, Merkezî Parti Arşivleri.

Yazarlarımız ve sanatçılarımız, bizim gerçeklerimizi daha daha titiz bir şekilde yansıtmalı ve eserlerinde, gerçek dünyayı somut şartları ve devrimci gelişmesi içinde sunmalıydılar. Sınıf ruhundan ve komünist partizanlıktan yoksunluk, soyut hümanizm ve burjuva objektivizmi, sosyalist toplumdaki eksikliklerin abartılması ve tedavi edilmez hastalıklar olarak gösterilmesi, insanın doğuştan kötü olarak ve kahramanlık ile fedakarlığın boş şeyler olarak tanıtılması vb. sosyalist gerçekçi sanat ve edebiyata yabancı şeylerdir. Son on yıl içersinde, modern revizyonistlerin doğrudan teşviki ve desteği sonucunda, bu unsurlar Sovyetler Birliği ve diğer bazı sosyalist ülkelerin sanat ve edebiyatında yaygınlık kazanmıştı. Ancak yabancı, geri ve gerici olan her şeye karşı, sosyalist toplumumuzun ilerlemesini köstekleyen her şeye karşı, hayatın çeşitli alanlarındaki bütün kötü olgulara karşı sağlam eleştiri ruhu güçlendirildiği zaman, ancak o zaman, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'ndeki sanat ve edebiyat kitleleri devrimci bir şekilde eğitme yüce görevini gereğince yerine getirebilirdi. Sanat ve edebiyatın başlıca amacı, sosyalist ve ilerici olanı, geleceğe ait olanı daha da etkili bir biçimde öne çıkarmak ve güçlüklerin üstesinden gelinmesini ve zaferin teminat altına alınmasını sağlamak üzere halkın iyimserliğini ve geleceğe olan güvenini daha da canlandırmak olmalıydı.

Merkez Komitesi, Arnavutluk yazar ve sanatçılarının yaratıcı çalışmalarının karşısındaki tehlikeye de işaret etti; burjuva ve revizyonist ülkelerdeki sanat ve edebiyatta çeşitli yoz ve anti-sosyalist akımlar son derece yaygındı. Bu akımların Arnavutluk sanat ve edebiyatını etkilemesini önlemek üzere, sanat ve edebiyatın saflığının korunması için sürekli mücadele önemli bir görev olarak tesbit edildi. Yazar ve sanatçılar, uyanıklıklarını arttırmalı, revizyonist teorilerin yarattığı tehlikeyi görmeli ve sosyalist gerçekçiliğe yabancı olan etkilere karşı mücadele etmeliydiler. Bunu gerçekleştirmenin en tayin edici yollarından biri de, yazarların ve sanatçıların halkla her zamankinden

daha fazla kaynaşmalarını ve onların, halkın hayatıyla ve gerçeklerle ilgili derin ve sürekli bir bilgiye ve buna paralel olarak da, Arnavutluk'taki sosyalist toplumun en tipik olgularına ve süreçlerine ilişkin Marksist-Leninist bir kavrayışa sahip olmalarını sağlamaktı.

> «İlhamımızı halktan almalıyız; türkülerimizin ezgisini, danslarımızın ritmini, dilimizin yalınlığını, çalışma tempomuzu, yaratıcılığımızı, kahramanlık ve fedakarlık örneklerini ve sadelik ve dürüstlük gibi yüce erdemleri halkın bağrında aramalıyız. Her şeyde olduğu gibi, sanat ve kültürde de, yaratıcı çalışmanın temeli halk olmalıdır.» [1]

Kitlelerin ideolojik ve estetik eğitiminin daha da derinleştirilmesi için Parti, sanat ve kültür kurumlarının programlarında günün siyasi, iktisadi ve sosyal sorunlarının yansıtılmasını istedi. Bu kurumların çalışmalarına her zaman yol gösterecek en yüksek ilke, geniş halk kitlelerine hizmet etme, işçilerin, köylülerin ve aydınların devrimci eğitimine, eğitici bir şekilde eğlendirilmesine ve kültürel bakımdan geliştirilmesine hizmet etme ilkesi olmalıydı.

Halk türkülerinin ve danslarının savaş ve çalışmayı konu alan devrimci şarkıların daha da yaygınlaştırılması, amatör sanat hareketinin izleyeceği genel yön olarak tesbit edildi.

Merkez Komitesi, Parti komitelerini ve örgütlerini, sanat ve edebiyatın daha da geliştirilmesindeki ve komünist eğitimin bu alandaki rolünün arttırılmasındaki önder rollerini güçlendirmeye ve geliştirmeye çağırdı. Partinin sanat ve edebiyat alanındaki rehberliği, her şeyden önce, yaratıcı çalışmanın ideolojik ve siyasi yönlendirilmesi ve devrimci bir ideolojik muhtevanın ve daha eğitici bir sanat gücünün sağlanması üzerinde toplanmalıydı.

---

(1) Enver Hoca, AEP Merkez Komitesi Genel Toplantısında Kapanış Konuşması, 26 Ekim 1965. Merkezî Parti Arşivleri.

Yazarların ve sanatçıların ideolojik, siyasi ve manevi eğitiminin geliştirilmesi ve onların Marksist-Leninist devrimci çelikleşmelerinin sağlanması, Parti için her zaman önemli bir görev oldu. Yazarların, sanatçıların ve bütün kültür alanında çalışanların, Parti çizgisi konusunda derin bir kavrayışa sahip olmaları ve görevlerinin siyasi önemini daha iyi kavramaları zorunluydu. Partinin kararlarını ve diğer belgelerini sürekli olarak incelemeli, diyalektik ve tarihî materyalizmi kavramalı ve onu, kendi çalışmalarında ortaya çıkan meselelere ve sanat ve edebiyat alnında revizyonizme karşı mücadeleye uygulamalıydılar.

Üçüncü Beş Yıllık Planın Gerçekleştirilmesi

Üçüncü beş yıllık plan görevlerinin yerine getirilmesi, sadece gelişmeden doğan doğal güçlüklerin üstesinden gelinmesine değil, aynı zamanda emperyalist ve revizyonist kuşatmanın yarattığı güçlüklerin ve Kruşçev ve Tito revizyonistlerinin ve emperyalistlerin sürekli ve amansız düşmanca faaliyetlerinin de altedilmesine bağlıydı. Bu nedenle, planın gerçekleştirilmesi için yürütülen mücadele, revizyonizme karşı ilkeli ideolojik ve siyasi mücadeleye, emperyalizme karşı mücadeleye, onların komplo ve düşmanca faaliyetlerini altetme mücadelesine kopmaz bir şekilde bağlıydı.

Parti ve halk, bir elde kazma, bir elde silah, düşmanın kuşatmasını yardı ve komplolarını boşa çıkardı.

Parti ve halk, kendi güçlerine dayanarak ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin kardeşçe enternasyonalist yardımından yararlanarak, bütün güçlüklerin üstesinden geldiler ve üçüncü beş yıllık plan görevlerini başarıyla gerçekleştirdiler. Esas hedeflere ulaşıldı.

Toplam sanayi üretimine ilişkin plan hedefinin yüzde 97'si gerçekleştirildi. Krom, bakır, elektrik ve makina sanayilerinde plan memnunluk verici bir şekilde aşıldı. Petrol, kömür, inşaat malzemesi ve gıda sanayileri ve hafif sanayi daha da gelişti. Kimya sanayisinin temelleri atıl-

dı. Beş yıllık bir dönem içersinde, 430 sanayi ve tarım projesi ve sosyal-kültürel proje gerçekleştirildi ve hizmete açıldı. 1965 yılının toplam sanayi üretimi, 1960'dakinden yüzde 39 daha yüksekti ve 1938 yılındakinin 34,8 katıydı.

1966 yılının toplam tarım üretimi, 1960'dakinden yüzde 36 daha fazlaydı ve 1938'dekinin 2,3 misliydi. Tahıl üretimi yüzde 51, ekili arazi ise yüzde 11 oranında artmıştı. Sulama kapasitesi yüzde 52, makinayla yapılan tarım oranı ise yüzde 82 oranında artmıştı. Genel olarak, yoğun tarım için gerekli olan temel sağlamlaştırılmıştı.

Milli gelir, ikinci beş yıllık plan dönemine kıyasla yüzde 44 yükseldi. Gelirden, tüketim kaynaklarına, sosyalist pazardaki malların dolaşımına ve konut yapımına ayrılan pay arttırıldı. Planda öngörülen öğrenci sayısı aşıldı. Orta öğrenim gören kadroların sayısı hemen hemen iki misline çıktı, yüksek vasıflara sahip kadroların sayısı ise iki mislinden de fazla arttı.

Ama gene de, emekçi halkın hayatı umulan düzeye erişmedi. En başta, emperyalist ve revizyonist ablukanın yarattığı güçlükler, tarım alanında kötü hava şartları ve yönetim ve örgütlenmedeki bazı eksiklikler yüzünden, plan kapsamındaki görevler tam olarak gerçekleştirilemedi. Parti, ablukanın baskısı altında, üçüncü beş yıllık plan görevlerinde değişiklikler yapmak zorunda kaldı. Milli gelir birikim normaları, tesbit edilen sınırın üzerine çıkarıldı. Maddi rezervler arttırıldı. Bu değişikliklerin yapılmasının amacı, ekonominin sürekli gelişmesini sağlamak ve anavatanın savunma gücünü her bakımdan daha yüksek bir düzeye çıkarmaktı.

Ne var ki, Parti, güç abluka şartlarında bile, emekçi halkın maddi refah düzeyinin düşmesine, hattâ sabit kalmasına bile izin vermedi. Şehirlerdeki ve köylerdeki halkın tüketim ihtiyacı sürekli olarak karşılandı. Fiyatlar yükselmedi. Hattâ birçok durumda indirildi. Lek'in satın alma gücü arttırıldı. Ortalama hayat süre 65 yıla yükseldi. Bütün bunların başarılması, bir zaferdi. Aynı dönemde, revizyonistlerin yönetimindeki hemen bütün ülkelerde hayat pa-

halılığı en ufak bir şekilde azalmak şöyle dursun, bazılarında daha da arttı.

Üçüncü beş yıllık planın ana hedeflerinin başarıyla gerçekleştirilmiş olması, komünistlerin ve bütün Arnavutluk emekçi halkının devrimci ruhunun ve emperyalistlere ve revizyonistlere olan büyük manevi ve siyasi üstünlüğünün bir ifadesiydi. Üçüncü beş yıllık plan, Arnavutluğun sosyalist ekonomisinin temelinin yıkılmaz olduğunu ve Partimizin, ülkenin sosyalist inşasında izlediği çizginin doğru olduğunu ispatladı. Emperyalizme ve revizyonizme karşı amansız siyasi ve ideolojik mücadeleyle iç içe yürütülen planı gerçekleştirme mücadelesi, halkın Parti etrafındaki birliğini sağlamlaştırdı, emekçi kitlelerin devrimci ruhunu daha yüksek bir düzeye çıkardı ve onların kendi güçlerine ve kendi yeteneklerine olan güvenlerini arttırdı. Partinin ve halkın 1961-1965 dönemi boyunca elde ettiği tecrübeler, güç emperyalist ve revizyonist kuşatma ve baskı şartlarında bile ülkenin sosyalist inşasının başarıyla sürdürülebileceğini ispatladı.

5. AEP'NİN, KRUŞÇEV REVİZYONİSTLERİNİN DEMAGOJİLERİNİ VE TAKTİKLERİNİ TEŞHİR ETME MÜCADELESİ

Başını Kruşçev'in çektiği Sovyet revizyonist yönetimi Marksizm-Leninizmin temel ilkelerini ve Moskova Bildirisinin devrimci tezlerini ihlal etmeye, ABD emperyalistlerine taviz üstüne taviz vermeye, devrimci bir tavır takınan komünist ve işçi partilerine karşı daha da şiddetle mücadele etmeye devam etti. Modern revizyonistler esas darbelerini AEP ve Çin Komünist Partisine yönelttiler; çünkü bu iki parti revizyonizme karşı mücadelenin en ön safındaydı. Revizyonistler Marksizm-Leninizme karşı verdikleri mücadelede hayasız demagojilere başvurdular. Kendi çıkarları uğruna, SBKP'nin Lenin ve Stalin önderliğinde kazandığı büyük uluslararası itibarı kötüye kullandılar ve özellikle, kitleleri aldatmak ve kendi Marksizm düşmanı

görüşlerini ve teorilerini yaymak üzere V. İ. Lenin'in adından yararlandılar.

Kruşçev revizyonistlerinin oportünist ve karşı-devrimci siyaset ve faaliyetleri, sosyalist kampı ve uluslararası komünist hareketi her zamankinden daha fazla böldü. Halkların emperyalizme karşı devrimci hareketini baltaladı. ABD emperyalistleri ve bütün dünyadaki gerici güçler revizyonistlerin zaaflarından, verdikleri tavizlerden ve bölücü faaliyetlerinden sonuna kadar yararlandılar.

Tarihi Olarak Zorunlu Bir Görev: Kruşçev Revizyonizminin İdeolojik ve Siyasi Bakımdan Yenilgiye Uğratılması İçin Mücadele

Bu şartlar altında AEP, Kruşçev revizyonizminin ideolojik ve siyasi bakımdan yenilgiye uğratılması için mücadeleyi zorunlu bir tarihi görev bildi. Bu amaçla, herşeyden önce, Kruşçev revizyonist grubunun demagoji ve tertiplerini teşhir etmek ve onun karşı-devrimci siyasetini açığa çıkarmak gerekiyordu.

Sovyet revizyonist yönetiminin AEP'ne karşı başlattığı açık saldırı, o sıralar uluslararası komünist harekette derin ayrılıklara yol açan temel meselelere ilişkin ilkeli bir polemik değildi. Tam tersine Kruşçev grubu, ilke meseleleriyle ilgili tartışmaları önlemek için her yöntemi kullandı, çünkü kendisini böyle bir tartışmayı göğüsleyecek güçte görmüyordu. Kruşçev grubu, AEP'ne karşı revizyonist propaganda tarafından sürekli olarak yayılan iftira ve yalanlara, entrika ve hilelere, sahtekarlıklara ve en adi hareketlere başvurdu. Bunlar, AEP'ne karşı iftira ve yalanlarını yaymak için, Bulgaristan, Macaristan, Çekoslovakya, İtalya ve Demokratik Alman Cumhuriyetinin komünist ve işçi partilerinin kongrelerinin kürsülerini bile kullandılar. Revizyonistlerin amacı, tuttukları anti-Marksist yola karşı çıkmaya cesaret edecek herkese «iyi bir ders» vermek için, AEP'ni tecrit etmek ve uluslararası komünist hareketten kovmaktı.

AEP, revizyonist tutumu benimsemedi. AEP, onlar gibi boş ve bayağı davranışlarda bulunmadı. Kruşçev revizyonizmine karşı mücadelesini, ideolojik alanda sürdürdü ve onun bütün anti-Marksist görüşlerini, tutarsızlıklarını, eklektizmini, oportünizm ile maceracılık arasında yalpalamasını ve sahtekarca faaliyetlerini teşhir etti. «Zeri i Popullit»in çeşitli dillere çevrilip broşürler halinde yeniden basılan ve radyo tarafından yayınlanan revizyonizme karşı makaleleri, Marksizm-Leninizmin saflığını korumak için yürüttüğü ilkeli mücadelede Partinin elinde güçlü ve etkili bir silah oldu.

Bunlar, AEP'nin diğer belgeleri, Çin Komünist Partisi belgeleri, Kruşçev grubunun demagojilerine ezici darbeler indirdi. Ve onların gerçek yüzünü, yani Marksizm -Leninizme ihanet ettiklerini komünist ve işçi partilerinin ortak Bildirilerini ihlal ettiklerini ve sosyalist kamp ile uluslararası komünist hareketi böldüklerini teşhir etti.

AEP, Kruşçev revizyonistlerinin, bir yandan Sovyetler Birliği Komünist Partisinin Programını (revizyonizmin 22. Kongrede kabul edilen temel belgesi) «dünya komünizminin bir manifestosu» olarak sunarken, bir yandan da ikinci Moskova toplantısının Bildirisini unutulmaya terketmek ve bu bildiriyi bir «klişe», «kısa ömürlü bir uzlaşma belgesi» olarak sunmak yolundaki girişimlerini teşhir etti.

Sovyet revizyonist yönetimi, Tito kliğinin itibarını keyfi bir şekilde iade etmesini ve onunla ideolojik, siyasi ve iktisadi bütün alanlarda uzlaşmasını ve işbirliği yapmasını komuoyu önünde haklı göstermeye çalıştı. Bu amaçla, Yugoslav yöneticilerinin güya «eski hatalarının birçoğunu düzeltmiş» ve «iç ve dış siyasetlerinde büyük değişiklikler yapmış» olduklarını ileri sürdü.

Tito ve diğer Yugoslav revizyonist önderlerinin kendileri ise ne siyasetlerinde, ne de programlarında hiçbir şey değiştirmemiş olduklarını ve gelecekte de değişiklik yapmaya niyetleri olmadığını tekrar tekrar açıklamaktaydılar. AEP, Kruşçev revizyonistlerinin Tito kliğiyle aynı çiz-

giye düşmekle ve Tito'yla yeniden iyi ilişkler kurma ve uzlaşma çizgilerini bütün uluslararası komünist harekete zorla kabul ettirmek için ellerinden geleni yapmakla, aslında kendi tutumlarını değiştirmiş ve Moskova Bildirisini ihlal etmiş olduklarına işaret etti.

AEP, Kruşçev revizyonistlerinin «uluslararası komünist hareket içinde esas tehlike olan dogmatizm ve sektarizme karşı yürüttükleri mücadele» hakkında kopardıkları yaygaranın gerçek anlamını ortaya koydu. Revizyonistler bunu, Çin Komünist Partisine, AEP'ne ve diğer devrimci Marksist-Leninist partilere saldırmak, Marksizm-Leninizme karşı yürüttükleri mücadeleyi maskelemek ve revizyonizmi uluslararası komünist hareket içindeki esas tehlike olarak tesbit eden Moskova toplantısının kararlarından uzaklaşmalarını haklı göstermek için bir silah olarak kullanıyorlardı. «Dogmatizme karşı mücadele», her dönemdeki revizyonistlerin Marksizm - Leninizme karşı kullanmış oldukları eski ve iyi bilinen bir taktikti.

AEP, Sovyet revizyonist yönetiminin oportünizmini ve ABD emperyalizmine teslimiyetini ve Moskova toplantısında tesbit edilen emperyalizme karşı uzlaşmaz mücadele görevlerini küçümseyerek reddedişini olduğu gibi teşhir etti. Kruşçevci revizyonist çizginin, özünde, Sovyetler Birliği ile ABD arasında dostluk ve işbirliğinden, dünyaya hakim olmak için ABD emperyalizmi ile yeni türden bir emperyalizme dönüşmüş olan Sovyet revizyonizmi arasındaki bir ittifaktan başka bir şey olmadığını ortaya koydu. Kruşçev revizyonistlerinin ABD emperyalizminden halkların en büyük düşmanı, dünyanın jandarması ve dünya barışı için baş tehlike olarak pek az söz etmeleri ya da hiç söz etmemeleri bir tesadüf değildi. Alman intikamcılığını baş düşman ve baş tehlike olarak nitelendirmeye başlamaları da bir tesadüf değildi. Bu arada, ABD emperyalistlerinin, termonükleer bir savaşın çıkmasından korktukları için sosyalist ülkelere karşı saldırgan emellerinden nerdeyse vazgeçme noktasına varmış oldukları kanısını uyandırmak üzere ellerinden geleni yapmaktaydılar. Bu şe-

kilde, emperyalizmle iyi ilişkiler kurmalarını ve işbirliği yapmalarını haklı göstermeye çalışmaktaydılar.

Bu emperyalist taraflısı siyaset, Sovyet revizyonist yönetiminin ABD emperyalizmine utanç verici bir şekilde teslim olmasına yol açtı. 1960'ta, gerçekte ABD siyasetinin araçları olan Birleşmiş Milletler'in sözde uluslararası heyet ve kuvvetlerinin Kongo halkının kurtuluş mücadelesini bastırmak için Kongo'ya gönderilmesini onayladılar. 1962'de ABD tehditlerinin bir sonucu olarak, Küba'dan, oraya daha yeni göndermiş oldukları füzeleri, uçakları ve askerî uzmanları geri çektiler; aynı zamanda Sovyet gemileri ve Küba toprakları üzerinde ABD'nin «uluslararası» denetim hakkına sahip olmasını da kabul ettiler. Ayrıca, Almanya'yla bir barış anlaşması imzalamak, genel olarak Almanya ve özel olarak da Batı Berlin meselesini çözmek fikrinden tamamen vazgeçtiler; böylece Alman halkına, sosyalist kampa, Avrupa ve dünya halklarına karşı büyük bir ihanette bulundular.

Kruşçev grubu, ABD ve İngiliz emperyalizminin şefleriyle birlikte, 1963 Ağustosunda nükleer silah denemelerini kısmen yasaklayan Moskova Andlaşmasını imzalamakla da yeni bir teslimiyet ve ihanette bulunmuş oldu. AEP, bu antlaşmayı, iki büyük devletin, ABD ve SSCB'nin kendi nükleer tekellerini korumak için emperyalist-revizyonist bir hilesi olarak teşhir etti. Bu, halkları aldatmak için bir hileydi ve nükleer silah stoklarının ne kullanılmasını önlüyor, ne de yok edilmesini sağlıyordu. Tam tersine bu antlaşma, ABD emperyalistlerine nükleer silahlarını artırma imkanı veriyor, emperyalist saldırıyı teşvik ediyor ve yağmacı savaş tehlikesini artırıyordu. Zaman, AEP'nin bu tesbitlerini tamamen doğruladı.

Arnavutluk Halk Cumhuriyeti hükümeti, özel bir bildiri ile Moskova Antlaşmasını teşhir etti ve sosyalist devletlerin bunu Varşova Paktına ve komünist ve işçi partilerinin ortak çizgisine tamamen ters düşen bir anlaşma olarak reddetmelerini talep etti ve onlara Sovyet Hüküme-

tinin bu haince hareketini mahkum etme çağrısında bulundu.

AEP, Kruşçev grubunun sosyalist ülkelere, özellikle Çin Halk Cumhuriyetine karşı eylemlerini ABD emperyalizmiyle işbirliği halinde yürütme yolundaki amaç ve girişimlerini her bakımdan teşhir etti. Tıpkı emperyalistler gibi, revizyonistler de artık Çin'i ortak baş düşman olarak nitelendiriyorlardı. Bu yüzden, bütün eylemlerine damgasını vuran, Çin aleyhtarlığıydı. Moskova Antlaşması, Çin'in nükleer bir güç haline gelmesini önlemeyi amaçladığı için, aynı zamanda devrimci Çin'e karşı da yöneltilmişti. Sovyet yönetimi, Çin'e karşı çıkmak için, Almanya'yla bir barış anlaşması imzalamaktan vazgeçti ve ABD'nin birliklerini Avrupa'dan Güneydoğu Asya'ya nakletmesini sağlamak için, «NATO ve Varşova Paktı arasında bir saldırmazlık anlaşması» yapılmasında ısrar etti. Sovyet revizyonistleri, Çin'e olan düşmanlıkları dolayısıyla, 1962 Ekiminde Hindistan tarafından başlatılan Çin-Hindistan çatışmasında açıkça Hint gericiliğinin tarafını tuttular ve halk düşmanı burjuva Hindistan Hükümetine geniş çapta maddî ve manevî yardımda bulundular ve hattâ ona silah sağladılar.

AEP, «uluslararası işbölümü, işbirliği ve uzmanlaşma» maskesi altında, «Karşılıklı İktisadî Yardımlaşma Konseyi» (COMECON) vasıtasıyla, sosyalist devletlerin iktisadî bağımsızlığını ve milli egemenliğini ihlal etmekte olan Sovyet yönetiminin yağmacı büyük devlet emellerini teşhir etti. COMECON ve Varşova Paktı bünyesinde, Sovyet hükümetinin denetimi altında uluslar-üstü kuruluşlar yaratma girişimlerini gözler önüne serdi. Ne yaptıklarının tamamen bilincinde olan Kruşçev revizyonistleri, ABD emperyalistleriyle kurdukları iyi ilişkilerin yanı sıra sosyal demokratlarla ve bütün diğer anti-komünist güçlerle de yakınlaşma çizgisini izlediler ve bunları, kendilerini emperyalizmle birleştiren köprüler olarak kullandılar. Bu, Marksizm-Leninizme ihanetlerinin mantıkî bir sonucuydu. Revizyonistlerin, uluslararası burjuvazinin tescilli ajanları

olan sosyal-demokratlarla birleşmelerinin doğal bir temeli vardı: sahip oldukları Marksizm düşmanı ideoloji İşte modern revizyonistlerin sosyal-demokratlarla tek bir anti -Marksist· karşı-devrimci akım içinde tamamen birleşmelerinin temeli budur.

Emperyalistlerin, Titocuların, sosyal demokratların ve burjuvazinin diğer sözcülerinin, Sovyet yönetiminin izlediği yolu çeşitli biçimlerde desteklemeleri ve ona yardımda bulunmaya hazır olmaları, ve Kruşçev'i «barışın savunucusu» olarak göklere çıkarmaları bir tesadüf değildi. AEP, emperyalizm ve uşaklarının Kruşçev'i bir komünist olduğu için değil, Kruşçev ve grubunun şahsında, sosyalist düzeni ve komünizmi yıkacak en iyi araçları gördükleri için desteklemekte ve övmekte olduklarını belirtti.

Revizyonizm İle Aramızda Kesin Bir Sınır Çizgisi Çekelim

AEP, Kruşçev revizyonistlerinin açıkça ihanet ettikleri şartlarda, şu sloganı attı: **«Bütün alanlarda revizyonizmle aramızda kesin bir sınır çizgisi çekelim.»** [1]

Bu, emperyalizme karşı mücadele, sosyalist kampın ve uluslararası komünist hareketin birliğinin korunması ve güçlendirilmesi, sosyalizmin ve komünizmin dünya çapında zaferi için zorunlu bir ihtiyaçtı. Revizyonistlerin yönetimi ele geçirdikleri komünist ve işçi partilerinin bulunduğu ülkelerdeki komünist ve işçi kitleleri, seslerini yükselterek revizyonizme ve revizyonistlere «dur» demeli ve onları derhal layık oldukları yere göndermeliydiler. Bu, büyük bir tarihî görevdi. Devrim ile karşı-devrim, proleter ideolojisi ile burjuva ideolojisi ne bir partinin ne de bir bütün olarak hareketin çatısı altında uzun süre bir arada yaşayamazlar. Revizyonizm ise burjuva ideolojisinin bir türüdür.

---

(1) «Marksizm-Leninizme Büyük Bir İhanet», «Zeri i Populit», 13 Ekim 1962.

AEP'nin revizyonizme karşı Marksist-Leninist ilkelerin sağlam mantığına ve somut gerçeklere dayanarak yürüttüğü kararlı mücadele, dünyanın dört bir yanında yankılandı. Dünyanın her tarafındaki devrimci komünistlerden ve ilerici kimselerden, AEP'ne binlerce mektup geldi. Gelen mektuplarda, Kruşçev revizyonizmine karşı yürüttüğü cesur ve ilkeli mücadeleden dolayı AEP'ne teşekkür ediliyor ve «Zeri i Popullit»teki makalelerin nüshaları ve diğer belgeler isteniyordu. Revizyonistler, kendi ülkelerindeki komünistlerin AEP'nin belgeleri hakkında bilgi sahibi olmalarını önlemek için her türlü yola başvurdular. Çin Komünist Partisinin belgelerine karşı da aynı şekilde hareket ettiler. Bu belgeleri istemeye cesaret edenler şiddetle cezalandırılıyor, hatta partiden bile atılıyorlardı.

Revizyonizme karşı direniş her yerde büyümekteydi. Çok sayıda devrimci komünist, revizyonist önderlerden tamamen koptu. Birçok ülkede (Avustralya, Seylan, Brezilya, Şili, Kolombiya, Peru, Avusturya, İngiltere, Hollanda, İspanya, İtalya, Fransa vb.) revizyonizme karşı mücadele eden yeni Marksist-Leninist komünist partiler, devrimci gruplar ve merkezler kuruldu.

Kruşçev grubu, komünistlerin ve halk kitlelerinin baskısıyla ve tamamen teşhir olma tehlikesiyle karşı karşıya kalınca, bölücü ve karşı-devrimci faaliyetini gizlemek için, yeni tertiplere ve yeni demagoji yollarına başvurmaya başladı. Birliğin korunması hakkında büyük bir yaygara kopardı. AEP'ne karşı saldırısını başlattığı zaman, bu saldırıyı «yüksek bir Leninist ilke anlayışı» olarak nitelendirmişti; buna karşılık 1463 Ocağında Alman Birleşik Sosyalist Partisinin Kongresinde, AEP'ne ve Çin Komünist Partisine karşı bütün zehrini kustuktan sonra birden polemiğe son verilmesini istedi (!)

AEP, Sovyet yönetiminin bu taktiklerinin blöf ve ikiyüzlülükten ibaret olduğunu ortaya serdi.

> «Kruşçev grubunun yaptığı gibi, bir yandan temel meseleler konusunda Moskova Bildirileri-

nin kararlarını sürekli olarak ayaklar altına alırken ve halkların ve sosyalizmin çıkarlarına aykırı bir çizgi izlerken, bir yandan da komünist hareketin ve sosyalist kampın birliğinden dem vurmak, komünistleri ve halkları demagoji yoluyla aldatmaktan, ayrılık tohumları saçmaktan ve Marksizm düşmanı revizyonist bir temele dayalı sahte bir birlik istemekten başka bir şey değildir.» [1]

AEP, bölücülerle, Marksizm-Leninizme ihanet edenlerle, Titocularla, Togliattîcilerle ve Kruşçevçilerle birlik olamayacağını açıkça ortaya koydu. Uluslararası komünist harekette birlik, ancak devrimci bir temel üzerinde, revizyonistler olmaksızın ve revizyonizme karşı uzlaşmaz mücadele içinde kurulabilirdi. Gerçek ve kalıcı bir birlik ancak proletarya ideolojisinin temelleri üzerinde inşa edilebilir.

İşçi ve komünist hareketinin, modern revizyonistlerinki gibi büyük bir ihanetle karşılaşması ilk değildi. Lenin ve Leninistler, İkinci Enternasyonalin hain elebaşılarıyla bütün bağlarını kopartmışlar ve ancak bütün dönekleri defederek ve her türden oportünizme ve revizyonizme karşı cesaretle ve amansızca mücadele ederek, uluslararası komünist hareket içinde çelikten bir birlik kurmayı başarmışlardı.

AEP, revizyonistlerin birlik çağrısının sahteliğini gözler önüne sermek için Sovyet yönetimine şunları önerdi: Sovyet yönetiminin, tıpkı AEP'ne karşı haksız bir saldırıyı açıkça başlatmış olduğu gibi, gene herkesin önünde açık bir özeleştiri yapma cesaretini göstermesini; Arnavutluk aleyhtarı faaliyetlerinden vazgeçtiğini ilân etmesini, AEP yönetimini devirmesi ve karşı-devrime girişmesi yolunda Arnavutluk halkına yaptığı çağrıyı ve Arnavutlu-

(1) «Marksizm-Leninizmin Muzaffer Bayrağı Altında Komünist Hareketin Militan Birliği İçin», «Zeri i Popullit», 7 Şubat 1963.

ğa yönelttiği bütün azgınca iftira ve suçlamalarını geri almasını; kimin haklı olduğuna objektif olarak karar vermelerinde iki ülkenin komünistlerine ve işçilerine yardımcı olmak için, iki parti arasındaki anlaşmazlıkla ilgili bütün malzeme ve resmî belgeleri AEP ve SBKP'nin birlikte yayınlamalarını; Sovyet yöneticilerinin AEP ve SBKP arasında ikili görüşmeler için, tam eşitliğin bütün şartlarını sağlamalarını önerdi.

Ancak beklendiği gibi, Kruşçev grubu bu önerilere kulak asmadı; çünkü onlar, ne eşitlik temeli üzerinde görüşmeler yapılması konusunda samimiydiler, ne de anlaşmazlıkların adil bir çözüme ulaştırılmasından yada Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi temelinde birlikten yanaydılar.

Bir yandan «birlik» çağrısında bulunurken, diğer yandan da AEP'ne, Arnavutluk Halk Cumhuriyetine ve diğer devrimci Marksist-Leninist partilere karşı düşmanca faaliyetlerini her alanda azgınca sürdürmekteydiler. Sovyet yönetimi, 1963 Temmuzunda, Çin Komünist Partisine ve uluslararası komünist hareketin genel çizgisine karşı, iftira ve iğrenç hakaretlerle cepheden bir saldırıya girişti.

Bu, kimlerin sosyalist kampın ve komünist hareketin birliğinin gerçek bölücüleri olduğunu ortaya serdi ve Kruşçev grubunun sözünü ettiği «birlik»in sadece kendi büyük ihanetini gizlemeyi amaçladığını bir kere daha gösterdi. AEP, şunu belirtti:

> «[Bu yüzden] bugün gerçek bir Marksist-Leninist birlik için mücadele, bölücülere, Kruşçev -Tito grubu tarafından temsil edilen modern revizyonizme ve onların sadece sosyalist kampın ve uluslararası komünist hareketin birliğini değil aynı zamanda bütün dünyada sosyalizmin ve komünizmin geleceğini de tehlikeye düşürmüş olan görüşlerine ve faaliyetlerine karşı mücadeleden ayrılamaz.» [1]

---

(1) «N. Kruşçev Bölücülük ve İhanet Bayrağını Açıyor», «Zeri i Popullit», 4 Ekim 1963.

Sosyalist kamp ve uluslararası komünist hareket içinde Sovyet revizyonist yönetimi tarafından meydana getirilmiş olan bölünmeyle ilgili olarak AEP, 5 Ekim 1964 tarihinde, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Üyelerine bir Açık Mektup göndermeyi uygun gördü.

> «Bu mektupta sizlere, N. Kruşçev'in yıllardır sizden gizlemiş olduğu gerçeği açık yüreklilikle ve kardeşçe bir içtenlikle söylemek istiyoruz. O, sizi aldatmıştır ve aldatmaktadır...
> Arnavutluk Emek Partisi, bu durumda sorumluluğunuzun ve rolünüzün tarihî bir önem taşıdığını düşündüğü için size başvurmaktadır. Sovyetler Birliğini, Büyük Ekim Devriminin Anavatanını, Bolşeviklerin şanlı Partisini N. Kruşçev'in sokmuş olduğu çıkmazdan kurtarabilecek, Marksizm-Leninizmi, Sovyetler Birliğinin şeref ve itibarını koruyabilecek, N. Kruşçev'in leke sürdüğü Partinizin devrimci bayrağını yükseltebilecek biricik güç sizsiniz. [1]

AEP Merkez Komitesi, bu mektupta, Sovyet revizyonist yöneticilerinin, sadece kendi takipçilerininin katılacağı bölücü bir uluslararası toplantı yapma girişimini teşhir etti. Kuruşçev'in 1964 Aralığında yapmak istediği toplantı meşru değildi; çünkü komünist ve işçi partilerinin 1960 Kasımında Moskova'da ortaklaşa kararlaştırdıkları kurallara aykırıydı. Sovyet yönetimi, diğer birçok partiye önceden danışmaksızın böyle bir toplantı çağrısında bulunmakla, komünist ve işçi partilerinin eşitlik ve bağımsızlığı ilkesini çiğnedi, bunlara kendi isteğini zorla kabul ettirmeye çalıştı. Kruşçev, aceleyle sözde bir «komünist ve işçi partilerinin uluslararası toplantısı» çağrısında bulunmakla, iki he-

---

(1) «AEP Merkez Komitesinin Sovyetler Birliği Komünist Partisi Üyelerine Açık Mektubu», 5 Ekim 1964, «Zeri i Popullit», 6 Ekim 1964.

defe ulaşmayı umuyorduk: kendi revizyonist yoluna karşı çıkan partileri (Çin Komünist Partisi, Arnavutluk Emek Partisi, vb.) mahkum etmek ve bunları sosyalist kamptan ve komünist hareketten «atmak»; revizyonist kampın fena halde sarsılmış olan saflarını güçlendirmek, bütün revizyonistleri kontrolü altına almak ve kendi isteklerini onlara zorla kabul ettirmek.

AEP, sadece Marksizm-Leninizm ve Moskova Bildirilerinin devrimci ilkeleri temelinde yapılacak, gerçek birliğe hizmet edecek ve nifak tohumları ekmeyecek komünist ve işçi partileri toplantılarından yana olduğunu bir kere daha açıkça ortaya koydu. Revizyonizm temelinde hiçbir toplantı yapılamaz ve hiçbir birliğe ulaşılamazdı. Mevcut şartlar, Marksizm-Leninizm temelinde bir komünist ve işçi partileri toplantısının yapılmasına imkan vermemekteydi. AEP, eğer revizyonistler bölücü toplantılarından vazgeçerlerse bunun çok iyi bir şey olacağını çünkü o zaman ihanet ve bölücülük damgasını yiyeceklerini ve toplantının yapıldığı günün tarihe «onların kesin çöküşünü belirleyen gün» olarak geçeceğini belirtti.

Mektup, J.V. Stalin'in ölümünü izleyen dönemi, «Komünizme doğru muzaffer yürüyüş dönemi», «Sovyetler Birliğinin gerçek tarihinin başlangıcı» olarak gösteren Kruşçev ve grubunun yalanlarını teşhir etti. Kruşçev ve kliğinin Sovyetler Birliğine ve uluslararası komünizme verdiği ve vermekte devam ettiği büyük zararı gerçeklere dayanarak ortaya koydu.

AEP, Kruşçev ve grubu tarafından iktisadî alanda ard arda gerçekleştirilen sözde reform ve tedbirlerin Yugoslav revizyonistlerinden aktarılan yönetim biçimlerinden ve yöntemlerinden başka bir şey olmadığına işaret etti. Bu reformlar, Sovyetler Birliğini Kruşçev revizyonistlerinin iddia ettikleri gibi komünizme değil, kapitalizmin getirilmesine götürmekte olan revizyonist yolun ayrılmaz bir parçasıdırlar.

AEP, Sovyet komünistlerini, Sovyetler Birliği üzerin-

de dolaşan büyük tehlikeyi berrak bir şekilde kavramaya ve Sovyet ülkesine ve Marksizm-Leninizme karşı tezgahlanan revizyonist ve emperyalist komploları bozguna uğratmaya çağırdı. AEP, Ekim Devriminin ürünü olan Sovyetler Birliğinin Arnavutluk komünistleri için daima kutsal kaldığını, ancak «yalnış bir yolda olsa bile daima Sovyetler Birliğinin yanında olmalıyız» diyenlere katılmayacaklarını bir kere daha ısrarla belirtti. Ancak hainler böyle düşünebilir. AEP, revizyonist ve emperyalist komploları tasfiye etmek için sonuna kadar mücadele etmeyi, Sovyetler Birliğini SBKP'nin yönetimini gaspetmiş olan Kruşçev grubuna karşı savunmayı ve Marksizm-Leninizmi savunmayı enternasyonalist görevi olarak görmekteydi.

Yeni Sovyet yöneticileri Hakkında Hayaller Beslemeyin. Kruşçev Revizyonizmine Karşı Sonuna Kadar Mücadele Edin

Çin Komünist Partisinin, AEP'nin ve diğer Marksist-Leninist devrimci güçlerin kararlı ve ilkeli tutumu, revizyonist yolu, N. Kruşçev ve grubunun maceracı ve oportünist faaliyetlerini teşhir etti. Revizyonizm, dünyanın dört bir yanında devrimcilerin yıkılmaz direnişiyle karşılaştı. Siyasî, iktisadî ve ideolojik bütün alanlarda, uluslararası çapta ve ülke çapında, bir dizi yenilgiye uğradı. Bunun yanısıra, revizyonistlerin saflarında çekişme ve anlaşmazlıklar baş gösterdi. Bu, Kruşçev grubunun hegemonyasından tamamen çıkılmasını savunan ve yerine «çokmerkezcilik»in konmasını isteyen Togliatti'nin «Vasiyetname»sinde açıkça görülmekteydi.

Togliatti aynı zamanda Sovyet iktidarında daha köklü ve hızlı bir liberalleşmeden yanaydı. Çeşitli ülkelerin bazı revizyonist yöneticilerinin Kruşçev'in yapılmasını istediği uluslararası hizipçi toplantıya karşı takındıkları tereddütlü tavır da revizyonist saflardaki ayrılığı açığa çıkardı. Kruşçev revizyonizmi buhran içindeydi.

Sovyet revizyonistleri, 1964 Ekiminde, anti-Marksist

çizgilerinin tamamen yenilgiye uğratılmasını önlemek için, SBKP'nin 20. Kongresinin revizyonist yolunun ve 22. Kongresinin anti-Marksist programının tezgahlayıcısı olan elebaşıları Kruşçev'i siyaset sahnesinden uzaklaştırmak zorunda kaldılar.

Kruşçev'in düşüşü, bütün modern revizyonistler için ağır bir darbe ve Marksizm-Leninizm ve dünyanın bütün devrimci güçleri için büyük bir zafer oldu. Bu olay, AEP'nin Marksist-Leninist çizgisinin ve Kruşçev revizyonizmine karşı ilkeli mücadelesinin doğruluğunu ispat etti.

Yeni Sovyet yönetimi -Brejnev, Kosigin ve şürekası- Kruşçev'in düşüşünü «yüce Leninist ilkeler»in gerektirdiği tedbir olarak göstermek ve bu tedbirin, maskesi düşürülmüş olan şeflerinin uygulamalarındaki bütün «aşırılıklar»ı, onun «keyfiliği»ni ve «hoş görülmez sübjektivizmi»ni düzelttiği izlenimini uyandırmak için elinden geleni yaptı. Ancak yeni Sovyet yönetimi Kruşçev'i açıkça eleştirmedi ve Sovyetler Birliği Komünist Partisinin 20. 21. ve 22. Kongrelerinin çizgisini hiç tereddütsüz izleyeceğini ve Kruşçev, Brejnev, Kosigin ve diğer revizyonist elebaşılar tarafından ortaklaşa hazırlanan ve 22. Kongrede kabul edilen programı uygulayacağını ilan etti.

AEP, Kruşçev'in ayrılmasıyla, yeni Sovyet yönetiminin hatalarını düzelteceğine ve Marksist-Leninist bir yola gireceğine dair en küçük bir ümit beslemedi. Enver Hoca yoldaş şuna işaret etti (1)

> «Kruşçev'in düşüşü büyük bir zaferdir, ama bu ne Kruşçev revizyonizminin ne de genel olarak modern revizyonizmin sonu demek değildir.... Revizyonizmin, bizzat Kruşçev revizyonizminin yolu, siyaseti ve sosyal ve iktisadî kökleri, onunla [Kruşçevle] birlikte orta-

(1) Enver Hoca, Sosyalist Arnavutluğun Yirmi Yılı. Anavatanın Kurtuluşunun 20. Yıldönümünde Konuşma, 28 Kasım 1964, Tiran, 1964, s. 47.

dan kaldırılmamıştır. Bu yüzden, bütün gerçek devrimciler gibi AEP de bu yönde hayaller beslememelidir ve beslemeyecektir.»

Gerçek bir değişikliğin meydana gelebilmesi için revizyonizmin ideolojik ve siyasî zemininin Sovyetler Birliği Komünist Partisinin 20. ve 22. Kongrelerinin Kruşçevci yolunun ortadan kaldırılması ve Kruşçev revizyonizminin sosyalist kampa ve uluslararası komünizme getirdiği bütün kötülüklerin yok edilmesi gerekirdi.

Her şeyden önce, J.V. Stalin'e, yapmış olabileceği bazı küçük ve önemsiz hatalara bırakılmaksızın layık olduğu yer verilmeli ve büyük bir Marksist-Leninist olarak itibarı iade edilmeliydi.

Sosyalist kampın birliğini yeniden kurmak için, Sovyet yönetimi izlediği şoven siyaset ve uygulamalarından, diğer sosyalist devletlere müdahalede bulunmaktan ve baskı yapmaktan ve sosyalist kampa tahakküm etme eğiliminden vazgeçmeliydi. Sovyet Hükümeti, hatalarını ve anti-Marksist ve Arnavutluk aleyhtarı faaliyetiyle Arnavutluk Halk Cumhuriyetine vermiş olduğu maddî zararı herkesin önünde açıkça kabul etmeliydi.

Sosyalist kampın birliğinin eşitlik, iç işlerine karışmama ve karşılıklı kardeşçe yardım temelinde yeniden kurulması, uluslararası komünist harekette birliğin yeniden kurulmasını sağlayacaktı. Ayrıca, Sovyet yöneticileri sadece tek bir partinin çizgisi olan kendi çizgilerini komünist ve işçi partilerinin körü körüne izlemelerini istedikleri ve «orkestra şefi» rolünü oynama ümidini besledikleri sürece, komünist hareket içinde birlik diye bir şey olamazdı.

«Partimiz komünistlerin biricik rehberinin Marksizm-Leninizm olduğu fikrindedir. Onlara Marksizm - Leninizm yol gösterir; komünistleri büyük mücadelelerinde birleştiren, Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi ilkeleridir.» [1]

(1) Aynı yerde, s. 71.

Yeni Sovyet yöneticileri ABD emperyalizminin tescilli ajanları olan Tito kliğiyle işbirliği ve dostluk şeklindeki Kruşçevci çizgiyi izlemekte ısrar ettikleri sürece, gerçek bir birlik olamazdı.

Sosyalist kampın ve uluslararası komünist hareketin gerçek birliğine ancak Marksist-Leninistlerin modern revizyonizme karşı ilkeler konusundaki mücadelesiyle ulaşılacaktır.

> «Partimiz, ister Kruşçevci isten Titocu olsun, gerici bir çizgi, anti-Marksist bir yol ve Sovyetler Birliği Komünist Partisinin 20., 21. ve 22. Kongrelerinin revizyonist kararlarında somut ifadesini bulan bir ideoloji ve siyaset olan modern revizyonizme karşı kararlı bir şekilde mücadele etmiştir ve sonuna kadar da mücadele etmeye devam edecektir.» [1]

Sovyet revizyonistleri ve takipçileri, Kruşçev'in düşüşünden sonra onunkinden farklı yeni taktiklere başvurdular. Kruşçev'in başvurduğu yaygaracılıktan, reklamcılıktan ve gösterişçilikten vazgeçtiler. Açık «polemiğe» son verdiler fakat Kruşçevci revizyonist yolu izlemekten ABD emperyalizmiyle bütün alanlarda açık ve gizli işbirliği yapmaktan, Çin Halk Cumhuriyetine ve Arnavutluk Halk Cumhuriyetine karşı düşmanca faaliyetlerini sessizce ve inatla sürdürmekten vazgeçmediler. Kitlelerin gözünü boyamak ve bocalayanları silahsızlandırıp tarafsızlaştırmak için, daha ince ve kurnazca bir demagojiye başvurdular. «Sosyalist kampın ve komünist hareketin birliği»nden daha fazla dem vurmaya, «anlaşmazlıkların önemli ilke meseleleri üzerinde olmadığına», «bizi birleştiren şeylerin bizi ayıran şeylerden daha çok ve daha güçlü olduğuna» işaret etmeye başladılar. Artık yeni Sovyet yöneticilerinin konuşmalarında ve revizyonist propagandada «halkların milli kurtuluş mücadelesi»nden, «ortak

(1) Aynı yerde.

bir anti-emperyalist cephe»den ve «ABD emperyalizminin saldırgan faaliyetlerinin kınanması»ndan yana ifadeler bulmak güç değildi. Ama hiç şüphesiz emperyalizmin şeflerini gücendirmekten kaçınmak için, herşey çok kurnazca bir biçimde, incelikle ve ihtiyatla yapılmaktaydı.

AEP, yeni Kruşçevci yöneticilerinin demagojilerini açığa çıkardı, giriştikleri tertipleri mahkum etti ve yeni taktiklerinin yarattığı tehlikeye dikkati çekti. Onların sadece lafta birlikten yana olduklarını, fiiliyatta ise bölücülük yaptıklarını; milli kurtuluş mücadelelerini sadece lâfta desteklediklerini, fiiliyatta ise baltalamaya çalıştıklarını; sadece lâfta anti-emperyalist, fiiliyatta ise emperyalizmden yana olduklarını inkâr edilmez gerçeklere dayanarak gözler önüne serdi.

Ocak 1965'te Kruşçev revizyonistleri, Varşova Paktı içinde Arnavutlukla ilgili olarak kendilerinin yaratmış oldukları durumu tamamen yok sayarak sanki hiçbir şey olmamış gibi, sanki Arnavutluğun egemenliğini insafsızca ayaklar altına almamışlar gibi, Polonya Halk Cumhuriyeti Hükümeti aracılığıyla Arnavutluk Halk Cumhuriyetini, Varşova Paktı Siyasî Komitesinin bir toplantısına resmen davet etme küstahlığında bulundular. Ve bunun da ötesinde revizyonistler, Arnavutluk Halk Cumhuriyetini böyle bir toplantıya davet etmekle onu, ABD emperyalizmiyle yakınlaşma planlarının suç ortağı haline getirmeyi tasarlamaktaydılar.

Arnavutluk Hükümeti, bu paktın bir üyesi olarak Arnavutluk Halk Cumhuriyetinin eşitlik ve egemenlik haklarına saygı şartları yaratılmadığı sürece, Varşova Paktı Siyasî Danışma Komitesinin toplantısına katılmayı reddetmekte tamamen haklıydı. Arnavutluk Hükümeti ancak bu pakt tarafından taahhüt edilmiş bütün hakları teminat altına alındığı; Sovyet yönetiminin bu anlaşmayla ilgili bütün ihlâlleri mahkum edildiği; Sovyet Hükümeti, Arnavutluk Halk Cumhuriyetine vermiş olduğu bütün maddî zararı tazmin ettiği; toplantıya katılan bütün hükümet ve devletler AEP ile diplomatik ilişkilerini normalleştirmek için

tedbirler aldıkları; Arnavutluk Hükümetine yokluğu sırasında Varşova Paktı üyeleri tarafından alınmış, siyasî, iktisadî ve askerî nitelikteki bütün protokol ve kararların nüshaları verildiği takdirde, Arnavutluk Halk Cumhuriyetinin Varşova Paktı toplantılarına katılacağını belirtti.

Aynı zamanda, Arnavutluk Hükümeti, Batı Almanya'nın nükleer silahlarla teçhiz edilmesini yasaklamanın yollarının tartışılacağı toplantıda ele alınacak meseleler hakkında görüşünü belirtmeyi de görevi saymaktaydı.

Arnavutluk Halk Cumhuriyeti, Alman intikamcılarının nükleer silahlarla silahlanmalarının etkili bir biçimde önlenmesi ve saldırgan emellerinin kısıtlanması için, her şeyden önce, Sovyet yönetiminin ve onu izleyen sosyalist ülkelerin hükümetlerinin ABD emperyalizmiyle işbirliği yapmaktan ve gizli tertiplere girişmekten vazgeçmelerini zorunlu görmekteydi. Batı Almanya, ABD emperyalizminin yardımı ve desteği olmaksızın, ne nükleer silahlarla teçhiz edilebilir, ne de komşusu olan ülkelere karşı bir saldırıya girişmeye cesaret edebilirdi. Arnavutluk Hükümeti, ABD emperyalizmini ve Alman intikamcılığını saldırgan ve saptırıcı hareketlere girişmeye teşvik etmiş olan uğursuz Moskova Anlaşmasının en kısa zamanda feshedilmesini mutlaka gerekli görmekteydi. Varşova Paktının, Kruşçev revizyonistleri tarafından zorla kabul ettirilmiş olan teslimiyet çizgisi yerine, ABD emperyalizminin ve Alman intikamcılarının saldırgan siyasetini bertaraf etmeyi amaçlayan ortak bir devrimci siyaseti geçirmesini talep etti. Arnavutluk Hükümeti, Demokratik Alman Cumhuriyetiyle bir barış antlaşmasının imzalanmasını çok acil bir şey olarak görüyor ve bu antlaşmanın geciktirilmesinden ve nihayet hiç imzalanmamasından Sovyet Hükümetini sorumlu tutuyordu. Eğer ABD Federal Alman Cumhuriyetini nükleer silahlarla silahlandırırsa, Varşova Paktı örgütünün de, bütün sosyalist devletleri silahlandıracağını, hem de nükleer silahlarla silahlandıracağını kamu oyu önünde açıklamasını önerdi.

Kruşçev revizyonistleri elbette Arnavutluk Halk

Cumhuriyetinin bu önerilerinden hiçbirini kabul edemez veya ABD emperyalizmiyle işbirliği ve ona teslimiyet siyasetlerini terkedemezlerdi; çünkü onların böyle bir siyaset izlemeleri bir tesadüf değildi.

Revizyonistlerin birlik hakkındaki sözlerinin ikiyüzlülüğü, 1965 Martında bölücü toplantılarını düzenledikleri zaman açıkça ortaya çıktı. Toplantı, Kruşçev'in planına uygun olarak cereyan etti ancak Kruşçev'in halefleri, demagojik nedenlerle bunu bir «toplantı» olarak değil, komünist ve işçi partilerinin «danışma amacıyla bir araya gelişi» olarak nitelendirdiler; buna karşılık düşmanca emellerini planlandığı kadar şiddetli sözlerle ifade etmediler. Revizyonistler tarafından bu «bir araya geliş» için davet edilen yirmi altı partiden yedisi bu davete uymadı. Bunların arasında AEP, Çin Komünist Partisi ve diğerleri vardı.

AEP, bu toplantıyı derhal tamamen gayrı meşru olarak mahkum etti; çünkü toplantı bazı partilere danışılmadan ve onların itirazları gözönüne alınmadan keyfî bir şekilde yapılmıştı. 1965 Martındaki bölücü toplantının çalışmalarına, demagojik amaçlarla emperyalizme karşı yumuşatılmış birkaç söz söylenmesine rağmen, emperyalizm yanlısı bir muhteva hakimdi. Sovyet Hükümetinin emperyalizm yanlısı davranışlarından hiçbiri mahkum edilmedi. Tam tersine, daha üç hafta önce ABD emperyalistlerinin sosyalist bir ülkeye - Vietnam Demokratik Cumhuriyetine korsanca hava bombardımanlarını başlatmış olduklarına bakılmaksızın, ABD ile barış içinde bir arada yaşama ve işbirliği genel çizgisinde ısrar edileceği kesinlikle ifade edildi.

Vietnam halkını lâfta destekleyip, fiiliyatta ise Vietnam halkına ve Çin Halk Cumhuriyetine karşı ABD saldırganlarıyla işbirliği yapan, Sovyet yönetiminin ve diğer revizyonistlerin Vietnamdaki ABD saldırısı konusunda gösterdikleri çelişmeli ve ikiyüzlü tavır, onların dünya devrimci hareketine karşı işledikleri büyük ihaneti açıkça ortaya koymaktaydı.

AEP, Vietnam'a yapılan Sovyet «yardım»ı konusunda koparılan yaygarayı teşhir etti. Bu yardım nicelik bakımından Sovyetler Birliğinin muazzam imkanlarına kıyasla son derece azdı ve nitelik bakımından hiç de ihtiyaca uygun değildi, kahraman bir halka ve kardeş bir sosyalist ülkeye layık olmayan cimrice bir yardımdan ibaretti. Bu yardımın esas amacı, Sovyet yöneticilerine Vietnam meselesine müdahale etme «hakkı»nı vermek ve ABD çıkarlarına zarar vermeden, Vietnam ve diğer Güneydoğu Asya halklarının kahramanca mücadelesini bastırmak ve Çin etrafında emperyalist-revizyonist bir ateş çemberi kurmak için ABD saldırganlarıyla pazarlıklar yapmaktı.

Kruşçev revizyonistlerinin Vietnam Demokratik Cumhuriyetine ve Güney Vietnam Milli Kurtuluş Cephesine ABD saldırganlarının şartlarını kabul ettirmek için baskı yaparak, Vietnam savaşında «barışçı bir çözüm»e ulaşmak amacıyla durmaksızın sürdürdükleri çabaların amacı, işte buydu.

AEP ve bütün Arnavutluk halkı, ABD'nin kardeş Vietnam halkına karşı giriştiği canice saldırıyı, derhal, kendi ülkelerine karşı bir saldırı, sosyalist kampa ve dünyanın bütün hürriyetine düşkün halklarına karşı bir saldırı olarak değerlendirdiler. Güney ve Kuzey Vietnam halkıyla olan dayanışmalarını dile getirdiler ve onlara mümkün olan her türlü yardım ve destekte bulundular.

AEP, emperyalizme karşı devrimci mücadeleye girişmiş bütün halkların düşmanları olarak, Kruşçev revizyonistlerinin gerçek yüzünü açığa çıkardı.

Parti, revizyonizme karşı kesin zafer için verilen tavizsiz ilke mücadelesini, sosyalizmin zaferi uğruna verilen bir mücadele olarak görmekteydi.

> «Arnavutluk Emek Partisi ve Arnavutluk halkı, yüce Marksizm-Leninizm bayrağını asla yere düşürmeden taşıdıkları ve modern revizyonist hainlere karşı elde silah savaştıkları için haklı bir gurur duymaktadırlar.» [1]

(1) Enver Hoca, 8 Temmuz 1966'da Seçmenlerle Yapılan Bir Toplantıda Konuşma, «Zeri i Popullit» 9 Temmuz 1966.

YEDİNCİ BÖLÜM

AEP'NİN KENDİSİNİ VE BÜTÜN ÜLKE HAYATINI DAHA DA DEVRİMCİLEŞTİRME MÜCADELESİ

1. KİTLE ÇİZGİSİNİN DERİNLEŞTİRİLMESİ

Kitlelere her bakımdan güvenmek, Partinin kazandığı bütün zaferlerde esas etken oldu. İşte, Partinin Kruşçev revizyonizmine karşı böylesine başarılı bir mücadele vermesini, emperyalist-revizyonist kuşatmayı alt etmesini ve üçüncü beş yıllık planın gerçekleştirilmesini sağlayan şartları yaratan, kitlelere duyulan bu güvendi.

İktisadi, kültürel, ideolojik ve siyasi görevlerini yerine getirmek için yaptığı çalışmalarda, emperyalizme ve modern revizyonizme karşı verdiği mücadelede ve üçüncü beş yıllık planın uygulanması sırasında AEP, siyasi önderlik, örgütlenme ve kitlelerin eğitilmesi konusundaki tecrübelerini büyük ölçüde zenginleştirdi.

Partinin ve kitlelerin günlük pratiği, Partide ve devlet organlarında, yeni ve değişen şartlara kolayca uyabilen biçimlerin ve daha devrimci bir çalışma tarzının benimsenmesi ihtiyacını doğurdu. Bu ise, sosyalist inşada halkın tükenmez yaratıcı yeteneklerinden daha iyi bir şekilde yararlanılmasını; ekonominin ve kültürün yönetilmesine ve geliştirilmesine ve ülkenin yönetimine emekçi kitlelerin daha faal ve doğrudan katılmalarının sağlanmasını gerektiriyordu.

AEP Merkez Komitesinin ve Arnavutluk Halk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulunun, Arnavutluk halkını dördüncü beş yıllık planın hazırlanmasına katılmaya davet eden Ekim 1965 Çağrısının amacı da buydu. Daha önce beş yıllık planın hazırlanması için halk kitleleri içinde düzenlenen tartışmalardan farklı olarak, bu sefer, yukardan tespit edilen ayrıntılı rakamlar verilmedi, sadece genel bir yol gösterme amacıyla bazı temel rakamlar verildi.

Halk kitleleri Partinin bu çağrısına uyarak, 4. beş yıllık plan hedeflerini o zamana kadar görülmemiş bir canlılık ve yaratıcılık içinde, derin ve devrimci bir sorumluluk duygusuyla ele alarak tartıştılar. Halkın Parti ve hükümete önerdiği planda tespit edilen hedeflerin birçoğu, devletin ve iktisadi organların en iyimser tahminlerini bile aşmaktaydı. Kitlelerin önerileri, sanayi ve tarım üretiminin, özellikle tahıl, patates, vb. üretiminin artırılması için büyük imkanlar yarattı. Kitleleri harekete geçiren devrimci bir beş yıllık planın temelleri bu şekilde atıldı. Dördüncü beş yıllık planın hazırlanması için halk arasında sürdürülen geniş tartışmalar, Parti örgütleri, devlet kurumları ve genel olarak emekçi kitleler için bir okul oldu.

Halkın bu tartışmalarda ortaya koyduğu yüksek devrimci ruh, Partinin gerek kendi çalışmalarındaki, gerekse devlet organlarının çalışmalarındaki zaaf ve yetersizlikleri daha berrak şekilde görmesine, o zamana kadarki faaliyetini eleştirici bir gözle tahlil etmesine ve çalışmasını geliştirmek, kendini ve bütün ülke hayatını daha da devrimcileştirmek için bir dizi köklü tedbir alınması yolunda önemli dersler çıkarmasına yardımcı oldu.

Devrimci Bir Çalışma Tarzı ve Yönetimi İçin Bürokrasiye Karşı Mücadele

Partiyi, devlet cihazını ve bütün ülke hayatını daha da devrimcileştirmek için, her şeyden önce, bürokrasinin kökünü kazımak zorunluydu.

Parti, bürokrasiyi kendi cihazı ve devlet organları için her zaman en büyük tehlike olarak görmüş ve ona karşı mücadele etmiştir. Bürokrasi, Partinin kitlelerden kopmasına yol açar, kitlelerin inisiyatifini ve yaratıcı ruhunu felce uğratır, ekonominin ve ülkenin yönetimine canlı ve doğrudan bir şekilde katılmalarını engeller. Böylece, demokrasiyi ortadan kaldırır ve devlet cihazını işletmesi güç, hantal bir makine haline getirir, yozlaşmasına yol açar.

Bu nedenle Parti, bürokratik eğilimler; devlet, ekonomi ve Parti cihazlarında geçici olarak görülen ve önemli zararlara yol açan tehlikeli bürokrasi hastalığını hoşgörmezdi.

Merkezi ve mahalli devlet organlarındaki ve iktisadi organlardaki bazı görevliler halkı ikna etmek için, canlı bir siyasi çalışmadan çok, idari tedbirlere, kırtasiyeciliğe, kural ve yönetmeliklere güveniyorlardı. Birçok durumda, Partinin proleter siyaseti pratik faaliyette ön plana çıkartılmıyor; meseleler, teknokratların, memurların, siyasetle ilgilenmeyen uzmanların bakış açısından görülüyor ve değerlendiriliyordu. İdari tedbirleri putlaştırmak, notlar, yönetmelikler ve emirlerle dolu dosyalar düzenlemek, bir sürü gereksiz istatistik tutmak ve formaliteler icat etmek, kanun ve kuralları birçok gereksiz maddeyle doldurmak çılgınlığı, devlet ve ekonomi cihazlarının gereğinden çok büyümesine ve memurların gerçek hayatla bağlarının kopmasına yol açtı. Bütün bunlar, çalışmalarda göz yumulamayacak geçikmelere sebep oldu; halk konseylerinin rolünü ve kitlelerin ekonominin ve ülkenin yönetimine doğrudan katılmalarını zayıflattı. Bürokratik yozlaşmalar, Partinin devrimci çizgisiyle, bütün iktidarın şehir ve köy emekçilerine ait olduğu sosyalist devletin derin demokratik özüyle açıkça çelişmekteydi.

Bürokratik yozlaşma ve eğilimlerin kökleri şurada yatmaktaydı: Partinin halk iktidarına sadık, namuslu yurtseverler olarak değerlendirip halkın davasına hizmet etmeleri için görev verdiği eski devlet idaresinin memurla-

rı aracılığıyla yeni devlet cihazına sızmış olan, burjuva devlet cihazına özgü biçim ve yöntemlerin kalıntıları; burjuva ve küçük-burjuva düşüncelerin, memurların ve hattâ komünist memurların bilinçlerinde hâlâ yaşayan kalıntıları; bazı durumlarda, yabancı ülkelerin tecrübesinin, dikkatli bir incelemeye tabi tutulmadan, eleştirici bir gözle tahlil edilip ülkenin somut şartlarıyla kaynaştırılmadan kabul edilmiş olması; ve nihayet tehlikeli bürokrasi hastalığının devlet ve Parti organları tarafından pratikte yeterince önemsenmemiş olması. Bunlar, sınıf düşmanının ve onun ideolojisinin, Parti ve devlet cihazı üzerinde uyguladığı baskıların bir yansımasıydı.

Bürokratik tavır ve faaliyetler, imtiyazlı bir memur ve aydınlar tabakasının oluşması, revizyonizmin ortaya çıkması ve sonuç olarak kapitalizmin geri getirilmesi yolunun açılması için uygun bir zemin hazırladı. Parti, bu tehlikeyi göğüsledi ve bizzat Enver Hoca yoldaşın inisiyatifiyle, bürokrasiyi kökünden kazımak için amansız bir kampanya başlattı.

Merkez Komitesi, aşırı not, emir, yönetmelik ve belgelerle ve gereksiz formalitelerle dolu bu zararlı uygulamanın terk edilmesi ve bunlardan sadece vazgeçilmez olan asgari bir kısmının muhafaza edilmesi talimatını verdi. Çok sık yapılan ve çok uzun süren toplantılara son verilmeliydi. Bütün çalışmaların ağırlık merkezi, kırtasiyecilikten ve idari emirlerden, halkın içinde yürütülen canlı çalışmaya kaydırılmalıydı. Üst kademelerdeki devlet ve Parti organlarının alt kademelerdeki organları bürokratik denetimleri altına almaları durumunun ortadan kaldırılması, halk konseylerinin ve bunların yürütme organlarının kendilerine kanunla tanınan bütün hakları kullanabilmeleri için mücadele edilmesi ve aynı zamanda Partinin mahalli organlarının Parti Tüzüğünde öngörülen bütün haklardan yararlanabilmeleri için talimatlar verildi. Bunların dışında, mahalli hükümet ve parti organlarının haklarının genişletilmesi de ele alınacaktı. Bütün Parti ve devlet organları, bütün kadrolar, kendilerine verilen görev-

de tam bir sorumluluğa sahip olmalı ve meseleleri çözerken daima proleter siyasetini hakim kılarak inisiyatif ve cesaretle davranmalıydılar. Parti yönetimi, bazı devlet ve Parti organlarında görülen, emekçi halka karşı kibirli ve dikkatsiz tavırların, eleştiriye aldırmamak ve kitlelerin sesini bastırmak eğiliminin yanı sıra, çirkin buyrukçuluk uygulamasının da hiç tereddütsüz terkedilmesini istedi. Parti yönetimi, bürokratik denetimin reddedilmesi ve onun yerine, sadece kararların ve görevlerin harfiyen yerine getirilmesini değil, aynı zamanda onların doğruluğunu ve uygunluğunu da hayatın ve devrimci pratiğin akışı içinde sınayacak bir denetimin getirilmesi gerektiği talimatını verdi. Yukarıdan denetim, ancak emekçi kitlelerin devlet organları ve her kademedeki görevliler üzerinde günü gününe sıkı bir şekilde uyguladıkları aşağıdan denetime dayanırsa, verimli olabilir ve hataları düzeltmeye ve kitleleri seferber etmeye yarayabilir.

Proletarya diktatörlüğünün her halkasının sağlamlaştırılmasıyla ilgili olarak, Parti yönetimi, tabanın inisiyatifini teşvik ederek ve merkezden ehliyetli kadrolar yollayarak tabanın daha geniş bir alanda faaliyet göstermesini sağlayacak şekilde, yönetim sisteminin tamamen yeniden düzenlenmesini gerekli gördü.

Partinin, bürokrasinin kökünü derhal kazımak için başlattığı kampanya, kadroların yeniden daha doğru bir şekilde dağıtılmasını, idari personelin sayıca azaltılmasını ve işlerin basitleştirilmesini sağladı. Merkez Komitesi bu görevin yerine getirilmesini, bütün komünistlerin ve emekçi halkın bir meselesi haline getirdi. Böylece bu mesele, sadece idari tedbirlerle değil, esas olarak halkın iradesine ve yüce sosyalist yurtseverliğine dayanarak çözülecekti. Yönetimde çalışan kadrolar ve memurlar, Partinin esas cephede, yani üretim cephesinde çalışmaları için yaptığı çağrıya kitle halinde katıldılar. Bu, Milli Kurtuluş Savaşı ve gençliğin kurtuluştan sonraki ilk yıllarda giriştiği gönüllü kitle hareketleri şanlı geleneğinin bir tekrarıydı. Parti, bu devrimci girişimi, Anavatanın ve

sosyalizmin çıkarlarını kişisel çıkarların üstünde tutan yüce bir yurtseverlik ve komünist ahlak örneği sayarak tamamen destekledi.

Merkez komitesi, bütün başlıca kanun ve kararnamelerin eleştirici bir gözle yeniden incelenmesi için talimatlar yayınladı. Kitlelere danışılmalı ve kanunlar halkın geniş bir şekilde katılmasıyla yeniden kaleme alınmalıydı. Böylece mümkün olduğu kadar basit, anlaşılır ve eğitici bir hale gelmeleri için kanunlar gereksiz maddelerden eskimiş, fazla ve yabancı olan her şeyden ve karışık ifadelerden arındırılacaktı.

Parti Merkez Komitesi tarafından alınan ve çok büyük bir devrimci önem taşıyan diğer bazı tedbirler de şunlardı: Yüksek, orta ve düşük maaşlar arasındaki oranın yeniden ayarlanması kararı; orduda siyasi komiserliğin yeniden kurulması, orduda Parti komitelerinin yeniden kurulması ve askeri rütbelerin kaldırılması kararları.

Maaş oranlarının düzenlenmesi, orta ve düşük maaşları etkilemedi; sadece devlet ve Parti cihazıyla bilim ve kültür kuruluşlarındaki bazı görevlilerin yüksek maaşlarını etkiledi. Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'nde yüksek ve düşük ücretler arasındaki fark hiç bir zaman büyük olmamıştır; çünkü Parti böyle bir şeye asla izin vermemiştir. Bu fark, revizyonistlerin iktidarda oldukları ülkelerdeki, işçilerin ve aşağı seviyedeki memurların ücretleri ile yüksek memurların, kadroların, yüksek ve hattâ orta seviyedeki aydınların ücretleri arasındaki büyük uçurumla karşılaştırılamazlardı. Bununla birlikte Parti, yüksek ve düşük ücretler arasındaki oranın daha da azaltılmasını vazgeçilmez bir şey olarak gördü. Yönetici kadroların ve kültür ve bilim alanlarındaki yüksek seviyeli kadroların hayat standardını ülkedeki emekçi halkın genel hayat standardına mümkün olduğu kadar yakınlaştırma ihtiyacı, bu tedbirin alınmasını zorunlu kılıyordu. Bu tedbir, büro çalışmasını gereksiz bir şekilde yücelten ve üretim çalışmasına karşı küçümseyici bir tutum doğuran, kadro-

ların halk kitlelerinden kopmasına yol açan bütün köprüleri atmak ve bütün yolları kapamak için alındı. Bu tedbir sayesinde, devrimci ruhun kaybedilmesine, küçük burjuvazinin sızması için elverişli bir zemin yaratılmasına ve revizyonist görüşlerin yayılmasına yol açan kişisel rahat ve kazanç peşinde koşma eğiliminin önü alındı. Aynı zamanda Parti, eşitlikçiliğe kapılmamaya ya da sosyalist toplum döneminde hatalı ve zararlı olan bu fikrin yayılmasına izin vermemeye de dikkat etti. Yönetici çalışma ve vasıflı çalışmanın değeri gelecekte de gözetilecekti. Ancak bu her zaman ülkenin somut şartlarına uygun bir şekilde yapılacaktı.

Orduda siyasi komiserliklerin yeniden kurulması, Parti komitelerinin oluşturulması ve rütbelerin kaldırılmasına ilişkin karar, Cumhuriyetin silahlı kuvvetleriyle halk arasındaki ve askeri kadrolarla erler arasındaki bağları daha da güçlendirmek, onların savaşma yeteneklerini ve savaş hazırlıklarını geliştirmek ve aynı zamanda ideolojik ve siyasi hazırlıklarını da yükseltmek ve ordu içinde Partinin önderliğini daha yüksek bir düzeye ulaştırmak amacıyla alınmıştı.

Bu tedbirler, kendilerini erlerden ayırdedecek rütbeler ya da başka işaretler taşımayan komutanlar, siyasi komiserler ve Parti komitelerince ortaklaşa yönetilen Milli Kurtuluş Ordusu geleneğinin yeniden canlandırılması anlamına geliyordu. 1944 Mayısında Permet'deki Antifaşist Kongrede alınan bir kararla orduya rütbe sisteminin konması ve kurtuluştan sonraki dönemde müfreze ve birliklerde komutanın tek elde toplanması, Halk Ordusuna iyi örgütlenmiş, disiplinli ve modern bir düzenli ordu niteliğinin kazandırılmasında önemli bir rol oynadı. Ülkenin kurtuluşunun arifesinde diğer tedbirler gibi, orduda rütbe sisteminin kabul edilmesi de, dış etkenin zorunlu kıldığı bir tedbirdi. Bu, halk devriminin bir ürünü olan yeni Arnavutluk Devletini, bir devletin bütün resmi nitelikleriyle ve Arnavutluk halkını uluslararası alanda temsil etmek üzere bütün yasal haklarla donatmak amacıyla yapılmış-

tı. O zaman, bu tedbirler, Arnavutluk halk demokrasisi devletini «gayrimeşru» ve Millî Kurtuluş Ordusunu da «paralı asker çeteleri» topluluğu olarak göstermeye çalışan emperyalist dünya gericiliğine darbe indirdi.

Ancak yeni şartlar altında, orduda rütbe sisteminin ve komutanın tek elde toplanması ilkesinin sürdürülmesi, bir zamanlar sağlamış olduğu bütün yararlara rağmen, artık kötü sonuçlar doğurabilirdi. Bu, yönetici kadrolarla asker kitlesi arasında sıkı ve yoldaşça ilişkilerin kurulmasını önlüyor, küçük burjuva kibirliliğini ve gururunu körüklüyor, yaratıcı inisiyatifin gelişmesini köstekliyor ve böylece subayların ve generallerin kitlelerden kopması tehlikesini getiriyordu. Merkez Komitesinin orduyla ilgili yeni kararları, silahlı kuvvetlerin siyasi ve askeri hazırlılığını daha yüksek bir düzeye ulaştırmak, onu devrimcileştirmek ve anavatanı savunma gücünü arttırmak için gerekli tedbirleri alarak bu tehlikeyi ortadan kaldırdı. Bu kararlar, Merkez Komitesinin komünistler, subaylar, generaller ve bütün ordu mensuplarıyla yaptığı canlı tartışma ve danışmalardan sonra alındı.

Merkez Komitesinin Açık Mektubu ve Parti Öğretilerinin Uygulanması için Yapılan Devrimci Atılım

Merkez Komitesi, 1966 Martında bütün komünistlere, emekçi halka, subaylara ve askerlere bir açık mektup göndermeyi kararlaştırdı. Bu mektupta Partinin son aylarda aldığı köklü devrimci tedbirler bildiriliyor ve bu tedbirlerin ortaya çıkardığı görevlerin yerine getirilmesi için zorlu bir mücadele çağrısında bulunuluyordu.

Bu mektupta, Partinin, yoğun devrimci çalışma ve mücadeleyle dolu son yıllardaki faaliyet ve tecrübeleri Marksist-Leninist bir tarzda özetlenmekteydi. Parti her zaman olduğu gibi, hem başarı ve zaferlerini, hem de hata ve eksikliklerini kitlelerin önünde açıkça ortaya koymaktaydı.

Merkez Komitesi, ortaya konan görevleri şerefle yerine getirebilmeleri için bütün komünistlerden ve emekçilerden, çalışmalarında ve hayatlarında, proleter siyasetini daima ön planda tutma ilkesini rehber edinmelerini istedi.

> «Her şeyden önce, her komünist ve her işçi meselelere daima siyasi bir açıdan bakmalıdır: İster iktisadi, idari ya da teknik olsun, her mesele halkın, anavatanın ve sosyalizmin çıkarlarına uygun olarak ele alınmalıdır.» [1]

Kitle çizgisinin Parti tarafından hayatın bütün alanlarında, Partinin ve halk iktidarının bütün faaliyetlerinde sürekli ve tutarlı bir şekilde uygulanması, ülke hayatının daha da devrimcileştirilmesinin diğer bir güvencesi olacaktı. Bu, her zaman olduğu gibi tamamen halk kitlelerine güvenilerek başarılacaktı. Parti, kitlelerin sesine daha dikkatli bir şekilde kulak verilmesini, kitlelerin inisiyatifinin ve yaratıcı ruhunun her bakımdan geliştirilmesini, kitlelerin ekonominin ve ülkenin yönetimine, bürokratik yozlaşmalara ve çeşitli Parti ya da devlet görevlilerinin çalışmalarında görülebilecek her türlü kötü davranışa karşı verilen mücadeleye daha geniş bir çapta, doğrudan ve faal bir şekilde katılmalarının sağlanmasını istedi.

> «Halk her şeyin üzerindedir. Bu, Partiye ve halk iktidarının organlarına bütün faaliyetlerinde rehberlik etmiş olan ve etmeye devam eden temel ilkedir. Halk iktidarı ve onun organları, bizzat halkın elindeki silahlardır ve sosyalist inşa davasını başarıyla ilerletme yolunda halka hizmet ederler. Aynı şekilde, devlet cihazında çalışan bir memur ya da görevli, hangi mevkide olursa olsun, halkın bir hizmetkârından başka bir şey değildir.» [1]

---

(1) AEP Merkez Komitesinin Açık Mektubu, 4 Mart 1966, Tiran, 1966, s. 20.

(1) Aynı eser, s. 14.

Merkez Komitesi, Açık Mektupta, Partinin almakta olduğu tedbirlerin bütün emekçiler ve hepsinden önce de komünistler tarafından, devrimin kesintisiz gelişmesine hizmet eden, sosyalist inşayı hızlandıran ve Anavatanın savunmasını yenilmez hale getiren tedbirler olarak doğru bir şekilde kavranacağı yolundaki inancını ifade etti. Bu tedbirler doğrudan doğruya komünist eğitim ve emekçi halkın devrimci çelikleşmesiyle ilgiliydi.

> «Sosyalist toplumun tam olarak inşası, her komünistin ve her işçinin her gün ve her saat, yaptığı her çalışmada ve üstlendiği her işte bir devrimci gibi davranmasını ve düşünmesini gerektirir; her komünist ve her işçi daima halkın hizmetkârı olduğunu hissetmeli ve halk, Anavatan, devrim ve komünizm uğrunda her an hayatını bile feda etmeye hazır olmalıdır.... Bu, sosyalist ülkemizin hem bugünü, hem de yarını açısından önemlidir; bütün komünistler ve bütün işçiler için geçerlidir, fakat özellikle genç kuşak için, devrim meşalesini yarın kendi ellerine alacak olanlar için hayati öneme sahiptir.» [1]

Bürokrasinin kökünü kazımak ve ülke hayatını devrimcileştirmek için alınan tedbirler, emperyalistler, revizyonistler ve devrilmiş sömürücü sınıfların kalıntıları için ezici bir darbe oldu. Bu tedbirler, sınıf düşmanlarının faaliyetlerini kolaylaştıran zemini yok etti; düşmanın sosyalist düzeni yıkma ve kapitalizmi geri getirme planlarını bozguna uğrattı. Bu yüzden Merkez Komitesi, düşmanların bu tedbirleri tamamen başka türlü göstermeye çalışacakları ve bu durumda iftiralara baş vuracakları, bu tedbirleri halk iktidarının zayıflığının belirtileri olarak gösterecekleri ve işçilerin Partilerine olan güvenlerini sarsmak için AEP'ne karşı yeni saldırılara girişecekleri uyarısında bulundu.

---

(1) Aynı eser, s. 5.

«Bu nedenle, kitleler içinde yürütülen eğitici ikna çalışmasıyla birlikte, sınıf düşmanlarına karşı mücadelede uyanıklık ve kararlılığın güçlendirilmesi zorunludur.» [1]

Revizyonizme karşı verilen kararlı ve ilkelere dayanan mücadele, bu köklü devrimci tedbirlerin alınmasında Partiye büyük ölçüde yardımcı oldu. Bu mücadele, modern revizyonizmin Sovyetler Birliğinde ve diğer birçok sosyalist ülkede ortaya çıkmasının ve kök salmasının iç nedenlerini Partinin daha derin bir şekilde kavramasını sağladı. Sovyetler Birliği Komünist Partisini sarmış olan bürokrasi, Kruşçev revizyonistlerinin iktidarı ele geçirmelerine yardım etti. Devlet ve Parti organlarındaki yüksek maaşlı ve emekçi kitlelerinkine kıyasla çok yüksek bir hayat standardına sahip olan bürokratların, ekonomi alanındaki yöneticilerin ve sanat, bilim ve kültür alanlarında çalışan kimselerin oluşturduğu imtiyazlı bir tabakanın doğması, revizyonist görüşlerin boy atmasının sosyal temelini ve revizyonist grupların iktidarı devirmeleri ve ülkeyi adım adım kapitalizmin geri getirilmesi yoluna sokmalarının sağlam bir dayanağını meydana getirdi.

Bu etkenlerin revizyonizmin köklerinin açığa çıkartılması, bu kötülüğün bütün kaynaklarının nasıl ortadan kaldırılacağı ve Sovyetler Birliği ve diğer bazı sosyalist ülkelerde ortaya çıkmış olan durumun Arnavutluk'ta ortaya çıkmasının nasıl önlenebileceği konusunda AEP için büyük bir ders teşkil etti.

Bürokrasinin kökünü kazımak ve ülke hayatını devrimcileştirmek için alınan cesur tedbirler, Partinin sosyalist toplumun inşasıyla ilgili genel çizgisini ne değiştirdi, ne de altüst etti. Bunlar, Partinin sosyalist devrimi derinleştirmek için aldığı karar ve talimatların geliştirilmesine yaratıcı bir katkıda bulundular. Bu tedbirler, Partinin büyük gücünü ortaya koydu. Böyle köklü tedbirleri ancak Marksizm-Leninizmi sadakatle uygulayan ve ısrarla

(1) Aynı eser, s. 36.

devrimci bir siyaset izleyen bir işçi sınıfı partisi, bölünmez bir birliğe sahip olan ve kitlelerle sıkı bağları bulunan bir parti olabilir.

Merkez Komitesinin Açık Mektubu komünistlerin ve bütün halkın elinde güçlü bir silah haline geldi. Partinin aldığı köklü tedbirler yürekten benimsendi ve Partiyi ve bütün halkı bunların tam olarak uygulanması yolunda seferber ederek, ülkenin dört bir yanında bir devrimci coşkunluk yarattı.

Devlet ve Parti cihazının merkezde ve bölgelerde daha sağlam bir devrimci temel üzerinde yeniden örgütlenmesi çok kısa bir sürede gerçekleştirildi. Devlet işletmelerinin ve tarım kooperatiflerinin yönetimleri de yeniden örgütlendi ve basitleştirildi. Bakanlıkların sayısı azaltıldı, gereksiz şube ve daireler birleştirildi ve iki ya da daha çok daire tek bir daire haline getirildi. Merkezî devlet yönetimindeki personelin sayısı yarıya indirildi. Yönetimde çalışmakta olan 15,000 kadar kadro üretime, özellikle köylük bölgelerdeki üretime katılmaya gönderildi. Aralarında Parti ve devletin yüksek düzeydeki kadrolarının da bulunduğu çok sayıda kadro merkezden tabana yollandı. Yönetim cihazının basitleştirilmesiyle birlikte yazışmalarda da büyük ölçüde bir azalma oldu, böylelikle kırtasiyeciliğin yerini halk içinde canlı bir çalışma aldı. Muhasebe ve planlama sisteminde de azaltma ve basitleştirmeler yapıldı. Bakanlar Kurulunda toplanmış olan planlama ve fiyatların tespiti alanlarındaki pek çok görev, daima demokratik merkeziyetçilik ilkesine uygun olarak, bakanlıklara ve bölge halk konseylerinin yürütme komitelerine devredildi.

Üretim alanında Partinin öğretilerini uygulamak ve Partinin çağrılarına uymak için yürütülen çalışma, o zamana kadar görülmemiş ölçüde canlandırıldı. Patates ekimi ve işlenmeyen toprakların ekime açılması çalışmaları büyük bir başarıyla gerçekleştirilen büyük iktisadi-siyaset kitle hareketlerine dönüştü. Halk Ordusu bu büyük kitle hareketlerinde parlak bir örnek teşkil etti. O yı-

lın tarım üretimi, birçok üründe ve özellikle tahıl ürünlerinde her zamankinden daha fazla oldu. Dağlık bölgelerdeki birçok tarım kooperatifi, 1966'da ilk defa yıllık ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli olan bütün tahılı kendileri ürettiler. 1966 yılı sanayi üretim planının hedefleri de aşıldı.

Zihnî çalışmayı bedeni çalışmayla, üretimle birleştirmek için büyük bir hareket başladı. Zihnî çalışmayla uğraşan kimseler, gönüllü olarak ve kitle halinde, köylülere tarım işlerinde yardım etmeye gittiler. Merkez Komitesinin, zihnî çalışmayla uğraşan kimselerin üretime doğrudan katılmalarını daha sağlam bir temel üzerinde yeniden örgütlemek için aldığı karara uygun olarak, yönetimdeki bütün görevliler, bilimsel ve kültürel çalışmayla uğraşan erkekler ve kadınlar her yıl bir ay, özellikle köylük bölgelerde üretime katılmaya başladılar. Buna ek olarak, yüksek ve orta okullardan on binlerce genç, inşaat ve üretimdeki gönüllü kitle eylemlerine katıldı.

Halkın askeri ve bedeni eğitimi özellikle canlandırıldı. Bu mesele kitleler tarafından gittikçe daha iyi ve daha derin bir şekilde kavranmakta ve savunma hazırlıklarının ve sosyalist inşanın daha da ilerletilmesi için zorunlu görülmekteydi.

10 Temmuz 1966'da yapılan Arnavutluk Halk Cumhuriyeti Halk Meclisi seçimleri, yeni devrimci atılımın ve halkın kendi Partisi etrafındaki çelikten birliğinin harikulade bir göstergesi oldu. Hemen hemen bütün seçmenler Demokratik Cephenin adaylarına oy verdiler.

Seçimler süresince, Partinin talimatlarına uygun olarak, Demokratik Cephe örgütü daha da canlandırıldı. Diğer kitle örgütlerinin emekçi kitlelerin komünist eğitimi için gösterdikleri faaliyet de daha yüksek bir düzeye çıkartıldı.

Aynı zamanda, yeni propaganda ve ajitasyon yöntemleri, kitlelerce daha iyi anlaşılabilen ve onları daha fazla seferber edebilen daha uygun biçimler bulabilmek için girişimlerde bulunuldu. Siyasi eğitim çalışmalarını ve sos-

yal bilimleri hayatla mümkün olduğu kadar birleştirmek amacıyla, bu alanlarda şekilciliği ve kalıpçılığı gidermek için sistemli bir mücadele açıldı.

Böylece bürokrasiye ağır bir darbe indirildi ve işçilerin düşünce, yaşama ve davranış tarzlarında devrimci bir değişiklik sağlandı.

Fakat Parti, kendisini ve ülke hayatını daha da devrimcileştirmek için 1966'da aldığı tedbirleri, gittikçe daha derinleşmesi ve yükselmeye devam etmesi gereken uzun bir devrimci sürecin sadece ilk adımları olarak görmekteydi.

Parti bu süreçin engellerle karşılaşmaksızın ve çaba harcamaksızın ilerletilemeyeceğini çok iyi bilmekteydi. Bürokrasiye karşı ve ülkedeki hayatın sürekli olarak devrimcileştirilmesi için verilen mücadele, tutucu burjuva alışkanlıklarına, geleneklerine ve fikirlerine karşı verilen bir sınıf mücadelesidir; devrimci faaliyet ile karşı-devrimci faaliyet arasında bir mücadeledir.

Bu mücadelede emekçi kitlelerin ezici çoğunluğu bütün engel ve zorlukların üstesinden gelerek kesintisiz devrim yolunda cesaretle ilerledi. Ama eski alışkanlık, gelenek ve fikirleri bırakacak gücü kendilerinde bulamadıkları ya da revizyonist-burjuva ideolojisinden kötü bir şekilde etkilenip düşmanın baskısına teslim oldukları için geride kalan ya da yarı yolda duran kimseler de vardı. Hattâ bunların arasında bazı komünistler de bulunuyordu. Parti, ortaya çıkması kaçınılmaz olan halk içindeki bu uzlaşabilir çelişmeleri, geride kalanlara ve yalpalayanlara elini uzatarak bıkıp usanmadan yürüttüğü eğitici ikna çalışması sayesinde çözdü. Böylece onların da, emekçi halkın büyük çoğunluğunun devrimci ilerleyişine ayak uydurmalarını sağladı.

Pratik, yeni devrimci fikir, biçim ve yöntemleri hayata uygularken insanların, yıllar boyunca bilinçlerine yerleştirilmiş olan alışılagelmiş eski fikir, alışkanlık ve gelenekler tarafından engellenebildiğini ve yenilgiye uğratılabildiğini gösterdi. Parti komitelerinin ve temel Parti ör-

gütlerinin, devlet cihazının ve iktisadî örgütlerin yöntem ve çalışma tarzlarında görülen zaafların nedeni buydu. Zaman zaman görülen bürokratik davranışların, zihnî çalışmayla uğraşan bazı kimselerin çalışmalarını hayatla ve üretimle daha sıkı ve organik bir şekilde birleştirmekte, kitlelere daha fazla güvenmekte gösterdikleri tereddüdün kaynağı buradaydı.

Engellerin ve güçlüklerin üstesinden gelmek, eski biçim, yöntem, gelenek ve fikirlerin tehlikeli olmasını engellemek ve durmadan yükselen kesintisiz bir devrimci atılımı teminat altına almak için, Enver Hoca yoldaş şu talimatı verdi:

> «İstenilen şey, çok çalışma, fedakârlık, kahramanlık, feragat, siyasi ve ideolojik olgunluk, teknik ve örgütsel yetenek ve hepsinin üstünde de demirden bir irade ve yüksek bir sosyalist görev duygusudur. Bu niteliklere herkesten önce komünistlerin sahip olması gerekir...
>
> ...'Büyük, şanlı, ağır, fakat kutsal görevlerle karşı karşıyayız. Şimdi çalışmaya koyulalım; çünkü ne çalışma ne mücadele, ne de herhangi bir fedakarlık bizi şimdiye kadar korkutamadı ve bundan sonra da asla korkutamayacaktır.» [1]

2. AEP'NİN BEŞİNCİ KONGRESİ. PARTİYİ VE ÜLKE HAYATINI DAHA DA DEVRİMCİLEŞTİRME GÖREVLERİ.

Partinin 5. Kongresi, 1 ile 8 Kasım 1966 tarihleri arasında Tiran'da toplandı. Kongreye, 63.013 Parti üyesini ve 3314 aday üyeyi temsil eden, oy hakkına sahip 791 delegeyle, söz hakkına sahip 43 delege katıldı.

---

(1) Enver Hoca, AEP Merkez Komitesinin 17. Genel Toplantısında Konuşma, 13 Temmuz 1966. Merkezi Parti Arşivleri.

Kongre, Partinin ve halk kitlelerinin özellikle son yıllardaki devrimci tecrübesini daha yüksek bir düzeyde tahlil etti ve özetledi. Sosyalist devrimin bütün alanlarda geliştirilmesi ve derinleştirilmesindeki ve birleşik emperyalist revizyonist cepheye karşı mücadeledeki görevleri tespit etti; Parti Tüzüğünde bazı değişiklikler yaptı ve dördüncü beş yıllık planın talimatlarını onayladı.

Sosyalist Devrimin Bütün Alanlarda Sürekli Olarak Geliştirilmesi ve Derinleştirilmesi

Beşinci Kongrenin çalışmaları, devrimin bütün alanlarda sürekli olarak geliştirilmesi ve derinleştirilmesi meselesi etrafında toplanıyordu.

Devrimin kesintiye uğramaksızın ilerlemesi için, Kongre, **sınıf mücadelesinin «nihai zafere kadar şiddetli ve amansız bir şekilde» geliştirilmesini** Partinin en önemli görevi olarak tespit ettl.»[1]

Revizyonistler, sosyalizm aşamasında ülkedeki sınıf mücadelesini objektif ve kaçınılmaz bir olgu olarak kabul etmiyorlar. Aslında onlar Sovyetler Birliği'nde ve diğer bazı sosyalist ülkelerde ortaya çıkmış olan yeni burjuvazinin sınıf çıkarlarını savunarak, proletarya diktatörlüğünü tasfiye etmek üzere işçi sınıfına ve köylülüğe karşı mücadele açmak için her yola başvuruyorlar. Onlar kapitalist ülkelerdeki burjuvaziye karşı mücadeleyi ve emperyalizme karşı mücadeleyi sadece lafta kabul ediyorlar. Fiiliyatta ise, sınıflar arasındaki mücadelenin yerine, hem tek tek kapitalist ülkelerde, hem de uluslararası alanda, uzlaşmaz sınıflar arasında işbirliğini koyuyorlar.

Arnavutluk Emek Partisi, sınıf mücadelesine ilişkin Marksist-Leninist öğretiyi her zaman doğru bir şekilde uygulamıştır. Bununla birlikte Kongre, Partinin komünist-

(1) Enver Hoca, AEP Merkez Komitesinin Faaliyeti Üzerine Rapor, 1 Kasım 1966. AEP'nin Beşinci Kongresi, Tiran 1967, s. 135.

lerin ve bütün emekçi halkın sosyalizm aşamasındaki sınıf mücadelesini daha derin ve daha doğru bir şekilde kavramalarını sağlamasını ve daha da önemlisi onları bu mücadeleyi bütün alanlarda, özellikle ideoloji ve kültür alanında kararlı bir şekilde yürütmeye sevketmesini zorunlu gördü.

Her şeyden önce Kongre, sosyalizm şartlarında sınıf mücadelesinin artık sona erdiğini ileri süren revizyonistlerin görüşlerine karşılık şunu açıkça ortaya koydu:

> « [AEP], sınıf mücadelesinin, sömürücü sınıfların tasfiyesinden sonra bile toplumun başlıca itici güçlerinden biri olmaya devam ettiği görüşündedir.» [1]

Enver Hoca yoldaş, sınıf mücadelesi ve sınıf düşmanı konusunda zaman zaman pratikte karşılaşılan sığ bir anlayışa dikkati çekti. Şehir ve köylerde sosyalizmin iktisadi temellerinin inşasından sonra, ülke içinde bu mücadeleye propaganda açısından genellikle pek az önem verilmektedir. Bu mücadelenin esas önemlinin artık uluslararası alana kaymış olduğu ileri sürülmüştü. Pratik, sömürücü sınıfların tasfiyesinden sonra bile, ülke içindeki sınıf mücadelesinin iniş ve çıkışlarla şiddetli bir şekilde geliştiğini ve dış cephedeki sınıf mücadelesiyle iç içe girdiğini ispat etmiştir. Bunun dışında, sınıf mücadelesi sadece iç ve dış sınıf düşmanlarına karşı yöneltilmiş değildir; sınıf mücadelesi aynı zamanda halk arasında ve bizzat parti içinde burjuva ideolojisine, yabancı eğilimlere, emekçilerin bilincindeki ve davranışlarındaki ataerkil, feodal ve burjuva düşüncelere, alışkanlıklara ve geleneklere karşı da gelişmektedir. Her işçinin bilincinde sosyalist ideoloji ile burjuva ideolojisi arasında amansız bir mücadele sürmektedir. Sosyalist düzen sadece sömürücü sınıfların kalıntıları ve silahlı emperyalist saldırı tehlikesiyle değil, aynı zamanda barışçı evrim yoluyla bu düzenin

---

(1) Aynı yerde, s. 134.

içerden burjuva-revizyonist yozlaşması tehlikesiyle de karşı karşıyadır.

Kongre, bir yanaan, sınıf düşmanına karşı mücadelenin gelecekte de Parti, devlet ve bütün emekçi halk için birinci derecede öneme sahip bir görev olarak kalacağını ısrarla belirtirken, bir yandan da sınıf mücadelesine daha geniş bir açıdan bakılması gerektiğine işaret etti:

> «Bu, çok yanlı bir mücadeledir. Bu mücadele bugün için esas olarak ideolojik bir mücadeledir, insanların bilinçlerini ve yüreklerini kazanma uğruna bir mücadele, burjuva ve revizyonist yozlaşmaya karşı, yabancı kalıntı ve eğilimlere karşı bir mücadele ..., komünist ideoloji ve ahlakımızın zaferi uğruna bir mücadeledir.» [1]

Böylece Parti, burjuva ve revizyonist ideolojiyi tamamen yerle bir etmek ve proletarya ideolojisinin nihai zaferini sağlamak için verilen sınıf mücadelesini yani ideolojik devrimi; sosyalist devrimi bütün alanlarda sonuna kadar sürdürmenin esas halkası olarak kavradı.

Sosyalist devrim zincirindeki esas halkanın, ülkede yaratılmış olan yeni şartlarda sınıf mücadelesinin esas cephesinin ideolojik devrim olması, sübjektif ve objektif etkenler tarafından belirlenmekteydi.

Ülke içindeki ve uluslararası alandaki sosyalist inşa tecrübeleri şu gerçeği tamamen doğrulamıştı:

> «İdeoloji ve kültür alanında devrimin kesin zaferi sağlanmadığı sürece, sosyalist devrimin iktisadi ve siyasi alanlardaki zaferi de teminat altında sayılamaz.» [2]

Üretimde sosyalist ilişkilerin kurulmasından sonra, eski toplumun ideolojik ve kültürel alanlardaki kalıntılarının tasfiyesi için mücadele de bir zorunluluk haline geldi. Sonuç olarak, geçmişten miras kalan bir dizi gelenek,

---

(1) Aynı yerde, s. 136.

(2) Aynı yerde, s. 134.

düşünce ve alışkanlığın giderilmesi gerekmekteydi. Sosyalist toplumun tam olarak inşasının büyük ve zor görevlerinin çözümü ve hem ülke içinde hem de uluslararası çapta yürütülen amansız sınıf mücadelesi, yüksek bir sosyalist bilinçle donatılmış ve ataerkil, feodal ve burjuva düşünce ve alışkanlıklardan ve dini önyargılardan arınmış, proletarya ideolojisini özümlemiş, büyük bir devrimci sağlamlığa ve kararlılığa sahip insanlara ihtiyaç göstermekteydi.

İdeolojik devrim, Partinin ve işçi sınıfının elinde güçlü bir silah olarak, toplumun bütün üstyapısının devrimcileştirilmesine hizmet edecekti. İdeolojik devrim, proletarya diktatörlüğünü ve bütün siyasi, iktisadi ve sosyal kurumları, ülkenin sosyalist inşasının ilk dönemine uygun düşmekle birlikte artık eskimiş ve hızlı ilerlemeye ayakbağı olmaya başlamış olan adli kıstaslar, biçimler ve yöntemlerden arındıracaktı. Üstyapıyı içine sızmış olan yabancı unsurlardan arındıracak ve işçi sınıfı önderliğinin daha iyi gerçekleştirilmesi ve emekçi kitlelerin ülkenin ve ekonominin yönetimine doğrudan katılmalarının daha iyi sağlanması için yeni ve daha devrimci kural, biçim ve yöntemlerin bulunmasına ve uygulanmasına giden yolu aydınlatacaktı.

İdeolojik devrimin derinleştirilmesi, devrimci Marksist-Leninist fikirlerin toplumun bir bütün olarak gelişmesinde oynadığı dönüştürücü rolü daha yüksek bir düzeye çıkartacaktı. Proletarya ideolojisi, geniş işçi kitleleri tarafından özümlendiği zaman üretim ilişkilerinin mükemmelleştirilmesini, toplumun temelinin sağlamlaştırılmasını ve üretici güçlerin ve teknik-bilimsel devrimin geliştirilmesini daha güçlü bir şekilde etkiliyecekti.

Devrimin ideolojik alanda gelişmesi ve zafere ulaşması, revizyonizmin, Sovyetler Birliği'nde ve diğer bazı sosyalist ülkelerde olduğu gibi iktidara gelmesini ve kapitalizmin geri getirilmesini önleyecekti. Böylece sosyalist toplumun inşasının tamamlanması ve komünizme geçiş teminat altına alınmış olacaktı. Arnavutluk Emek

Partisi, Sovyetler Birliği trajesinden şu büyük dersi çıkardı: İdeolojik devrimin mutlaka zorunlu olduğunu da berrak bir şekilde kavramak ve onu daha da kapsamlı bir şekilde sürdürmek gerekiyordu.

İdeolojik devrim bütün emekçi halkı, orta ve yüksek öğrenim öğrencilerini ve bütün ülke hayatını kapsayacaktı.

Kadroların ve bütün aydınların devrimci sınıf eğitimi son derece büyük bir önem taşıyordu. Kadroların, memurların, teknik ve sanat alanındaki aydınların büyük çoğunluğu işçilerin saflarından çıkmıştır; Partiye ve işçi sınıfı ve sosyalizm davasına sadıktırlar; halkla sıkıca kaynaşmışlardır ve yüksek bir sosyalist bilince sahiptirler. Enver Hoca yoldaş şuna işaret etti:

> «Fakat bu özellikler, bizi, onlara burjuva ideolojisinin ve özellikle revizyonist görüşlerin bulaşması tehlikesini küçümsemeye götürmemelidir. Bu hayali bir tehlike değildir, gerçek bir temele dayanmaktadır. Bu, doğrudan doğruya, zihnî çalışmayla uğraşan kimselerin çalışma ve hayatlarının niteliği ve şartlarıyla ilgilidir...» [1]

Kadrolar ve zihnî çalışmayla uğraşanlar devrimci sınıf eğitimlerini sınıf mücadelesi ve günlük devrimci faaliyet süreci içinde, işçilerle ve köylülerle kaynaşarak kazanmalıdırlar.

> «Halkımızın aydınları, işçi ve köylülerle birlikte çalışarak ve yaşayarak, onlarla kaynaşıp bütünleşerek, halkla sıkıca birleşmelidirler. Onlar, aydınların her şeyi bildiği, sadece onların yönetmeye, önderlik etmeye, öğretmeye ve başkalarına öğüt vermeye muktedir olduğu yolundaki geçmişten miras kalmış ve derin kökler salmış olan burjuva anlayışından kendilerini arındırmalıdırlar. Aslında bu anlayış, kitlele-

(1) Aynı yerde, s. 141-142.

rin rolünü inkâr etmek demektir. Hayatın bütün alanlarında tayin edici rolün, ne kadar akıllı olurlarsa olsunlar tek tek bireyler tarafından değil, geniş halk kitleleri tarafından oynandığı herkese kavratılmalıdır.» [2]

Parti, kadroların ve bütün aydınların bu şekilde sürekli olarak devrimci yönde çelikleştirilmelerini, onları bürokrasi, bireycilik, mevki düşkünlüğü, kibirlilik, rahat yaşama, entellektüalizm ve teknokratizm gibi tehlikeli hastalıklardan korumak, onların içinde proleter sadeliğini, proletarya ve sosyalizm davasına bağlılığı canlı tutmak ve güçlendirmek için vazgeçilmez bir şart olarak görüyordu. Parti, kadroların ve bütün zihnî çalışmayla uğraşanların işçi ve köylülerle bütünleşmelerinin ve sürekli olarak devrimci yönde çelikleştirilmelerinin, kendini giderek işçi sınıfının ve onun Partisinin üstünde görmeye başlayan imtiyazlı bir tabakanın yaratılmasını önlediğini öğretti. İşte Sovyetler Birliği'nde iktidarı işçi sınıfından gasbeden burjuva tabakasını da, kitlelerden, işçi sınıfından ve onun rehberliğinden kopmuş olan bu bürokratlaşmış kadrolar meydana getirmekteydi. Onların eğitim ve kültürle donatılmaları, sürekli bir devrimci çelikleştirmeyle birlikte yürütülmüyordu. Tam tersine, bu kadroların yüksek eğitim ve kültür düzeyleri yüksek maaşlar almalarını ve emekçi kitlelerin gerçek denetimine tabi olmayan büyük yetkilere sahip olmalarını sağlayan ayrıcalıklarla da birleşince, onları yozlaştırdı ve proleter niteliklerini kaybetmelerine yol açtı.

Beşinci Kongre, kadroların, memurların, teknisyenlerin, mühendislerin, kültür ve bilim adamlarının, orta ve yüksek öğrenim öğrencilerinin devrimci yönde çelikleştirilmelerinin en önemli yollarından birinin, üretim çalışmasına doğrudan katılmaları olduğuna işaret etti. Bu, kol emeğinin küçümsenmesini ya da hor görülmesini gidermenin başlıca yolu ve zihnî çalışmayla uğraşanları iş-

(1) Aynı yerde, s. 142.

çi ve köylülerle sıkıca birleştirmenin, onlara ülke hayatı hakkında derin bir bilgi vermenin ve onları burjuva ideolojisinin etkilerine karşı korumanın en iyi aracı olarak görülüyordu. Zihnî çalışmayla uğraşan insanların üretime doğrudan katılmaları, aynı zamanda, kol emeği ile kafa emeği arasındaki farklılığın azaltılmasında da önemli bir rol oynadı.

Parti, belli oranlarda üretime doğrudan katılmanın yanı sıra, kadroların ve zihnî çalışmayla uğraşanların işçi sınıfı ve diğer emekçi kitlelerle bütünleşmelerini sağlamak amacıyla, onların devrimci sınıf eğitimi için başka biçim ve araçlar kullanmaya da ihtiyaç duydu.

İdeolojik devrimi en önemli mücadele cephesi olarak gören Kongre, «**Bir devrimci gibi düşün, çalış ve yaşa**» şiarı altında halkın devrimci yönde şekillendirilmesini, çelikleştirilmesini ve komünist eğitimini bütün ideolojik çalışmanın esas hedefi olarak tespit etti.

Kongre, bu görevin gereğince yerine getirilmesi için, propaganda ve ajitasyon alanındaki geriliğin giderilmesini ve eğitici çalışmaların biçim ve yönteminin köklü bir şekilde düzeltilmesini istedi. Bu çalışma, Partinin ve emekçi kitlelerin devrimci atılımına tamamen uygun bir şekilde yürütülmeliydi. Propaganda ve sosyal bilimler alanında doğmatizmin ve kalıpçılığın kökünü kazıma mücadelesine daha azimli bir şekilde devam edilmesi, ağdalı ve sıkıcı üslubun, uzun ve karmaşık bir şekilde yazma alışkanlığının terkedilmesi için talimatlar yayınlandı. Bu alanda da yaratıcı fikirlerin cesaret ve kararlılıkla geliştirilmesi görevi ortaya konuldu.

Ülkenin sosyalist inşasına ilişkin büyük devrimci görev, emperyalizm ve modern revizyonizme karşı verilen amansız ilkeli mücadele ve birçok güçlüğü aşamak için harcanan muazzam çabalar, Parti ve halk için büyük bir Marksist-Leninist okul oldu. Parti, gerek kendi devrimci tecrübesinden gerekse kitlelerin tecrübelerinden her zamankinden daha fazla bilimsel sonuçlar çıkardı. Bu sonuçlar, Enver Hoca yoldaşın konuşma ve raporlarında,

AEP Merkez Komitesinin Açık Mektubunda ve Partinin diğer belge ve yazılarında ifadesini bulmaktaydı.

Elde edilen bu sonuçlar ilke ve pratik açısından büyük önem taşıyan birçok teorik meselenin daha da geliştirilmesini sağladı.

Ama son yıllarda pratiğin ortaya koyduğu çok zengin malzeme tam olarak işlenmemişti. Hiç şüphesiz bu malzeme, gelecekte daha da zenginleşecekti. Kongre, bunun dikkatle işlenerek bilimsel bir düzeye yükseltilmesi ve özellikle Arnavutluk pratiğinden teorik sonuçların çıkarılması görevini ortaya koydu.

Kongre, aynı zamanda diğer ciddi hataları, özellikle Parti örgütlerinin günlük faaliyetinde ve iktisadi organlarla devlet organlarında görülen dar deneycilik, dar pratikçilik ve pratiği teoriden koparma hatalarını da eleştirdi. Kongre, yönetici kadroların, uzmanların, komünistlerin ve bütün emekçi halkın hem hayattan hem de okuldan; hem teoriden, hem de pratikten; hem çalışmadan hem de kitaplardan öğrenmeleri ve Marksizm-Leninizmi elden geldiğince derinlemesine incelemeleri ve özümlemeleri gerektiğini önemle ortaya koydu.

Bütün komünistlerin ve işçilerin Marksizm-Leninizmi özümleyebilmeleri ve geniş halk kitlelerinin ideolojik devrime katılmalarının sağlanması için Kongre,

> «Teori, felsefe, bilim ve sanatın zor olduğu ve kitleler tarafından kavranmayacağı, bunların sadece kadrolar ve aydınlar tarafından kavranabileceği şeklindeki burjuva, gerici ve aydıncı anlayışa karşı şiddetli bir mücadele yürütülmesini...»
>
> İstedi.
>
> «Marksizm-Leninizim, bir avuç «dahinin» imtiyaz ve tekelinde değildir. Marksizm-Leninizm, işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin bilimsel ideolojisidir ve ancak geniş emekçi kitleleri tarafından kavrandığı zaman soyut bir şey olmaktan çıkar ve dünyanın devrimci bir şekilde

değiştirilmesi için büyük bir maddi güç haline gelir.» [1]

İdeolojik devrim, kendisiyle birlik içinde gelişen ve ona ayrılmaz bir şekilde bağlı olan kültür devrimi tarafından doğrudan doğruya desteklenmelidir.

> «Bütün kültür, eğitim ve sanat çalışmaları, en başta, temel amacımıza erişmeye, komünistleri ve bütün işçileri yüce bir Marksist-Leninist sınıf ruhu ile eğitmeye hizmet etmelidir. Partimiz bugün kültür devrimini daha da yaygınlaştırma ve derinleştirme meselesini işte bu amaçla ortaya atmaktadır.» [2]

Kongre, sanat ve kültürün sağlam milli köklere sahip olması, halkın bağrından doğması ve tamamen halkın hizmetinde olması görevini tespit etti. Arnavutluk Emek Partisi sanatta, edebiyatta ve toplumun bütün manevi hayatında Leninist proleter partizanlığı ilkesini her zaman sadakatle yüksekte tutar. Yoz burjuva sanat ve kültürü ve kozmopolitizm, sosyalizme yabancı şeylerdir. Kültür ve sanat alanında çalışanlar Arnavutluğun kültür ve sanat mirasından geçmişte de olduğu gibi sadece ilerici, yurtsever ve demokratik olanı almalıdırlar. Arnavutluk halkı, yüzyıllar boyunca, sanat ve edebiyat için, genel olarak yeni sosyalist kültür için sağlam bir temel ve engin bir kaynak teşkil eden, derin bir ilerici muhtevaya sahip zengin bir manevi hayat hazinesi yaratmıştır. Kongre, sosyalist Arnavutluktaki sanat ve kültürün, dünyanın ilerici sanat ve kültür tecrübesinden de yararlanmış olduğuna ve yararlanmaya devam edeceğine, ama hiçbir zaman onun kölesi olmayacağına ve derin bir tahlil ve sınıf açısından eleştirici bir değerlendirme yapmadan ondan hiçbir şey alamıyacağına işaret etti. Dünya sanat ve kültür eserleri, ne kadar mükemmel olurlarsa olsunlar kendi başlarına her zaman için geçerli bir model teşkil ede-

(1) Aynı yerde, s. 158.

(2) Aynı yerde, s. 145.

mezler. Okulun daha da devrimcileştirilmesi ise eğitim sistemini, öğretim ve eğitimin muhtevasını ve yöntemlerini kapsamalıydı. Gençliğin ideolojik ve siyasi bakımdan devrimci yönde çelikleştirilmesi, hayat ve çalışma için daha dolaysız bir biçimde yetiştirilmesi, öğretimin üretimle birleştirilmesi, gençliğin çalışma yoluyla komünist eğitimi meseleleri okulun devrimcileştirilmesi konusunda temel meseleler olmaya devam etmeliydiler. Kongre, okulun devrimcileştirilmesi görevinin yerine getirilmesi için, her şeyden önce, öğretmenlerin devrimcileştirilmesini istedi. Parti, öğretmenin sadece kendi mesleğinde bir uzman değil, her şeyden önce, siyasi bir kimse, parti çizgisinin ve komünizmin sadık ve yorulmaz bir savaşçısı olmasını ve işinde ve hayatında gösterdiği komünist tutum ve davranışla bir örnek teşkil etmesini istedi.

İdeolojik alanı sınıf mücadelesinin esas cephesi olarak nitelendiren Beşinci Kongre, bu mücadelenin sosyalizmde bile, son tahlilde, bir siyasi iktidar mücadelesi olduğunu berrak bir şekilde ortaya koydu. Müttefikleri tarafından desteklenen işçi sınıfı, sosyalist ve komünist toplumun inşasının tamamlanması için başlıca silah olarak proletarya diktatörlüğünü korumaya ve güçlendirmeye çalışır. Sosyalist ülke içindeki devrilmiş sınıfların Uluslararası burjuvazi tarafından desteklenen kalıntıları ve yeni burjuva unsurlar da, kendi açılarından, proletarya diktatörlüğünü tasfiye etmeye, ve kapitalist siyasi iktidarı ve kapitalist sosyal ve iktisadi düzeni geri getirmeye çalışırlar.

Sovyetler Birliği'nin ve Doğu Avrupa'daki diğer bazı ülkelerin acı tecrübeleri, hem iç hem de dış sınıf düşmanlarının bu amaca ulaşmak için, siyasi ve sosyal karşı-devrimin zeminini ideolojik ve kültürel karşı-devrim aracılığıyla hazırladıklarını göstermiştir.

Bu nedenle Kongre, ideolojik ve kültürel alanlardaki devrimin, siyasi ve sosyo-ekonomik alanlardaki devrimle sıkı bir ilişki içersinde geliştirilmesini ve bu alanlardaki

devrimin derinleştirilmesinde doğrudan bir rol oynamasını istedi.

Siyasi alandaki devrimin derinleştirilmesi için başlıca görev, proletarya diktatörlüğünün güçlendirilmesi ve mükemmelleştirilmesi olmaya devam etmekteydi. Bu görevin yerine getirilmesi, sınıf mücadelesinin en önemli yönlerinden biri olarak, bürokrasiye karşı verilen büyük mücadelenin sürdürülmesini gerekli kılıyordu. Bunu herkes,

> «geniş işçi ve köylü kitlelerinin yaratıcı inisiyatifinin bütün yönleriyle daha da geliştirilmesi için, iktidarı ve devlet cihazını geniş işçi ve köylü kitlelerine daha da yakınlaştırma mücadelesi» [1]

olarak kavramalıydı.

Bu, her şeyden önce, bürokratik düşünce tarzına karşı mücadeleyi, devlet cihazının işleyişinin sürekli olarak mükemmelleştirilmesini, eski örgütlenme ve yönetim biçimlerine geri dönüşü ve özellikle devlet cihazının aşırı derecede şişirilmesinin önlenmesini, proleter demokrasisinin sağlamlaştırılmasını ve kitlelerin ülke yönetimine daha faal ve doğrudan bir şekilde katılmalarının sağlanmasını gerektiriyordu. Böylece, halk iktidarı herhangi bir revizyonist-burjuva yozlaşma tehlikesine karşı korunmuş olacaktı.

Proletarya diktatörlüğünü sağlamlaştırmanın diğer bir ana yönü de, her zaman olduğu gibi, halk kitleleriyle sıkıca kaynaşmış, siyasi ve ideolojik bakımdan çelikleşmiş, devrimin başarılarını ve sosyalist anavatanı her zaman savunabilecek Halk Ordusunun, Devlet Güvenlik organlarının ve diğer silahlı kuvvetlerin güçlendirilmesi ve geliştirilmesiydi. Aynı zamanda, bütün halkın bedenen sağlamlaştırılması ve askeri hazırlığının arttırılması için yapılan çalışmanın yoğunlaştırılması ihtiyacı üzerinde önemle duruldu.

---

(1) Aynı yerde, s. 126.

Beşinci Kongre iktisadi alanda, devrimin ülkeyi bir tarım-sanayi ülkesi olmaktan çıkarıp bir sanayi-tarım ülkesi ve giderek ileri bir tarıma sahip sanayileşmiş bir ülke haline getirmek ve sosyalist üretim ilişkilerini sürekli olarak geliştirmek için tespit edilmiş olan yolun kararlılıkla izlenerek derinleştirilmesi gerektiğini belirtti.

Güçlü ve bağımsız olmak için halk ekonomisinin her iki ayağı üzerinde durması, yani hem sanayiye, hem tarıma dayanması gerektiğinden, Parti, sanayi ve tarımı bir arada geliştirme çizgisini izledi.

Sanayileşme, daha önce de olduğu gibi, «sosyalist devrimin iktisadi cephede ilerletilebilmesi için çözümü mutlaka gerekli» [1] ve hayati önem taşıyan görevlerden biri olmaya devam etti.

Tarımın geliştirilmesinin esas yolu olan tarımın yoğunlaştırılmasına paralel olarak, bu alandaki diğer bir büyük görev de yeni toprakların ekime açılmasıydı.

Beşinci Kongre şu şiarı attı: **«Dağlara ve tepelere gidin, onları ovalar kadar güzel ve verimli bir hale getirin.** [2] Bu görevin yerine getirilmesi, sadece tahıl ve diğer tarım ürünlerinin artırılması için önemli bir kaynak sağlamakla kalmayacak, fakat aynı zamanda dağlık bölgeleri sosyalist tarım temeli üzerinde geliştirmek ve dağlara kültür, ilerleme ve refah götürmek için son derece etkili bir araç olacaktı.

Şehir ile köy, işçi sınıfı ile köylülük, sanayi ile tarım arasındaki farkların sürekli olarak azaltılması meselesine özel önem verilecekti. Parti, şehirlerin suni olarak genişlemesini ve köylerden şehirlere kendiliğinden gelişen göç sonucunda köy nüfusunun azalmasını, hatalı bir şey olarak mahkum etmiş ve kısıtlamıştı. Şehir ile köy arasındaki fark, objektif ve sübjektif şartlar yaratılarak, üretici güçlerin en hızlı bir şekilde geliştirilmesi, sosyalist ilişkilerin, eğitim ve kültürün yaygınlaştırılması ve özellikle sağlam-

(1) Aynı yerde, s. 52.

(2) Aynı yerde, s. 69.

laştırılması, hayat şartlarının düzeltilmesi ve komünist dünya görüşünün oluşturulması yoluyla köylük bölgelerin her bakımdan gelişmesi sağlanarak devrimci bir şekilde azaltılacaktı. İşçi sınıfının köylülükle olan ittifakının sürekli bir şekilde sağlamlaştırılması ve şehirlerin köylere, ovalardaki kooperatiflerin dağlık bölgelerdeki kooperatiflere yaptıkları çok yönlü kardeşçe yardımlar, bu bakımdan önemli bir rol oynayacaktı.

Beşinci Kongre Partinin, halk ekonomisinin geliştirilmesi temeli üzerinde, her zaman olduğu gibi, emekçi kitlelerin refah düzeyinin yükseltilmesi için çalışacağını ve bu meseleyi, siyasetinin ve devrimci faaliyetinin ayrılmaz bir parçası olarak gördüğünü önemle belirtti.

> **« [Parti], sosyalizm şartlarında, refah konusunda her zaman doğru bir devrimci Marksist-Leninist anlayıştan hareket ederek, halkın refahını imkanlarımız ve şartlarımız elverdiği ölçüde sürekli olarak yükseltmek için mücadele etmiştir ve etmeye devam edecektir.» [1]**

Modern revizyonistlerin tersine, AEP, refahı yükseltmeyi, küçük-burjuva kaprislerin tatmin edilmesi yada özel bir tabaka ve gruba lüks bir hayat sağlanması olarak değil, bütün halkın maddi, kültürel ve manevi ihtiyaçlarının hem bugün ,hem de yarın için karşılanması olarak kavrıyordu.

Bu ihtiyaçlar, ülkenin iktisadi gelişmesinin genel düzeyine ve genişletilmiş yeniden üretimin ve savunmanın gereklerine uygun bir şekilde karşılanacaktı. Üretici güçlerin kesintisiz bir şekilde gelişmesini ve halkın hayat standardının sistemli bir şekilde yükseltilmesini sağlamak için, gelecekte de,

> «birikime ayrılan fonların, tüketime ayrılan fonlardan daima daha hızlı bir şekilde artması, toplumun çıkarlarının kişisel çıkarların üstünde

---

(1) Aynı yerde, s. 80.

tutulması, bugünün çıkarlarının geleceğin çıkarlarına tabi kılınması gerektiği.» [1]

yolunda talimat verildi.

Ekonominin merkezî ve planlı bir şekilde yönetilmesi Marksist-Leninist ilkesinin uygulanması, iktisadi ve sosyal hayatta sosyalist devrimin ilerletilmesi açısından tayin edici önem taşır. Beşinci Kongre, modern revizyonistlerin görüşlerini ve ekonominin merkezî yönetimi yerine anarşik ademimerkeziyetçiliği geçirme çabalarını teşhir ve mahkum etti. Revizyonistler ekonominin yönetiminde ademimerkeziyetçilik uygulayarak, kapitalizmin iktisadî kanunlarının işlemesi ve sosyalist ekonominin kapitalist ekonomiye dönüştürülmesi için elverişli zemini hazırladılar. Beşinci Kongre AEP'nin ekonominin merkezî yönetimini birleşik ve genel bir devlet planı temeli üzerinde tutarlı bir şekilde gerçekleştirmekte kararlı olduğunu ifade etti. Aynı zamanda Kongre, bu merkezî devlet yönetiminin derin bir demokratik öze sahip olması ve kitlelerin örgütlü, geniş çapta ve doğrudan katılmasıyla ve bütün kademelerdeki devlet organları ve iktisadi organların hak ve görevlerinin genişletilmesiyle uyum içinde olması gerektiğine dikkati çekti. Parti, ekonominin yönetilmesinde demokratik merkeziyetçiliğin yerine bürokratik merkeziyetçiliği geçirmeye yönelik her türlü belirti ve eğilime karşı var gücüyle savaşmaya devam edecekti.

Beşinci Kongre, her işletmenin mümkün olan en düşük maliyetlerle mümkün olan en büyük sonuçlara ulaşması, giderlerini kendi gelirleriyle karşılaması ve ülke içindeki sosyalist birikimin sürekli olarak büyümesinin sağlanması yolundaki çabaların sürdürülmesi gerektiğini belirtti. Bu amaca ulaşmak için, kendi kendine yeterli işletmelerin faaliyetini yöneten maliyet, kâr ve fiyat gibi iktisadi manivelalardan doğru bir şekilde yararlanılması ve bunların güçlendirilmesi gerekiyordu. Fakat kârı iktisadi işletmelerin tek ve mutlak amacı haline getirmiş olan revizyonist-

(1) Aynı yerde, s. 77.

lerin aksine, AHC'nin devlet organları ve işletmeleri bütün iktisadi faaliyetlerinde, Partinin siyasetini, sosyalist toplumun inşasının ve Anavatanın savunulmasının çıkarlarını daima en önde tutacaklardı.

Partinin ve Onun Önder Rolünün Daha Da Sağlamlaştırılması

Beşinci Kongre, Partinin işçi sınıfının devrimci partisi olarak sağlamlaştırılması ve çelikleştirilmesini ve bütün ülke hayatındaki önder rolünün artırılmasını, sosyalist devrimin kesintisiz gelişmesini sonuna kadar sürdürmenin ilk şartı olarak görmekteydi.

Bürokrasi, memur tavrı, şekilcilik ve tembellik, Sovyetler Birliği Komünist Partisine giderek hakim olmuş, onu devrimci ruhundan yoksun kılmış ve revizyonistlerin iktidarı ele geçirmelerini ve ülkeyi kapitalizme geri dönüş yoluna sokmalarını önleyemeyecek bir duruma getirmişti. Sovyetler Birliği'nin bu acı tecrübesinden büyük dersler çıkarılmalıydı. Sovyetler Birliği'nde bürokratlaşmış kadrolar arasından ortaya çıkmış olan yeni burjuva tabakası, işçi sınıfı önderliğini tasfiye etmiş ve işçi sınıfı ve onun Partisi üzerinde kendi hakimiyetini kurmuştu. Bu tecrübeden ders çıkaran Enver Hoca yoldaş şuna işaret etti:

> «... Partinin herhangi bir silahsızlandırılmasına, zafer sarhoşluğuna kapılmasına, tembelleşmesine, memur tavrı ve bürokrasinin tozları içinde boğulmasına bir an için bile izin vermemeliyiz.» [1]

Bu nedenle Kongre, Partinin bileşiminin sürekli olarak geliştirilmesine çok büyük bir önem verdi. Bu, esas olarak, geçmişte olduğu gibi yeni üyelerin çoğunluğunun üretimden, işçilerin ve emekçi köylülüğün saflarından gelmesi gerektiği yolundaki talimata sadık kalınarak, Partiye yeni üyelerin alınmasıyla başarılacaktı. Parti üye-

(1) Aynı yerde, s. 94.

liğine kabul edilen kadın ve gençlerin sayısının artırılmasına ve bu konudaki sekter ve tutucu görüş ve tavırlara karşı mücadele edilmesine özel bir dikkat gösterilmesi gerekiyordu.

Yeni üyelerin mümkün olduğu kadar iyi niteliklere sahip olmalarını sağlamak için, aday üyelik süresinin bir yıldan 2 ya da 3 yıla çıkarılması ve adayların Parti üyeliği sıfatına layık olmaları için daha iyi yetiştirilmeleri gerektiğine karar verildi.

Bu nedenle,

> «deneme süresi boyunca adaylar, özellikle kökenleri ya da o andaki durumları bakımından memur olanlar ve aydın ailelerinden gelenler ya da kendileri aydın olanlar, yaşadıkları yere ister yakın, ister uzak olsun, genellikle meslektaşlarının zor bir cephesinde ya da sadece bedeni işlerde, Parti komitesi ya da ilk kademe örgütü onları nereye tayin ederse orada çalışmalıdırlar. Deneme süresi, adayların yoğun ve çok yönlü ideolojik eğitimine katkıda bulunmalıdır; bunun için, onlar, tamamen ilk kademe örgütünün ve çalıştıkları yerdeki kollektifin yönetimi altına sokulmalı ve adayların Partiye alınmak için hazırlandıkları herkese bildirilmelidir.» [1]

Beşinci Kongre, sağlam Marksist-Leninist kıstaslara dayanarak üye kabul etme yoluyla Partinin sürekli olarak taze kan alma çalışmasının ve adayların sürekli olarak ideolojik bakımdan devrimci yönde çelikleştirilmelerinin, Parti saflarının saflığının korunması açısından tayin edici önem taşıdığını belirtti.

Sınıf mücadelesi, Parti saflarında da yansır. Marksizme yabancı kalıntılar komünistlerde de görülür. Onlar da bütün emekçiler gibi sınıf düşmanlarının, özellikle de

---

(1) AEP'nin Beşinci Kongresi tarafından değiştirilmiş şekliyle AEP Tüzüğü.

onların ideolojisinin baskısı altındadırlar. Parti saflarındaki çeşitli unsurların yozlaşmış ve Parti düşmanı haline gelmiş olmalarının başlıca nedenl bu olmuştur. Bütün Partiyi parçalamak isteyen sınıf düşmanlarının başlıca hedefl, daima Parti üyelerini yozlaştırmak olmuştur.

Beşinci Kongre, kendilerlni burjuva yozlaşmasına karşı koyabilmeleri için Parti üyelerine, sınıf mücadelesi ve bu mücadelenin objektif niteliği hakkında derin ve doğru bir anlayışa sahip olmaları ve bu anlayışı günbegün hayatın her alanında derinleştirmeleri gerektiğini öğretti. Bir komünistin bu mücadeleyi her şeyden önce kendi içinde başlatması ve kendisinin her türlü kötülüğe karşı şerbetli olduğunu ya da kendi içinde mücadele edilecek hiçbir şey olmadığını asla hayal etmemesi gerekir. Parti içindeki çelişmelerl açığa çıkarmak ve bunları eleştiri ve özeleştiri yoluyla çözmek, Marksizme yabancı düşüncelere ve eğilimlere hoşgörü göstermeksizin ve onları küçümsemeksizin onların sınıf niteliğini ve toplum açısından taşıdıkları tehlikeyi açıkça ortaya koymak ve onlara karşı ilkeli bir mücadele yürütmek, komünistlerin sürekli görevi olmaya devam etti.

> «Bu mücadele, birliği korumak bahanesiyle örtbas edilmemelidir; aksine geliştirilmeli ve sonuna kadar götürülmeli, böylece Partinin gerçek birliği, devrimci ruhu, militan karakteri ve proletarya diktatörlüğü güçlendirilmelidir.» [1]

Arnavutluk Emek Partisi, komünistlerin birliği ve devrimci yönde çelikleştirilmeleri meselesini hiçbir zaman bir çırpıda halledilecek bir mesele olarak görmüyordu. Birlik ve devrimci çelikleşme mücadele içlnde sağlanır, mücadele içinde korunur ve sınıf mücadelesi hem Parti içinde, hem de Parti dışında sürdürülerek güçlendirilir.

Enver Hoca yoldaş, Partiyi ve bütün ülke hayatını kesintisiz bir şekilde devrimcileştirmek için her komünls-

(1) Enver Hoca, AEP 5. Kongresine Rapor, AEP 5. Kongresi, s. 137.

tin, AEP üyelerinin belirleyici niteliklerini koruması ve güçlendirmesini vazgeçilmez bir şart olarak görmekteydi. Bu belirleyici nitelikler şunlardır:

«Devrimci Partimizin üyeleri, Marksizm-Leninizmin öğretilerine, Partimize ve halkımıza sadık olmalıdırlar. Yani onlar, her zaman, her an ve her şart altında Partiye ve halka hizmet etmek için ölümü göze alacak kadar kararlı ve devrimin ve sosyalizmin çıkarlarının gerekli kılabileceği her türlü fedakarlığı yapmaya hazır devrimciler ve Marksizm-Leninizmin saflığının korunmasında yılmaz savaşçılar olmalıdırlar.

Komünistler, Parti çizgisini ve devlet kanunlarını uygulamak ve halkın değerli geleneklerine saygı göstermek için, çelik gibi ve bilinçli bir disiplin ve demir bir iradeyle donatılmalıdırlar. Ama bu onların talimatları mekanik bir şekilde uygulamaları anlamına gelmez. Bir komünist, çalışmasında yaratıcı olmalıdır. Parti kararlarının ve devlet kanunlarının somut siyasi ve ideolojik özünü derin bir şekilde kavramalı ve çalışmasını, içinde bulunduğu şartlara uygun olarak, bu karar ve kanunların başarılı bir şekilde yerine getirilmesini sağlayacak tarzda düzenlemelidir.

Marksist-Leninist partimizin üyeleri, Partili olmanın bir komüniste en ufak bir kişisel ayrıcalık getirmediğinin ve getiremeyeceğinin bilincinde olmalıdırlar. Parti üyesi olmak, bir kimseye sadece büyük, zor ve sorumluluk gerektiren görevler getirir. Başka türlü düşünen, Parti kartını kullanarak kendisi, ailesi ya da başka herhangi birisi için maddi ya da manevi ayrıcalıklar elde etmeye çalışan bir kimse, Parti üyesi olmanın büyük şerefine asla layık değildir.

Bir komünist, kitlelerle sıkıca birleşmeli, onların söylediklerini dikkat ve saygıyla dinlemeli, kitlelerle birlikte yaşamalı ve çalışmalı, onların nabzını elinde tutmalı ve ihtiyaçlarını bilmeli, kitlelerin başına geçmeli ve onlara önderlik etmelidir. Kendini beğenmişliğin, kibirliliğin, kuyrukçuluğun, adam kayırmanın, kitleleri ve onların çalışmalarını herhangi bir şekilde hor görmenin ya da küçümsemenin amansız bir düşmanı olmalıdır. Emekçi kitlelerin çıkarlarına, Partiye ve sosyalist devletimize zarar veren bu tür eğilimlere kapılan herkese karşı cesaretle mücadele etmelidir.

Partimizin iyi ve kararlı üyesi, Marksizm-Leninizmin temel ilkelerine ve Partinin çizgisine kesinlikle güvenerek daima sınıf mücadelesini düşünen ve bu mücadeleyi hem Parti safları dışında, hem de içinde korkusuzca sürdüren kimsedir. Doğru bir diyalektik tahlille iyiyi kötüden, tehlikeliyi daha az tehlikeliden ayırdetmeyi bilmelidir; en uygun eğitim ve ikna yöntemlerini ve en son çare olarak da zora başvurma yöntemini kullanmayı bilmelidir. İyi ve devrimci bir Parti üyesi, çalışması ve davranışıyla halkın güven ve sevgisini kazanan kimselerdendir; hata yapanları eğiten ve düzelten, iflah olmayanları ve toplum açısından tehlikeli olanları ve halk ve Parti düşmanlarını amansızca ve en büyük kinle yere çalan kimsedir.

Her komünist, Parti çizgisinin ve onun ülkülerinin saflığının korunması için gerçek bir devrimci uyanıklıkla donatılmış olmalıdır. Parti üyesinin belirleyici niteliği açıklık ve dürüstlük olmalıdır; vicdanı lekesiz ve çalışması kusursuz olmalıdır; ilkeli bir şekilde davranmalı, zaaf ve hatalarını asla saklamamalı, tersine başkalarının göstermesini beklemeden hatalarını kendi-

si eleştirmelidir. Ancak böylelikle, yoldaşlarının zaaflarını eleştirebilir, kendi uyanıklığını canlı tutabilir ve örnek tutumu, dürüstlüğü ve haklı mücadelesiyle başkalarını düzeltebilir.

Devrimci bir komünist genel çıkarları daima her şeyin üstünde tutarak, Partinin kendisini gönderdiği ya da kendisine ihtiyaç duyduğu her yerde yüksek bir bilinçle çalışmalıdır. Ne Parti ya da devlet makamlarınca alınan yanlış karar ve sonuçların yarattığı sağlıksız durumlarla, ne de herhangi bir görevlinin hataları ya da keyfi davranışlarıyla asla uzlaşmamalıdır.» [1]

Beşinci Kongre, komünistlerin yorulmak bilmez devrimciler gibi çalışmalarının ve yaşamalarının sağlanmasında esas rolün temel örgüte ait olduğunu bir kere daha önemle belirtti. Temel örgütün bu rolü gereğince oynayabilmesi, ancak örgüt yaratıcı Marksist-Leninist düşünceye sahip olduğu, kollektif çalışma sürekli olarak güçlendirildiği, istisnasız her komünist somut Parti görevleri için seferber edildiği ve kollektif kararların harfi harfine yerine getirilmesi istendiği ve denetlendiği takdirde mümkün olabilir.

Beşinci Kongre, kitle çizgisini daha da derinleştirmek amacıyla Partinin, kitle örgütlerini daha da canlandırarak, bu güçlü araçlarından daha iyi bir şekilde yararlanması gerektiği talimatını verdi.

Beşinci Kongre, Demokratik Cephe örgütünü küçümseyen her türlü düşüncenin giderilmesini ve halkın Parti etrafındaki manevi-siyasi birliğini sağlamlaştırmanın başlıca aracı ve kitlelerin siyasi eğitimi için büyük bir kürsü olarak Demokratik Cepheden daha iyi bir şekilde yararlanılmasını istedi.

Sendikalar, bütün faaliyetlerini, özellikle de işçilerin komünist eğitimiyle ve üretimin ve ülkenin yönetimine katılmak üzere seferber edilmeleri ile ilgili faaliyetlerini geliştirmekle görevlendirildi.

(1) Aynı yerde, s. 100-102.

Beşinci Kongre, gençlikle ilgili olarak, dikkatlerin, gençlerin burjuva ve revizyonist ideolojinin her türlü etkisine karşı mücadele eden kararlı savaşçılar haline getirilmeleri üzerinde toplanması gerektiğine işaret etti. Bu amaçla gençliğe geçmiş tanıtılacak, gençlik Marksizm-Leninizmin öğretileriyle eğitilecek ve özellikle büyük eylem ve faaliyetlere sevkedilecek ve devrimci sınıf ruhuyla çelikleştirilecekti.

Beşinci Kongre özellikle kadınların her türlü baskıdan tamamen kurtarılmaları meselesi üzerinde durdu. Bunu «sosyalist insanın en önemli meselelerinden biri, büyük bir siyasi, ideolojik ve sosyal mesele» olarak gören Kongre, kadının köleleştirilmesine yönelik görüşlere karşı amansız bir mücadele açılması ve kadınların sosyalist toplumun bütün alanlarında layık oldukları yeri alabilmeleri için onların kişiliklerini geliştirmek amacıyla gösterilen çabaların sürdürülmesi görevini ortaya koydu.

Partinin ve onun önder rolünün daha da güçlendirilmesine ilişkin bütün meseleler, Kongrenin gerekli değişiklikleri yaptığı Parti Tüzüğünde somut ifadesini buldu.

Dördüncü Beş Yıllık Planın Talimatları

Beşinci Kongre, dördüncü beş yıllık planın talimatlarını, sosyalist devrimi bütün alanlarda derinleştirme ruhuyla hazırladı.

Dördüncü beş yıllık planın başlıca görevleri şu şekilde tespit edilmişti: **Sosyalizmin maddi-teknik temelinin tam olarak inşasını hızlandırmak. Bu amaçla, sosyalist sanayileşmeyi sürdürmek, mevcut üretim kapasitesinin daha mükemmel bir şekilde değerlendirilmesi ve yeni projelerin gerçekleştirilmesi yoluyla sanayi üretimini artırmak ve her şeyden önce tarımın yoğunlaştırılması yoluyla tarım üretimini, özellikle de tahıl üretimini daha hızlı geliştirmek için her türlü çabayı harcamak.**

Halkın maddi refahını ve kültür düzeyini yükseltmek ve Anavatanın savunma gücünü artırmak.

Sosyalist üretim ilişkilerini devrimci bir tarzda daha da mükemmelleştirmek; şehir ile köy, işçi sınıfı ile köylülük, sanayi ile tarım, kafa emeği ile kol emeği arasındaki farkı giderek azaltmak.

Sanayi ve tarım üretiminin yıllık ortalama artış hızı yüzde 10 olarak tespit edildi. Bu oran, üçüncü beş yıllık planda yüzde 6,7 idi.

Sanayi üretiminin 1965 yılına oranla yüzde 50-54 daha fazla olması ve yüzde 8,7'lik bir yıllık ortalama hızla artırılması gerektiği hesaplandı. Üretim araçlarının üretimi yüzde 65-69 ve tüketim malları üretimi yüzde 33-38 oranında artırılacaktı. Kimya ve makina sanayisi, elektrik, bakır, ferro-nikel, petrol, cam ve seramik sanayileri daha hızlı bir şekilde geliştirilecekti. Madeni boru, nitrat ve fosfat gübreleri, çeşitli kağıt türleri, elektrik ampulleri ve diğer birçok madde ülkede ilk defa üretilecekti. Dördüncü beş yıllık planla birlikte ülke, yeni bir sanayileşme aşamasına, ağır sanayinin geliştirilmesi aşamasına girdi. Bu sanayinin kurulması, sanayi üretiminin yapısının gelişmesine yol açtı, bir bütün olarak sanayiyi ve halk ekonomisini güçlendirdi, daha bağımsız bir hale getirdi ve tarımın gelişmesine büyük ölçüde yardımcı oldu.

Tarımın geliştirilmesi, Beşinci Kongre tarafından, 4. beş yıllık planın başlıca iktisadi görevlerinin yerine getirilmesi için kavranması gereken en önemli halka olarak nitelendirilmişti. Sanayi, her zamankinden daha çok tarımın hizmetine sokulmalıydı. Tarım üretimi, yılda ortalama yüzde 11,5 oranında artırılacaktı ve üretimin 1970'de 1965'dekinden yüzde 71-76 oranında daha fazla olacağı hesaplanıyordu. Parti, tarım üretiminin sanayi üretimine göre daha yüksek bir hızla büyümesini sağlayarak, sanayi ile tarım arasındaki dengesizliği ve şehir ile köy arasındaki farkı azaltmayı amaçlamaktaydı. Her şeyden önce tahıl, patates, pirinç ve yemeklik yağ üretiminin artırılması, yeni beş yıllık planda tarıma düşen başlıca görev

olarak tespit edildi. Partinin tarım konusundaki baş sloganı **«Emeği kendi ülkemizde sağlamak»** olacaktı. Kongre, bu meselenin çözümünün, sosyalizm için büyük siyasi önem taşıyan bir mesele olarak görülmesi gerektiğini belirtti. Bu mesele, her şeyden önce, tarım ürünlerinin verim oranında belirgin bir artış sağlanarak çözülecekti. Bu meselenin çözümünde diğer bir etken de, 115.000 hektarlık, yani üçüncü beş yıllık plan dönemindekinin iki misli yeni araziyi tarıma elverişli hale getirmekti. Kongre bu görevle birlikte, parti ve devletin, henüz kollektifleştirilmemiş olan ve köylük bölgelerdeki toprağın yüzde 10'unu oluşturan bütün tarım işletmelerinin kooperatiflerde birleştirilmesine yardımcı olmalarını istedi.

Dördüncü beş yıllık planın görevlerini yerine getirmek için, sermaye yatırımlarının 3. beş yıllık plana göre yüzde 34 oranında arttırılması kararlaştırıldı. Bu yatırımların yüzde 80'i üretici sektörlerde kullanılacaktı.

Milli gelir yüzde 45-50 oranında arttırılacak, bunun yüzde 28,2'si birikime, yüzde 71,8'i de toplumsal ve bireysel tüketime ayrılacaktı. İşçi ve memurların kişi başına gerçek geliri yüzde 9-11 oranında, köylülüğünkü ise yüzde 20-25 oranında arttırılacaktı. Bu ise, mal dolaşımını yüzde 25-27 oranında arttırmayı zorunlu kılmaktaydı.

Halkın eğitimiyle ilgili olarak, onun daha da devrimcileştirilmesine ilişkin esas görevin yanı sıra Kongre, her çeşit okuldaki orta ve yüksek öğrenim öğrencilerinin sayısının yüzde 27 ve yüksek ve orta eğitimden geçmiş kadroların sayısının yüzde 67-68 oranında arttırılmasını planladı.

Dördüncü beş yıllık planın gerçekleştirilmesi daha önceki planlarda olduğu gibi her şeyden önce ülke içindeki kaynaklara, olanaklara, güçlere ve rezervlere dayanmaktaydı. Bununla birlikte, toplam iç birikim hacmi, planın öngördüğü bütün sermaye yatırımlarını ve büyük projeleri tam olarak karşılayacak durumda değildi. Bu açık, Çin Halk Cumhuriyeti'nin cömertçe yaptığı enternasyonalist yardımla kapatılacaktı. Bu yardım esas ola-

rak, üretici güçlerin geliştirilmesi; sanayinin, özellikle ağır sanayinin daha da geliştirilmesi ve tarımın daha ileri düzeyde makinalaştırılması amacıyla verilmekteydi.

Dördüncü beş yıllık planın görevleri parlak, fakat güçtü. Parti, bunları şerefle yerine getirmek için işçi sınıfını, kooperatifleşmiş köylülüğü ve halk aydınlarını, bütün güçleri, yetenekleri ve bilgileriyle çalışmaları ve mücadele etmeleri için, her engeli ve güçlüğü aşmak için fedakarlıkta bulunmaya çağırdı. Yeni beş yıllık plan, önceki planlardan da fazla kitlelerin yaratıcı dehasının bir ürünüydü. Bu planın birinci yıl hedeflerini yerine getirmek için geniş emekçi kitlelerin gösterdiği coşkunluk ve seferberlik, Partinin bu planın gerçekleştirileceğine olan inancını sağlamlaştırdı.

Emperyalizme ve Modern Revizyonizme Karşı Mücadeleyi Daha Da Yükseltelim

Beşinci Kongre, uluslararası durumun derin bir Marksist-Leninist tahlilini yaptı. Vardığı başlıca sonuç şu oldu: Başını ABD emperyalizminin çektiği emperyalizme ve başını Sovyet revizyonizminin çektiği modern revizyonizme karşı sürdürülen tavizsiz mücadele, ülke içinde ve uluslararası planda hürriyet ve bağımsızlığın ve sosyalizmin kaderi açısından tayin edici önem taşıyan bir görevdir.

ABD emperyalizmi ile Sovyetler revizyonist emperyalizmi arasında yeni bir ittifakın billurlaşması, uluslararası durumun en temel özelliklerinden birliydi.

Bu ittifak, ortak çıkarlara ve iki süper devletin dünya üzerinde kendi hakimiyetlerini sağlamak amacıyla dünyayı nüfuz alanlarına bölmek şeklindeki dolaysız stratejik hedeflerine dayanmaktaydı. Bu hedefe ulaşmak için, hem ABD emperyalistleri, hem de Sovyet yöneticileri şu görevleri üstlenmişlerdi: Marksizm-Leninizme, sosyalist devrim ve sosyalist inşanın bilimsel teorisine karşı mücadele etmek ve onun yerine günümüzdeki burjuva ve

oportünist teorileri geçirmek; Marksist-Leninist partileri, yozlaştırarak ve sosyal-demokrat tipte karşı-devrimci reformcu partiler haline getirerek yıkmak; sosyalist düzeni ve proletarya diktatörlüğünü, yozlaştırma yoluyla, bunun mümkün olmadığı yerlerde de silahlı mücadele yoluyla tasfiye etmek; böylece dünya sosyalist sistemini ve dünya komünist hareketini yıkmak. Devrimci saflarda yer alan sosyalist ülkeler ve hürriyet, bağımsızlık ve sosyalizm uğruna mücadele eden bütün devrimci güçler, ABD emperyalizminin ve Sovyet revizyonist emperyalizminin esas ve ortak düşmanlarıydı. Onların en büyük düşmanı, ABD kapitalistlerinin ve modern revizyonistlerin hegemonyacı emellerinin karşısına dikilen aşılmaz engel, Çin Halk Cumhuriyeti'ydi. Esas darbelerini Çin Halk Cumhuriyeti'ne yöneltmeleri işte bu yüzdendi.

Sovyet revizyonist yöneticileri, sahte «anti-emperyalist» lafazanlığa başvurarak, yeni Sovyet-ABD ittifakını gözlerden gizleyebilmek için her yolu denediler. Fakat bu ittifakı gizlemek mümkün değildi; çünkü onların bütün dış siyasetlerine ve uluslararası plandaki bütün pratik faaliyetlerine, ABD emperyalistleriyle dostluk ve işbirliği hakimdi. Sovyet-ABD ittifakı gün geçtikçe daha somut biçimler almakta ve açık ve gizli çeşitli anlaşmalarla bütün alanlarda gelişmekteydi.

Fakat ABD ile SSCB arasındaki ittifak zorluklar ve çelişmeler olmaksızın gelişmedi. Enver Hoca yoldaş şuna işaret etti:

> «Aynı zamanda bu devletlerin her ikisi de, üstünlük sağlamak, dostlarını kendi etrafında toplamak, karşı tarafın müttefiklerini ondan koparmak amacıyla karşı taraftaki gruplaşmalara karşı mücadele etmek ve kendi nüfuz alanını ortağının aleyhine genişletmek için çalışmaktadır.» [1]

ABD emperyalizmi, Sovyetler Birliği ile barış içinde

(1) Aynı yerde, s. 23.

bir arada yaşamayı ve işbirliğini, sadece dünya devrimini sınırlamak, Marksist-Leninist fikirlerin yayılmasını engellemek, Çin Halk Cumhuriyeti'ne karşı koymak ve halkların kurtuluş mücadelelerini ve özellikle de Vietnam halkının mücadelesini bastırmak için kabul etmişti. ABD bütün dünya üzerinde tek başına hakimiyet kurma yolundaki nihai hedefini hiçbir zaman terketmemişti.

Dünya hakimiyeti hedefi ve kapitalist ülkelerin eşit olmayan gelişmesi kanunu, ABD emperyalizmi ile bütün dünya halkları arasında derin çelişmeler yaratmanın yanı sıra, ABD emperyalizmi ile kendi müttefikleri - diğer emperyalist devletler, özellikle Fransa, Batı Almanya, İngiltere, Japonya ve diğerleri - arasında da derin çelişmelerin ortaya çıkmasına yol açmıştı. Bu çelişmeler, dünya emperyalist kampı içinde derin bölünmelere sebep olmuş ve ABD emperyalizmini zayıflatmıştı.

Dünya emperyalist cephesini kemirmekte olan bu çelişmelerle aynı nitelikteki çelişmeler, dünya revizyonist cephesini de kemirmekteydi.

> «Bugün revizyonist cephe, temelinden sarsılmış durumdadır; revizyonist cephe, birbirlerini parçalamaya hazır bir aç kurt sürüsüne benzemektedir. Artık revizyonist orkestranın bütünü, orkestra şefinin değneğine kulak asmıyor. Merkezden kopma ve çokmerkezcilik eğilimleri artmaktadır; büyük devlet şovenizmi, kaçınılmaz bir tepki olarak, dar mahalli milliyetçiliği doğurmuştur. Revizyonizmin çeşitli değişik biçimleri, dolara daha bağımlı hale gelebilmek için rublenin hakimiyetinden çıkmak istiyor ve nüfuz alanları için kendi aralarında mücadele ediyorlar. Her biri, kendi iktisadi, siyasi ve askeri durumunu korumak ve kendi durumunu diğer revizyonistlerin durumundan daha üstün bir hale getirmek için çalışıyor.» [1]

(1) Aynı yerde, s. 179.

Emperyalist ülkelerin ve revizyonistlerin yönetimindeki ülkelerin kendi içlerindeki derin uzlaşmaz çelişmelere ek olarak hem emperyalist, hem de revizyonist cephedeki, ABD emperyalistleriyle Sovyetler Birliği revizyonistleri arasındaki çelişmelerin varlığı ve bu çelişmelerin sürekli keskinleşmesi, onların gitgide zayıflamalarının belirtileriydi. Ama Beşinci Kongre, bu gerçeğin doğru bir şekilde anlaşılması gerektiğine işaret etti. Düşmanlar arasındaki çelişmeler abartılmamalıydı. Onlar birbirleriyle çekişip dalaşabilir, ama devrime ve sosyalizme saldırmak için birleşebilirlerdi. Özellikle Sovyet-ABD ittifakı, insanlık için en büyük tehlikeyi teşkil etmekteydi. Bu tehlikenin üstesinden gelmek, devrimci mücadeleyi yoğunlaştırmak ve halkın emperyalizme ve revizyonizme karşı kesin zafere olan inancını güçlendirmek için, düşman safları içindeki çelişmelerden yararlanmak gerekmekteydi.

Beşinci Kongre, AEP'nin şu inancını bir kere daha önemle belirtti:

> «Bütün dünya halklarının, günümüzün devrimci güçlerinin -sosyalizm, milli kurtuluş hareketi ve uluslararası komünist hareket ve işçi sınıfı hareketi- kararlı ve birleşik mücadelesiyle, ABD'nin başını çektiği emperyalizmin saldırgan ve köleleştirici tertiplerini boşa çıkarmak, yeni bir dünya savaşını engellemek, devrimi ilerletmek ve halkın kurtuluşuna ve sosyalizmin ve komünizmin zaferine ulaşmak mümkündür.» [1]

Beşinci Kongre, bunun kolay bir mücadele olmadığını ve zafere çabucak ulaşılamayacağını bütün açıklığıyla ifade etti. Halkları, kan ve fedakarlık, sarsılmaz bir kararlılık ve kahramanlık gerektiren amansız, uzun süreli ve çetin bir mücadeleye hazırlamak zorunluydu. Bu mücadelenin gelişmesi, nihai zafere kadar, iniş ve çıkışlarla, hücumlar ve geri çekilmelerle, zaferler ve geçici yenilgilerle doludur. Devrim, zorlukları ve engelleri aşarak kar-

(1) Aynı yerde, s. 19.

şı konulmaz bir biçimde ilerler. Emperyalizm, dünyanın her yanında birbiri ardı sıra darbeler yemekteydi. Devrim fırtınası özellikle Asya, Afrika ve Latin Amerika'yı kasıp kavurmuştu. Yiğit Vietnam halkı, ABD emperyalizmine karşı sürdürdüğü kahramanca mücadelesiyle, dünyanın bütün hürriyetine düşkün, anti-emperyalist devrimci güçleri için büyük bir ilham kaynağı olmuştu.

Emperyalizm, revizyonizm ve dünyadaki bütün gerici güçler, ne kadar zayıf olurlarsa olsunlar, kendiliğinden yıkılmazlar. Sonlarına ne kadar yaklaşırlarsa, o kadar vahşi ve saldırgan olurlar.

ABD emperyalizminin, Kruşçev revizyonizminin ve bütün dünya gericiliğinin bütün saldırgan planlarını bozmak, onlara karşı verilen mücadeleyi daha başarılı bir şekilde sürdürmek ve nihai zafere ulaşmak için 5. Kongre, büyük uluslararası öneme sahip zorunlu bir görev olarak şunu tespit etti:

> «Bütün halkları her şeyden önce hürriyetin baş düşmanına, ABD emperyalizmine karşı geniş bir anti-emperyalist dünya cephesinde birleştirmek... Bu cephenin çekirdeği, devrimci tutuma sahip sosyalist ülkeler ve dünya proletaryası; temeli ise, bu çekirdeğin, dünya nüfusunun ezici çoğunluğunu oluşturan ezilen halklar ve milletlerle olan ittifakıdır. Birleşik emperyalist-revizyonist cepheye karşı, bütün dünya halklarının devrimi birleşik cephesi kurulmalıdır.» [1]

Bu cephenin gerçekten anti-emperyalist bir niteliğe sahip olabilmesi için, sadece lafta değil, şu ya da bu şekilde fiiliyatta da anti-emperyalist bir tavır takınan, emperyalizme, özellikle ABD emperyalizmine karşı ne ölçüde olursa olsun mücadele eden herkesi bu cephede birleştirmek son derece doğru bir şeydi.

---

(1) Aynı yerde, s. 34.

Beşinci Kongre önemle şunu belirtti:

> «Kruşçev revizyonistleri, bütün siyaset ve pratikleriyle, kendilerini anti-emperyalist cephenin dışında bıraktılar. Revizyonistleri bu cepheye katmak demek, beşinci kolu, «Truva atı»nı cepheye sokmak ve onu içinden baltalamak demektir.» [1]

Beşinci Kongresinde AEP, Kruşçev revizyonistleriyle hiçbir eylem birliğini kabul etmeyeceğini bir kere daha kararlılıkla açıkladı. Zaten başka türlü hareket etseydi, kendi halkına, sosyalizme ve Marksizm-Leninizme açıkça ihanet etmiş olurdu. Merkezinde Sovyet yönetimi bulunan modern revizyonizm, uluslararası işçi sınıfı ve komünist hareket için artık sadece baş tehlike değil, aynı zamanda **baş düşmandı.**

Beşinci Kongre, revizyonistlerin sözümona «emperyalizme karşı mücadele» adına kullandıkları eylem birliği sloganının tamamen ikiyüzlü ve demagojik bir manevra olduğuna tekrar işaret etti.

Kongre, revizyonizmin kendisine karşı değil, gölgesine karşı mücadele edenleri, revizyonist yönetimin ihanetini görmek istemiyormuşcasına gözlerini gerçeklere kapayanları, revizyonistlerle uzlaşmaya ve birleşmeye çalışanları ve orta yolcu bir tutum takınanları ilkeli bir temel üzerinde ve şiddetle eleştirdi.

AEP şuna işaret etti: Revizyonizme karşı mücadelede,

> «orta yol olamaz. «Ilımlılık», asla uzlaşmaz olan zıtların uzlaştırılması çizgisidir. Orta yol, Marksist-Leninist ilkelerden sapmaları da gizleyemez; çünkü revizyonizme karşı mücadele ideolojik nedenlerden değil de, sadece milli şoven bir temel üzerinde belli birtakım iktisadi ve siyasi nedenlerden yola çıkıyorsa, kısa ömürlü bir blöften ibarettir. Marksizm-Leninizmden dö-

(1) Aynı yerde, s. 189.

nenlere karşı tutumlarında bu çizgiyi sürdürenlerin kendileri de ergeç bu döneklerin durumuna düşme tehlikesiyle karşı karşıyadırlar..

Biz bugün, ciddi ve gerçek bir mesele olarak öncelikle gündeme alınması gereken şeyin, revizyonistlerle uzlaşma ve birleşme değil, onlardan ayrılma ve kesin bir şekilde kopma olduğu görüşündeyiz.» [1]

«Arnavutluk Emek Partisi, genel olarak revizyonizme, özel olarak da Kruşçev ve Tito revizyonizmine karşı mücadelenin daha yüksek bir düzeye çıkarılması gerektiği kanısındadır.» [2]

Beşinci Kongre, revizyonistlerin yönetimindeki bazı ülkeler de dahil olmak üzere, dünyanın çeşitli ülkelerinde bir dizi yeni Marksist-Leninist parti ve grubun kurulmasını sevinçle karşıladı. Yeni Marksist-Leninist güçlere, emperyalizme ve revizyonizme karşı mücadele eden herkese elinden geldiğince her türlü yardımı yapmaya hazır olduğunu bir kere daha dile getirdi.

«Bunu yüce bir enternasyonalist görev biliyoruz; çünkü bu yeni devrimci güçlerin büyüme ve gelişmesini, Marksizm-Leninizmin zaferine ve revizyonizmin çöküşüne giden biricik doğru yol olarak görüyoruz.» [3]

Yeni Marksist-Leninist partilerin ve grupların kurulması, başlamış bulunan ve durmaksızın gelişmeye devam eden Marksizm-Leninizmi revizyonizmden ayrıdetme sürecinin bir sonucuydu. Bu, tek bir Marksist-Leninist parti içinde ya da genel olarak dünya komünist hareketi içinde bir arada yaşamalarına asla imkan olmayan iki zıt ideoloji arasındaki mücadelenin doğal olarak izleyeceği bir yoldu. Oportünizm ve revizyonizm daima işçi sınıfı partilerinin ve dünya işçi ve komünist hareketinin başlıca bölücüleri olmuşlardır ve olmaya devam etmektedirler.

(1) Aynı yerde, s. 193-194.

(2) Aynı yerde, s. 183-184.

(3) Aynı yerde, s. 183.

«Uluslararası komünist hareketin tarihi, onun birlikten bölünmeye ve bölünmeden yeni ve daha yüksek bir temel üzerinde yeni bir birliğe doğru ilerlemiş olduğunu göstermektedir.» [1]

AEP şu kesin görüşünü ifade ederken, işte bu objektif kanunu göz önünde bulundurmaktaydı:

«Komünist hareket ve sosyalist kamp içinde birlik yeniden kurulacaktır; ama bu birlik, revizyonistlerin ve hainlerin dışında ve onlara karşı kararlı bir mücadele içinde Marksist-Leninistler tarafından kurulacaktır.» [2]

Beşinci Kongre, emperyalist-revizyonist cepheyi yıkmak ve uluslararası komünizmin devrimci mücadele ruhunu güçlendirmek için, Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi temeli üzerinde, çeşitli ülkelerdeki bütün Marksist-Leninist partiler ve güçler arasında sıkı işbirliği bağlarının kurulmasını, eylem ve ideoloji birliğinin güçlendirilmesini zorunlu ve acil bir şey olarak görüyordu.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin ve başında büyük Marksist-Leninist Mao Zedung'un bulunduğu Çin Komünist Partisinin dünya devrimci komünist ve kurtuluş hareketinde oynadığı muazzam rolü gözönünde bulunduran AEP şunu ortaya koydu:

«Bütün Marksist-Leninist partiler ve güçler, eşit ve bağımsız bir şekilde, Çin Komünist Partisi ve Çin Halk Cumhuriyeti'yle sıkıca birleşmeli ve düşmanlarımızın çarpıp parçalanacakları çelikten bir blok meydana getirmelidirler.» [3]

Beşinci Kongre, çalışmalarının bitiminde, 61 üye ve 36 yedek üyeden oluşan AEP Merkez Komitesini ve Merkez Denetleme ve İnceleme Komisyonunu oybirliğiyle seçti. Merkez Komitesi Siyasi Bürosuna seçilen üyeler

(1) Aynı yerde, s. 162.
(2) Aynı yerde, s. 168.
(3) Aynı yerde, s. 197.

şunlardı: Enver Hoca, Adil Çarçani, Bekir Balluku, Gogo Nuşi, Haki Toska, Hüsnü Kapo, Manuş Müftüyu, Mehmet Şehu, Ramiz Alia, Rita Marko, Spiro Koleka; yedek üyeler de şunlardı: Abdül Kelleci, Kadri Hazbiyu, Koço Theodoşi, Petrit Dume, Pilo Peristeri, Enver Hoca yoldaş yeniden AEP Merkez Komitesinin Birinci Sekreteri seçildi.

Beşinci Kongre, Partinin bölünmez birliğinin, Marksist-Leninist olguniuğunun ve yenilmez gücünün, sosyalist devrimi sonuna kadar götürme kararlılığının güzel bir ifadesi oldu. Kongre, son beş yıl boyunca yürütülen devrimci mücadelenin büyük tecrübelerini özetleyerek, Partinin sosyalist toplumun eksiksiz inşası için tespit ettiği Marksist-Leninist siyasi çizgiyi zenginleştirdi ve daha da geliştirdi.

Beşinci Kongre, AEP'nin, her zaman olduğu gibi, emperyalizme ve modern revizyonizme karşı mücadelenin en ön safında yer almaya ve bu mücadeleyi devrimin ve sosyalizmin dünya çapındaki nihai zaferine kadar sürdürmeye kararlı olduğunu açıkladı.

Beşinci Kongre, AEP'nin dünyadaki bütün devrimci Marksist-Leninist güçlerle olan enternasyonalist dayanışmasının parlak bir ifadesi oldu. Öte yandan, Kongre çalışmalarına katılan devrimci Marksist-Leninist grup ve partilerin temsilcileri, AEP'nin sosyalizm uğruna ve Marksizm -Leninizmin saflığının korunması için verdiği kararlı mücadeleyle uluslararası alanda kazanmış olduğu saygı, sevgi, destek ve büyük itibarı dile getirdiler.

Yeni Marksist-Leninist devrimci grup ve partilerin temsilcilerinin AEP'nin 5. Kongresine katılmaları, uluslararası komünist harekette önemli bir olay oldu.

3. İDEOLOJİK VE KÜLTÜREL DEVRİMDE YENİ BİR NİTELİK SIÇRAMASI

Günün büyük iç ve dış meseleleriyle ilgili olarak 5. Kongre tarafından yapılan derin bilimsel tahlil ve verilen

talimatlar, sosyalist toplumun inşasının tamamlanması yolunda yeni ufuklar açtı. Beşinci Kongrenin tespit ettiği görevler, ülke hayatının bütün alanlarındaki çalışmalara temel teşkil etti.

İki Temel Halka: Partinin Devrimci İlke Ve Kurallarının Uygulanması Ve Bürokrasiye Karşı Siyasi-İdeolojik Mücadele

Bütün Parti, Beşinci Kongrenin tespit ettiği yönelim ve görevlerin halk tarafından mümkün olduğu kadar iyi anlaşılmasını sağlamak ve bunları mümkün olduğu kadar geniş çapta ve eksiksiz yerine getirmek için var-gücüyle seferber oldu. 6 Şubat 1967'de Enver Hoca yoldaşın Tiran'daki bazı temel Parti örgütlerinin ortak toplantısında yaptığı «Partinin ve Halk İktidarının Daha Da Devrimcileştirilmesi Üzerine» adlı konuşma bu bakımdan özel bir rol oynadı.

Enver Hoca yoldaş, Partinin ve halk iktidarının daha da devrimcileştirilmesi için kavranması gereken iki temel halkayı şöyle tespit etti: Partinin ilkelerinin ve devrimci kurallarının felsefî anlamının derinlemesine kavranması ve bunların devrimci bir şekilde uygulanması; bürokrasiye karşı mücadelenin amansızca ve kararlılıkla sürdürülmesi.

Marksist-Leninist ilke ve kuralların her zaman kararlı bir şekilde uygulanması, Arnavutluk Emek Partisinin ulaştığı büyük zaferlerin başlıca kaynaklarından biri olmuştur. Ancak uluslararası alanda Marksizm-Leninizm ile revizyonizm arasındaki mücadelenin keskinleştiği ve Arnavutluk'ta yeni bir devrimci atılımın doğduğu şartlarda, Parti çizgisinde ve Tüzüğünde yer alan bu ilke ve kuralların ideolojik ve siyasi bakımdan daha derin bir şekilde kavranması ve daha devrimci bir tarzda uygulanması gerekmekteydi. Sovyetler Birliği Komünist Partisinin yozlaşması tecrübesi açıkça şunu gösterdi: Marksist-Leninist kuralların ideolojik özünü kavramaktan ve bunların devrimci bir şekilde uygulanmasından vazgeçmek, işçi

sınıfının Marksist-Leninist partisi için en büyük kötülük ve onun dağılması ve revizyonist bir partiye dönüşmesi yolunda en büyük tehlikedir. Bu yüzden, birçok Parti örgütü ve komünistin elde edilen zaferlerin bir sonucu olarak ortaya çıkmış ve onların kendi hata ve zaaflarını görmelerini önlemiş olan kendinden memnun olma duygusundan kurtulmaları gerekiyordu. Bu kendinden memnun olma duygusu, Parti ve devlet organlarındaki görevlilerin, devlet ve kooperatif işletmeleri yöneticilerinin hiçbir zaman yanılmadıkları ve her türlü eleştirinin üstünde oldukları şeklindeki idealist, devrimci olmayan ve diyalektiğe aykırı anlayışın ortaya çıkması tehlikesini içinde taşımaktaydı. Dolayısıyla birçok durumda Parti örgütleri içindeki eleştiri ve özeleştiri ve bunun yanı sıra yönetici organ ve kadroların kitleler tarafından eleştirilmesi yüzeysel ve biçimsel oluyordu. Bu, birçok zaaf ve hatanın açığa çıkarılmaması, sert hücumlara uğramaması ve zamanında düzeltilmemesi ve birçok bürokratın mevkilerinde kalarak çalışmalara zarar vermeleri demekti.

Enver Hoca yoldaş, zaaflara gözlerini kapayan ve Partinin kitle çizgisi, sınıf mücadelesi, genel çıkarları kişisel çıkarların üstünde tutma, dine, dinî önyargılara ve geri geleneklere karşı mücadele ve kadınların her türlü baskıdan tamamen kurtarılması ile ilgili kanun ve kurallarını uygulamak için devrimci bir mücadele sürdürmeyen Parti örgütlerini ve komünistleri sert bir şekilde eleştirdi.

> «... Partinin ve halkın kanun ve kuralları dışında hiçbir şeye izin verilmemelidir; hiçbir şey Partinin ve halkın dikkatli gözünden kaçmamalıdır; herkes Partiye ve halka çalışmalarının hesabını vermeli ve Partiden ve halktan layık olduğu karşılığı almalıdır.
>
> Temel örgütlerde sürdürülen çok kısıtlı, son derece yüzeysel ve biçimsel eleştiriye son verilmelidir.» [1]

(1) Enver Hoca, Partinin ve Halk İktidarının Daha Da Devrimcileştirilmesi Üzerine, 6 Şubat 1967, Tiran, 1967, ss. 40-41.

Enver Hoca yoldaş, bütün komünistlerin Parti Tüzüğünü iyi bir şekilde kavramalarını ve onu harfi harfine uygulamalarını istedi. Onları değişik meselelerin tartışılmasına faal olarak katılmakla ve ayrım gözetmeksizin gerek kendilerinin ve yoldaşlarının, gerekse Partinin yönetici organlarına seçilmiş kimselerin çalışmaları hakkında daha sıkı bir şekilde hesap sormakla görevlendirdi.

Özellikle Parti saflarına taze kan olmanın, Partinin devrimcileştirilmesi ve bizzat varlığı açısından çok büyük önem taşıdığına dikkati çekti. Partiye üye alınması konusunda gösterilen tembelliği, kesinlikle izin verilmemesi gereken ve tehlikeli bir davranış olarak nitelendirdi. Beşinci Kongrenin, Partiye katılacak olanların daha yüksek niteliklere sahip olması gerektiği yolundaki talimatının, Partinin kapılarını kapatmak gibi yanlış bir şekilde yorumlanmaması gerektiğini ortaya koydu.

Enver Hoca yoldaş, şekilciliğin, Parti kural ve ilkelerinin yüzeysel bir biçimde uygulanmasının ya da çiğnenmesinin önlenmesi için bütün komünistlerin devrimci faaliyetlere canlı bir şekilde katılmalarını ve aynı zamanda Marksist-Leninist teoriyi bıkmadan usanmadan incelemelerini gerekli görmekteydi. Partinin kuruluşundan beri yayınlanan belge ve eserlerin incelenmesi, komünistlerin Marksist-Leninist eğitimi için her zamankinden daha büyük bir önem kazandı. Bu belge ve eserler büyük bir devrimci okul oldu.

Enver Hoca yoldaş, Partinin çizgisinin, devrimci kural ve ilkelerinin doğru olarak uygulanmasının ancak bürokrasiye ve bu hatayı işleyenlere karşı mücadeleyle başarılabileceğini açıkladı. Bu mücadele gevşetilmemeli ve 1965'in sonunda başlatılıp 1966 yılı boyunca canlı bir şekilde sürdürülmüş olan büyük kampanyadan sonra da devam ettirilmeliydi. Bürokrasiye karşı mücadele, sınıflar ve sınıf mücadelesi var olduğu sürece sona ermeyecektir. Bunun dışında, bu mücadele, bazı kimselerin sandığı gibi, sadece belirli birtakım teknik-idari tedbirlerin alınmasından ibaret değildir. Devletin, iktisadi ve kültürel or-

ganların aşırı derecede şişkin olan personelini azaltmak ve basitleştirmek, kırtasiyeciliği azaltmak, devlet ve kooperatif organlarıyla her düzeydeki kuruluşların yetki ve görevlerini daha doğru bir şekilde tanımlamak, bürokrasiye karşı mücadelede önemli rol oynayan vazgeçilmez tedbirlerdi. Fakat bu tedbirler, bu büyük meselenin sadece teknik-idari yönünü oluşturmaktaydı. Bürokrasi, bir dünya görüşü meselesidir; halkın çıkarlarına aykırı bir düşünce ve davranış biçimidir. Onu yaratan fikirler idealist, anti-Marksist ve gerici fikirlerdir. Bu yüzden, bürokrasiyi yıkmak ve bürokrasinin kökünü kazımak için her şeyden önce bu fikirlere karşı şiddetli bir siyasi ve ideolojik mücadele açmak mutlaka zorunludur. Enver Hoca yoldaş, bu mücadelenin doğrudan doğruya kitleler tarafından yürütülmesi gerektiğini önemle belirtti. Kitlelerin sesinin mümkün olduğu kadar yükselmesini, kitlelerin eleştirilerinde esas darbenin zaaf ve hatalara, bürokratik görüş ve sapmalara, rütbeleri ve mevkileri ne olursa olsun bizzat bürokratlara indirilmesini sağlamak Partinin görevidi. Parti, kitlelerin sesinden ve onların eleştirisinden korkmamaktaydı.

> «Marksist-Leninist bir Parti, kitlelerden, onların sesinden, onların eleştirilerinden nasıl korkabilir? Bunlardan korkan bir Partiye Marksist-Leninist bir Parti denemez. Ama bunlardan korkan asla Partinin kendisi değildir, sadece birkaç kişi, birkaç Parti üyesi, belli birtakım devlet görevlileridir; kitlelerden korkanlar, kitlelerin sesini bastırmak için Partinin ve devlet iktidarının otoritesinin ardına gizlenenler, bürokratlardır. Bu kimseleri bastırmalıyız ve bu bastırma işi devrimci bir tarzda, Parti ve kitleler tarafından birlikte yürütülmelidir.» [1]

Beşinci Kongre kararları ve Enver Hoca yoldaşın 6 Şubat 1967 tarihli konuşması, Partinin ve bütün ülke ha-

(1) Aynı yerde, ss. 39-40.

yatının devrimcileştirilmesinde yeni ve büyük bir itici güç oldu.

Meselelerin tartışılması, Parti örgütlerinde ilkelere dayalı bir şekilde yürütülen eleştiri ve özeleştiri, o zamana kadar eşi görülmemiş bir canlılık kazandı. Komünistlerin davranış ve faaliyetlerindeki militan ruh arttı, komünistlerin bütün alanlarda oynadıkları öncü rol daha belirgin ve daha elle tutulur hale geldi.

Ülkenin her yanında yeni ve güçlü bir devrimci atılım doğdu. Kitlelerin 4. beş yıllık plan görevlerini yerine getirmek için gösterdikleri yaratıcı faaliyet arttı. Genç ihtiyar herkes, çalışmalardaki zaaf ve hatalara karşı mücadele etmek, yabancı düşünce ve eğilimleri -geçmişin kalıntılarını- ateşe vermek, sosyalist toplumu zararlı ayrık otlarından arındırmak için hem kendilerini hem de başkalarını cesaretle eleştirerek ayağa kalktı. Bu devrimci atılım içinde ortaya çıkan afişler, kitle eleştirisinin yeni ve militan bir biçimiydi ve bu bakımdan önemli bir rol oynadılar. Bizzat kitleler olağanüstü girişimlerde bulundular ve üretimi arttırmak, yabancı ideolojinin kökünü kazımak ve emekçi halkın devrimci yönde ideolojik bakımdan çelikleştirilmesini ilerletmek, halk iktidarını daha da güçlendirmek ve demokratlaştırmak ve ülkenin savunma gücünü arttırmak için önerilerde bulundular. Bu girişimler, derin bir siyasi, ideolojik ve sosyo-ekonomik muhtevaya sahip çok sayıda somut kitle eyleminde ifadesini buldu. Bu kitle eylemleri, her yerde genel çıkarları kişisel çıkarların üstünde tutma hareketi, dine, dinî önyargılara ve geri geleneklere karşı yürütülen hareket, kadınların tamamen kurtarılması hareketi vb. gibi büyük devrimci hareketlere dönüştürüldü.

Güçlü bir biçimde ve eşi görülmedik boyutlarda patlak veren bu yeni devrimci hareketlerin ortaya çıkması bir rastlantı değildi. Bunlar sosyalist devrimin kesintisiz ve durmadan yükselen gelişmesinin sonuçlarıydı. Partinin her zaman izlemiş olduğu doğru Marksist-Leninist çizginin ve Parti ve emekçi kitlelerin kazanmış oldukları büyük

devrimci tecrübenin bir sonucuydular. İdeolojik ve kültürel devrimde bir nitelik sıçraması meydana getirmekteydiler. Bu devrimci hareketlerin öncülüğünü, her zaman olduğu gibi, proletarya ideolojisiyle ve devrimci kararlılık ruhuyla bütün diğer emekçilere örnek olan işçi sınıfı yapmaktaydı.

Bu hareketler sırasında hem köylerde, hem de şehirlerde sosyalist emeğin yeni kahramanları ve özellikle genç erkek ve genç kadınlar arasından binlerce öncü savaşçı doğdu. Bu savaşçılardan çalışma ve mücadelede kararlı devrimciler olduklarını kanıtlamış olan önemli bir kısmı Partiye kabul edildi.

Genel Çıkarı Her Yerde Kişisel Çıkarların Üstünde Tutma Hareketi

Genel çıkarı kişisel çıkarların üstünde tutma hareketi bütün emekçi halkı, işçi sınıfını, köylülüğü ve aydınları sıkıca kavradı. Bu hareket, çeşitli biçimlerde ve yönlerde yansımaktaydı. İşçi sınıfı, 1970 yılı için öngörülen başlıca iktisadi hedeflere planlanandan 2 ya da 3 yıl önce ulaşmak, devlet rezervlerini etkilemeksizin ve ek hammadde ya da ithal edilmiş maddeleri harcamaksızın iktisadi görevleri yerine getirmek ve bu hedefleri aşmak, vb. için birçok girişimde bulundu. Sonuç olarak, her yerde sanayi, jeolojik araştırma, inşaat, ulaştırma ve mal dolaşımı alanlarında iktisadi planların gerçekleştirilmesinde daha iyi ve daha istikrarlı bir hız sağlandı ve bu planların hedefleri aşıldı. İşçiler kendi güçlerine dayanarak yeni fabrikalar, atölyeler ve işletmeler kurdular. İthal edilen bazı maddelerin yerini tutacak bir dizi yeni madde üretilmeye başlandı. Çalışmaya ve sosyalist mülkiyete karşı yabancı bir tutum takınılan durumlara artık daha az rastlanmaktaydı. Öncü işçiler, ayak uyduramayıp geri kalan birimleri ilerletmek için onların bulundukları yerlere gidiyorlardı. İş saatleri dışında yaptıkları özel çalışmayla kendilerine ka-

zanç sağlamaya çalışan az sayıdaki işçinin çoğu sosyalist bilince zarar veren bu uygulamayı bıraktı.

Köylülük, Beşinci Parti Kongresinin tespit ettiği görevleri yerine getirmede yüksek bir devrimci ruh gösterdi. Beş yıllık planın tespit ettiği, dağlık bölgelerdeki köyler de dahil olmak üzere köylerdeki kollektifleştirmenin tamamlanması görevi, üç ayda gerçekleştirildi. Böylelikle, tarımın ülke çapında kollektifleştirilmesi 1967 Martında tamamlandı. Kooperatifleşmiş köylülük, mümkün olduğu kadar çok miktarda işlenmemiş toprağı tarıma elverişli hale getirmek, ekonomilerini ve kollektif çalışmalarını güçlendirmek vb. için birçok girişimde bulundu.

Kooperatiflerdeki çiftçilerin başlattıkları en büyük devrimci girişim, özel toprakları azaltmak oldu. İlk olarak Luşnlya ve Fier bölgelerindeki «Jozef Stalin» ve «Enver Hoca» tarım kooperatiflerinin başlattıkları bu girişim kısa zamanda benimsendi ve ülkenin dört bir bucağına yayıldı. Özel arazi miktarı yüzde 50 ilâ yüzde 66 oranında, ailelere ait çiftlik hayvanlarının sayısı ise yüzde 50 oranında azaltıldı. Ovalardaki kooperatiflerde bu oranlar daha da yüksekti. Kollektif işletmenin özel işletmelere olan doğal üstünlüğü, özel arazi miktarının azaltılmasıyla daha da belirginleşti. Kooperatif üyelerinin kendi serbest iradeleriyle aldıkları bu tedbir, kollektif ekonominin olanaklarının, kooperatif üyelerinin ailelerinin hayati ihtiyaçlarını karşılayacak ölçüde artmasıyla orantılı olarak, özel toprakların giderek azaltılması yolundaki Beşinci Parti kongresi talimatlarına uygundu. Beşinci Kongre, bu ihtiyaçlar ne kadar iyi bir şekilde karşılanırsa, kooperatif üyelerinin özel topraklara sahip olmalarına o kadar az gerek duyulacağına işaret etmişti. Ama özel toprakların azaltılması hareketinin, Kongrenin umduğu hedefleri aşacak kadar büyük bir hızla geliştiğini de belirtmek gerekir.

Özel toprakların azaltılması, köylülerin bilincini derinden etkiledi ve onlardaki küçük mülk sahibi olma özlemlerinin kökünün kazınmasına, onların kollektif mülki-

yete daha güçlü bir şekilde bağlanmalarına ve kollektif mülkiyet konusunda derin bir sosyalist kavrayış edinmelerine yardımcı oldu.

Aynı zamanda, Tiran bölgesindeki «Georgi Dimitrov» devlet çiftliği işçilerinin kendi özel topraklarından vazgeçme yolundaki girişimleri, bütün ülkedeki devlet çiftliklerine yayıldı.

Genel çıkarı her şeyin üstünde tutma hareketlerinin başlangıcında, kadroların ve bütün aydınların üretime daha fazla katılmaları için girişimlerde bulunuldu. Bunların arasında en önemlileri şunlardı: Tiran'daki «Enver» Fabrikasının yönetici kadrolarıyla bu fabrikanın yönetiminde çalışan görevlilerin, çalışma zamanlarının üçte birinde üretime doğrudan katılma yolundaki girişimleri; Lezha bölgesindeki Troşan kooperatifinin yönetici kadrolarıyla bu kooperatifin yönetiminde çalışan görevlilerin, bir yılda 100 iş gününü doğrudan üretimde geçirme yolundaki girişimleri. Bu girişimler bütün devlet işletmelerinde, el sanatlarıyla ilgili atelyelerde ve tarım kooperatiflerinde sevinçle benimsendi ve uygulandı. Bundan başka, üretim merkezlerinin çeşitli yönetim işlerinde çalışanların ve küçük kooperatiflerin yönetici kadrolarının doğrudan üretime daha fazla katılmaları kararlaştırıldı. Bu arada, devlet ve Parti cihazındaki görevliler, ordu mensupları, eğitim, sanat ve kültürle uğraşanlar da, yılda 30 gün üretimde çalışacaklardı (kadınlar 15 gün). Yönetimdeki kadroların ve yönetim işlerinde çalışanların üretime doğrudan katılmaları, onların kitlelerle olan bağlarının güçlenmesini, iktisadi ve sosyal meseleler ve hayatın kendisi hakkında daha derin bir bilgiye sahip olmalarını, devrimciler olarak daha da çelikleşmelerini, bürokratik eğilim ve sapmaların her zamankinden daha büyük bir ölçüde azaltılmasını ve yönetimdeki yöntem ve çalışma tarzlarının geliştirilmesini sağladı. Bu, kol emeği ile kafa emeği arasındaki farkların sürekli olarak azaltılması yolunda ileri bir adımdı.

İşçilerin ve aydınların, esas maaşlarının dışındaki

ücretlerden ve birçok ek ödenekten vazgeçme ve devlet istikraz tahvillerini devlete bağışlama yolundaki girişimleri, sosyalist yurtseverliğin ve genel çıkarı kişisel çıkarların üstünde tutma anlayışının parlak örnekleriydi.

Rogojina-Fier demiryolunun, Malesia e Madhe'deki karayolunun ve başka yolların inşası gibi gençliğin ülke çapında ve mahalli kitle eylemleri, devrimci eğitim için büyük birer okul ve genel çıkarı kişisel çıkarların üstünde tutma anlayışının örnekleri oldular. On binlerce gönüllü genç erkek ve kadın, oralarda yüksek bir devrimci ruhla çalışarak, işlerini ve yoldaşlarını sevmeyi, eskinin yok edilmesi, yeninin yaygınlaştırılması ve benimsetilmesi mücadelesini daha etkili bir hale getirmeyi ve anavatana ve sosyalizme daha iyi bir şekilde hizmet etmeyi öğrendiler.

Genel çıkarı kişisel çıkarların üstünde tutma hareketinin parlak başarıları, zorluklardan, eski ile yeni, ilerici olan yeni ile gerici olan eski arasındaki şiddetli çatışmalardan geçilerek elde edildi. Kitlelerin devrimci hareketi, derin kökleri olan, yüzyıllardır süregelen ve burjuva ve revizyonist ideoloji ve propaganda tarafından beslenen özel mülkiyet ve kişisel çıkar kavramlarının karşısına dikilmekteydi. Bu kavramlar, birçok emekçinin bilincinde hâlâ güçlü bir biçimde yaşamaktaydı. Hâlâ küçük mülk sahibi zihniyetine sahip olan bazı köylüler topraklarını ve hayvanlarını kollektifleştirmede ve özel topraklarının miktarını azaltmada çoğunluğun ortaya koyduğu örneği izlemekte tereddüt ettiler ve hemen karar vermeye yanaşmadılar. Kendi çıkarlarını düşündükleri için, işletme ve kooperatiflerin yöneticileri ve yönetimdeki görevliler arasında ilerici girişimlerin öngördüğü ölçüde doğrudan üretimde çalışmaya yeterince istekli olmayan kimseler bulunmaktaydı. Kızlarının gençliğin eylemlerine gönüllü olarak katılmalarını engelleyen ana babalar vardı vb.

Bütün bu engeller ve güçlükler, kollektifin gücü, Partinin ideolojik mücadelesi ve yürüttüğü ikna çalışmasıyla aşıldı.

Parti, devrimci girişimleri olanca gücüyle destekledi ve bunların bütün ülkeye yayılmasını ve daha da geliştirilmesini sağladı. Parti, kişisel çıkarları genel çıkarın üstünde tutmaya karşı mücadelenin, ideolojik ve sosyal öneme sahip büyük bir mesele, ilgisizliğin, bencilliğin, çalışmaya ve sosyalist mülkiyete karşı gösterilen yabancı tavrın kaynaklarını yok etmek için verilen bir mücadele olarak kavranmasını sağlamak ve revizyonizmin yayılmasına ve kapitalizmin geri getirilmesine giden her yolu kapatmak için faal bir şekilde çalıştı. Parti, ikna ilkesinin ve bu devrimci girişimlere gönüllü olarak katılma ilkesinin çiğnendiği bazı durumlara zamanında müdahale etti ve bu ilkelerin herhangi bir şekilde çarpıtılmasını önledi. Sözkonusu mücadelenin, kişisel çıkarları reddetmek ya da ortadan kaldırmak için değil, fakat kişisel çıkarları genel çıkara tabi kılarak, bunları genel çıkarla doğru bir şekilde birleştirmek için verildiğini açıklığa kavuşturdu.

AEP Merkez Komitesi ve AHC Bakanlar Kurulunun 29 Nisan 1967 tarihli Ortak Bildirisi genel çıkarı her yerde kişisel çıkarların üstünde tutma hareketinin daha da geliştirilmesi ve derinleştirilmesinde özel bir rol oynadı.

Bildiri, devrimci girişimleri özetliyor ve meşrulaştırıyordu. Aynı zamanda Parti Merkez Komitesi ve Bakanlar Kurulu, bu girişimlerin temeli üzerinde, işçilerin genel çıkarı her şeyin üstünde tutma hareketinin derinleştirilmesi yolunu tutma konusundaki ideolojik inançlarını sağlamlaştırmak için daha iyi şartlar yaratacak sosyo-ekonomik nitelikte bir dizi tedbir alındığını ilân etti.

Bildiriye uygun olarak, çalışmanın ve ücretlerin sosyalist düzenlenmesinde yeni gelişmeler kaydedildi. Çalışmanın sosyalist örgütlenmesinin daha ileri bir aşaması olarak, ayrı ayrı iş normlarının yerine kollektif normların konması sanayide, inşaatta, tarımda ve diğer sektörlerde yaygınlaşmaya başladı. Parti Merkez Komitesi ve Bakanlar Kurulu, sosyalist inşa sürecinde manevi müşevviklerin maddi müşevviklere göre her zamankinden daha

büyük bir üstünlük kazanmakta olduğunu dikkate alarak, ücret sistemindeki, maddi teşvik amacıyla verilen ödüllerin genel olarak kaldırılması için gerekli tedbirleri aldı. Maddi müşevviklerin büyük çoğunluğu kaldırıldı. En yüksek maaşlar daha da azaltıldı. Bu tedbirlerin sonucunda elde edilen bütün tasarruflar, işçilerin ücretlerinin yeniden ayarlanması ve devletin kreşler, çocuk bahçeleri vb. için yaptığı harcamaların artırılması yoluyla işçilere geri dönmüş oldu. İşçilerin gelirleri üzerinde vergiler kaldırıldı. Bu tedbirlerden en çok yararlananlar, esas olarak, en düşük yıllık gelire sahip olan emekçilerdi.

Çalışmanın ve ücretlerin düzenlenmesinin mükemmelleştirilmesine yönelik tedbirlerin uygulanmasında temel sosyalist ilke olan, yapılan işe göre bölüşüm ilkesine daima sadık kalındı. İlkelerle ilgili bu önemli tedbirler, bireyciliğin, bencilliğin ve sosyalist topluma zararlı diğer kötülüklerin önlenmesine katkıda bulundu.

Beşinci Kongrenin dağlık bölgelere daha fazla yardım yapılmasıyla ilgili olarak tespit ettiği özel görevlerin yanı sıra, dağlık bölgelerdeki işletmelerin tamamen kollektifleştirilmesi ve özel toprakların azaltılması, Partiyi, halk iktidarını ve halk kitlelerini bir dizi meseleyle karşı karşıya bıraktı. Parti ve hükümet bunları çözmek amacıyla kooperatiflere, özellikle dağlık bölgelerdeki yeni kurulmuş kooperatiflere yardım etmek, güçlükleri aşmak ve Beşinci Kongrenin kararlaştırdığı yolda ilerlemek için özel tedbirler almaya karar verdi. Bu tedbirler şunlardı: Kooperatif üyelerinin özel arazilerinden elde ettikleri gelirler ve dağlık bölgelerde yeni kooperatiflerin gelirleri vb. üzerindeki vergilerin tamamen kaldırılması; kooperatiflerin zorunlu stoklarının fiyatlarının stok fazlası fiyatların düzeyine yükseltilmesi; yeni tarım kooperatiflerine faizsiz krediler şeklinde daha çok devlet yardımı yapılması; dağlık ve tepelik bölgelerde sulama, ve toprağı daha verimli bir hale getirme tasarıları için yapılan devlet yatırımlarının artırılması vb. Parti Merkez Komitesi ve Bakanlar Kurulunun talimatları üzerine, özel arazilerin azal-

tılması sonucunda elde edilen topraklar ve çiftlik hayvanları, tamamen ya da kısmen, kooperatif üyelerinin ailelerinin çiftlik ürünü ihtiyaçlarını karşılamak için kullanıldı. Partinin, dağlık bölgelerin kooperatiflerine doğrudan yardım için aldığı diğer tedbirlerin arasında, önemli sayıda komünistin, Gençlik Birliği üyesinin ve çeşitli kadro ve uzmanın kalıcı olarak ya da birkaç yıl çalışmak üzere dağlık bölgelere gönderilmesi ve vardı. Bütün bu tedbirler, kollektif tarım ekonomisinin güçlendirilmesine yardımcı oldu ve özellikle dağlık bölgedekiler olmak üzere, köylerin maddi refahının, kültür düzeyinin ve sosyal durumunun daha hızlı bir şekilde yükselmesini sağladı.

Dağlık bölgelerin tamamen kollektifleştirilmesinden sonra, bu bölgelerdeki örgütsel ve ideolojik çalışma eskisinden çok daha yüksek bir düzeye çıkarılmış bulunuyordu.

Genel çıkarı her şeyin üstünde tutma hareketi, şehir ve köylerdeki emekçi halkın sosyalist bilincini güçlendirdi. Bu hareket yaygınlaşıp derinleştikçe işçilerin ve köylülerin inisiyatifleri de daha devrimci ve daha cesur bir nitelik kazandı. Aynı zamanda halk iktidarının, Partinin ve ekonominin kadrolarının yönetici çalışmaları daha derin bir şekilde devrimcileştirildikçe, bunlar kitlelerin devrimci tecrübelerinden sosyalist toplumun tam olarak inşasının yararına daha iyi dersler çıkardılar.

Partinin Marksist-Leninist çizgisiyle silahlandırılmış kimselerin bilinçlerinin daha da devrimcileştirilmesi, geleceğe ilişkin iktisadi planların hazırlanmasında daha önce hesaba katılmamış olan taze enerji ve güçleri ortaya çıkardı.

İşçilerin üretim ve verimlilik hedeflerine programlanandan 2 ya da 3 yıl önce ulaşmak ve hattâ bunları aşmak için başlattıkları girişimler sanayide, tarımda ve halk ekonomisinin diğer dallarında bütün ülkeye yayıldı. Dibra ve Librajd bölgelerinde 1967 Kasımındaki depremde yıkılmış ya da fena halde hasar görmüş olan 6.300'den

fazla ev ve diğer binaların 25 gün içinde inşası, olağanüstü ve eşi görülmemiş bir tecrübe oldu.

Bu durum, Partiyi ve devlet organlarını, planlarını kitlelerin devrimci atılımının gerisinde kalmayacak şekilde yeniden gözden geçirmek zorunda bıraktı. Parti Merkez Komitesinin Genel Toplantısı, 1968'de, tarımda çeşitli ürünler için tespit edilmiş verimlilik hedefleri aşılırken, sanayi üretiminde 4. beş yıllık planda öngörülenden daha fazla bir büyüme sağlanması gerektiğini kararlaştırdı. AEP'nin kuruluşunun 30. yıldönümü olan 8 Kasım 1971'e kadar, yani geleceğe ilişkin devlet planında öngörülen programdan 14 yıl önce, ülkenin bütün köylerinin elektriğe kavuşturulması kararı da tarihi önem taşıyan bir karardı.

Genel çıkarı her yerde kişisel çıkarların üstünde tutma hareketi, halkın sosyalist yurtseverliğini yeni bir düzeye yükseltti.

Bir işçi sosyalist inşa ya da ülkenin savunmasına ilişkin görevini yerine getirirken hayatını kaybettiği zaman, ana babası, akrabaları ve yüzlerce diğeri hemen onun yerini dolduruyor ve böylece derin bir sosyalist muhtevaya sahip, yüce bir yurtseverlik duygusu yaratılıyordu. Ülkenin dört bir yanında binlerce genç erkek ve kadın, Rogojina-Fier demiryolunda çalışırken ölen 15 yaşındaki Dukacin'li komünist kızın, Şkurte Pal Vata'nın yerini almaya koştu.

Bu yüce yurtseverlik, karşılıklı olarak yapılan kardeşçe sosyalist yardımlarda da ifadesini buluyordu. Arnavutluğun bütün bölgelerindeki işçilerin, Dibra ve Librajd bölgelerindeki kardeşlerine, depremin sonuçlarının üstesinden gelebilmeleri için yaptıkları yardım işte böyle bir yardımdı.

Daha zengin tarım kooperatifleri ve devlet çiftliklerinin uzak dağlık bölgelerdeki kooperatiflere çok büyük sayıda çiftlik hayvanı bağışlamaları için Vlora bölgesindeki birleşik Tracas ve Radhima kooperatifinin başlattığı girişim, özellikle büyük bir devrimci önem taşıyordu. Bu

girişim, kooperatif üyelerinin kafasındaki grup mülkiyetinin sınırlarını genişletti. Bu onlara, her kooperatifin ilerleme ve refahının, bütün köylülüğün ve ovalarda olsun, dağlarda olsun ülkenin bütün kooperatiflerinin ilerleme ve refahından ayrılamayacağını öğretti. Bu girişim, köylerdeki iktisadî-sosyal ilişkilerin daha yüksek bir düzeye çıkarılarak mükemmelleştirilmesini sağlayacak yeni bir devrimci yoldu.

Dine, Dinî Önyargılara ve Geri Adetlere Karşı Girişilen Hareket

Arnavutluk Emek Partisi, gerici bir ideoloji ve halkın afyonu olan dine karşı daima sistemli bir mücadele yürütmüştür.

Parti, dine, dinî önyargılara ve dolaysız ve dolaylı olarak dine bağlı olan geri adetlere karşı mücadeleyi, emekçi halkın sosyal kurtuluşu, sosyalist ekonomi ve kültürün geliştirilmesi ve güçlendirilmesi, halk kitlelerinin ideolojik bakımdan devrimci yönde çelikleştirilmeleri ve sosyalist toplumun inşası için zorunlu bir şey olarak görmüştür. Ayrıca Parti, baskının ve sosyo-ekonomik sömürünün ortadan kaldırılması için mücadeleyi, emekçi halkı dinin manevi köleliğinden kurtarmanın esas ve vazgeçilmez şartı olarak ele almıştı. Bu yüzden de, dine karşı mücadeleyi daima baskı ve sömürüye karşı mücadeleyle, sosyalist toplumun inşası mücadelesiyle birleştirmiştir. Dine ve geri adetlere karşı mücadelede, tarihî şartlara ve ülkedeki dinî inançların gerçek durumuna göre ve devrimin aşamalarına ve emekçi halkın sosyalist bilincinin düzeyine uygun olarak değişen doğru biçim ve yöntemler uygulamıştır. Kişilerin dinin yararsızlığını ve sosyalist topluma verdiği zararları kendi tecrübeleriyle anlayabilmeleri için, Parti bu mücadelede vicdan hürriyeti ilkesini kendine her zaman rehber edinmiştir. AEP'nin ve AHC hükümetinin din ve geri adetler konusundaki karar ve

tedbirleri daima halkın çoğunluğunun çıkarlarını ve taleplerini ve sosyalizmin çıkarlarını dile getirmiştir.

Yabancı zorbalar ve yerli hakim sınıflar Arnavutluk'taki çeşitli dinleri daima halkı bölmek ve köleleştirmek için bir araç olarak kullanmışlardır. Bu dinî inançlar çeşitli işgalciler tarafından daima ideolojik bir silah olarak kullanılmıştır. Arnavutların yüzyıllar boyunca yabancı hakimiyet ve baskıya karşı sürdürmüş oldukları mücadelenin aynı zamanda onlara uşaklık eden gerici din adamlarına karşı da yöneltilmiş olmasının nedeni budur. Bu durum, Arnavutluk halkının hiçbir zaman dine güçlü bir şekilde bağlanmadığını ve fazla bağnaz olmadığını ve din adamlarının halk kitlelerini diğer ülkelerde olduğu kadar etkileyemediğini göstermektedir. Bu, Partinin dinî idolojiye ve gerici din adamlarına karşı mücadelesini kolaylaştırmıştır.

Parti, Milli Kurtuluş Savaşı sırasında İtalyan ve Alman işgalcilerinin ve yerli hainlerin halkı müslümanlar ve hıristiyanlar diye bölmek için gösterdiği bütün çabaları etkisiz bırakmıştı. Yüksek din adamlarının, özellikle katolik papazların halk kitlelerini Partiden ve Milli Kurtuluş Cephesinden koparmak için gösterdikleri bütün çabaların gerçek yüzünü açığa çıkarmış ve bunları yerle bir etmişti.

Kurtuluştan sonra gerici din adamlarının ve diğer sınıf düşmanlarının «allahın emri» yaftası altında ülkenin sosyalist inşasını engelleme çabaları da boşa çıkarıldı. Halk bu vaazlara kulak asmadı. Onlar sadece Partinin sözünü dinlediler ve yerine getirdiler.

Daha Halk Cumhuriyeti ilân edildiği zaman Anayasa, Kiliseyi devletten ve okulları da Kiliseden ayırmıştı. Din esasına dayanan siyasi örgütlerin kurulması ve Kilisenin ve dinin siyasi amaçlarla kullanılması yasaklanmıştı. Dinî kurumların topraklarının ve diğer mülklerinin çoğuna kanunla el konulmuştu Din kitaplarının yayınlanması yasaklanmış; din adamları yetiştirme olanakları önce sınırlandırılmış, sonra da tamamen kaldırılmıştı. Bunun-

la birlikte, Parti ve hükümet dinî inançları, dinî cemaatların varlığını ve dinî törenleri yasaklamamıştı. Kaldıki özünde ne kadar gerici olurlarsa olsunlar, devlet kanunlarını doğrudan doğruya ihlal etmeyen dinî adetleri yasaklamaları mümkün de değildi. Parti özellikle köylük bölgelerdeki, Partiye ve halk iktidarına sıkıca bağlı olan, ama aşırı bir bağnazlık göstermemekle birlikte şu ya da bu dine inanmaya devam eden çok sayıda işçinin duygularını incitemezdi. Dinî bakış açısının kökü, kitlelerin ideolojik bakımdan ikna edilmeleriyle kazınacaktı.

Milli Kurtuluş Savaşı ve ülkenin inşası da, işçilerin dinî inançlarının yıkılmasında büyük bir okul olmuştu. Bunlar, hürriyet, bağımsızlık, ilerleme ve refahın, duayla ve tanrıya şükrederek değil, halkın kendi mücadelesiyle ve çabasıyla kazanıldığını ve halk kitlelerinin kendi eseri olduğunu öğretmişti. Aynı zamanda Parti, halkı dinî inançlardan ve geri adetlerden kurtarmak için konferanslar ve tartışmalar aracılığıyla, basın, radyo yayınları, makaleler, filmler ve özellikle kültür, eğitim ve bilimsel bilgileri yayan okullar aracılığıyla dine karşı geniş bir bilimsel propaganda yürütmüştü.

Bütün bu etkenler dine, dinî önyargılara ve geri adetlere karşı mücadelede daha yüksek bir aşamaya geçmenin şartlarını yarattı. Beşinci Kongreden ve Enver Hoca yoldaşın 6 Şubat 1967 tarihli konuşmasından sonra, bu mücadele geniş bir cephede gelişti ve derin bir ideolojik muhtevaya sahip büyük bir hareket niteliği kazandı. Bu hareket bütün halk tabakalarını, hattâ ihtiyarları bile kapsadı. Sadece gerici dinî görüşlere karşı değil, aynı zamanda dinî ve geri adetleri koruyan ve besleyen her türlü maddi temele karşı da somut eylemlere girişildi.

Şehir ve köylerdeki halk kitleleri kilise, cami ve manastırların, bütün «kutsal yerlerin» kapatılmasını, din adamlarının asalakça yaşamayı bırakmalarını ve herkes gibi kendi alınteri ve çabalarıyla yaşayan emekçiler haline gelmelerini talep ederek ayağa kalktı. Demokratik Cephe ve Gençlik Birliği tarafından düzenlenen ve hara-

retli tartışmalara sahne olan mitinglerde halk, dinin, dinî adetlerin ve gerici din adamlarının gayrımilli ve halk düşmanı rolünü mahkum etti ve dinî kuruluşları kültür merkezleri vb. haline getirmeyi, dinî tören ve geri adetlerden vazgeçmeyi, evlerindeki bütün ikonaları, din kitaplarını ve diğer dinî sembolleri kaldırmayı kararlaştırdı.

Halkın bu girişimleri, Parti örgütleri ve halk iktidarı organları tarafından güçlü bir şekilde desteklendi.

Dinî merkezlerin yerle bir edilmesi, halkın bilincini zehirlemiş ve aynı zamanda düşman faaliyetlerinin beslenmesine hizmet etmiş olan önemli bir kaleyi yıktı.

Parti, dine ve dinî önyargılara ve geri adetlere karşı mücadelede ortaya çıkan halk hareketini desteklerken, ona dikkatli bir şekilde rehberlik de etmekteydi. Parti, sapmalara izin vermedi ve halk kitlelerinin iradesine dayanmayan her türlü eyleme karşı tam zamanında tedbir aldı. Halkı dinî bayramların ve dinle ilgili diğer adetlerin yerine sosyalist muhtevaya sahip yeni şenlikler ve adetler koymaya çağırdı. Halkın dinî merkezleri yerle bir etmek için giriştiği kitle eylemlerinin yanı sıra, Parti de dine karşı yoğun bir bilimsel açıklama çalışması yürüttü.

Merkez Komitesi, Parti örgütlerine, dine karşı mücadelede ortaya çıkan her türlü sığ anlayışa ya da dinî merkezlerin yerle bir edilmesinde çok kısa bir süre içinde ulaşılmış olan parlak başarılardan doğabilecek kendinden memnun olma anlayışının her türlü belirtisine karşı mücadele etme talimatını verdi. Kiliselerin ve camilerin ortadan kaldırılması, dinî bakış açısını ortadan kaldırmamıştı. Dinin çok derin kökleri vardır. Din, kaynağı çok eski çağlarda yatan ve varlığını çok uzun bir süre koruyabilen geri adetlerle tamamen iç içe geçmiştir. Ortaçağ gelenek ve adetlerinin somut bir ifadesi olan Lek Dukaçin Kanunu gibi dinî adetler ve teamül haline gelmiş kanunlar Arnavutluk toplumunu demirden bir elle yönetmiştir. Bunların şiddetli etkisi yakın zamanlara kadar güçlü olmaya devam etmiştir. Dinî alışkanlıklar ve geri adetler, dine inanmayanların bile hayatına girmiş ve on-

lar tarafından bilinçsizce ve farkına varmaksızın uygulanmıştır. Bu yüzden geri adetlerin, dinî alışkanlık ve dogmaların felsefî idealizminin gerici temelini, yani kaynağını açığa çıkarmak ve onu yok etmek için mücadele etmek gerekmekteydi. Enver Hoca yoldaş şunu öğretti:

> «Gerçekçi olmalıyız. Eski adet, gelenek ve kurallara, dinî dünya görüşüne karşı mücadele... sona ermemiştir. Bu uzun, karmaşık ve zor bir mücadeledir. Bu yüzden, mitinglerde ve halk meclislerinde yapılan vaatleri yerine getirmek, elde edilen başarıları sağlamlaştırmak, davamıza yabancı ve zararlı olan her şeye karşı mücadelemizi durmaksızın ileri götürmek, yeni Marksist-Leninist devrimci dünya görüşümüzü, yeni sosyalist alışkanlık, adet ve kuralları halka kavratmak için ikna ve eğitim çalışmamızı aralıksız sürdürmemiz gerekir.» [1]

Parti Merkez Komitesi dine, dinî önyargılara ve geri adetlere karşı mücadelenin sonuna kadar sürdürülmesi için daima kitle çizgisi izlenerek ve farklı dinlere, halk tabakalarına, bölgelere, köylere ve yörelere ve hatta ailelere göre değişen bir çalışma sürdürülerek verilen mücadele tarafından yaratılan son derece elverişli ortamdan en iyi bir şekilde yararlanılması yolunda talimatlar yayınladı.

Kadınların Tamamen Kurtarılması Hareketi

Kadınları hor gören geri ve gerici görüşlere ve alışkanlıklara karşı mücadele ve sosyalist toplumumuzda erkeklerle eşit haklara sahip olmalarını sağlamak üzere yürütülen kadınların kurtuluşu hareketi ülkenin dört bir ya-

---

(1) Enver Hoca, Arnavutluk Demokratik Cephesinin 4. Kongresine sunulan «Sosyalizmin Arnavutluk'ta Kesin Zaferi İçin Mücadelede Demokratik Cephenin Rolü ve Görevleri Üzerine» Rapor, 14 Eylül 1967, Tiran, 1967, s. 54

nında canlı bir şekilde alevlendi. Bu büyük hareket için yapılan çağrı 6 Şubat 1967'de Enver Hoca yoldaş tarafından şöyle ilân edildi:

> «Bütün Parti ve ülke, Partinin kadınların ve kızların haklarını savunan kutsal kanununu ayaklar altında çiğneyen herkesin başını ezmek için ayağa kalkmalıdır.» [1]

Parti örgütleri ve onların önderliğindeki Kadınlar Birliği, Demokratik Cephe, Sendikalar ve Gençlik Birliği örgütleri, Partinin kadınların tamamen kurtarılması için verdiği talimatı yerine getirmeye giriştiler. Genç kuşak bu hareketin en ön safında yer aldı. Fakat bu hareket o kadar güçlüydü ki, daha önceleri kadınların kurtuluşuna kayıtsız kalmış ya da tutucu bir tutum takınmış olan sosyal tabakaları bile beraberinde sürükledi. Ülkenin dört bir yanında düzenlenen ve geniş kitlelerin katıldığı mitingler ve forumlarda, gençler ve ihtiyarlar, erkekler ve kadınlar, tutucu, ataerkil, feodal ve burjuva alışkanlık ve görüşleri, geçmişte Arnavutluk kadının köleleştirilmesine hizmet etmiş olan dinî inançları ve ortaçağ kanunlarını cesaretle mahkum ettiler. Mitinglerde ve halka danışma toplantılarında, bu gibi barbar adet ve kanunların bütün kalıntılarının ebediyen yok edilmesi oybirliğiyle kararlaştırıldı ve Partiye söz verildi. Kadını erkekten aşağı gören bütün olgu ve eğilimlerin nasıl ortadan kaldırılacağı, kadınların ülkenin bütün siyasi ve sosyal hayatına daha faal bir şekilde katılmasının, kadınların üretim faaliyetine daha geniş çapta katılmasının nasıl gerçekleştirileceği ve kadınlar için daha yüksek bir kültür, eğitim, teknik ve meslek düzeyinin nasıl sağlanacağı, kadınların günlük ev işlerinin köleliğinden nasıl kurtarılacağı vb. konusunda canlı tartışmalar yapıldı. Kadınların tam olarak kurtuluşu mücadelesine bizzat kadınların eşi görülmemiş bir biçimde katılmaları, olağanüstü bir önem taşıyordu.

---

(1) Enver Hoca, Partinin ve Halk İktidarının Daha da Devrimcileştirilmesi Üzerine, Tiran, 1967, s. 5.

Dağlık bölgelerdeki ve kadın ve kızların alışkanlık, ortaçağ kanunu ve dinî önyargıların ağır yükü altında ezildiği bölgelerdeki kadınlar ve kızlar bu mücadeleye ilk defa böylesine büyük bir güçle katılmışlardı. Kadınların tam olarak kurtuluşu ve kadınlarla erkeklerin, erkek çocuklarla kız çocukların eşit haklara sahip olması için yürütülen hareketin bizzat ailelerin içinde bile gelişmeye başlaması de özel bir önem taşıyordu.

Kadınların tam olarak kurtuluşu hareketinin başlaması, Partinin kuruluşundan beri sürekli olarak yürüttüğü mücadele ve çalışmanın doğrudan ve doğal bir sonucuydu. Parti, Arnavutluk kadınlarına, nihai kurtuluşlarına giden biricik yolun, halkın milli ve sosyal kurtuluş uğruna, her türlü baskı ve sömürünün ortadan kaldırılması uğruna yürüttüğü mücadelede mümkün olan en geniş ve en faal bir şekilde yer almaları, ülkenin siyasi ve sosyal hayatına ve sosyalist inşa çalışmasına katılmaları olduğunu göstermişti.

Partinin öğretilerini izleyen Arnavutluk kadınları Milli Kurtuluş Savaşında faal olarak yer aldılar ve erkeklerle eşit hakları kanlarını dökerek kazandılar. Bu haklar, Anti-faşist Konseyin 1944 Ekimindeki Yurttaşlık Hakları Bildirisinde ve daha sonra da Arnavutluk Halk Cumhuriyeti Anayasasında ve diğer kanunlarda ifade edilmiştir.

Diğer bütün emekçiler gibi sınıf baskısından ve sömürüden kurtulmuş olan Arnavutluk kadınları Partinin önderliğinde sosyalist toplumun inşasının bütün alanlarında muazzam bir güç haline geldiler. Bundan önce kadınların ezici çoğunluğunun gerçekten birer köle durumunda olduğunu hatırlayacak olursak, Arnavutluk kadınlarının tam olarak kurtuluşuna giden yolda yirmi yılı biraz aşkın bir süre içersinde kaydedilen ilerlemenin çok büyük olduğunu görürüz. Halk meclisindeki temsilcilerin yüzde 18'i, halk konseyleri ve halk mahkemelerindeki üyelerin ise yüzde 36'sı kadındı. On binlerce kadın ve kız, kitle örgütlerinin yönetici organlarına seçilmişti. Kadınların sosyal üretime katılmalarında köklü bir değişiklik görülmek-

teydi. 1967'de kadınlar şehir ve köylerdeki toplam işçilerin yüzde 42'sini meydana getirmekteydi; ayrıca dokuma ve gıda sanayilerinde, sağlık kuruluşlarında ve bunun yanısıra diğer bazı sektörlerde kadınlar çoğunluktaydı. Savaştan önce kadınların yüzde 90'ından fazlası okuma yazma bilmezken, devrimden sonra kültür ve eğitim, teknik ve mesleki öğrenim alanlarında her kız için 8 yıllık zorunlu ilk öğrenim sağlandı; öte yandan lise ve daha yüksek okullardaki genç kadınların sayısı genç erkeklerin sayısına çok yakındı. Liselerden ve daha yüksek öğrenim kurumlarından mezun olmuş olan binlerce kadın, ekonomi ve kültürün çeşitli dallarında çalışmakta ve bunları yönetmekteydi; kadın mühendislerin sayısı, savaş öncesi Arnavutluk'taki mühendis ve doktorların toplam sayısının 5 misli, kadın doktorların sayısı ise 2,5 misliydi.

Parti, bu büyük ilerlemeye rağmen, kadınların tamamen kurtarılması yönünde yapılması gereken daha çok şey bulunduğunun bilincindeydi. Kadınların siyasi ve sosyal hayata tam ve daha faal bir şekilde katılmaları, hâlâ erkeklerden gelen engellemeler ve kadınlardan gelen tereddütlerle karşılaşmaktaydı. Kadının üretimdeki rolü, gerekli düzeye erişmemişti. Kadınların eğitim ve kültür düzeyi genel olarak hâlâ düşüktü. Kadın özellikle köylerde, aile içinde erkekle eşit bir yere sahip olmayı hâlâ başaramamıştı. Geçmişin geri alışkanlık ve düşünceleri, özellikle dağlık bölgelerdeki ortaçağ kanunlarının getirdiği alışkanlıklar, güçlü bir etki yapmaya devam etmekteydiler ve karı-koca arasındaki gerçek eşitliğe giden yolda baş engeli teşkil ediyorlardı. Ülkeyi baştan aşağı sarmış olan, kadınların tamamen kurtarılması için sürdürülen bu büyük hareketin ulaşması istenen amaç da, işte bu durumun değiştirilmesiydi.

Kadınların tam olarak kurtuluşu olağanüstü önem taşıyan bir sosyal meseleydi, çünkü bu mesele çözülmediği sürece «halkın ya da herhangi bir kimsenin kurtulması, ülkenin ilerlemesi ve hedeflerimize erişmemiz düşünüle-

mezdi».[1] Kadınların tam olarak kurtuluşunu bu şekilde değerlendiren Parti Merkez Komitesi, 1967 Haziranında yaptığı özel bir toplantıda bu meseleyi inceledi.

Toplantı, kadınların tam olarak kurtuluşu hareketinin daha da derinleştirilmesi ve sosyalist toplumumuzdaki rollerinin artırılması için gerekli talimatları tespit etti.

Parti Merkez Komitesi, kadınların tam olarak kurtuluşunu sağlamanın esas yolunun, onları mümkün olduğu kadar geniş bir çapta üretim çalışmasına ve ülkenin siyasi, sosyal ve kültürel hayatına çekmek olduğu üzerinde bir kere daha önemle durdu.

Kadınların ekonomi ve kültürün bütün sektörlerine, bütün siyasi, sosyal ve kültürel faaliyetlere, Parti çalışmasına ve devlet yönetimine katılmasını köstekleyen bütün engel ve kısıtlamaların kaldırılması için talimatlar yayınlandı. Üretimin ve siyasi, sosyal ve kültürel faaliyetlerin örgütlenmesine ve yönetimine daha geniş çapta ve daha gözle görülür bir biçimde katılmalarını sağlamak amacıyla, kadınların sorumlu görevlere getirilmesinde bir değişiklik yapılması gerektiği özellikle vurgulandı.

Parti örgütlerinin canlılıklarını artırmak ve mücadele güçlerini yükseltmek amacıyla, Parti saflarının kadın yoldaşlarla güçlendirilmesine büyük önem verildi.

Parti Merkez Komitesi, bu hedeflere erişmek için, her şeyden önce, halkın bilincinde, daha çok erkekler arasında olmakla birlikte, bizzat kadınlar arasında da derin kökleri bulunan, kadınlar hakkındaki bütün yabancı görüşlerle daha kararlı, daha inatçı ve daha sistemli bir şekilde mücadele etmeyi zorunlu görmekteydi.

Bu mücadelenin yanında, kadınların kültür ve eğitimle ilgili ve teknik-meslekî yeteneklerinin daha yüksek bir düzeye çıkartılmasını sağlamak için daha çok çalışmak gerekiyordu. Merkez Komitesi, bu amaçla, Parti ve devlet organlarını, genç kadınların mesleki okullarına ve da-

---

(1) AEP Merkez Komitesinin ve AHC Bakanlar Kurulunun Bildirisi, 29 Nisan 1967, s. 9.

ha yüksek okullara kaydolmalarına öncelik vererek, bütün kızların kanunla teminat altına alınan 8 yıllık zorunlu öğrenimi tamamlamalarını sağlamakla görevlendirdi. Aynı zamanda, kadınların akşam kurslarına daha iyi ve daha geniş ölçüde katılmalarını sağlamak için çalışma yapılması ve kadınlar için daha çok sayıda geliştirme kurslarının açılması yolunda talimatlar verdi.

Genel Toplantı, kadınların üretime ve siyasi ve sosyal hayata tam olarak katılmalarının, günlük ev işlerinin ağır yükünden kurtarılmalarına olduğu kadar, büyük ölçüde aile içindeki sosyalist ilişkilerin geliştirilmesine de bağlı olduğunu önemle belirtti.

Arnavutluk kadınlarının Partinin önderliğinde kazandıkları özel hakların yanı sıra, işçilerin sınıf baskısından ve sömürüden kurtulmaları, üretim araçlarının özel mülkiyetinin kaldırılması ve sosyal mülkiyetin gerçekleştirilmesi, kadını bir köle olarak gören eski aile ilişkilerine en büyük darbeyi indirmiş ve yeni sosyalist ailenin kurulması için gerekli şartları yaratmıştır. Bununla beraber, özel mülkiyet duygusu ortadan kaldırılmamıştı ve yeni aile ilişkilerinin kurulmasını engelleyen birçok gelenek ve geri adet hâlâ sürdürülmekteydi. Merkez Komitesi şuna işaret etti:

> «Bu nedenle, aile ilişkileri alanındaki değişiklikler ve yeni sosyalist ilişkilerin yaratılması, eski toplumdan miras kalan ideolojiye, psikolojiye, ahlaka ve adetlere karşı karmaşık ve zor bir alanda kararlı ve çok yanlı bir mücadeleyi gerektirir.» [1]

Merkez Komitesi, eski evlilik biçimlerinin ve eski tür evlilik ilişkilerinin kökünün kazınması: karı-koca arasında, gelin ile ailenin diğer fertleri arasında, özel mülkiyet duygularından, dinî kurallardan, geri adet ve görüşlerden arındırılmış yeni evlilik ilişkilerinin kurulmasını,

---

(1) Siyasi Büronun AEP Merkez Komitesi 2. Genel Toplantısına Sunduğu Rapor, 15 Haziran 1967, Tiran, 1967, s. 39.

yeni sosyalist ailenin yaratılması ve sağlamlaştırılmasının esas yönü olarak tespit ettl. Sosyalist aile ilişkilerinin güçlendirilmesine yardımcı olmak amacıyla, alle ilişkilerini düzenleyen hukuki kuralların bazılarının yeniden incelenmesi ve bunların yerine sosyalist devrimin gellşmesinin yeni aşamasının şartlarına uygun yeni kuralların konulması için talimatlar yayınlandı.

Günlük hayatta karı-koca arasında tam eşitliği sağlayacak diğer bir önemli yol da, kadınları günlük ev işlerinin esaretinden kurtarma mücadelesiydi. Marksizm-Leninizmin klasiklerinde belirtildiği gibi, bunu tam olarak gerçekleştirmek ancak ev ekonomisinin sosyalleştirilmesi ve bu ekonominin sosyalist üretimin bir dalı haline getirilmesiyle mümkün olabilir. Ama bu, sosyalizmin son derece gelişmiş bir maddi-teknik temele sahip olmasını ve sosyalist devletin daha uzun bir zaman hepsinin birden üstesinden gelemeyeceği kadar büyük maddî ve malî olanakları gerektiren karmaşık bir görevdir. Ev ekonomisinin sosyalleştirilmesinin tamamlanmasını beklemeksizin, kadını ev işlerinin ağır yükünden kurtarmak için şu iki yönde daha kararlı bir çalışma yürütmek gerekiyordu: Birincisi, her koca, karısını sadece kadının omuzlarına yüklenmiş olan bu çalışmanın ağır yükünden kurtarmak için, karısıyla birlikte ev işlerinin yapılmasına katılmaya çağrıldı. Ev işlerinin sadece kadının değil, aynı zamanda erkeğin ve aynı zamanda bütün aile fertlerinin de işi olduğu fikrinin bütün kocalar tarafından kavranmasının sağlanması ve bu fikrin çocukların bilinçlerine daha çok küçük yaşlarda derin blr şekilde yerleştirilmesi gerekliydi. Erkek ve kız çocuklar arasında ev ekonomisine katılmaları bakımından ailede ve okulda hiçbir ayırım yapılmamalıydı. İkincl olarak, Parti, sosyal hizmetler ağının daha hızlı bir şekilde genişletilmesi ve ondan daha iyi yararlanilması görevini ortaya koydu. Kreş ve yuvaların öngörülen hedeflerin de ötesinde artırılması, genel yemekhanelerin, çamaşırhanelerin, vb. kurulması ve ev işlerini

kolaylaştıran araçların üretilmesi ve piyasaya sürülmesi için emirler verildi.

Merkez Komitesinin kadınların tam olarak kurtuluşu hareketinin daha da derinleştirilmesi için ortaya koyduğu görevler, bu hareketin yarı yolda kalmamasını sağladı; kadınların kurtuluşu meselesi, sosyalist toplumun tam olarak inşası açısından tayin edici önemde bir mesele olarak daha derin bir şekilde kavrandı; Partinin bu önemli meselesi, bütün ülkenin ve bütün toplumun bir meselesi haline geldi.

Okulun Devrimcileştirilmesi Hareketi

Beşinci Kongre tarafından okul sisteminin daha da devrimcileştirilmesi için öngörülen görevler büyük bir yankı uyandırdı.

Orta ve yüksek öğrenim öğrencileri ve öğretmenler bu görevi yerine getirmek için siyasi ve ideolojik nitelikte çeşitli kitle hareketleri başlattılar ve yürüttüler.

Birçok okulda, Partinin temel belgelerinin ve Enver Hoca yoldaşın eserlerinin incelenmesi, özel önem taşıyan bir faaliyet olarak kabul edildi. Öğrenci gençlik kitleleri ve öğretmenler, okul içinde ve dışında dine, yabancı düşüncelere ve geri adetlere karşı şiddetli bir mücadeleye giriştiler. Şkurte Pal Vata ve sosvalizmin inşasında yiğitçe çalışmış olan diğer kahramanlardan ilham alarak, orta ve yüksek öğrenim öğrencileri ve öğretmenler, anavatanın ve sosyalizmin çıkarları gerektirdiğinde, her türlü zorluk ve fedakarlığı göze alarak, sınırsız bir şekilde çalışmaya hazır olduklarını dile getirdiler.

Halk kitlelerinin giriştiği genel çıkarı kişisel çıkarların üstünde tutma hareketinin etkisi altında, hem «Daha fazla okumanın ne yararı var?» şeklindeki geri ve bireyci anlayışa karşı mücadele etmek, hem de öğrenimde daha büyük ilerlemeler elde edip herkesin sınıfını geçmesini sağlamak için yeni hareketler filizlendi.

Daha yüksek düzeylere ulaşma çabasının yanı sıra,

öğretimin muhtevasını devrimcileştirme mücadelesi de başlatıldı. Okul programlarında ve ders kitaplarında yapılacak köklü değişiklikler ve düzeltmeler; eğitim ve öğretimde uygulanacak yeni ve daha verimli yöntemler hakkında cesur görüşler ileri sürüldü. Birçok okulda geleneksel burjuva eğitim yöntemlerinin şema ve kalıpları bir kenara atılarak, öğretim sürecinin daha iyi düzenlenmesi yolunda bir deneme çalışması başlatıldı.

Okulla üretim arasındaki bağı daha da sağlamlaştırmak için önemli atılımlarda bulunuldu. Gençliğin ülke çapındaki ve mahalli hareketleri, bu yönde büyük bir rol oynadı. Ama bunların yanı sıra, öğretimi üretimle doğrudan birleştirmek için girişimlerde de bulunuldu. Şehirlerdeki okulların birçoğunda atelyeler ve sanayi üretimiyle ilgili bölümler kuruldu. Aynı zamanda, bu okulların inşaat ve sanayi işletmeleriyle olan ilişkileri güçlendirildi. Okul ve işletmelerdeki çalışma, öğrencilere, üretime katılma alışkanlığını kazanma ve çeşitli mesleklerde uzmanlaşma olanağı tanıdı. Köylük bölgelerdeki okullar, öğretimi tarım üretimi ve hayvancılıkla canlı bir şekilde birleştirme çalışmasına başladılar. Birçok orta dereceli meslek okulu da, fabrika okulları, inşaat okulları, tarım ve ormancılık okulları haline getirildi. Bunların yanı sıra, inşaat ve sanayi işletmeleri, devlet çiftlikleri ve tarım kooperatifleri, birçok meslek okulları ve kursları açtılar ve bunları tamamen kendi güçlerine dayanarak örgütleyip işlettiler. İşçiler, bu okullara ve kurslara işlerini terketmeden devam etmekle, «öğrenirken çalışmak ve çalışırken öğrenmek» ilkesini uygulamış oldular.

Birçok girişim arasında, gençliğin eğitimini gençliğin fizik olarak güçlendirilmesi ve ülkenin savunması için yetiştirilmesi ile birleştirme hareketleri özel bir önem taşımaktaydı.

Okulun devrimcileştirilmesi için yapılan atılımlar, klasik burjuva pedagojisinin tutucu, gerici ve çağdışı değer yargılarına ve öğrencilerle öğretmenler arasındaki ilişki-

lerde hüküm süren resmiyet tavrına karşı devrimci bir eleştiri ruhuyla doluydu.

Eğitimin devrimcileştirilmesi hareketine paralel olarak, öğretmenler ve öğrenciler, okul dışı faaliyetlerini de geliştirmek için, birtakım yeni girişimlerde bulundular. Mirdita ve Kolonya bölgesi öğretmenlerinin girişimi bunlardan biriydi. Bunun amacı, köylü kitleleriyle sıkıca birleşip daha derinden kaynaşmak ve köylü kitleleri arasında Partinin siyasi çizgisini yaymaktı. Bu girişim ülke çapında yayıldı. Tarım kooperatiflerindeki kültür merkezlerini ve kültür evlerini yönetme görevini köy öğretmenleri gönüllü olarak üstlendiler. Öğretmenler ve öğrenciler, sağlık ve temizlik vb. kampanyaları düzenlediler. Öğretmen ve öğrencilerin kitleler içindeki ideolojik, siyasi ve kültürel faaliyetleri, okulun devrimcileştirilmesi hareketini doğrudan etkiledi.

Okulun devrimcileştirilmesi, geniş bir hareket niteliği kazandı. Parti, bu hareketi, ideolojik ve kültürel devrimin ayrılmaz bir parçası ve teknolojik ve bilimsel devrimi geliştirmenin bir silahı olarak kabul etti.

Parti, devrim meşalesini taşıyabilecek ve halka ve sosyalizme en büyük fedakarlık ve yetenekle hizmet edebilecek insanlar haline gelebilmeleri için, genç kuşağa her zaman en büyük ihtimamı göstermiştir. İşte okul, bu genç kuşağın fidanlığıdır.

Eski burjuva okullarıyla karşılaştırıldığında, 25 yıllık halk iktidarı boyunca okulların, hem ideolojik muhteva bakımından, hem de eğitim olanaklarından daha fazla insanın yararlanması bakımından köklü değişiklikler geçirmiş oldukları görülür. Okullar, birer bilgi yuvası, ekonomi ve kültürün çeşitli dallarındaki kadroları çelikleştiren birer örs, gençliğin Marksizm-Leninizm öğretisi ve Partinin siyasi çizgisiyle teçhiz edildiği birer ocak haline getirilmişti. Eğitim, geniş halk kitlelerinin malı haline gelmişti.

Bununla beraber, okullarımız, burjuva pedagoji ve eğitiminin kalıntılarından ve yabancı revizyonist etkiler-

den tamamen kurtarılamamıştı. Genel olarak, eğitim ve öğretim hâlâ hayattan, çalışmadan ve üretimden kopuktu. Öğretim yöntemlerinde şekilcilik ve tutuculuk ve öğretmenlerle öğrenciler arasındaki ilişkilerde de öğrencilerin kişiliklerinin gelişmesini köstekleyen bir resmiyet vardı. Bunlar, kendilerinden birçok şey almak zorunda kaldığımız eski okullardan miras kalmıştı. Bu aksaklıkların varlığı, bir dereceye kadar, Sovyet okullarının etkisinden de gelmekteydi. Sovyet okul sistemi tecrübesinin Arnavutluk eğitimine büyük yararları olmuştu. Fakat sonunda anlaşıldığı gibi, bu sistem de burjuva pedagojisinin birçok özelliğini taşımaktaydı ve sonuç olarak, zararlı yönleri içinde barındırmaktaydı.

Arnavutluk'ta iktisadi ve sosyal yapıda meydana gelmiş olan değişikliklerle birlikte, üstyapının önemli ve ayrılmaz bir parçası olan okulun da zaaf ve eksikliklerinden kurtarılması zorunlu bir hale gelmişti. Çünkü bu zaaf ve eksiklikler, toplumun temelindeki değişikliklerin ve sosyalist toplumun tam olarak inşasının ve komünizme geçişin objektif şartlarının ve ihtiyaçlarının okullarda yapılmasını zorunlu kıldığı devrimci değişikliklere engel olmaktaydı. Bu değişiklikler, Arnavutluk okulunda bir nitelik sıçraması teşkil edecekti.

Eğitim alanındaki devrimci değişikliklerin gerçekleştirilmesi, ülkemizde okul konusunda elde edilmiş zengin tecrübelere dayanmadan ve bu tecrübelerin eleştirici bir Marksist-Leninist tahlilini yapmadan mümkün olamazdı.

Partinin, okulun daha da devrimcileştirilmesi konusundaki talimatları, AEP Merkez Komitesi Siyasi Bürosunun 7 Mart 1968 tarihli toplantısında Enver Hoca yoldaş tarafından tesbit edildi. Enver Hoca yoldaşın «Okul Sistemimizin Daha Da Devrimcileştirilmesi İçin» adlı konuşması büyük bir çalışma programıydı. Bu program, yeni Arnavutluk okulunun tecrübelerinin özetlenmesi ve bilimsel bir tahlilinin yapılması, okulumuzun devrimcileştirilmesi hareketinin ve Partimizin sosyalist toplumun tam

olarak inşasına ilişkin genel çizgisinin temelleri üzerinde inşa edilmişti.

Partimiz okullarımızdan, her şeyden önce, yeni insanın, Marksist-Leninist dünya görüşüyle yoğrulmuş devrimci insanın şekillendirilmesi yolundaki çalışmalarını yoğunlaştırmalarını ve mükemmelleştirmelerini talep etti.

Bu amaca ulaşmak için, orta ve yüksek öğrenim öğrencilerine bütün öğrenim süreleri boyunca Marksizm-Leninizmin öğretilmesi gerekmekteydi. Enver Hoca yoldaş önemle şunu belirtti:

> «Parti, her şeyden önce, bütün bilimlerin yolunu aydınlatan bir bilim olan Marksizm-Leninizmi, öğrencilere, öğretmenlerle, pedagoglara, halka, işçilere, köylülere, genç ihtiyar herkese öğretmek için bütün imkan ve biçimleri kullanmalıdır.» [1]

Marksizm-Leninizmin öğretilmesine, diyalektik ve tarihî materyalizm, Arnavutluk Emek Partisi Tarihi ve ekonomi politik gibi ayrı ayrı konular aracılığıyla devam edilecekti. Marksizm-Leninizm ayrıca, Marksist-Leninist felsefe ve Partinin proleter siyaseti ile kaynaştırılması gereken bütün diğer konular aracılığıyla da öğretilecekti.

Ancak öğrencilerin devrimci niteliklerini pekiştirmeleri, Marksist-Leninist dünya görüşünü benimsemeleri, sadece Marksist-Leninist teorinin incelenmesiyle başarılamazdı. Bunların sağlanması, aynı zamanda, devrimci faaliyet sayesinde, dersler ile hayatın, okul ile üretimin ve ülkenin sosyalist inşası çalışması ile Anavatanın savunulması çalışmalarının sıkıca birleştirilmesi; genç öncülerin ve gençliğin sosyal çalışmaya, siyasi ve iktisadi meselelerin çözümüne ve sınıf mücadelesine mümkün olduğu kadar faal bir şekilde katılmaları sayesinde mümkün olabilirdi.

---

(1) Enver Hoca, Okul Sistemimizin Daha Da Devrimcileştirilmesi İçin, 7 Mart 1968, ss. 23-24.

Her orta ve yüksek öğrenim öğrencisinin, öğrenmenin başlı başına bir amaç olmadığını; topluma, sosyalizmin inşasına ve halka hizmet etmek için, en sağlam siyasi, ahlaki ve teknik-bilimsel yetenekleri kazanmanın yolu olduğunu derin bir şekilde kavraması istenmekteydi. Enver Hoca yoldaş şuna işaret etti:

> «Öğretim ve eğitimin Partinin ideoloji ve siyasetiyle kaynaştırılması, öğretimi pratikle ve okullarımızın politeknik gelişmesiyle birleştirmek konusundaki Marksist-Leninist ilkeyle birlikte kavranmalıdır.» [1]

Öğretimin pratikle ve okullarımızın politeknik gelişmesiyle sıkıca birleştirilmesi, sadece ideolojik değil, aynı zamanda sosyo-ekonomik ve teknik-bilimsel bir meseledir. Bu yüzden, bu meselenin pratik çözümü, teknik ve bilimsel devrimin daha da geliştirilmesi ve iktisadi ve sosyal alanda devrimin derinleştirilmesi görevlerinin çözümüne de uygun düşmelidir.

Öğretimin üretimle birleştirilmesi, aynı zamanda, kafa emeği ile kol emeği arasındaki farkların azaltılmasında da önemli bir rol oynayacaktı.

Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi, eğitim sisteminin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması meselesini yeniden gözden geçirmeyi gerekli kılmaktaydı.

> «Okullarda daha da köklü değişiklikler meydana getirecek olan daha ileri bir eğitim-kültür aşamasına ve teknolojik-iktisadi aşamaya geçiş, daima zamanın ve günün ihtiyaçlarına uygun olmalı ve onlara hizmet etmelidir.» [2]
>
> « Bir aşamadan diğerine geçilirken, her şeyde olduğu gibi, okullarımız da biçim, yapı ve öz bakımından değişikliklere uğrayacaklardır. Hiçbir zaman değişmeyecek olan tek bir şey

(1) Aynı yerde, s. 43.

(2) Aynı yerde, s. 21.

vardır: kendisine her yönde ve bütün dönüşümlerde rehberlik edecek olan belkemiği, yani Marksist-Leninist materyalist felsefe.» [1]

Bu bakış açısı, eğitim sistemini daha da geliştirmek için yapılacak bütün çalışmalara rehberlik etmeliydi. Yeni şartlar, özellikle bütün orta ve yüksek okul sisteminin yeniden gözden geçirilmesini zorunlu kılıyordu. Çeşitli türden yeni okullar, ekonominin, kültürün, sağlık hizmetlerinin vb. çeşitli dallarında orta ve yüksek düzeyde kadrolara duyulan ihtiyacı daha da iyi karşılamalıydı.

Okul sistemimizi düzeltme ve geliştirme çalışmasıyla aynı öneme sahip diğer bir çalışma da, bütün okullardaki program ve ders kitaplarının gözden geçirilmesi ve yenilerinin hazırlanmasıydı. Yeni programlar, konular arasında daha iyi bir uyum sağlamalı ve her çeşit okul ve kursta, her ders yılı sonunda kazanılması gereken bilgi düzeyini ve ulaşılması gereken amacı daha açık ve daha doğru bir şekilde tesbit etmeliydi. Ders kitapları fazla ve gereksiz olan her şeyden, karmaşık ifade ve cümlelerden arındırılmalıydı. Bunlar, mümkün olduğu kadar basit, öğrenciler tarafından kolaylıkla kavranabilir ve en önemlisi de en sağlam Marksist-Leninist ideolojik muhtevaya sahip olmalıydılar.

> «Ders kitapları, Parti çizgisinin, Parti siyasetinin, Partinin bugünkü ve gelecek için hazırladığı programlarının somutlaştırılacağı önemli bir alan olarak görülmelidir. Biz, yeni sosyalist okulumuzda, burjuva idealist dünya görüşünün Marksist-Leninist dünya görüşüyle yan yana varolduğu ders kitaplarına yer vermeyiz. Biz, burjuva idealist felsefesine ve ilahiyata en küçük bir taviz veremeyiz.» [2]

Okul sisteminin daha da devrimcileştirilmesi için

(1) Aynı yerde, s. 23.

(2) Aynı yerde, s. 24.

diğer bir temel ihtiyaç da, öğretim ve eğitim yöntemlerimin mükemmelleştirilmesiydi. Enver Hoca yoldaş şuna işaret etti:

> «Sosyalist okulumuz, öğretmenlerimizin ve pedagoglarımızın yeni ve devrimci bir yöntem ve çalışma tarzına sahip olmalarını gerektirmektedir.» [1]

Bu ihtiyacı karşılamak için, öğretmenlerin, klasik öğretim yöntemlerinin mükemmel oldukları ve her zaman örnek alınmaları gerektiği yolundaki metafizik anlayışı reddetmeleri gerekiyordu. Öğretim ve eğitimin yeni devrimci yöntemleri, ancak burjuva pedagojisinin muhtevasına ve eskimiş biçimlerine karşı ve bu pedagojinin ayırt edici özellikleri olan şekilcilik, basmakalıp çalışma, dogmatizm ve süslü ve boş ifade tarzına karşı amansız bir mücadeleyle mükemmelleştirilebilirdi.

Öğretim yöntemlerinin ve okuldaki çalışma tarzının geliştirilmesi, öğretmenlerle öğrenciler arasındaki ilişkilerde köklü bir değişiklik yapılmadan gerçekleştirilemezdi. Parti, bu ilişkilerdeki resmiyetin ve bürokratik anlayışın yok edilmesini, okullardaki devrimci demokratik ruhun, devrimci disiplin anlayışının ve öğretmenin otoritesinin artırılmasını, bağımsız düşüncenin teşvik edilmesini ve öğrencilerin öğretim ve eğitim meselelerinin çözümüne öğretmen ve pedagoglarıyla birlikte faal olarak katılmalarını istedi. Öğretmenler öğrencileriyle birlikte üretime, araştırma gezilerine, spor faaliyetlerine, oyunlara, şenliklere vb. doğrudan katılmalıydılar.

Son olarak, öğretim yöntemlerinin daha da devrimcileştirilmesi için, bizzat öğretmenlerin devrimci olmaları, Partimizin öğretileriyle eğitilmeleri, onun siyasetini derinliğine kavramaları ve Marksizm-Leninizmi özümlemeleri gerekiyordu. Ayrıca, bilimsel bilgilerini ve meslekî yeteneklerini artırmak için sürekli çaba harcamaları gerekiyordu.

---

(1) Aynı yerde, s. 44.

Parti, eğitim sisteminin daha da devrimcileştirilmesi meselesinin çözümünü sadece okulun dört duvarıyla sınırlı bir şey olarak görmüyordu. Bunu, bütün Partinin, halk iktidarının ve bütün halkın bir meselesi haline getirdi. Ülkenin dört bir yanında, Enver Hoca yoldaşın ortaya koyduğu görüşler ve tezler temeli üzerinde okulun daha da devrimcileştirilmesi için halk arasında geniş bir tartışma açıldı. AEP Merkez Komitesi, halk içindeki tartışmaların ve okulun daha da devrimcileştirilmesi için yapılan bütün çalışmaların örgütlenmesi ve sonuca vardırılması için, Mehmet Şehu yoldaşın başkanlığında özel bir komisyon kurdu. Okulun devrimcileştirilmesi hareketini sonuna kadar sürdürmek için yapılan bütün çalışma, Partinin şu yöntemine dayanılarak gerçekleştirilecekti:

> «Eğitimin geliştirilmesi ve okulların çalışmasında kitle çizgisinin en geniş bir şekilde uygulanmasını bütün gücümüzle desteklerken ve bu çerçeve içinde, en alt kademedeki okulların ve öğretmenlerin bütün inisiyatiflerini harekete geçirirken... aynı zamanda bütün bu inisiyatifleri daima demokratik merkeziyetçilik ilkesi temeli üzerinde Parti tarafından belirlenmiş olan eğitim siyasetine dayandırmalıyız.» [1]

Partinin yeni sosyalist okulun inşasına ilişkin doğru çizgisi, ülkenin komünizme doğru sürekli gelişmesi yolundaki umutları daha da güçlendirdi; genç kuşağın doğal manevî ihtiyaçlarını karşıladı ve onlara sosyalist toplumun tam olarak inşası için gösterecekleri devrimci faaliyette geniş ufuklar açtı.

4. HALKIN PARTİ ETRAFINDAKİ ÇELİKTEN BİRLİĞİ YENİ ZAFERLER İÇİN BİR TEMİNATTIR

Geniş halk kitlelerinin Parti etrafındaki çelikten birliği, Partinin kurulduğu andan itibaren sürekli olarak izle-

(1) Aynı yerde, s. 47.

diği devrimci Marksist-Leninist siyaset ve faaliyetin doğrudan bir sonucudur. Somut ifadesini Demokratik Cephede bulan bu birlik, tıpkı Millî Kurtuluş Savaşında elde edilen tarihî zaferin kazanılmasında olduğu gibi, Arnavutluk halkının ülkenin sosyalist inşası ve Anavatanın savunulmasında elde ettiği önemli başarılarda da tayin edici bir rol oynamıştır.

Parti, halkın Parti etrafındaki birliği meselesini hiç bir zaman tamamen çözülmüş bir mesele olarak görmedi. Parti, bu birliğin korunmasını ve sağlamlaştırılmasını devrimin somut tarihî aşama ve şartlarına ve sosyal çelişmelerin doğru çözümüne bağlı devamlı bir süreç olarak gördü. Geniş halk kitlelerinin birliğinin Millî Kurtuluş Savaşı sırasında atılmış olan siyasî temeli, sosyalizmin inşası mücadelesi ve hem içerdeki, hem de dışardaki sınıf düşmanlarına karşı verilen mücadele boyunca da kuvvetlenmeye devam etti. Halkın Parti etrafındaki siyasî birliğinin temeli olan işçi sınıfının emekçi köylülükle itifakı, bu mücadele boyunca sürekli olarak kuvvetlendi. Ülkenin kurtuluşundan sonra bu siyasi birlik, kendi iktisadî ve toplumsal temeline (üretim araçlarının sosyal mülkiyetine) ve aynı zamanda kendi ideolojik temeline (Marksist-Leninist fikirler) oturdu. Sonuç olarak, sosyalizmin inşası ve Anavatanın savunulması mücadelesinde ve emperyalizme ve modern revizyonizme karşı mücadelede bu birlik sağlamlaştı ve sosyalist emekçi halkın, işçi sınıfının, kooperatifleşmiş köylülüğün ve sosyalist aydınların çelikten bir birliği haline geldi.

Sosyalist toplumun tam olarak inşası ve ülke hayatının daha da devrimcileştirilmesi şartlarında, halkın Parti etrafındaki birliğini daha da güçlendirmenin yolları Enver Hoca yoldaş tarafından tesbit edildi ve 1967 Eylülünde Demokratik Cephenin 4. Kongresine sunuldu.

Bu birlik, Partinin çizgisinin ve talimatlarının siyasî ve ideolojik muhtevası konusunda kitleleri daha derin bir kavrayışa ulaştırmak için yapılan geniş aydınlatma ve

ikna çalışmaları vasıtasıyla ve halkı bunları uygulamak yolunda seferber etmekle, daha da sağlamlaştırılacaktır.

Bu birlik; her şeyden önce, halk iktidarını sürekli olarak güçlendirmek ve daha da demokratikleştirmek amacıyla bürokrasiye karşı aralıksız bir siyasî ve ideolojik savaş vererek ve kitlelerin ülkenin yönetimine daha faal bir şekilde katılmalarını sağlayarak güçlendirilecektir.

Bu birlik, sanayinin, tarımın, ekonomi ve kültürümüzün diğer dallarının geliştirilmesindeki büyük görevleri yerine getirmek için verilen mücadele içinde daha da güçlendirilecektir.

Bu birlik, özellikle sosyalist Anavatana duyulan sevgi ve sadakati kitlelerin yüreğine daha derin bir şekilde yerleştirerek, Arnavutluk halkının yurtsever ve devrimci geleneklerini daima canlı tutarak ve daha da geliştirerek, sınıf düşmanlarına, emperyalistlere ve revizyonistlere karşı duyulan nefreti sürekli bir şekilde artırarak ve ülkenin savunulması için halkın manevî, siyasî ve askerî hazırlığını en yüksek düzeye ulaştırarak, güçlendirilecektir.

Fakat halkın Parti etrafındaki birliğinin daha da güçlendirilmesinde kavranacak olan esas halka, «proletarya ideolojisinin bütün işçilerin bilincine yerleştirilmesi ve bunun tam olarak zafere ulaşması için verilecek olan mücadeledir.» [1] Halkın birliğinin ideolojik temelinin güçlendirilmesi, somut şartlarda doğrudan doğruya bu birliğin siyasî iktisadî ve sosyal temelinin de güçlendirilmesi sonucunu verdi ve Partinin siyaset, ekonomi, kültür ve savunma alanlarındaki görevlerinin yerine getirilmesini sağladı.

Enver Hoca yoldaş, birliğin daha da sağlamlaştırılmasının sınıf mücadelesiyle, sosyalist toplumdaki çelişmelerin doğru ve devrimci bir şekilde çözülmesiyle sağlanabileceğini öğretti.

---

(1) Enver Hoca, Arnavutluk Demokratik Cephesinin 4. Kongresine Rapor, s. 36.

«Birlik meselesini sınıf mücadelesinden kopuk bir şekilde ele almak ve güya bu birliğin sağlanması adına sosyalist toplumdaki sınıf mücadelesini ve uzlaşabilir çelişmeleri inkar etmek demek, Partinin ve işçilerin siyasî ve ideolojik uyanıklığını köreltmek ve bizzat bu birliği ve sosyalizm davasını zayıflatmak demektir.» [1]

Öte yandan, sosyalizme yabancı bazı fikirlere sahip olmakla birlikte, Partiye ve sosyalizme sadık olan kimseleri düşmanlarımızla karıştırmamak için, halk ile düşman arasındaki çelişmelerle halk içindeki çelişmeleri birbirinden çok iyi ayırt etmek gerekiyordu. Aksi takdirde, birlik zarar görebilir ve Parti ile kitleler arasındaki bağlar zayıflayabilirdi.

Demokratik Cephe, her zaman olduğu gibi, halkın Parti etrafındaki birliğinin somut ifadesi olarak kaldı. Cephenin yirmi beş yıllık tecrübesi, Partinin kitlelerle olan çelikten bağlarının yaratılması, korunması ve sürekli olarak güçlendirilmesinde, kitlelerin Parti programını uygulamak üzere seferber edilmesinde, engellerin aşılmasında, düşmanların altedilmesinde ve zafer kazanılmasında bu örgütün çok önemli bir rol oynadığını ispatladı. Parti, Demokratik Cephenin örgütsel bakımdan güçlendirilmesi, onun örgütlerinin mücadele ruhunun ve bağımsız faaliyetinin geliştirilmesi ve yöntem ve çalışma tarzlarının mükemmelleştirilmesi görevlerini tesbit etti. Demokratik Cephenin canlandırılması ve güçlendirilmesi, kitle çizgisini derinleştirecek ve kitlelerin ülke yönetimine daha geniş ve daha faal bir şekilde katılmalarını sağlayacak başlıca yoldu. Demokratik Cephe, halkın Parti etrafındaki birliğini korumak ve güçlendirmek, ülke hayatını daha da devrimcileştirmek ve sosyalist toplumun inşasını tamamlamak için Partinin elinde güçlü bir silah olmaya devam edecekti.

Arnavutluk Emek Partisi etrafında tek bir vücut halinde birleşmiş olan halkın Demokratik Cephe içindeki bir-

(1) Aynı yerde, ss. 33-34.

liğl, iç ve dış düşmanlar için aşılmaz bir engel, sosyalizme ve komünizme giden yolda yeni zaferler için bir teminat oldu. Enver Hoca yoldaş şunu belirtti:

> «Halkın Parti etrafındaki bölünmez birliği, muzaffer bir şekilde ilerleyişimizin tayin edici şartı olmuştur ve olmaya devam etmektedir. Bu birliği gözümüzün bebeği gibi korumak ve daha da sağlamlaştırmak için hiç bir fedakarlıktan kaçınmamalıyız.» [1]

(1) Aynı yerde, s. 77.

GENEL SONUÇLAR

Arnavutluk Emek Partisi Tarihi, boyunduruk altındaki bir ülkede hürriyet ve millî bağımsızlığı elde etmek ve halk iktidarını kurmak; coğrafî olarak düşman devletler tarafından kuşatılmış, geri ve yarı-feodal bir ülkede sosyalizmi inşa etmek için Marksizm-Leninizmin yaratıcı ve kararlı bir şekilde uygulanması tecrübesinin büyük bir hazinesidir.

Bu tecrübenin özetlenmesinden aşağıdaki başlıca genel sonuçlar çıkmaktadır:

1. Arnavutluk Emek Partisi, başlarında Enver Hoca yoldaşın bulunduğu Arnavutluk komünistleri tarafından komünist ve işçi hareketi temelinde kuruldu. AEP halkın millî ve sosyal kurtuluşu uğruna mücadeleye önderlik etmek için mutlak bir tarihî zorunluluk olarak doğdu.

AEP, Arnavutluk komünist gruplarının, Marksizm-Leninizmin ideolojik ve örgütsel ilkeleri temeli üzerinde yeni tipte bir devrimci işçi sınıfı partisi içinde birleşmeleriyle oluştu. Bu birleşme, çeşitli gruplardan komünistlerin, halk düşmanlarına karşı, sahte Marksist siyasî akımlara ve örgütlere karşı ve grupların kendi saflarındaki Marksizme yabancı fikirlere karşı yürüttükleri ortak mücadele içinde, komünist hareketin genel çıkarlarını grupların dar çıkarlarının üstünde tutmaları sonucunda sağlandı. Bu birleşme, bilimsel bir Marksist-Leninist temel üzerinde inşa edilen tek bir genel çizginin tesbit edilip benimsenmesiyle sağlamlaştı.

AEP, geri bir tarım ülkesi şartlarında kuruldu. İşçi sınıfının sayıca az, dağınık, bir sanayi proletaryası olarak şekillenmemiş ve örgütsel ve siyasî olgunluk bakımından yüksek bir düzeye ulaşmamış olması, Arnavutluk işçi sınıfının Marksist-Leninist Partisinin yaratılmasını engellemedi. Bu şartlar altında işçi sınıfı hareketinin yanı sıra öğrenci gençliğin hareketi, Partinin kurulması için güçlü bir destek oldu. Orta öğrenim gençliği ve Arnavutluk üniversite öğrencilerinin çoğunluğu komünist fikirleri ilk benimseyenler arasındaydılar ve anti-faşist demokratik hareketin en ön safında yer aldılar. Komünistlerin önderliğinde, işçi sınıfı tarafından desteklenerek ve ondan ilham alarak, halk kitleleri içinde Marksist-Leninist fikirlerin ve militan yurtseverliğin taşıyıcıları haline geldiler. Böylelikle Partinin kuruluşunda ve onun devrimci çizgisinin yayılmasında önemli bir rol oynadılar.

AEP, Arnavutluk işçi sınıfının ilk partisiydi ve daima onun biricik partisi oldu.

2. Halk devriminin zaferi ve sosyalizmin iktisadî temelinin inşası, işçi sınıfı önderliğinde başarıldı. Sosyalist toplumun tam olarak inşası da gene işçi sınıfı önderliğinde yürütülmektedir.

İşçi sınıfı önderliği, Arnavutluk halkının millî bağımsızlığının kesin zaferini, ülkenin yabancı devletlere olan iktisadî bağımlılığına son verilmesini, devrimin siyasî, iktisadî ve sosyal alanlardaki sürekli gelişmesini ve bu devrimin zaferlerinin savunulmasını teminat altına aldı.

Arnavutluk işçi sınıfı tarihî görevini, kendine rehberlik eden teori, üzerinde inşa edildiği örgütsel ilkeler ve siyasi programı bakımından proleter devrimci bir parti olan Arnavutluk Emek Partisinin önder rolü sayesinde yerine getirdi.

Arnavutluk Emek Partisi, proleter karakterini her zaman korumuş ve işçi sınıfı önderliğini bütün aşamalarda ve ülke hayatının bütün alanlarında sadakatle gerçekleştirmiştir.

Parti, önder kadroları ve işçi sınıfı kökenli olmayan-

lar da dahil olmak üzere bütün komünistleri, proletarya ideolojisiyle, proletarya ve sosyalizm davasına sadakat ruhuyla, sınıf düşmanlarına karşı uzlaşmaz bir mücadele duygusuyla eğitmiştir. Komünistlerin proleter devrimci yönde çelikleşmeleri, faşist işgalcilere, yerli sömürücü sınıflara, emperyalizme ve revizyonizme karşı mücadele içinde; millî ve sosyal kurtuluş, sosyalist inşa ve Anavatanın savunulması için yürütülen devrimci faaliyet içinde gerçekleştirilmiştir.

Parti, bürokratikleşmesine, tembelliğe ve memur zihniyetine boğulmasına ve bunun sonucunda devrimci proleter ruhunu kaybetmesine müsaade etmemiştir. Önder kadroların, yönetici organların ve Parti cihazının bürokratikleşmesine karşı verilen mücadeleyi, Parti, «Marksizm-Leninizm» ve «Parti» adına işçi sınıfı önderliğini ortadan kaldırmayı ve işçi sınıfı ve onun Partisi üzerine kendi hakimiyetlerini kurmayı amaçlayan burjuvalaşmış kimselerden oluşan herhangi bir tabakanın yaratılmasını önlemek için tayin edici bir şart olarak görmüştür.

Arnavutluk İşçi sınıfı, ülkenin geri tarımsal ve yarı-feodal durumu, örgütlenme düzeyinin sınırlı olması, Millî Kurtuluş Savaşı sırasında ve kurtuluşu izleyen ilk yıllarda ideolojik, teknik ve kültürel düzeyin düşük olması nedeniyle önder rolünü gerçekleştirmede karşılaştığı bütün engellerin üstesinden gelmeyi kendi Partisi sayesinde başarmıştır.

İşçi sınıfı, sosyalizmin inşası sırasında sayıca artmış, yeni bir sanayi proletaryası haline gelmiş ve teknik ve kültürel bakımlardan gelişmiştir. Büyük bir ideolojik ve siyasî sağlamlık ve olgunluk kazanmış ve yüksek bir örgütlenme düzeyine ulaşmıştır. Bu, onun, bütün ülke hayatına önderlik etmedeki ve sosyalizmin ve komünizmin inşasını örgütlemedeki rolünü daha da güçlendirmiştir.

Parti, sınıf yapısındaki köklü değişiklikler ve işçi sınıfının büyümesi ve çelikleşmesi sonucunda, bu sınıfın saflarından gelen en seçkin üyelerle büyümüş ve güçlenmiştir.

3. AEP, devrimci bir genel çizgi tesbit edebildiği ve bunu tutarlı bir şekilde uygulayabildiği için, devrimde ve ülkenin sosyalist inşasında önder rolü oynamayı başarmıştır. Bu çizgi daima kitlelerin siyasî, iktisadî, sosyal ve kültürel taleplerine, halkın ve Anavatanın temel çıkarlarına uygun olmuştur.

AEP, bu çizginin oluşturulmasında şunlara dayanmıştır: Marksizm-Leninizmin temel ilkeleri; iç ve dış şartların, ülke içindeki ve uluslararası düzeydeki sınıf güçleri dengesinin bilimsel tahlili; ülke içinde kazanılmış olan devrimci tecrübe; uluslararası komünist hareketin tecrübesi. Parti, bu temel üzerinde, devrimin çeşitli tarihî aşamalarındaki temel çelişmeleri doğru bir şekilde keşfedip değerlendirmeyi ve programındaki hedef ve görevleri doğru bir şekilde tesbit etmeyi başarmıştır.

Parti, siyasî çizgisini oluştururken, daima temkinli adımlarla ilerlemiş, ne aceleci olmuş, ne de karar almakta gecikmiş, ne kendini millî ve özel şartların dar kabuğu içine hapsetmiş, ne de yabancı devrimci tecrübeyi mekanik bir şekilde kopya etmiş ya da kullanmıştır. Sadece Marksist-Leninist ilkelerin ve diğer kardeş komünist partilerin devrimci tecrübelerinin kendisine eksiksiz ve hazırlop bir siyasi siyasj çizgi sağlayamayacağını, AEP her zaman açıkça görmüştür. Bunu başarmak için, işçi sınıfı partisinin devrimci partik içinde kendi büyük tecrübelerini kazanmış olması gerekir. Bu nedenle AEP, her tarihî aşamanın başlangıcında, kendi genel çizgisinin sadece temelini tesbit edebilmiş ve daha sonra onu devrimin ve sosyalist inşanın pratiği içinde zenginleştirmiş ve tamamlamıştır.

Partinin siyasî çizgisinin doğruluğu da gene devrimci pratik içinde ispatlanmıştır. Bu çizginin daima doğru ve devrimci kalmasını sağlamak için AEP, millî ve uluslararası objektif şartların değiştiği, tek tek bazı kararların yanlışlığının pratik tarafından ispatlandığı, hayatın dışarıdan alınmış biçim ve yöntemlerin ülke gerçeklerine uygun düşmediğini ya da Marksizm-Leninizme yabancı ol-

duğunu gösterdiği bütün durumlarda, düzeltmeler ve değişiklikler yapmakta asla tereddüt etmemiştir. Kendi hata ve zaaflarını asla gizlememiş, onlara karşı eleştirici bir tutum takınmış, onları zamanında düzeltmiş ve onların yerleşip iflah olmaz hale gelmelerine ve saflarında Parti düşmanı akımların gelişmesine izin vermemiştir.

AEP'nin çeşitli aşamalarda izlediği taktiklerde, aşırı geri çekilmeler ya da zikzaklar yoktur. Bunun nedeni, devrimin objektif şartlardan dolayı büyük geri çekilmelere maruz kalmamış ve Partinin ilkelerde ciddi hatalar yapmamış olmasıdır.

Kendisinin ve emekçi kitlelerin devrimci pratiğinden kazandığı tecrübe arttıkça AEP, Marksizm-Leninizmin temel ilkelerini daha da iyi özümlemiş ve pratik içinde bu ilkelere ilişkin bilgisini daha da derinleştirmiş, siyasî çizgisini doğru ve etraflı bir biçimde oluşturmak için, kendisinin ve halkın tecrübesini teorik bakımdan daha iyi bir şekilde özetlemiş; karmaşık durumlarda yönünü daha iyi bir şekilde bulabilmiş; hataları daha azalmış ve seyrekleşmiş ve bunları daha çabuk düzeltmiştir.

4. Partinin genel çizgisi, her şeyden önce, geniş halk kitleleri tarafından benimsenmiş, onların çizgisi haline gelmiş olduğu ve kitleler Partiyle birlikte ve onun önderliği altında onu uygulamaya koymak için bütün güçleriyle çalışmış oldukları için başarıyla uygulanmıştır. Parti, kitleleri, çizgisinin doğruluğuna ikna ederek, mücadelenin amaçlarının, güçlüklerin, engellerin, zaferi sağlamak için gerekli olan fedakarlıkların bilincine vardırarak kazanmıştır. Parti, en büyük önemi daima kitlelerle olan bağlarına vermiştir.

Partinin kitlelerle sıkı bağlar kurması, kitleleri siyasî çizgisinin doğruluğuna ikna etmesi ve Parti çizgisinin kitlelerin çizgisi haline gelmesi, sadece bu çizgi halkın ve sosyalizmin talep ve çıkarlarına uygun düştüğü için değil, aynı zamanda Parti bu çizginin uygulanması için

daima pratik devrimci faaliyetini sürdürdüğü için de gerçekleşmiştir.

Samut, kavranabilir, berrak ve militan ajitasyon ve propaganda, ve kitlelerin komünist ve yurtsever eğitimi için birçok biçimde sürdürülen geniş çapta ve çok yönlü siyasî ve ideolojik çalışma, halk kitlelerini ikna etmek; onlarla kalıcı bağlar kurmak ve onları mücadeleye ve çalışmaya seferber etmek için Partinin elinde güvenilir bir silah olmuştur.

Parti, ajitasyon ve propaganda çalışmasında daima şu ilkeyi izlemiştir: Söz ile eylem bir olmalıdır. Partinin eğitici çalışması daima eylemlerle, komünistlerin örnek tutumlarıyla, mücadelede ve çalışmada ön safta yer almalarıyla birlikte sürdürülmüştür. Bunun sonucunda, kitleler Partinin siyasî çizgisinin doğruluğunu kendi tecrübeleriyle kavramışlardır.

Parti, aldığı her karar için ve faaliyetinin her adımında kitlelere danışmış, kitlelerin eleştirilerini ve görüşlerini serbestçe ifade etmelerini teşvik etmiş, onların talep ve önerilerine dikkatle kulak vermiş ve kitlelerin yüce ahlakî ve siyasî değerlerini hiç bir zaman akıldan çıkarmamıştır.

Parti ile kitleler arasındaki bağlar, sağlam bir örgütsel temel üzerinde inşa edilmiştir. Ancak örgütlü kitlelerle olan bağlar, gerçek ve kalıcı olabilir. AEP, Partinin siyasî çizgisini uygulamanın güçlü araçları olarak, Partiyi kitlelere bağlayan çeşitli siyasî ve iktisadî kitle örgütleri kurmuştur. Bu örgütlerin program ve faaliyetleri daima Partinin siyasetine dayandırılmıştır.

Partinin, kitlelerle olan bağlarını muhafaza etmek ve güçlendirmek ve sınıf düşmanlarının saldırıları karşısında yıkılmaktan korunmak için sürdürdüğü devrimci pratiğin çok önemli bir yanı da, yoluna çıkan güçlükler karşısında gösterdiği boyun eğmez devrimci tutumdur. Parti, kendini ve halk kitlelerini, daima, devrim sürecinde kaçınılmaz olarak ortaya çıkan en güç ve karmaşık durumların üstesinden gelebilecek şekilde hazırlamıştır. Bunun

sonucunda, düşmanlar tarafından yaratılan zor durumlarda hiçbir zaman gafil avlanmamıştır. Parti, bu durumlarda yolunu kaybetmemiş, paniğe kapılmamış ya da kötümserliğe ve hareketsizliğe düşmemiş, kendi gücüne ve halkın gücüne olan güvenini kaybetmemiş, düşman saldırılarının yol açtığı kayıplar karşısında umutsuzluğa kapılmamıştır. Parti, bütün tehlikeli anlarda, olgun, cesur ve basiretli bir şekilde davranmış, kitlelere gerçek durumu anlatmış, onlara başvurmuş, onlara kuvvetle güvenmiş ve sonuçta daima muzaffer olmuştur.

Parti, güç durumlarda esnek davranmış, fakat asla esas hedefini gözden kaybetmemiş ve Marksizm-Leninizmin ilkelerinden sapmamıştır.

Partinin halkla olan bağlarının ne kadar sağlam olduğu, bu bağların daha da kuvvetlendiği güç durumlarda ispatlanmıştır.

5. AEP'nin devrimci faaliyetinde uygulamış olduğu diğer bir Marksist-Leninist ilke de, bütün siyasî, iktisadî, kültürel, teknik, askerî ve diğer meselelerin çözümünde daima proleter siyasetini hakim kılmak olmuştur. Parti, bütün faaliyet ve tutumlarını, bütün çeşitli olgu ve olayları daima sınıfsal bir açıdan, bunların o gün için ve özellikle de gelecekte halkın, devrimin, millî ve uluslararası planda sosyalizmin yararına olup olmadıkları açısından değerlendirmiştir.

Bu, bir dizi meselede tutulacak esas halkayı daha çabuk kavramasında ve karmaşık durumlarda yönünü daha iyi bir şekilde bulmasında Partiye, yardımcı olmuştur. Bu, onu ciddi ilke hatalarına düşmekten kurtarmış, zaaf ve yetersizliklerini zamanında düzeltmesini ve daima doğru Marksist-Leninist yolda ilerlemesini mümkün kılmıştır.

Proletarya siyasetini her şeye hakim kılma ilkesine bağlı bir diğer ilke de, kendi gücüne güvenme ilkesidir. Parti, kuruluşundan itibaren bu ilkeyi sürekli olarak ve sebatla uygulamıştır.

Parti önderliğindeki Arnavutluk halkı, ne emperyalist-

lerden ve yerli hakim sınıflardan hürriyet dilenmiş, ne de hürriyet ve bağımsızlığın kendilerine dışardan başkaları tarafından verilmesini beklemiştir. Aynı şekilde, dış yardım almayı, hiç bir zaman sosyalist toplumun inşasının, ekonomi ve kültürün gelişmesinin ya da devrimin zaferlerinin savunulmasının biricik şartı olarak görmemiştir.

Kendi gücüne güvenme ilkesi, millî Kurtuluş Savaşı sırasında «Hürriyet bahşedilmez, kan ve fedakarlıklarla kazanılır» şiarında somut ifadesini bulmuştur. Bu ilke savaştan sonra, halkın bütün insan gücünü ve maddî ve malî kaynaklarını seferber ederek, sosyalizmi her durumda ve her şart altında inşa etmek için gösterdiği devrimci kararlılıkta ifadesini bulmuştur.

6. AEP, devrimin sürekli gelişmesini teminat altına almıştır.

Bu devrim, başlıca üç aşamadan geçmiştir. Millî bağımsızlığın kazanıldığı ve halk iktidarının kurulduğu anti-emperyalist, demokratik aşama; sosyalizmin iktisadî temelinin inşası aşaması; bugün sürdürülmekte olan sosyalist toplumun tam olarak inşası aşaması. Bu üç aşama tek bir devrimin ayrılmaz parçalarıdır.

Bu üç aşama sadece kesintisiz olarak değil, aynı zamanda birbirleriyle iç içe gelişmişlerdir. Her aşama, bir sonraki aşamanın önşartlarını hazırlamıştır.

Birinci aşamada, anti-emperyalist, demokratik nitelikteki görevlerin yanı sıra, sosyalist nitelikteki bir görev olan burjuvazinin siyasî hakimiyetinin tasfiyesi de gerçekleştirildi. İkinci aşamada, sosyalist nitelikteki görevlerin yanı sıra, birinci aşamada çözülmeleri imkansız olan demokratik nitelikteki sosyal ve iktisadî görevler de gerçekleştirildi.

İkinci ve üçüncü aşamalarda, sosyalist ilişkilerin inşasına ve mükemmelleştirilmesine paralel olarak, komünist ilişkiler filizlenmeye başladı.

Devrimin her aşamasında, birçok siyasî, iktisadî-sosyal ve ideolojik görev arasında, bir temel görevin çözümü ön plana geçmiştir: Birinci aşamada, siyasi görev; ikinci

aşamada, üretim araçlarının mülkiyeti alanındaki iktisadî-sosyal görev; üçüncü aşamada, ideolojik ve kültürel görev.

İdeoloji ve kültür alanlarında da zafere ulaşılmadığı sürece, ne devrimin siyasî ve iktisadî-sosyal alanlardaki zaferleri teminat altına alınabilir, ne de kapitalizme geri dönüş tehlikesi ortadan kaldırılabilir. İdeoloji ve kültür alanındaki devrimin amacı, burjuva ideolojisini yıkmak, her yerde ve her yönde komünist ahlakı yaratmak, revizyonizmin iktidara gelmesini ve kapitalizme geri dönüşü önlemektir. Devrim, ideoloji ve kültür alanlarındaki gelişmesine paralel olarak, siyasî ve iktisadî-sosyal alanlarda da devam etmektedir. Komünist toplumun inşasına ancak sosyalist devrimin bütün alanlarda, taban ve üstyapıda, sürekli olarak geliştirilmesiyle varılabilir.

Devrimin Arnavutluk'ta muzaffer ve kesintisiz gelişmesi, şu temel etkenler sayesinde teminat altına alınmıştır: Devrimin bütün aşamalarında işçi sınıfının devrimci partisinin bölünmez önderliği; bu devrimin gelişme süreci içinde ortaya çıkan somut objektif ve sübjektif şartlara uygun olarak devrimin genel kanunlarının Parti tarafından sadakatle uygulanması.

AEP, devrimin zaferini, her şeyden önce şu üç temel görevi devrimci bir biçimde çözerek teminat altına almıştır: Kitlelerin Parti etrafında tek bir cephede birleştirilmesi; eski iktidarı yıkmak için silahlı ayaklanmanın örgütlenmesi, halkın silahlı kuvvetlerinin yaratılması ve halkın genel olarak zaferleri korumaya hazırlanması; proletarya diktatörlüğünün kurulması ve sürekli olarak sağlamlaştırılması.

7. Millî Kurtuluş Cephesinin doğrudan devamı olan Demokratik Cephe, bütün aşamalarda, geniş halk kitlelerinin siyasî bakımdan Parti etrafında birleştirilmesi, mücadeleye ve çalışmaya seferber edilmesi ve zaferin teminat altına alınması için Partinin elinde güçlü bir silah olmuştur.

Parti, Demokratik Cephe vasıtasıyla, işçi sınıfının müt-

tefikleri olan sınıfları, tabakaları, çeşitli grupları ve unsurları devrimin çeşitli aşamalarında tek bir büyük siyasî örgütte birleştirmeyi başarmıştır. Bu müttefiklerin hiç birinin, özellikle de Gençlik Birliği, Kadınlar Birliği, Sendikalar gibi diğer kitle örgütlerine dahil olmayanların Partinin proleter siyasetinin etkisi dışında kalmamaları, Demokratik Cephe sayesinde sağlanmıştır. Parti, Demokratik Cephe sayesinde sağlanmıştır. Parti, Demokratik Cephe vasıtasıyla, en geniş halk kitleleriyle bağ kurmuş, bu bağları sağlamlaştırmış ve proleter önderliğini bütün alanlarda daha iyi bir şekilde uygulamıştır.

Demokratik Cephe, Parti ve halk iktidarı için en geniş siyasî desteği sağlamıştır. Halkın Parti etrafındaki manevî-siyasî birliği, somut ifadesini Demokratik Cephede bulmuştur.

Demokratik Cephe, siyasî partilerin bir koalisyonu olarak değil, halk kitlelerinin tabandan gelen gönüllü bir birliği olarak kurulmuş ve daima öyle kalmıştır.

Demokratik Cephe, bütün aşamalarda, proletarya önderliğindeki işçi-köylü ittifakına dayandırılmıştır. Demokratik Cephenin en geniş tabanını emekçi köylülük oluşturmuştur.

Arnavutluk Emek Partisi, Demokratik Cephenin biricik önder gücü ve Cephe içindeki tek siyasî parti olmuştur.

Arnavutluk'ta hiç bir zaman gerçek burjuva siyasî partileri olmamış ve Arnavutluk Komünist Partisinin kurulmasından sonra da hiç bir burjuva partisi kurulmamıştır. AEP, başka anti-faşist partilerin kurulmasına karşı değildi. Eğer bu tür partiler kurulsaydı, işgalcilere karşı savaşın örgütlenmesi davasında onlarla işbirliği yapılmasına karşı çıkmazdı.

Fakat Arnavutluk Emek Partisi, İtalyan ve Alman işgalcilerinin teşvik ve desteğiyle, toprak ağaları ve gerici burjuvazi tarafından kurulan ve Partiyi ve Demokratik Cepheyi yıkmaya ve halk devriminin zaferini önlemeye çalışan «Balli Kombetar» ve «Legalite» gibi siyasî örgütlerle mücadele etti ve onları yıktı. Aynı zamanda Par-

ti, savaştan sonra İngiliz ve ABD emperyalistlerinin teşvik ve desteğiyle burjuva ve toprakağası unsurların halk iktidarını yıkma amacıyla gerici siyasî partiler kurma yolundaki çabalarını da bozguna uğrattı.

Arnavutluk'ta AEP dışında hiç bir zaman hiç bir siyasî parti olmadı. Bu tarihî gerçek, Arnavutluk'ta işçi sınıfı, halk, devrim ve sosyalizm için son dedece elverişli bir olgu oldu. Bu olgu, işçi sınıfı partisinin, devrimin bütün aşamalarındaki önderlik görevini daha iyi ve daha kolay yerine getirmesine hizmet etti.

AEP'nin ülkedeki tek siyasî parti oluşu, halk devriminin zaferinden sonra emekçi halk kitleleri için sosyalist demokrasinin daha iyi bir şekilde uygulanmasına yardımcı oldu.

Arnavutluk Emek Partisi, sadece işçi sınıfının çıkarlarını değil, aynı zamanda emekçi köylülüğün ve Demokratik Cephede birleşmiş olan tüm Arnavutluk halkının çıkarlarını, sosyalizm açısından ele alarak dile getirmiş ve savunmuştur.

AEP, halkın Demokratik Cephe içindeki birliğini, aralarında uzlaşmaz çelişmeler bulunmayan ve birbirlerine belli tarihî aşamalarda ortak hedef ve çıkarlarla bağlanmış olan sınıfların, tabakaların ve insanların birliği olarak görmüştür. Bu birlik, hürriyet, millî bağımsızlık ve sosyalizm uğruna savaşta ve iç ve dış sınıf düşmanlarına karşı verilen uzlaşmaz mücadelede yaratılmış ve pekiştirilmiştir.

Parti, bir yandan, halk ile düşmanları birbirine karıştıran, halk içindeki uzlaşabilir çelişmeleri uzlaşmaz çelişmeler olarak değerlendiren ve kafaları siyasî bakımdan bulanık kişilerle yapılan çalışmalarda sabırsızlık gösteren vb. sekter eğilimlere karşı mücadele ederken; öte yandan da, sınıf düşmanına karşı yeterli uyanıklığı göstermeyen ve Demokratik Cephe içinde sınıf mücadelesini gevşeten oportünist eğilimlere ve oportünist unsurların, Partinin Demokratik Cephe içindeki ideolojik, siyasî ve örgütsel bağımsızlığının ve Cephenin tek önderi ol-

ma rolünün korunmaması yolundaki eğilimlerine karşı mücadele etmiştir.

Bu mücadele, halkın Demokratik Cephe içindeki birliğinin sürekli olarak korunması ve pekiştirilmesi bakımından tayin edici önem taşımıştır.

8. Arnavutluk'ta devrim, silahlı ayaklanma yoluyla zafere ulaştı.

Somut şartlarda, bu ayaklanma, tek ve ani bir hareketten ibaret olamazdı. Ayaklanma, anti-faşist gösteriler ve küçük çarpışmalarla başlayan ve adım adım genel bir halk ayaklanması düzeyine yükselen bir süreç içersinde gelişti.

Silahlı ayaklanmanın örgütlenmesi, düşmanın silahlı kuvvetlerini bozguna uğratacak, düşmanın devlet cihazını parçalayacak, ülkeyi işgalcilerden kurtaracak, halk iktidarının kurulmasını sağlayacak ve bu iktidarın koruyucusu olacak halkın millî kurtuluş ordusunun yaratılmasını mutlaka zorunlu kılmaktaydı.

Silahlı ayaklanma ve halkın silahlı kuvvetlerinin yaratılması başlıca üç aşamadan geçti:

Birinci aşamada, genel silahlı ayaklanmanın ve düzenli millî kurtuluş ordusunun örgütlenmesinin temeli atıldı. Bu aşamada, gerilla birlikleri, düzenli partizan birlikleri ve taburları, gönüllü sınır savunma birlikleri kuruldu ve halk kitlelerinin silahlı ayaklanmaya genel olarak manevî-siyasî bakımdan hazırlanması çalışmaları yürütüldü. Partizan müfrezelerinin işgalcilerden kurtardıkları bazı bölgeler, partizan savaşı için sağlam üsler haline getirildi.

İkinci aşamada, savaş genel bir halk ayaklanmasına dönüştürüldü; partizan birlikleri ve taburları, bir genel kurmay tarafından yönetilen merkezî Millî Kurtuluş Ordusunda örgütlendi. Partizan grupları ve tugayları bu aşamada kuruldu. Cephe gerisi bölgelerinde de askerî yönetim kuruldu. Böylece, düzenli halk ordusu kurulmuş oldu.

Üçüncü aşamada, genel halk ayaklanması, işgalcilerin kovulmasıyla ve ülkenin tamamen kurtarılmasıyla, işgalcilere yardakçılık eden gerici silahlı kuvvetlerin yerle

bir edilmesiyle ve işgalcilerin ve hainlerin devlet cihazının tamamen parçalanmasıyla sonuçlandı. Bu aşamada, Millî Kurtuluş Ordusu, Arnavutluk halkının ve Arnavutluk halk demokrasisi devletinin düzenli ordusu haline getirildi.

Ayaklanma, ilhamını şehirlerden aldı ve şehirlerde başladı. Ama yaygınlaşıp güçlendikçe, ağırlık noktası köylük bölgelere geçti. Köyler ayaklanmanın temel üssü, köylülük de temel gücü haline geldi. Ayaklanma aynı zamanda şehirlerde de yaygınlaşıp derinleşmekteydi. İlk önce köylük bölgeler kurtarıldı; bu, şehirlerin ve bütün ülkenin kurtarılmasının başlangıç noktası oldu. Ama gene de şehirler, sonuna kadar, ayaklanmanın ilham kaynağı ve önderi olarak kaldılar.

Silahlı mücadelenin esas biçimi, partizan savaşıydı. Ardı arası kesilmeyen saldırılarda bulunmak, hızlı hareketlerle manevra yapma yeteneği, ani darbeler indirmek, her düzeydeki komutaya büyük inisiyatif tanımak ve araziden mükemmel bir şekilde yararlanmak, partizan savaşının belirleyici özellikleriydi. Partizan savaşı taktiklerinin ustaca kullanılması, savaşçıların yüksek maneviyatı, halk kitlelerinin savaşı desteklemeleri ve doğrudan doğruya katılmaları, düşmanın sayı bakımından ve özellikle savaş teçhizatı bakımından sahip olduğu üstünlüğü bertaraf etti, halk ordusu kuvvetlerinin korunmasını ve hasımlarına çok büyük kayıplar verdirmesini ya da yok etmesini sağladı.

Devrimin zaferini sağlayan halkın silahlı kuvvetleri, devrimin bütün alanlarda muzaffer ve sürekli bir şekilde gelişmesinde ve yerli gerici güçlerin düşmanca amaç ve faaliyetlerine karşı korunmasında güçlü ve eşsiz bir destek oldu. Halk Ordusu, proletarya diktatörlüğünün en önemli silahlarından biridir. Devlet Güvenlik organları, bu diktatörlüğün uyanık bekçileridir.

Ülkenin sosyalist inşası süreci içersinde siyasî iktidarın sağlamlaşması ve mükemmelleşmesiyle birlikte, silahlı kuvvetler de örgütlenmelerini, silah ve askerî teçhizatlarını, eğitim, savaşma ve siyasî yeteneklerini geliştirdiler. Halk ve sosyalist devlet, halkın silahlı kuvvetlerini

sürekli olarak güçlendirmek ve modernleştirmek için hiç bir şey esirgemedi.

Arnavutluk Emek Partisi, silahlı kuvvetlerin derin halkçı niteliğinin sağlamlaştırılması ve korunmasıyla, halkla olan bağlarıyla, siyasî ve ideolojik bakımdan güçlendirilmesiyle ve silahlı kuvvetlere Partinin önderlik etmesi meselesiyle her zaman yakından ilgilendi.

Devrimin zaferleri, sadece daimî silahlı kuvvetler tarafından değil, aynı zamanda tüm silahlı halk tarafından savunulmaktadır. Arnavutluk Emek Partisi, halkın silahlandırılması ve sosyalist anavatanı savunmak üzere askerî bakımdan sistemli olarak eğitilmesi ve savaşmaya her yönden hazırlıklı kılınmasına ilişkin Marksist-Leninist ilkeyi tam olarak uyguladı. Bu ilke, Partinin şu şiarında ifadesini buldu: «Sosyalizmi, bir elimizle kazmayı, öbür elimizle tüfeği kavrayarak inşa edeceğiz.»

9. Arnavutluk'ta halk iktidarı, millî kurtuluş savaşı içersinde, demokratik devrimci güçlerin diktatörlüğü olarak doğdu. Halk iktidarı, işgalcilerin, toprak sahiplerinin ve gerici burjuvazinin siyasî iktidarı temelinden yıkılarak kuruldu. İktidar meselesi, daha ülke tamamen kurtarılmadan devrimci güçler lehine çözülmüş bulunuyordu. Kurtuluştan hemen sonra da, halk demokrasisi devleti biçiminde proletarya diktatörlüğünün görevlerini yerine getirmeye başladı.

Siyasî iktidar meselesini devrimin temel meselesi olarak değerlendiren Parti, Millî Kurtuluş Savaşını iktidarın devrimci halk kitleleri tarafından ele geçirilmesi meselesiyle sımsıkı birleştirdi. Bu yüzden, silahlı mücadelenin yaygınlaştırılmasının ve güçlendirilmesinin yanı sıra, halk iktidarı eski iktidarın yıkıntıları üzerinde genişletildi ve sağlamlaştırıldı. Yeni iktidar, halkın silahlı ayaklanmasının güvenilir bir desteği oldu.

«Arnavutluk'taki biricik halk iktidarı millî kurtuluş konseyleridir» şiarını atan Parti, kitleleri, işgalcilerin ve hainlerin iktidarını yıkmaya ve eski burjuva-toprakağası iktidarının yeniden kurulmasını önlemeye hazırladı. Böylece

Parti, kurduğu yeni iktidardaki bölünmez önderliğini de teminat altına almış oldu. Parti, gerekli şartlar yaratıldığında, bütün ülkenin kurtarılmasını beklemeden, Arnavutluk halkının biricik hükümeti olarak devrimci demokratik hükümetinin kurulmasını örgütledi.

İki güçlü silahı olan Demokratik Cepheyi ve Millî Kurtuluş Ordusunu kullanan ve devrimin ilerletilmesi ve nihaî hedefine ulaştırılması meselesini bir an bile aklından çıkarmayan Parti, iktidarı hiç bir zaman burjuvaziyle paylaşmadı ve yeni siyasî iktidardaki işçi sınıfı önderliğini muhafaza etti. Yerli gericilerin, ABD ve İngiliz emperyalistlerinin savaş sırasında ve kurtuluştan sonraki ilk yıllarda toprakağalarının ve gerici burjuvazinin temsilcilerinin halk iktidarının yönetimine gelmelerini sağlamak amacıyla uyguladıkları baskıları boşa çıkardı. Aynı zamanda, kendi önderliği içinde ortaya çıkan ve düşmanın baskılarına boyun eğerek iktidarı burjuvaziyle paylaşmaya razı olan oportünist unsurların haince tutumunu da bozguna uğrattı.

Millî kurtuluş konseylerinin doğrudan devamı olan halk konseyleri, iktidarın siyasî temelidir.

Proletarya diktatörlüğü, sosyalist devrimin bütün alanlarda kesintisiz sürdürülmesini ve onun başarılarının korunmasını sağlayan temel silah olmuştur ve olmaya devam etmektedir. Sürekli olarak yaygınlaştırılan ve sağlamlaştırılan sosyalist demokrasi, proletarya diktatörlüğü vasıtasıyla gerçekleştirilmiştir. Proletarya diktatörlüğü aynı zamanda geniş emekçi kitlelerinin ülke yönetimine yaygın ve faal bir şekilde katılmalarına da hizmet etmektedir.

Proletarya diktatörlüğünün temeli, işçi sınıfı önderliğinde işçi sınıfı ile emekçi köylülük arasındaki ittifaktır. Arnavutluk köylülüğü proletarya diktatörlüğünü her zaman kendi iktidarı olarak görmüştür, çünkü proletarya diktatörlüğü, köylülüğün yüzyıllardır özlemini duyduğu şeyleri gerçekleştiren, onu toprak ve hürriyete kavuşturan, onu yoksulluk ve gerilikten kurtaran ve sosyalist yolda bütün alanlarda hızla ilerlemesini teminat altına alan ilk ve biricik iktidardır.

AEP, iktidarı liberalleştirmeye, onu «herkes için demokrasi»ye dönüştürmeye çalışan oportünist unsurlara ve bürokrasi hastalığına karşı kararlılıkla mücadele etti.

Halk iktidarının proleter karakterini korumak, onun halk kitlelerinden kopmasını önlemek ve proletarya diktatörlüğünün burjuva-revizyonist yönde yozlaşmasına engel olmak için böyle bir mücadele mutlaka gerekliydi.

AEP, bürokrasiye karşı mücadeleyi, sınıf mücadelesinin bir parçası olarak görmektedir. Dolayısıyla, sınıf mücadelesi var olduğu sürece, bürokrasiye karşı mücadele de devam edecektir.

Proletarya diktatörlüğü aynı zamanda, Partinin ve işçi sınıfının elinde, sosyalist ve komünist toplumun tam olarak inşasını sağlayacak tayin edici bir silahtır. Komünist toplumun inşası tamamlanıncaya, bu topluma yönelebilecek her türlü tehlike ortadan kaldırılıncaya ve sınıflar tamamen yok edilinceye kadar, AEP proletarya diktatörlüğünün korunması ve sürekli olarak sağlamlaştırılması yolunu izleyecektir.

10. Devrim, iktisadî alanda iki temel görevi yerine getirmiştir. Birincisi, toprakağalarının ve burjuvazinin iktisadî temeli ortadan kaldırılmış, üretim araçlarının özel mülkiyetine son verilmiş ve onun yerine gerek şehirlerde, gerekse köylük bölgelerde sosyalist kamu mülkiyeti geçirilmiştir. İkincisi, iktisadî gerilik ve esas olarak küçük çapta tarım üretiminden oluşan ekonominin tek yanlı yapısı tasfiye edilmiş ve esas olarak modern tekniğin kullanılmasına dayanan, büyük çapta sanayi ve tarım üretiminden oluşan yeni ve çok yanlı bir iktisadî yapı kurulmuştur.

Parti, sosyalist üretim ilişkilerinin kurulması için, geri kalmış olan üretici güçlerin daha yüksek bir düzeye çıkarılmasını beklemedi. Parti, sosyalist toplumun tam olarak inşası aşamasında yerine getirllecek bir görev olan sosyalizmin yeterli maddî-teknik temelinin tamamlanmasını beklemeden, sosyalist üretim ilişkilerini ilk önce şehirlerde, sonra da köylük bölgelerde kurdu. Sosyalist üretim

ilişkilerinin bu şekilde kurulması, üretici güçlerin hızla gelişmesi için sağlam bir destek ve büyük bir itici güç oldu.

Toprak sahiplerinin topraklarına tazminatsız olarak el koyan, toprakları yoksul köylülere dağıtan ve aynı zamanda toprağın alınıp satılmasını yasaklayan toprak reformu sayesinde feodal ilişkilerin kalıntılarına son verildi. Bu reform, sosyalist devrimin gelişmesi şartlarında gerçekleştirildiği için, aynı zamanda köylük bölgelerdeki kapitalist ilişkileri de etkiledi.

Şehirlerdeki büyük ve orta kapitalist mülkiyet millileştirilerek tasfiye edildi ve yerine sosyalist kamu mülkiyeti konuldu. Devlet kapitalizmi biçimi kullanılmadı. Millileştirme, tazminatsız olarak el koyma yoluyla, son derece devrimci bir şekilde hızla gerçekleştirildi.

Şehirlerdeki küçük üreticilerin özel mülkiyeti, bu üreticilerin gönüllü olarak zanaatkar kooperatiflerinde birleştirilmeleri yoluyla, sosyalist mülkiyete dönüştürüldü.

Köylük bölgelerdekl küçük üreticilerin özel mülkiyeti ise, tarımın kollektifleştirilmesi yoluyla, kooperatif sosyal mülkiyetine dönüştürüldü. Kollektifleştirme hareketi, küçük üreticilerin topraklarının millileştirilmesi ve ülkenin sanayileşmesi beklenmeden, yeni sosyalist sanayinin doğmasına ve gelişmesine paralel olarak başlatıldı ve tamamlandı. Tarımın kollektifleştirilmesi ve sanayinin geliştirilmesi süreci içersinde, köylük bölgelerdeki geniş çapta sosyalist üretimin maddî-teknik temeli de yaratıldı.

Tarımın kollektifleştirilmesi, köylülük sosyalist tarım sisteminin üstünlüğüne ikna edilerek gerçekleştirildi. Köylülük sosyalist tarım sisteminin üstünlüğünü, Partinin de yardımıyla, kendi tecrübelerine dayanarak kavradı. Parti, köylüleri kooperatiflerde birleştirirken, onların serbest iradesine dayanma şeklindeki Leninist ilkeye her zaman sıkı sıkıya bağlı kaldı. Yoksul köylüler gibi orta köylüler de kollektifleşme yolunu benimsediler ve kitle halinde kooperatiflere girdiler.

Kollektifleştirmede kullanılan tek biçim, üretim araç-

larının sosyal mülkiyetine, ortak çalışmaya ve ürünün sadece her kooperatif üyesinin yaptığı işe göre dağıtılması ilkesine dayanan tarımsal üretim kooperatifleriydi.

Ülkenin soyalist sanayileşmesi, üretici güçlerin gelişmesinde ve çok yanlı bir ekonomi kurulmasında başlıca etken oldu. Sanayileşme, yeni ekonomi dallarının kurulmasının ve geliştirilmesinin, ileri ve çok yanlı bir tarımın kurulmasının ve yoğunluştırılmasının maddî imkânlarını yarattı.

Ülkenin sosyalist sanayileşmesinde, her zaman ağır sanayinin kurulmasına ve geliştirilmesine öncelik verildi. Bunun sonucunda, üretim araçlarının üretiminin oranı sürekli olarak yükseldi. Aynı zamanda, hafif sanayinin hızla geliştirilmesine de daima özel bir önem verildi. Ayrıca Partî, sanayi ile tarımın ahenkli bir şekilde gelişmesini sağlamaya çalıştı. Güçlü, sağlam ve bağımsız bir ekonominin inşası, hızlı ve sürekli bir şekilde gelişmesi, ancak her iki ayağın da desteğiyle, yani hem sanayinin, hem de tarımın desteğiyle teminat altına alınabilir.

Ekonominin ve sosyalist inşanın yönetimi, birleşik ve genel bir devlet planı temeli üzerinde, demokratik ve merkezî bir yönetimdir.

Yeni sosyalist sanayinin kurulması ve geliştirilmesi ve yoğun tarımın gelişmesi için maddî-teknik temelin yaratılması, her şeyden önce, kendi gücümüze, imkânlarımıza ve kaynaklarımıza dayanılarak gerçekleştirildi. Sosyalist ülkelerin karşılıklı yardımlaşma temelinde yaptıkları enternasyonalist yardımın da bu yönde kesin bir rolü olmuştur ve olmaya devam etmektedir.

Böylelikle AEP, proletarya diktatörlüğü aracılığıyla şunları sağlamıştır: ülkenin gelişmiş kapitalizm aşamasını atlayarak, geri bir yarı-feodal durumdan doğrudan doğruya sosyalizme geçmesi; halk ekonomisinin bağımsızlığı; halk ekonomisinin sosyalizm yolunda hızla gelişmesi.

11. Siyasî çizgisini tesbit edişinde ve bütün faaliyetlerinde AEP'ye şu ilke rehberlik etti: Sınıf mücadelesi, devrimin zafere ulaşmasının, sosyalist toplumun inşasının

ve komünizme geçişin temel itici gücüdür. Sınıf mücadelesi objektif bir olgudur; böyle olduğu için de, kaçınılmaz bir şeydir. Dolambaçlı bir şekilde gelişir; bazan yükselir, bazan geri çekilir; bazan keskinleşir, bazan yumuşar; ama hiç bir zaman kesintiye uğramaz ve asla yok olmaz. Sınıf mücadelesi, siyasî, iktisadî-sosyal, ideolojik ve kültürel bütün alanları kapsar.

Sınıf mücadelesi, faşist emperyalistlere ve ülkenin başlıca sömürücü sınıflarına karşı, onların siyasî hakimiyetini yıkmak amacıyla yürütülen mücadeledir; sömürücü sınıflara karşı, onların mülklerine el koymak, direnişlerini ve düşmanca faaliyetlerini bastırmak ve bizzat bu sınıfları ortadan kaldırmak amacıyla yürütülen mücadeledir; sömürücü sınıfların kalıntılarına karşı yürütülen mücadeledir; yeni kapitalist unsurlara ve yozlaşmış, Parti düşmanı teslimiyetçilere ve oportünistlere karşı yürütülen mücadeledir; Marksizme yabancı, ataerkil, feodal, küçük burjuva ve burjuva fikirlere, zihniyete, alışkanlık ve adetlere karşı ve genel olarak burjuva ve revizyonist ideolojiye karşı yürütülen mücadeledir; emperyalist ve diğer dış düşmanların düşmanca baskı ve faaliyetlerine karşı, onların Arnavutluk Halk Cumhuriyetine besledikleri saldırgan ve yağmacı emelleri ve bu yöndeki çabalarını bozguna uğratmak amacıyla yürütülen mücadeledir.

İç cephedeki sınıf mücadelesi dış cephedeki sınıf mücadelesiyle daima iç içedir.

Millî Kurtuluş Savaşı döneminde, esas sınıf düşmanı İtalyan ve Alman faşistleriydi. Bu nedenle, mücadelenin esas vuruşu onlara yöneltilmişti. Parti, sınıf ve siyasî inanç ayırımı gözetmeksizin bütün halkın Millî Kurtuluş Cephesindeki birliği çizgisini izlerken, halk kitleleri ile toprakağaları ve büyük burjuvazi arasındaki çelişmenin baş uzlaşmaz çelişme haline gelmemesi için büyük çaba harcadı. Toprakağaları, gerici burjuvazi ve onların siyasî örgütleri olan «Balli Kombetar» ve «Legalite», Komünist Partisini ve Millî Kurtuluş Cephesini baş düşman olarak gördüler. Partiye ve Cepheye karşı silahlı mücadeleye

giriştiler ve işgalcilerle tek bir cephede birleşerek onları yok etmeye çalıştılar. Bu şartlarda Parti ve Cephe, yerli gericilerin örgütlerini ve silahlı kuvvetlerini, onların gayrimillî siyaset ve faaliyetlerinin maskesini indirerek ve devrimci şiddet kullanarak yerle bir etmek zorunda kaldılar. Böylece, işgalcilere karşı savaş, İtalyan faşistlerinin ve Alman Nazi zorbalarının yardakçıları olan başlıca yerli sömürücü sınıflara karşı mücadeleyle birleşti. Bu da, Millî Kurtuluş Savaşının, sadece ülkeyi yabancı istilacılardan kurtarma amacına değil, aynı zamanda ülkedeki başlıca sömürücü sınıfların siyasî iktidarını yıkma amacına da yönelik olduğu anlamına geliyordu.

Kurtuluştan sonra esas sınıf düşmanı, ülke içinde devrilmiş sömürücü sınıflar ve onların tasfiyesinden sonra da bu sınıfların kalıntıları; ülke dışında ise ABD emperyalizminin başını çektiği emperyalizmdi. İç düşmanlar bu dönemde de daima dış düşmanlarla ortak hareket ettiler. Onlardan teşvik gördüler ve onların emri altına girdiler. Bu nedenle, yerli sınıf düşmanlarına karşı mücadele, emperyalistelere ve onların ülke dışındaki yardakçılarına karşı mücadeleyle sımsıkı birleştirildi.

AEP, ABD emperyalizmini, Arnavutluk'taki sosyalist düzenin, dünya sosyalist devriminin, bütün halkların hürriyet ve millî bağımsızlığının ve dünya barışının baş düşmanı ve en büyük tehlike olarak değerlendirdi. Dolayısıyla, uluslararası plandaki sınıf mücadelesinde esas vuruşu bu düşmana yöneltti. Aynı zamanda AEP, diğer dış düşmanlara, ABD emperyalizminin işbirlikçilerine ve yardakçılarına karşı da ve sadece sosyalist Arnavutluğun düşmanlarına karşı değil, diğer halkların ve genel olarak sosyalizmin düşmanlarına karşı da savaştı.

AEP, emperyalizmin bir ürünü ve ajanı olan modern revizyonizme karşı olağanüstü bir şiddetle mücadele etti. AEP, Yugoslav revizyonistlerine karşı daha başından yürüttüğü uzlaşmaz, ilkelere dayanan mücadele içinde büyük bir devrimci tecrübe kazanmıştı. Bu tecrübe sayesinde, gerek Kruşçev revizyonistlerini, gerekse diğer reviz-

yonist akımları tam zamanında teşhis etti ve onlara karşı daha iyi ve daha kararlı bir mücadele verdi. Merkezinde Sovyet revizyonizminin bulunduğu uluslararası modern revizyonizm, başlıca sınıf düşmanlarından birini ve uluslararası komünist ve işçi hareketi için baş tehlikeyi oluşturmaktadır. AEP, revizyonizme karşı ideolojik ve siyasî alanlardaki mücadeleyi, emperyalizme karşı mücadelenin başarıya ulaşmasının ve sosyalist devrimin Arnavutluk'ta ve dünya çapında nihaî zaferinin sağlanmasının zorunlu bir şartı olarak görmektedir.

Halkın yüce yurtseverliğine ve sosyalist anavatanı savunma konusundaki hazırlığına ve anti-emperyalist devrimci güçlerin güçlü dünya hareketine güvenen AEP, emperyalizmin ve modern revizyonizmin gücünü stratejik bakımdan hiç bir zaman abartmamış, onların baskı ve şantajlarından yılmamış ve onlara hiç bir zaman boyun eğmemiştir. Onlara hiç bir şart altında ve hiç bir konuda ilkelerden taviz vermemiş, onlarla devrimci ilkeler üzerinde pazarlık yapmayı hiç bir zaman kabul etmemiştir. Aynı zamanda Parti, emperyalist ve revizyonist güçlerin taktik bakımdan teşkil ettikleri büyük tehlikeyi küçümsememiştir. Emperyalizm ve revizyonizmden gelecek her türlü baskıyı altetmeleri ve onların her türlü düşmanca plan ve tertiplerini boşa çıkarmaları için halk kitlelerini her bakımdan hazırlıklı tutmuştur.

Sınıf mücadelesi, sömürücü sınıflar ortadan kaldırıldıktan sonra da şiddetli bir şekilde devam eder. Sınıf mücadelesi, ülke içinde bu sınıfların kalıntılarına ve ortaya çıkabilecek yoz unsurlara karşı geliştirilir, ama özellikle ideoloji ve kültür alanındaki Marksizme yabancı fikirler ve feodal, ataerkil ya da burjuva nitelikteki eğilimler üzerinde yoğunlaştırılır. Geçmişin miras bıraktığı bu fikir ve eğilimler, insanların bilincinde derin kökler salmışlardır ve varlıklarını uzun bir zaman sürdürürler. İşte bütün bunlar ve dıştaki emperyalistlerin ve revizyonistlerin siyasî ve ideolojik baskıları, revizyonizmin doğuşunun ve iktidarı ele geçirişinin ve kapitalizme geri dönüşün gerçek teme-

lini oluştururlar. Ülke içinde komünizm inşa edilene ve kapitalizm dünya çapında yok edilene kadar böyle bir temel var olacaktır. Bu yüzden, ideoloji ve kültür alanında, çalışma ve sosyalist mülkiyet konusundaki Marksizme yabancı fikir ve görüşlere karşı; geri adetlere, benciliğe ve bireyciliğe karşı; bürokratik zihniyet ve eğilimiere karşı; dinî inanç ve doğmalara karşı; kadının kişiliğini ezen ve baskı altına alan düşünce ve alışkanlıklara karşı ve genel olarak burjuva ve revizyonist ideolojiye karşı yürütülen sınıf mücadelesi, revizyonizmin iktidara gelmesini ve kapitalizme geri dönüşü önlemenin, sosyalist toplumu tam olarak inşa etmenin ve komünizme geçmenin zorunlu bir şartıdır.

Dış alanda sınıf mücadelesi, başını ABD emperyalizminin çektiği emperyalizme ve merkezinde Sovyet revizyonizminin bulunduğu modern revizyonizme karşı hem siyaset, hem de ideoloji alanında şiddetle sürdürülmektedir.

Halkın ve sosyalizmin iç ve dış düşmanlarına karşı devrimin bütün aşamalarında sınıf mücadelesini sürdüren ve bu mücadeleye doğru bir şekilde önderlik eden AEP, bu mücadele içerisinde devrimci bir işçi sınıfı partisinin niteliklerini kazandı ve iyice çelikleşti.

12. AEP, her zaman uluslararası komünist ve işçi hareketinin bir müfrezesi olarak çalışmış ve savaşmıştır. Kendi ülkesinde devrimin zafer kazanmasını ve sosyalizmin başarıyla inşa edilmesini sağlamış ve böylece dünya işçi sınıfına ve dünya proletarya devrimine karşı temel enternasyonalist görevini de yerine getirmiştir.

AEP, millî ve sosyal kurtuluş mücadelesinde olsun, ülkenin sosyalist inşası mücadelesinde olsun, kendini hiç bir zaman dünya devrimci hareketinden koparmamıştır. Tem tersine, dünya devrimci hareketinin güçlü desteğine daima ihtiyaç duymuş, bu desteğin önemini doğru bir şekilde değerlendirmiş ve hem millî kurtuluş, hem de sosyalizmin inşası mücadelesinde her zaman kardeş komünist ve işçi partilerinin, halkların kurtuluş hareketinin ve en başta sosyalist ülkelerin yardımına güvenmiştir.

AEP, Arnavutluk komünistlerini ve bütün Arnavutluk halkını derin bir proleter enternasyonalizmi ruhuyla eğitmiştir.

Büyük Ekim Sosyalist Devrimi, Arnavutluk Emek Partisi ve Arnavutluğun bütün emekçi halkı için her zaman hayranlık verici ve kutsal bir olay olmuştur. Bu devrimin ve V. İ. Lenin ve J. V. Stalin'in önderliğindeki Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin inşasının zengin tecrübelerinin evrensel bir değeri vardır. Ekim Devriminin ölümsüz öğretileri ve Bolşevik Partisinin zengin tecrübeleri, AEP'nin ve Arnavutluk emekçi halkının yolunu aydınlatmış, hürriyet, bağımsızlık ve sosyalizm mücadelesinde onlara ilham kaynağı olmuştur.

AEP, komünistlerin ve bütün halkın yüreğine, proletaryaya, halklara ve dünyanın bütün devrimci güçlerine karşı saf ve yüce bir sevgi aşılamıştır.

Arnavutluk Partisi ve halkı, V. İ. Lenin ve J. V. Stalin tarafından yaratılan ve Ekim Devriminin bağrından doğan ilk sosyalist devlete karşı sonsuz bir sevgi ve sadakat duymuşlardır. Bu sevgi ve sadakat her zaman Marksist-Leninist ilkelere dayandırılmıştır. Marksizm-Leninizme ve Ekim Devrimine ihanet eden Kruşçev revizyonistleri Komünist Partisinin ve Sovyet devletinin başına geçtiklerinde, AEP hemen Sovyet halkı ile Sovyet revizyonist yönetimi arasında bir ayırım yaptı. Revizyonistler tarafından ayaklar altına alınan Bolşevik Partisinin ve Sovyet devletinin şanlı yolunu, J. V. Stalin'i ve Ekim Devriminin derslerini savundu ve bunu enternasyonalist bir görev bildi.

AEP, Büyük Çin Devrimini, Büyük Ekim Devriminden sonra uluslararası işçi sınıfının ve dünya proletarya devriminin en büyük zaferi olarak değerlendirdi. Başında Mao Zedung yoldaşın bulunduğu Çin Komünist Partisi önderliğindeki Büyük Çin Devriminden, sosyalizmin kalesi ve dünya devriminin sağlam bir üssü olan Çin Halk Cumhuriyeti doğdu.

Emek Partisi ve Arnavutluk emekçi halkı, sosyalist ülkelerin halklarının ve dünyanın bütün devrimci halkla-

rının ve güçlerinin zaferlerini kendi zaferleri olarak gördüler.

Komünist ve işçi partilerine ve sosyalist devletlere karşı AEP her zaman Marksizm-Leninizm, proleter enternasyonalizmi ve revizyonizme karşı mücadele temeli üzerinde içten ve kardeşçe işbirliği ve karşılıklı yardım ilişkileri kurma ve bunları sağlamlaştırma siyaseti izledi.

AEP, hürriyet, millî bağımsızlık, halk demokrasisi ve sosyalizm uğruna savaşan devrimci halklar ve güçlerle dayanışma içinde olduğunu daima ifade etti. Onların emperyalizme ve gericiliğe karşı kurtuluş mücadelelerini kayıtsız şartsız destekledi. Aynı zamanda Arnavutluk Emek Partisi, uluslararası işçi sınıfının kapitalist zulüm ve sömürüye karşı mücadelesini de destekledi.

AEP, emperyalizme ve revizyonizme karşı kararlı ve ilkeli bir mücadele yürüterek, büyük bir enternasyonalist görevi yerine getirdi. Bu mücadele vasıtasıyla şunları gerçekleştirmeye çalıştı: Sosyalist kampı ve uluslararası komünist hareketi, emperyalistlerin ve revizyonistlerin onları yok etmek üzere giriştikleri çabalara karşı korumak; bu kampın ve bu hareketin birliğini korumak ve sağlamlaştırmak; Kruşçev revizyonistlerinin yol açtığı bölünmeden sonra bu birliği devrimci bir temel üzerinde, revizyonistler ve hainler olmaksızın ve onlara karşı mücadele içinde yeniden kurmak.

AEP, aynı zamanda, yeni Arnavutluk devleti ile sosyalist olmayan devletler arasında, onların siyasî ve sosyal sistemlerine bakmaksızın, işbirliği ve karşılıklı yarar siyaseti izledi.

AEP, sosyalist ve sosyalist olmayan bütün devletlerle ilişkilerinde eşitlik ve millî egemenliğe saygı ilkelerini uyguladı ve Arnavutluk halkının siyasî, iktisadî ya da askerî işlerine dışardan gelecek hiç bir müdahaleye izin vermedi.

13. Yeni tipte bir partinin inşasının temel ilkelerinin ve örgütsel meselelerde Marksist-Leninist kuralların devrimci bir tarzda ve sadakatle uygulanması, Partinin genel

çizgisini uygulamasında tayin edici bir rol oynadı. Doğru siyasî çizgi ve Marksist-Leninist bir temele dayalı sağlam örgütlenme, AEP'nin yıkılmaz gücünü oluşturdu.

Partinin üzerinde inşa edildiği temel ilke daima demokratik merkeziyetçilik oldu.

Arnavutluk Emek Partisinin iç hayatına karakterini veren her zaman, her üye için geçerli olan, çelikten Parti disiplini ve ilkelere dayalı eleştiri ve özeleştiri oldu. Parti, eleştiri ve özleştirinin, üyelerin komünist eğitiminde, onların hata yapmalarının önlenmesinde ve hata işleyenlerin hatalarını düzeltmelerinde bir silah olarak kullanılması için mücadele etti.

Partinin kararları, talimatları ve emirleri, en yüksek organlardan başlayarak ilk kademe örgütüne kadar kollektif önderliğin ürünüdür.

Partinin güçlü olmasını sağlayan en önemli etkenlerden biri de, üye alma konusundaki Leninist kuralların harfiyen uygulanmasıdır. Parti, saflarını genişletirken, niceliği değil, nitelliği esas aldı. Yeni üyelerde aranan temel nitelikler şunlar olmuştur: Halkın davasına ve komünizme bağlılık, her bakımdan bir öncü savaşçı olarak örnek olma yeteneği ve sosyal köken ve durumları açısından esas olarak işçi sınıfından ve yoksul ve kooperatifleşmiş köylülükten gelmek.

AEP, kendi üyelerinden daima tutarlı ve kararlı bir devrimci gibi düşünmelerini, çalışmalarını ve yaşamalarını istemiştir.

14. AEP'nin en önemli özelliklerinden biri de, onun bölünmez örgütsel ve ideolojik birliği olmuştur.

AEP, bu birliği, oportünizme ve sektarizme, hiziplere ve Partinin bütün iç düşmanlarına karşı yürüttüğü uzlaşmaz mücadele içinde oluşturmuş ve korumuştur.

Partinin kurulduğu ilk aylarda ortaya çıkan tasfiyeci Troçkist akımın yenilgiye uğratılmasından sonra, Parti düşmanı grup ve unsurların görüşleri ve faaliyetleri hiç bir zaman Parti saflarında anti-Marksist ideolojik akımlar haline gelmeyi başaramamışlardır. Bunun nedeni, bunların

zamanında ortaya çıkarılması ve bunlara karşı mücadele edilmesi ve komünistlerin Marksizm-Leninizme ve Parti çizgisine olan sadakatleridir.

Arnavutluk Emek Partisi, birliğini ve siyasî çizgisinin doğruluğunu korumak için her zaman iki cephede savaşmış, yani bir yandan sağ oportünizme karşı, bir yandan da sektarizme ve dogmatizme karşı mücadele etmiştir.

1943 İlkbaharına kadar AEP için esas tehlike sektarizmdi. Bu tehlike şunlardan kaynaklanıyordu: Komünist grupların faaliyetine damgasını vuran ve bu grupların birleşmesiyle birlikte Parti saflarına sızan belirgin sekter anlayış; grupların eski üyelerinin, Partinin Millî Kurtuluş Savaşına ilişkin genel çizgisini kavramakta çektikleri güçlük.

1943 İlkbaharından savaşın bitimine kadar ve aynı zamanda kurtuluştan sonraki bütün dönem boyunca, AEP için esas tehlike sağ oportünizm oldu.

Millî Kurtuluş Savaşı sırasında sağ oportünizm şunlardan kaynaklanıyordu: Cephe dışındaki gerici burjuvazinin ve Cephe içindeki orta burjuvazinin Partiye uyguladığı baskı; Partinin önderliğindeki devrimci güçlerin zaferini önlemeyi amaçlayan ABD-İngiliz emperyalist gericiliğinin uyguladığı baskı.

Kurtuluştan sonra oportünizm şunlardan kaynaklanıyordu: Partiye, Cephe dışındaki devrilmiş sınıfların kalıntılarından ve zengin köylülerden gelen baskı; Partinin köylük bölgelerdeki iktisadî siyasetiyle ilgili meselelerde, Cephe içindeki küçük burjuvazinin, özellikle köylü kitlelerinin baskısı; halk iktidarını yıkmayı amaçlayan emperyalistlerin, özellikle de ABD emperyalistlerinin baskısı; burjuva ideolojisinin, gerici bir öz taşıyan zihniyet ve alışkanlıkların ve dinî önyargıların baskısı; modern revizyonizmin baskısı.

Partinin bütün bir mevcudiyeti boyunca oportünizm tehlikesinin bir diğer kaynağı da, üyelerinden birçoğunun küçük burjuva kökenli oluşu ve komünistlerin birçoğunun ideolojik eğitiminin yetersiz olmasıydı.

Kurtuluştan sonra, sektarizm ve dogmatizm Parti çiz-

gisi için büyük bir tehlike teşkil etmediyse de, bazı komünistlerin çeşitli iktisadî ve siyasî meseleler karşısında sekter ve dogmatik eğilimlerine rastlandı. Eğer bu eğilimler küçümsenseydi, Partinin genel çizgisinin uygulanmasını ciddi olarak köstekleyebilirlerdi.

Sekter eğilimlerin kaynağı, esas olarak, küçük burjuva, köylü ya da zanaatkar kökenli bazı komünistlerin dar bakış açılarında ve kibirliliklerinde yatıyordu.

Dogmatik eğilimlerin kaynağı ise, başka ülkelerin tecrübelerinin iç şartlara uyarlanmadan ve eleştirici bir gözle incelenmeden alınmasında ve çok sayıda komünistin yeterli bir teorik hazırlığa ve yüksek bir eğitim düzeyine sahip olmamasında yatmaktaydı.

Arnavutluk Emek Partisinin oportünizme, sektarizme, dogmatizme, her türlü yabancı eğilime ve Parti düşmanı grup ve unsurlara karşı yürüttüğü mücadele, her zaman ilkelere dayalı ve Marksist-Leninist parti ruhuyla dolu bir mücamele olmuştur. Bu mücadelede Parti, hatalarını kavrayan komünistlere karşı daima dikkatli ve ölçülü bir tutum takınmıştır. Buna karşılık, Marksizm-Leninizm düşmanlarına, kaçaklara ve bölücülere karşı sert ve amansız olmuştur.

Arnavutluk Emek Partisi, oportünizme, sektarizme ve saflarındaki her türlü yabancı eğilime karşı mücadeleyi, ülke içinde yürütülmekte olan sınıf mücadelesinin bir parçası, bir yansıması olarak görmüştür. Parti, kendi saflarında oportünizme, sektarizme ve özellikle revizyonizme karşı verilen uzlaşmaz ilke mücadelesini, proleter karakterini korumanın ve sosyalist ve komünist toplumu başarılı bir şekilde inşa etmenin vazgeçilmez bir kanunu olarak görmektedir. Bu mücadele, Partinin bütün varlığı süresince devam edecektir; çünkü sosyalizmden komünizme geçişin bütün bir dönemi boyunca ve kapitalizm dünya çapında yenilgiye uğratılıncaya kadar, revizyonizm akımı ve revizyonizmin doğma tehlikesi objektif olarak var olacaktır.

15. Parti, kuruluşundan itibaren, kendi önderliğinin

birliğine her zaman en büyük ihtimamı göstermiş ve onu, bütün Partinin ideolojik ve örgütsel birliğini sağlamanın ve doğru bir devrimci çizgi tesbit edip uygulamanın zorunlu ve birinci şartı olarak görmüştür.

Arnavutluk Emek Partisini yok etmeyi ya da burjuva revizyonist bir parti haline getirmeyi amaçlayan sınıf düşmanları, yıkıcı faaliyetlerine daima Parti önderliği içinde muhalif eğilimler yaratmaya ve nifak tohumları ekmeye çalışmakla başlamışlardır. Ama bu çabalar, uzun vadede, Merkez Komitesinin ve bütün Partinin saflarında hizipçiliğe, muhalif görüşlerle uzlaşmaya, oportünizme ve sektarizme karşı yürütülen tutarlı ve ilkeli mücadelenin sonucunda daima bozguna uğratılmıştır. Çeşitli önderler Partinin kural ve ilkelerini çiğnediklerinde, Parti onlara, kendilerini düzeltmeleri için sabırlı bir şekilde yardım etmiş, onları doğru yola sokmaya çalışmıştır. Ama herhangi bir önderin güçlüklere ya da sınıf düşmanının baskılarına boyun eğdiği, Marksizm-Leninizmden saptığı yahut daha da kötüsü, burjuvazinin, Yugoslav revizyonistlerinin ya da Kruşçev revizyonistlerinin bir ajanı haline geldiği ispatlandığında, Parti, eski yararlıklarına bakmaksızın onu yönetimden atmakta en ufak bir tereddüt göstermemiştr.

Merkez Komitesinin çelikten birliği aynı zamanda, kararların alınmasında kollektif önderlik ilkesine sıkı sıkıya bağlı kalınarak sağlanmıştır.

Partinin ve devletin önderleri, halk devrimindeki ve sosyalizmin inşasındaki zaferlerin kazanılmasında büyük bir oynamışlardır. Halkın bağrından doğan bu önderler, devrimci mücadele içinde yetişip çelikleşerek, kitlelerin siyasî önderleri ve örgütleyicileri olmuşlardır. Onlar, basiretleri, fedakârlıkları ve halkın davasına ve komünizme olan derin bağlılıklarıyla, Partinin ve halk kitlelerinin yardım ve desteğiyle, büyük bir otorite, siyasi önderlik konusunda zengin bir tecrübe ve halkın sevgi ve saygısını kazanmışlardır.

Bu önderlerin en büyüğü Enver Hoca yoldaştır. Enver Hoca yoldaş Arnavutluk Emek Partisinin kurucusudur ve

ona, kuruluşundan itibaren devrimin bütün tarihî aşamaları boyunca önderlik etmiştir. Partinin Marksist-Leninist devrimci çizgisinin yaratılmasına en büyük katkıda bulunmuştur. Basireti, kararlılığı, ileri görüşlülüğü ve devrimci cesaretiyle Enver Hoca yoldaş, Partinin Marksist-Leninist kurallarının tutarlı ve devrimci bir şekilde uygulanmasını sağlamış, Partinin yanlış bir yola saptırılmasına asla izin vermemiş ve Partiyi bütün güç ve karmaşık durumlardan daima zaferle çıkarmıştır. Enver Hoca yoldaş, eserlerinde, AEP'nin devrimci tecrübelerinin Marksist-Leninist teorik bir genellemesini yapmış ve böylece Marksizm-Leninizm hazinesine eşsiz bir katkıda bulunmuştur.

Enver Hoca, Partinin ve onun Merkez Komitesinin etrafında çelikten bir manevî-siyasî birlik içinde birleşmiş olan bütün Arnavutluk halkının en sevilen öğretmeni ve önderidir.

* * *

Arnavutluk Emek Partisi Tarihi, Marksist-Leninist teorinin, Arnavutluk işçi sınıfının ve emekçi halk kitlelerinin Partisinin devrimci mücadele pratiğiyle birleştirilmesini ve zenginleştirilmesini yansıtmaktadır. Arnavutluk Emek Partisi Tarihi, Marksizm-Leninizmin, işçi sınıfının devrimci partisi tarafından sadakatle ve yaratıcı bir şekilde uygulandığı zaman ne kadar büyük bir ilham, eylem ve değiştirme gücüne sahip olduğunun kanıtıdır.

Arnavutluk Emek Partisinin elde ettiği zengin tecrübe ve ilerlediği şanlı yolda kazandığı sağlamlık ve olgunluk, doğru bir Marksist-Leninist devrimci çizgi uygulamada ve Arnavutluk halkını sosyalizmin ve komünizmin gelecekteki nihai zaferine ilerletmede ona yardımcı olmaktadır.

«Arnavutluk Emek Partisi Tarihi»nin Türkçe baskısı, elinizdeki üçüncü ciltle, tamamlanmış oluyor. Eserin 1929-1944 dönemini anlatan ilk iki bölümü birinci cilt; 1944-1960 dönemini anlatan 3., 4. ve 5. bölümleri ikinci cilt olarak, daha önce yayınlanmıştı. Bu üçüncü ve son cilt ise, 1960-1965 dönemini anlatan 6. bölümü («Emperyalist ve Revizyonist Kuşatma Şartları Altında Sosyalist Toplumun Tam Olarak İnşası Mücadelesinde Arnavutluk Emek Partisi»), 7. bölümü («AEP'nin Kendisini ve Bütün Ülke Hayatını Daha da Devrimcileştirme Mücadelesi») ve «Genel Sonuçlar»ı kapsamaktadır.

12,5 Lira